

**Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення**

**ЗВІТ
Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
за 2012 рік**

Київ 2013

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	3
2.	Реалізація Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України	19
2.1.	Стан виконання завдань, визначених на 2012 рік	19
2.2.	Зміни, внесені у 2012 році до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору	26
2.3.	Завдання, визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору на 2013 рік	27
3.	Підсумки ліцензування телерадіомовлення за 2012 рік	28
3.1.	Ліцензування у 2012 році	28
3.1.1.	Ліцензування цифрового ефірного телебачення	29
3.1.2.	Ліцензування ефірного мовлення	29
3.1.3.	Ліцензування проводового мовлення	32
3.1.4.	Ліцензування кабельного мовлення	33
3.1.5.	Ліцензування супутникового мовлення	34
3.1.6.	Ліцензування діяльності провайдерів програмної послуги	35
3.2.	Державна реєстрація суб'єктів інформаційної діяльності України в 2012 році	37
3.3.	Обсяги ліцензійного збору в 2012 році	37
4.	Здійснення наглядових та регуляторних повноважень Національної ради	40
4.1.	Організація моніторингу телерадіоорганізацій	40
4.2.	Організація проведення перевірок телерадіоорганізацій	41
4.3.	Стан дотримання телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги ліцензійних умов та умов ліцензій	42
4.4.	Наглядові функції Національної ради у сфері захисту суспільної моралі. Дотримання телерадіоорганізаціями ліцензійних умов щодо обсягів дитячого мовлення	45
4.5.	Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)	46
4.6.	Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорство	47
4.7.	Дотримання телерадіоорганізаціями визначеного законодавством порядку мовлення у період виборів	48
4.8.	Наглядові функції Національної ради у сфері кінематографії	50
5.	Дотримання вимог законодавства щодо засновників (власників) телерадіоорганізацій та їх установчих документів. Конкуренція і рівень монополізації ринку	51
6.	Міжнародна діяльність Національної ради у 2012 році	54
7.	Питання, що потребують консолідації зусиль органів законодавчої і виконавчої влади	57
8.	Висновки	60
	Додатки	62
	Додаткові матеріали	99

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Звіт про діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення охоплює період із 1 січня до 31 грудня 2012 року.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі – Національна рада) є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, основне завдання якого – нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень, визначення перспектив розвитку телерадіомовлення в нашій державі.

Конституційний орган діє відповідно до Законів України «Про телебачення і радіомовлення» та «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення».

До складу Національної ради входять вісім осіб, чотирьох із яких призначає Верховна Рада України, а чотирьох – Президент України (на теперішній час призначено трьох).

Нині членами Національної ради є:

Манжосов Володимир Анатолійович – голова Національної ради (Указ Президента України від 02.04.2010 № 468/2010);

Головатенко Оксана Анатоліївна – перший заступник голови Національної ради (Указ Президента України від 24.11.2009 № 962/2009);

Мудрак Лариса Михайлівна – заступник голови Національної ради (Указ Президента України від 23.02.2010 № 229/2010);

Баранов Євген Валерійович (Постанова Верховної Ради України від 29.06.2010 № 2366-VI);

Опілат Ірина Володимирівна (Постанова Верховної Ради України від 29.06.2010 № 2364-VI);

Фартушний Микола Всеволодович (Постанова Верховної Ради України від 29.06.2010 № 2363-VI).

У зв'язку з обранням народним депутатом України **Калетник Оксани Миколаївни** її звільнено з посади члена Національної ради 21 листопада 2012 року згідно з першою і другою частинами ст. 8 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення».

Колегіальний орган упродовж звітного року виконував першочергові та перспективні завдання з розбудови вітчизняної медійної галузі відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, а також зважаючи на виклики й потреби, що виникали у цей період.

На виконання міждержавної Регіональної угоди «Женева-2006» Національна рада працювала над впровадженням в Україні програми цифрового наземного ефірного телебачення.

Для визначення мовників у загальнонаціональних та місцевих мультиплексах упродовж 2011–2012 років було проведено чотири конкурсні відбори.

Побудована 2011 року національна цифрова телемережа у стандарті DVB-T2 (MPEG-4) у складі чотирьох мультиплексів МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 охоплює цифровим сигналом 95% населення країни. Телеглядачі мають можливість безкоштовно приймати 28 загальнонаціональних та 4 – регіональних або місцевих телепрограми.

З метою забезпечення суспільних інтересів та інтересів мовників у процесі переходу на цифрове телебачення, визначення прозорих підходів до розробки і реалізації стратегій перехідного періоду Національна рада вела широке громадське обговорення цих питань. Було організовано низку круглих столів, нарад, зустрічей з органами частотного планування, представниками галузі, їх громадськими об'єднаннями тощо.

Під час проведення Національною радою у 2012 році конкурсу на вільні канали в мультиплексі МХ-5, що передбачений для потреб регіонального і місцевого мовлення, було враховано застереження та зауваження представників тих компаній, які раніше не змогли отримати цифрові ліцензії. Таким чином, 25 телерадіоорганізацій (4 регіональні та 21 місцева) виграли конкурс і отримали можливість мовити на 48 каналах. Вільними залишилися 122 канали у 99 населених пунктах, конкурсний розподіл яких буде продовжено наступного періоду.

Впровадження цифрового мовлення на території України передбачає наявність перехідного періоду, коли одночасно працюють аналогові й цифрові станції. Після відповідного забезпечення населення засобами приймання цифрового сигналу аналогові передавачі будуть вимикатися, мовлення здійснюватиметься виключно у цифровому стандарті.

Діяльність Національної ради щодо впровадження в Україні програми цифрового наземного ефірного телемовлення отримала позитивну оцінку міжнародних організацій та медіа-експертів. Про це неодноразово наголошувалося під час проведення різноманітних медійних форумів, зокрема на засіданнях і конференціях Європейської платформи регуляторних органів (EPRA) та Форумі регуляторних органів країн Причорноморського регіону (BRAAF).

Представники країн, які входять до BRAAF, на третьому форумі цього міжнародного об'єднання відзначили помітний прогрес у розвитку вітчизняного медійного середовища й успіхи у впровадженні цифрового мовлення. Україні запропоновано головувати в цьому об'єднанні у 2013 році та поділитися своїм практичним досвідом із розбудови загальнонаціональної цифрової телевізійної мережі з іншими країнами Причорноморського регіону, багато з яких у цьому процесі значно відстають від нашої держави. Чергове засідання BRAAF відбудеться влітку 2013 року в Києві.

2012 року Національна рада у зв'язку з появою в українському ефірі телерадіоорганізацій, які мовлять у цифровому стандарті DVB-T2, вжила заходів із розширення універсальної програмної послуги.

Перехід від аналогового до цифрового мовлення передбачає зміну стандарту розповсюдження програм того чи іншого мовника з

використанням радіочастотного ресурсу або ефіру. Чинна норма Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (частина 9 статті 39) вимагає від провайдерів програмної послуги обов'язкового забезпечення абонентам можливості перегляду пакета програм у складі програм телерадіоорганізацій, які відповідно до ліцензій здійснюють наземне ефірне мовлення на території розташування багатоканальної мережі.

На забезпечення цієї законодавчої норми, а також зважаючи на появу в українському ефірі програм, які ведуть мовлення із використанням цифрового стандарту, Національна рада провела низку організаційних і публічних заходів.

Між регулятором та індустрією відбувались численні наради, зустрічі, конференції, і в результаті цих обговорень було досягнуто певного консенсусу. Національна рада, врахувавши висловлені зауваження і пропозиції, затвердила Правила формування програмної послуги в пакетах програм провайдерів програмної послуги і передала їх на державну реєстрацію.

Цей регуляторний акт було зареєстровано в Міністерстві юстиції України у вересні 2012 року. Він визначає підходи до формування пакетів програм, у тому числі й універсальну програмну послугу (УПП), у перехідний період від аналогового до цифрового стандарту мовлення.

Також цей документ передбачає значне розширення пакета обов'язкових для ретрансляції програм. Тому провайдери програмної послуги мали переглянути свої загальні концепції.

Регуляторний орган у період з 3 по 23 вересня 2012 року здійснив моніторинг усіх провайдерів програмної послуги, які мають ліцензії Національної ради.

Зміни до загальної концепції добору програм для надання програмної послуги внесли 361 компанія. Результати моніторингу засвідчили, що заміна каналів у програмній концепції, тобто набір каналів, що транслювався 361 провайдером програмної послуги, стосувалася 104 каналів, із них 53 канали – вітчизняні, 51 – іноземний.

Незважаючи на те, що це питання перебувало у площині господарських відносин, а відповідно до статей 1, 39, 40, 42 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» регуляторний орган не має права втручатися в господарську діяльність телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги, Національна рада звернулася до ліцензіатів з рекомендацією першочергового врахування інтересів вітчизняних мовників при формуванні своїх програмних концепцій.

Як засвідчують результати проведеної роботи, більшість суб'єктів господарювання, які надають провайдерські послуги, виконують норму закону і відповідне рішення Національної ради. Навіть ті компанії, які мали невеликий ресурс мережі, знайшли можливість для модернізації і забезпечують надання абонентам обов'язкових програм. Так, у зв'язку з розширенням УПП 92 провайдери програмної послуги переоформили 121 ліцензію Національної ради.

Це можна розглядати як позитивний чинник, адже багато українських громадян отримали можливість доступу до більшої кількості програм у кабельних мережах без підвищення абонентної плати.

Питання трансляції обов'язкових телепрограм і принципів формування УПП залишається актуальним для всіх європейських країн. Національна рада й надалі братиме активну участь в обговоренні цих законодавчих норм та врахуванні їх у новій редакції профільного закону.

Національна рада сприяла збільшенню охоплення території України діючими каналами і мережами мовлення.

Для забезпечення цього завдання 2012 року було проведено 5 конкурсів на отримання телерадіоорганізаціями ліцензій на аналогове та цифрове мовлення. За їх результатами видано 47 нових ліцензій. Деякі телерадіокомпанії долучили отримані на конкурсах частоти/канали до чинних ліцензій, розширивши свої телевізійні і радіомережі. На позаконкурсній основі, як це передбачено нормами законодавства, видано 8 ліцензій на супутникове мовлення, 19 – на кабельне, 114 – провайдером програмної послуги.

Таким чином, за звітний період за підсумками проведених конкурсів збільшено кількість телерадіоканалів, призначених для регіонального і місцевого мовлення. Порівняно з минулим роком у сфері телевізійного мовлення на 13 зросла кількість регіональних каналів телемовлення, у сфері радіомовлення додалося 7 регіональних каналів радіомовлення. Кількість загальнонаціональних телеканалів і радіомереж не змінилася.

Отже, нині у сфері телевізійного мовлення налічується 30 загальнонаціональних і 76 регіональних каналів, а в радіомовній сфері – 15 загальнонаціональних і 57 регіональних.

720 компаній, що працюють як провайдери програмної послуги, мають 955 ліцензій Національної ради.

Розвиток та регулювання нових медіа став для Національної ради одним із пріоритетних напрямів на шляху входження України в європейський інформаційний простір.

2012 рік характерний посиленням співпраці Національної ради із міжнародними організаціями, вітчизняними та зарубіжними експертами у питаннях вивчення та імплементації європейських підходів і практик до нових аудіовізуальних ЗМІ на теренах України.

З цією метою конституційний орган у сфері телерадіомовлення ініціював перед Організацією з безпеки і співробітництва в Європі проведення низки заходів. Пропозиція Національної ради знайшла підтримку Координатора проектів ОБСЄ в Україні. У рамках спільної програми в Києві, Львові, Запоріжжі й Одесі було проведено навчальні семінари на тему «Регуляторні підходи до нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ: міжнародний досвід». До участі в цих консультаціях були запрошені

представники телерадіоінформаційної сфери, організацій кабельного телебачення, інтернет-провайдерів та ЗМІ з усіх регіонів України.

За підсумками цієї роботи опубліковано працю «Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіовізуальних засобів масової інформації: міжнародний досвід», у якій автори медіа-юристи Д.Проценко і Д.Тупчієнко запропонували рекомендації, що можуть бути використані під час затвердження нової редакції профільного закону.

(У додаткових матеріалах до Звіту можна ознайомитися з дослідженням, підготовленим на запит Національної ради).

Крім того, в листопаді 2012 року за ініціативи Громадської ради при Національній раді та МГО «Інтерньюз Україна» для фахівців галузі та ЗМІ було проведено дискусійний круглий стіл на тему «Нові технології та їх застосування в телебаченні і радіомовленні». Участь у ньому взяли керівники провідних галузевих об'єднань, компаній мобільного зв'язку та інтернет-провайдерів.

Під час Світового форуму за демократію, що відбувся у жовтні 2012 року у Страсбурзі, також велика увага приділялася новим медіа як інструменту розвитку демократії за нових реалій. Національна рада була представлена в українській делегації і таким чином долучилася до обговорення цих важливих питань.

Вивчаючи підходи до регулювання новітніх інформаційних систем, запроваджених в інших країнах, Національна рада може обирати найбільш прогресивні й адаптовувати їх до українських реалій. Адже новітні інформаційно-комунікативні технології, побудовані на використанні широкосмугового доступу (такі як IPTV, OTT, NBVTV) та інших мультисервісних мереж, набувають в Україні дедалі більшого поширення.

Наприклад, інтерес споживачів до суб'єктів господарювання, які надають програмну послугу абонентам у багатоканальній мережі з використанням технології IPTV, останнім часом невпинно зростає. Станом на 31 грудня 2012 року до Державного реєстру телерадіоорганізацій України внесено 38 компаній, які мають 55 ліцензій на діяльність із використанням технології IPTV.

Національний регулятор оперативно реагував на порушення законодавства України та резонансні проблеми телерадіоінформаційної сфери.

Упродовж 2012 року працівниками Національної ради проведено 389 перевірок телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги, з них 301 планова та 88 позапланових.

Планові перевірки ліцензіатів проводилися відповідно до затвердженого графіка у зв'язку з встановленням факту початку діяльності компанії упродовж року з дня видачі ліцензії, що передбачено статтею 43 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», та за 210 днів до

закінчення терміну дії ліцензії з метою встановлення стану дотримання умов ліцензії та вимог чинного законодавства.

Позапланові перевірки проводяться у зв'язку з виявленими ознаками порушень за результатами моніторингів телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги, на заяви ліцензіатів з метою скасування застосованих раніше санкцій «оголошення попередження» і звернення, що надходять від громадськості та юридичних осіб.

За результатами перевірок санкції було застосовано до 78 ліцензіатів, із них 77 ліцензіатам було оголошено попередження, щодо одного – подано до суду позов про анулювання ліцензії.

Інформацію щодо результатів перевірок діяльності 309 компаній у зв'язку з незначними відхиленнями або відсутністю порушень було взято до відома.

Крім того, відповідно до статті 37 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» за результатами перевірок анульовано ліцензії двох компаній (однієї – через нездійснення передбаченого ліцензією мовлення протягом року від дня видачі ліцензії, іншої – на підставі рішення про скасування державної реєстрації ліцензіата).

Крім того, йдучи назустріч телерадіоорганізаціям щодо можливості позасудового скасування застосованих санкцій, регуляторний орган відповідно до Положення про скасування санкції «оголошення попередження» проводить позапланові перевірки на заяви компаній. За результатами цих перевірок 17-ом ліцензіатам було скасовано попередження.

У звітний період Національна рада здійснювала нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями порядку мовлення під час проведення виборчої кампанії.

Згідно з чинним законодавством Національна рада не належить до суб'єктів виборчого процесу, а засоби масової інформації є незалежними у своїй професійній діяльності. Тому регуляторний орган, керуючись частиною 7 статті 11 та статтею 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», здійснював нагляд за виконанням телерадіоорганізаціями норм виборчого законодавства, проте не втручався у процес ведення передвиборної агітації в ефірі телерадіокомпаній усіх форм власності.

Врахувавши рекомендації Верховної Ради України (Постанова від 19 лютого 2012 року № 4387-VI «Про забезпечення безперешкодної діяльності засобів масової інформації у передвиборний період 2012 року»), Національна рада не проводила перевірок ліцензіатів під час виборчих перегонів. Однак на виконання вимог статті 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», статей 50 і 70 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» здійснювала моніторинг їхнього мовлення.

Керуючись досвідом попередніх років, з метою оперативного аналізу телерадіомовлення у цей період в Національній раді було створено робочу групу з питань дотримання телерадіоорганізаціями виборчого законодавства,

яка відстежувала результати моніторингів, реагувала на звернення суб'єктів виборчого законодавства, повідомляла телерадіокомпанії про виявлені ознаки порушень, надавала письмові відповіді заявникам.

Недосконалість чинного законодавства про вибори не давала можливості Національній раді більшою мірою здійснювати наглядові функції. Відповідно до статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, уповноважені посадові особи Національної ради та її представники в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Однак це право не може бути реалізовано Національною радою з огляду на те, що законодавчо визначено чіткої процедури оформлення порушень порядку ведення передвиборної агітації з використанням засобів масової інформації.

Правова колізія потребує законодавчого врегулювання через внесення змін як до Кодексу України про адміністративні правопорушення, так і до Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» та виборчого законодавства.

Інноваційним заходом регуляторного органу в цей період стало запрошення міжнародних спостерігачів на засідання робочої групи, під час яких вони могли безпосередньо вивчати методи роботи регуляторного органу, ставити запитання, знайомитися з матеріалами моніторингів, змістом запитів і скарг та відповідей на них.

Під час здійснення нагляду за дотриманням телерадіоорганізаціями виборчого законодавства робоча група брала до уваги матеріали медіа-моніторингу Комітету «Рівність можливостей».

Крім того, члени Національної ради неодноразово брали участь у різноманітних заходах і круглих столах, присвячених проблемним питанням виборчого процесу в Україні, зустрічалися з різноманітними міжнародними місіями спостерігачів та сприяли їх роботі. Зокрема, такими як Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ, Місія Канади (Mission Canada), які вивчали висвітлення засобами масової інформації агітаційних матеріалів кандидатів у народні депутати, вплив на телерадіокомпанії регуляторного органу під час виборів та особливості українського виборчого законодавства.

Після закінчення виборчої кампанії 21 грудня 2012 року за ініціативи Інституту медіа права й Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення відбулася експертна нарада на тему «ЗМІ під час виборів: уроки виборчої кампанії та перспективи вдосконалення законів». Основною метою заходу стало обговорення практичних і законодавчих аспектів діяльності засобів масової інформації під час парламентських виборів 2012 року. Учасники дискусії, серед них і представники регуляторного органу, навели приклади неузгодженості норм різних законодавчих актів та висловили сподівання, що вони будуть доопрацьовані в новому виборчому кодексі.

Відповідно до частини четвертої статті 16 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» регуляторний орган підготував Звіт про дотримання телерадіоорганізаціями визначеного законодавством порядку мовлення під час виборчої кампанії народних депутатів України 2012 року, який було обговорено й затверджено на засіданні 5 грудня.

Звіт оприлюднено на офіційному сайті регулятора та передано до Центральної виборчої комісії. За його результатами Національна рада на засіданні 11 грудня 2012 року призначила позапланові перевірки компаній, у діяльності яких були виявлені ознаки порушень виборчого законодавства. Загалом перевірці підлягають 26 регіональних і місцевих та 18 загальнонаціональних телерадіоорганізацій.

2012 року національний регулятор і далі відпрацьовував механізми юридичного унормування регуляторних актів.

Відповідно до змін, які були внесені до статті 17 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» 1 липня 2010 року, нормативно-правові акти, які приймає Національна рада в межах своїх повноважень, мають проходити реєстрацію в Міністерстві юстиції України.

Усі проекти нормативних документів, які затверджені в Плані діяльності з підготовки проектів регуляторних актів Національної ради, проходять процедуру громадського обговорення та погодження з відповідними державними установами.

У звітному році 10 нормативно-правових актів конституційного органу зареєстровано в Міністерстві юстиції України. На 2013 рік заплановано реєстрацію шести нормативно-правових актів, найважливіші з них – Положення про офіційний моніторинг телерадіопрограм і Положення про регулювання дитячого мовлення в Україні тощо.

Національна рада затвердила розміри штрафів, які можуть накладатися на телерадіоорганізації та провайдерів програмної послуги за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення.

Регуляторний орган вшосте здійснив спробу доповнити й доопрацювати законодавчу базу щодо санкції «стягнення штрафу» – одного зі способів впливу, що може використовуватися регуляторним органом до ліцензіатів за порушення норм чинного законодавства та умов ліцензій.

Упродовж багатьох років цю санкцію неможливо було застосовувати, оскільки Уряд не приймав відповідного розпорядження, як це передбачено частиною 10 статті 72 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

2012 року за результатами проведеної роботи відповідний нормативний акт Національної ради з дотриманням усіх процедурних вимог підготовлено та передано до Кабінету Міністрів України на затвердження.

Документ пройшов процедуру громадського обговорення, яке тривало понад три місяці – від липня до жовтня 2012 року. З цією метою за ініціативи

Національної ради було проведено низку нарад і круглих столів із залученням представників індустрії та громадських організацій. Пропозиції щодо розмірів штрафів надійшли від Асоціації правовласників та постачальників контенту, Телекомунікаційної палати України, Асоціації «Західно-українська гільдія операторів кабельного телебачення», ВГО «Незалежна асоціація телерадіомовників», Спілки кабельного телебачення України, Громадської ради при Державному комітеті телебачення і радіомовлення України, Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення. Вони були максимально враховані.

Також розміри штрафів погоджено Міністерством юстиції України, Міністерством фінансів України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва.

Національна рада спільно з представниками телерадіорганізацій, громадськими організаціями та правоохоронними органами провела низку заходів для боротьби з телевізійним піратством і безліцензійною діяльністю суб'єктів господарювання в галузі телерадіомовлення.

Упродовж звітного року на адресу Національної ради надходили звернення щодо фактів безліцензійної діяльності інтернет-провайдерів, які використовували можливості своїх телекомунікаційних мереж для перегляду телевізійних програм, не маючи ані угод з правовласниками, ані відповідної ліцензії провайдера програмної послуги.

Задля припинення незаконних дій Національна рада проводила наради та зустрічі, а також прес-конференцію для ЗМІ за участі Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової служби України, керівників найбільших галузевих об'єднань тощо. Наскрізною темою цих заходів було обговорення питань ведення діяльності деяких компаній без дозвільних документів, боротьби з телевізійним піратством, нелегальним розповсюдженням телевізійного контенту та захисту авторських прав. Учасники зазначали, що подібна діяльність суб'єктів господарювання, крім порушення законодавства, веде також і до руйнації самої сфери інформаційних технологій.

У результаті опрацювання наданих галузевими об'єднаннями матеріалів Національна рада надіслала до правоохоронних органів перелік суб'єктів господарювання, які нехтують законодавчими нормами щодо ведення господарської діяльності та сплати відповідних зборів (обов'язкових платежів).

Робота в цьому напрямі триватиме й надалі.

Пріоритетним напрямом роботи на нинішній період національний регулятор визначив створення і впровадження системи захисту дітей від негативної інформації, що може поширюватися електронними ЗМІ.

Дієві програми захисту дітей наявні в усіх цивілізованих країнах. Європейські держави у цих питаннях керуються Директивою з питань

аудіовізуальних медіа-послуг, яка чітко вимагає застосування відповідного регулювання з метою захисту дітей і юнацтва при наданні традиційних телевізійних послуг, так і послуг на замовлення.

Деталізовані та ефективні системи маркування аудіовізуальної продукції розроблено і запроваджено передусім для допомоги батькам, котрі дбають про моральне й психічне здоров'я своїх дітей.

Україна, яка задекларувала своє прагнення до вступу у Європейський Союз, не стоїть осторонь цих процесів. 8 лютого 2012 року Національна рада ухвалила рішення про створення Міжвідомчої робочої групи з розробки та впровадження національної системи позначок для захисту дітей від інформації, яка може шкодити їхньому здоров'ю і розвитку. До складу робочої групи входять члени Національної ради та інші працівники регуляторного органу, експерти різних профільних галузей, зокрема психології, а також представники громадських і державних структур, телевізійної індустрії і телекомпаній.

Мета українського регулятора, а відтак і Міжвідомчої робочої групи – створити ефективну систему контролю за якістю та відповідністю дитячого аудіовізуального продукту та запровадити чітке законодавче регулювання у цій сфері.

Ініціатива Національної ради знайшла підтримку Ради Європи та численних вітчизняних громадських і державних інституцій. Зокрема, створення такого проекту підтримали Уповноважений Президента України з прав дитини та Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України.

Експертну допомогу в роботі міжвідомчої групи надали європейські медіа-фахівці Ради Європи, ОБСЄ, МГО «Інтерньюз-Україна», USAID/Україна, регуляторні органи Нідерландів, Туреччини та інших європейських країн.

Упродовж 2012 року в рамках Міжвідомчої робочої групи за підтримки проекту Ради Європи «Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі» Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України проведено соціологічне дослідження уявлень батьків і дітей про ризики перегляду телевізійних програм та фільмів. Основний висновок наукових узагальнень – українське суспільство підтримує створення відповідної системи захисту дітей і молоді.

Вчені у своїй праці класифікували ризики телевізійного контенту, що дало змогу виокремити такі шкідливі групи, як секс, насильство (у тому числі кримінал), наркотики, брутальна мова, жахи (у тому числі страждання від природних катаклізмів), дискримінація. За їх висновками, оптимальна кількість позначок у системі не має перевищувати 7 знаків. Визначено шість окремих графічних позначок, які найкраще розпізнаються батьками відповідно до виокремлених груп ризиків.

(Із соціологічним дослідженням можна ознайомитися в додаткових матеріалах до звіту).

На замовлення робочої групи студенти й викладачі Київського національного університету технологій та дизайну на основі наукових висновків розробили варіанти графічних позначок негативного контенту та вікових груп.

Дослідження науковців і стратегічні завдання цього проекту упродовж року неодноразово обговорювалися на засіданнях робочої групи та під час круглих столів із залученням широких кіл громадськості та ЗМІ.

Робочій групі, яка працює над новою редакцією Закону України «Про телебачення і радіомовлення», подано пропозиції щодо законодавчого врегулювання цього питання.

Пілотний проект національної системи «розумних символів» має бути реалізований у 2013 році на одному із державних телевізійних каналів.

На виконання Указу Президента України «Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові завдання щодо її реалізації» Національною радою підготовлено пропозиції до проекту державної цільової програми, одним із напрямів якої є захист дітей від негативного контенту, що може поширюватися засобами масової інформації.

Стратегічним завданням телерадіоінформаційної галузі на сучасному етапі є створення сприятливого клімату для розвитку вітчизняного дитячого мовлення.

Останнім часом завдяки наполегливій роботі Національної ради в цьому напрямі вдалося досягти перших позитивних зрушень. У звітному році намітилася тенденція до збільшення кількості вітчизняних телеканалів супутникового дитячого мовлення. Якщо станом на 1 червня 2011 року ліцензію на дитяче супутникове мовлення в Україні мала лише одна компанія, то нині їх уже п'ять. Також в українському наземному ефірному мовленні з'явився дитячий канал та сімейний канал.

У звітному році Національна рада продовжувала роботу з розробки Положення про регулювання дитячого мовлення в Україні. Необхідність створення такого регуляторного документа не викликає застережень ні серед громадськості, ні в колах індустрії. Хоча досягти консенсусу в цих питаннях поки що не вдалося. Запропонований Національною радою проект Положення пройшов процедуру громадського обговорення, але отримав суттєві зауваження. Після ґрунтовного аналізу всіх пропозицій та публічного обговорення за участі громадських організацій, галузевих об'єднань, наукових та освітніх установ, індустрії Національна рада повторно опрацює проект Положення про регулювання дитячого мовлення та з дотриманням відповідних процедур ухвалить регуляторний акт. Цей документ не лише визначить критерії підготовки дитячих програм і передач в Україні, а й зобов'яже телерадіоорганізації прискіпливіше ставитися до добору аудіовізуальної продукції для дитячої аудиторії.

Також Національна рада упродовж багатьох років бере активну участь в організації та проведенні Міжнародного дитячого, молодіжного фестивалю

аудіовізуальних мистецтв «Кришталеві джерела», основне завдання якого – стимулювання творчого, інтелектуального, духовного розвитку дітей і молоді, популяризація їхньої творчості та виховання юні в душі патріотизму й любові до своєї Батьківщини. 2012 року XXI фестиваль відбувся у Вінниці на базі Вінницького національного аграрного університету. У його фінальних заходах взяли участь 227 конкурсантів та їх наставників майже з усіх областей України й Автономної Республіки Крим.

Третій рік поспіль регуляторний орган підтримує також проведення Міжнародного дитячого телевізійного фестивалю «Дитятко», заснованого Харківською обласною радою у 2009 році.

Конституційний орган докладає зусиль щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності та забезпечення потреб людей з вадами зору і слуху в доступі до інформації.

Дотримання принципу свободи висловлювання думки та переконань і забезпечення доступу людей зі стійкими сенсорними порушеннями до інформації є однією з передумов стабільного розвитку українського суспільства на засадах демократії.

Указом Президента України від 19 травня 2011 року № 588/2011 Кабінету Міністрів України доручено вжити заходів щодо розширення застосування у сфері освіти дактильно-жестової мови як засобу спілкування інвалідів з вадами слуху, забезпечити доступ таких осіб до засобів масової інформації через субтитрування та здійснення сурдоперекладу на дактильно-жестову мову інформаційних і тематичних телепрограм, кіно- та відеофільмів.

Регуляторний орган 2012 року розробив проект програми оптимізації доступу до інформації у сфері телерадіомовлення для людей зі стійкими сенсорними порушеннями на 2013–2015 роки. Її метою є підтримка громадянського суспільства в забезпеченні рівних прав і можливостей для надання доступу до послуг телерадіомовлення інвалідам та вирішення відповідних проблем осіб із особливими потребами в контексті доступу до інформації.

Проект цієї програми підтримала Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України. Його у визначеному порядку передано до Кабінету Міністрів України.

За дорученням Президента України Кабінет Міністрів України має затвердити відповідну цільову програму на 2014 рік.

2012 рік у діяльності регуляторного органу характерний розширенням діалогу з громадськими організаціями, що діють у телерадіоінформаційній галузі.

Регуляторний орган підтримує постійну комунікацію з громадськими організаціями, представниками галузевих об'єднань, телерадіоорганізацій та індустрії. Це засвідчують численні публічні заходи Національної ради – круглі столи, конференції, семінари, робочі зустрічі, на яких відбуваються

відверті дискусії та обговорення найрізноманітніших проблем сфери аудіовізуальних ЗМІ.

Члени Національної ради і представники конституційного органу беруть участь у засіданнях, нарадах та обговореннях, які проводяться державними органами в питаннях інформаційної безпеки та розвитку громадянського суспільства. Так, у звітному році велася робота за такими напрямами:

- удосконалення законодавства в галузі телерадіомовлення (участь у робочій групі з підготовки нової редакції Закону України «Про телебачення і радіомовлення»);
- удосконалення виборчого законодавства (участь у роботі круглого столу «Діяльність засобів масової інформації під час виборчої кампанії»);
- підтримка програм із захисту прав дітей (участь у роботі Всеукраїнського форуму «Батьки і діти», організованого Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, та Всеукраїнської наради з питань захисту прав дитини під головуванням Президента України Віктора Януковича);
- забезпечення інформаційної безпеки держави (участь у Міжвідомчій комісії з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при РНБО);
- підтримка прав журналістів на вільне висловлювання думки (участь у Міжвідомчій робочій групі з аналізу стану додержання законодавства про свободу слова та захист прав журналістів «Відкрита розмова»);
- сприяння розвитку громадянського суспільства (участь у засіданнях Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства й організація роботи її підгрупи з питань інформаційної політики, відкритості органів державної влади та залучення громадськості до формування політики).

Відвертий діалог Національної ради з громадськими організаціями забезпечив порозуміння щодо багатьох найактуальніших питань медіа-галузі.

Так, спільна робота з питань формування програм у кабельних мережах, розрахунку розмірів штрафів, боротьби з безліцензійною діяльністю та боротьби з піратством, регулювання нових медіа, розвитку дитячого мовлення в Україні та створенні системи захисту дітей від негативного впливу медіа проходила з такими громадськими організаціями, як «Незалежна асоціація мовників», «Телекомунікаційна палата України», Всеукраїнська асоціація операторів кабельного телебачення і телеінформаційних мереж, Спілка кабельного телебачення України, Асоціація «Укртелемережа», Всеукраїнська асоціація дитячого та юнацького телебачення, Інтелектуальний клуб «Діалог» .

При Національній раді діє консультативно-дорадчий орган – Громадська рада, яка покликана ініціювати та координувати заходи для проведення консультацій з громадськістю та забезпечувати врахування

суспільної думки під час підготовки і реалізації рішень Національної ради. До неї входять представники неурядових організацій, журналісти, діячі культури та мистецтв.

Завдяки ініціативам Громадської ради упродовж 2012 року Національна рада проводила круглі столи та зустрічі, на яких також обговорювалися актуальні та проблемні питання телерадіоінформаційної сфери.

Для фахових консультацій з найактуальніших питань галузі створено Колегію експертів, до якої входять відомі фахівці медіа-сфери, діячі культури і мистецтв, науковці.

Така діяльність засвідчує, що в Україні утверджуються принципи співрегулювання, які є показовою практикою держав із розвиненою демократією.

Національна рада постійно поглиблює співпрацю з авторитетними міжнародними організаціями

Упродовж 2012 року Національна рада розвивала традиційні напрями спільної роботи з такими впливовими міжнародними організаціями, як Рада Європи, ОБСЄ, Європейська платформа регуляторних органів, Форум регуляторних органів із питань телерадіомовлення країн Причорноморського регіону тощо.

У площині спільних проектів відбувалося вивчення кращих європейських практик регулювання телерадіомовлення, зокрема нових медіа, досвіду впровадження цифрових технологій, забезпечення захисту дитячої аудиторії від негативної інформації, сприяння розвитку дитячого мовлення та можливостей адаптації позитивного європейського досвіду до сфери українського телерадіомовлення.

Завдяки конструктивній та відповідальній діяльності Національної ради в питаннях міжнародного співробітництва основні проекти європейських структур у сфері медіа пролонговані на наступні два роки.

Наприкінці 2012 року розпочалася процедура призначення постійного члена Керівного комітету Ради Європи з питань засобів масової інформації і нових комунікаційних послуг (CDMSI), на цю посаду від України рекомендовано одного із членів Національної ради.

Національна рада працює в режимі відкритого та системного доступу до публічної інформації.

Регуляторний орган особливу увагу приділяє увагу роз'яснювальній та консультативній роботі. На виконання Законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про звернення громадян» у Національній раді створено відповідний структурний підрозділ, який оперативно реагує на звернення, запити та скарги громадян і організацій, ЗМІ, суб'єктів інформаційної діяльності.

2012 року до регуляторного органу надійшло 53 запити на отримання публічної інформації від фізичних та юридичних осіб. Також Національна

рада упродовж року розглянула 308 звернень і критичних зауважень від громадян, у яких порушувалися різноманітні питання діяльності телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги України. На них у визначені законом терміни були надані відповіді.

Послідовно дотримуючись принципів відкритості і прозорості конституційний орган всебічно сприяє діяльності засобів масової інформації. Його засідання проходять у присутності журналістів, представників галузевих, громадських організацій. По завершенні засідань проводяться брифінги, під час яких представники ЗМІ отримують коментарі та роз'яснення членів Національної ради щодо ухвалених рішень і актуальних питань галузі.

Діяльність конституційного органу висвітлюється на офіційному сайті: <http://nrada.gov.ua>. На цьому веб-ресурсі Національної ради розміщуються нормативно-правові документи, всі ухвалені рішення та інформація, необхідна для ефективної організації роботи телерадіоорганізацій, провайдерів програмної послуги, суб'єктів інформаційної діяльності та засобів масової інформації.

Задля удосконалення комунікації із громадянським суспільством регулятор відкрив свою сторінку в соціальній мережі Twitter.

Представники Національної ради в регіонах, які забезпечують нагляд за дотриманням місцевими і регіональними телерадіоорганізаціями і провайдерами програмної послуги умов ліцензій та чинного законодавства, готують щорічні звіти за результатами своєї діяльності та оприлюднюють їх на відповідній території і на сайті регуляторного органу.

Відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» Національна рада веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, доступ до якого є вільним. Дані Державного реєстру щомісяця оновлюються на веб-сайті, нині до нього внесено 1622 ліцензіати Національної ради та 71 суб'єкт інформаційної діяльності.

Національний регулятор ініціював перегляд засадничих принципів Національної телевізійної премії «Телетріумф».

Одним із стратегічних завдань Національної ради є заохочення вітчизняних мовників до збільшення в ефірі кількості власних програм і передач та національного аудіовізуального продукту.

Для відзначення найбільших досягнень у галузі телемистецтва 12 років тому започатковано Національну телевізійну премію «Телетріумф», яка щороку відзначає найбільші здобутки галузі. Її співзасновниками є Національна рада та Індустріальний телевізійний комітет.

2012 року регуляторний орган ініціював перегляд засадничих принципів премії. З цією метою наприкінці року за участі представників телевізійних каналів і громадських організацій відбулася робоча зустріч для обговорення підходів до організації премії «Телетріумф» з урахуванням нових реалій. На наступних зустрічах у 2013 році триватиме подальша

робота із формування спільних принципів і визначення ролі «Телетріумфу», поглиблення філософії премії як суто національної.

У звітному році значна увага приділялася підвищенню ефективності роботи регуляторного органу.

Національна рада проводить постійну роботу для вдосконалення своєї інституційної спроможності. З цією метою триває робота систематизації документообігу, здійснюється архівування офіційної документації та ліцензійних справ. 2012 року було підготовлено і проведено 40 засідань та ухвалено 2565 рішень. Усі рішення упродовж двох днів після їх ухвалення розміщуються у спеціальному пункті меню веб-сайту, з ними можуть ознайомлюватися всі зацікавлені сторони.

Для забезпечення належної комунікації з представниками Національної ради в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі з 2012 року запроваджено проведення відеоконференцій.

У Національній раді працює комісія зі стажування, за результатами діяльності якої за звітний період 51 особу рекомендовано до кадрового резерву, 14 фахівців із кадрового резерву зараховано на постійну роботу і 14 переведено на вищі посади.

2012 року 16 державних службовців підвищили кваліфікацію. Один державний службовець пройшов курс підвищення кваліфікації за тренінговою Програмою з питань вивчення нового законодавства про державну службу в Україні, організованою Школою вищого корпусу державної служби Національного агентства України з питань державної служби.

7 державних службовців навчалися в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів, 8 здобувають другу вищу освіту в Національній академії державного управління при Президентові України й інших навчальних закладах, 3 закінчують аспірантуру.

Також фахівці регуляторного органу постійно беруть участь у нарадах, семінарах, конференціях з питань діяльності телерадіоінформаційної галузі, які проводяться державними органами, галузевими об'єднаннями, громадськими організаціями та міжнародними інституціями.

2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕРАДІОІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

2.1. Стан виконання завдань, визначених на 2012 рік

Упродовж звітнього року реалізовувався План розвитку національного телерадіоінформаційного простору з поетапним виконанням міжнародних зобов'язань щодо переходу ефірного телебачення України на цифрові стандарти.

На сьогодні цей процес характеризується тим, що цифрові технології активно застосовуються на всіх етапах виробництва, зберігання, розповсюдження і відтворення програм. Перехід на цифрові технології відбувається не лише в наземному ефірному мовленні, а й у супутниковому і кабельному середовищах, а також у системах типу МІТРС, що впливає на розвиток конкуренції у сфері телебачення.

Враховуючи, що радіочастотний ресурс України перевантажений діючими радіоелектронними засобами (РЕЗ) аналогового телевізійного мовлення та РЕЗ інших радіотехнологій спеціальних і загальних користувачів, Планом розвитку визначено шляхи подолання цих проблем. Зокрема:

- забезпечення можливості включення РЕЗ цифрового мовлення без вимкнення РЕЗ аналогового телебачення, що перебувають в експлуатації;
- етапність впровадження загальнонаціональних мультиплексів;
- розбудова цифрового телемовлення з використанням усього наявного радіочастотного ресурсу, в тому числі того, який було раніше виділено для розбудови інших загальнонаціональних мультиплексів у стандарті DVB-T;
- радіочастотне планування цифрових телемереж із використанням багаточастотних та одночастотних синхронних мереж.

У січні 2012 року відбулася презентація головної передавальної станції цифрового сигналу національної мережі, під час якої було повідомлено про закінчення розбудови мультиплексів МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 провайдером мережі ефірного цифрового телемовлення ТОВ «Зеонбуд». Усього змонтовано 166 передавальних станцій, встановлено 664 потужних передавачі. На сьогодні національну мережу повністю введено в експлуатацію.

З метою підтримки обізнаності громадян щодо функціонування багатоканального цифрового телебачення провайдер проводить інформаційну кампанію. В ефірі всіх загальнонаціональних телекомпаній транслюються ролики соціальної реклами з роз'ясненнями про можливість підключення та отримання телевізійних послуг телеглядачами.

У червні 2012 року було оголошено конкурс на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах багатоканальної телемережі МХ-5 із регіональним/місцевим покриттям.

За результатами цього конкурсу визначено 25 переможців на 48 каналів.

У багатоканальній мережі МХ-5 залишилось 122 вільних канали у 99 населених пунктах. Конкурс на мовлення на цих каналах Національна рада оголошуватиме на наступних етапах розвитку національної цифрової телемережі.

У цілому за результатами конкурсів на мовлення з використанням цифрового стандарту DVB-T2 зі 185 діючих місцевих компаній 32 отримали право мовити у цифровому стандарті. Створено 22 нові телекомпанії.

На звернення Державного комітету телебачення і радіомовлення України Національна рада рекомендувала операторові цифрових телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 ТОВ «Зеонбуд» забезпечити встановлення на головній станції мультиплексування у Києві системи умовного доступу (CAS) сигналу. Обов'язковою умовою залишається можливість безкоштовного прийому населенням 32 телепрограм.

За висновками Держкомтелерадіо, застосування кодування сигналів цифрових телемереж забезпечить:

- унеможливлення продажу населенню приймачів сигналу цифрового телемовлення низької якості, що не відповідають вимогам стандарту DVB-T2 та HD;
- аналіз оперативної та об'єктивної інформації про кількість отриманих населенням приймачів і їх фактичний розподіл у регіонах країни;
- недопущення зловживань у процесі забезпечення незахищених верств громадян приймачами за кошти Державного бюджету України;
- розширення спектра послуг, що можуть надаватися населенню шляхом використання приймально-передавального обладнання цифрових телемереж.

Поступовий і вчасний (до 2015 року) перехід на передові стандарти мовлення залежить насамперед від спроможності населення придбати телетюнери, формування вітчизняного ринку обладнання цифрового мовлення, державної підтримки малозабезпечених сімей у придбанні цифрових перетворювачів.

На забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення державою 2011 року було виділено кошти на суму 385 млн. 577 тис. 805 грн, розпорядником яких був Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

21 березня 2012 року Уряд прийняв Постанову № 245 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення».

Рішенням Кабінету Міністрів України визначено категорії громадян, які безкоштовно можуть отримати зазначені засоби (телетюнери), а саме:

- інваліди I та II груп, а також інваліди війни III групи;
- особи, які виховують дитину-інваліда, за умови, що дитина проживає разом із ними і не перебуває на повному державному утриманні;
- особи із малозабезпечених сімей, які отримують державну соціальну допомогу згідно із Законом України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»;
- особи, на яких поширюється право на отримання субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг упродовж опалювального періоду 2011–2012 років.

За інформацією Держкомтелерадіо, за 2012 рік серед соціально незахищеного населення було розповсюджено близько 900 тисяч цифрових телетюнерів, також активний продаж перетворювачів сигналу здійснюється через торговельні мережі. Однак населення країни повною мірою ще не забезпечене цифровим обладнанням, таким чином, поки що немає підстав відключати аналогові засоби мовлення телерадіоорганізацій.

Враховуючи, що на території держави діють загальнонаціональні цифрові телевізійні мережі МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5, Національна рада ухвалила рішення стосовно Правил формування програмної послуги в пакетах програм провайдерів програмної послуги, яке зареєстроване у Міністерстві юстиції. Розроблені правила роз'яснюють порядок формування універсальної програмної послуги провайдерами під час переходу телевізійного мовлення від аналогового до цифрового стандарту мовлення.

Упродовж 2012 року Національна рада також сприяла збільшенню охоплення території України діючими каналами і мережами мовлення, багатоканальними кабельними та ефірними телемережами. Завдяки появі нових технологій мовлення вітчизняний телевізійний ринок активно розвивається.

Використання радіочастотного ресурсу України, виділеного для потреб телебачення і радіомовлення, здійснювалося відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України.

Для потреб **ефірного телемовлення** в Україні задіяно:

- 2543 канали аналогового телевізійного мовлення;
- 5115 каналів цифрового телевізійного мовлення.

Залежно від території розповсюдження програм у сфері телевізійного мовлення налічується:

- а) загальнонаціональних телеканалів – 30, ними використовується:
  - для потреб аналогового мовлення – 1967 частотних присвоєнь;
  - для потреб цифрового телевізійного мовлення – 4648 частотних присвоєнь у мережах МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5;
- б) регіональних каналів ефірного телемовлення, включно з ОДТРК, – 76, ними використовується:
  - для потреб аналогового мовлення – 400 частотних присвоєнь;
  - для потреб цифрового телевізійного мовлення – 504 частотні присвоєння в багатоканальних телемережах МХ-5;

в) місцевих телерадіоорганізацій ефірного телемовлення – 194, ними використовується:

- для потреб аналогового мовлення – 176 частотних присвоєнь;
- 36 мовників місцевого ефірного телемовлення використовують 37 частотних присвоєнь у багатоканальній мережі МХ-5.

Порівняно з попереднім періодом спостерігається помітний розвиток ефірного телебачення завдяки впровадженню нових технологій мовлення. Кількість регіональних телерадіокомпаній збільшилася на 14 ліцензіатів.

Цей перелік поповнили компанії-переможці конкурсу на мовлення у багатоканальній телемережі МХ-5: ОА «Вінницька громадська ТРК «Вінничина», м. Вінниця; ТОВ «Слово Волині», м. Луцьк; ТОВ «Редакція газети «Україна – Центр», м. Кіровоград. Також сюди увійшли компанії, які змінили категорію мовлення «місьове» на «регіональне»: ТОВ ТРК «Міст ТБ», м. Львів; ТОВ «Чернівецький промінь», м. Чернівці; Державна організація «Новгород-Сіверська регіональна державна ТРК «Сіверська», м. Новгород-Сіверський; ДП «Дитяче телевізійне агентство», м. Хмельницький; КП «ТРК «Март», м. Миколаїв; ТОВ «Місто ТБ», м. Чернівці; ТОВ «Скіф-2», м. Костянтинівка; Обласне об'єднання «Луганське кабельне телебачення», м. Луганськ; Виробниче МП «Горизонт», м. Первомайський; ПАТ «Телевізійні кабельні мережі «Всесвіт», м. Первомайськ; ТОВ «ТРК «Рівне 1», м. Рівне.

Для потреб **ефірного радіомовлення** в Україні станом на кінець 2012 року задіяно 1176 радіочастот.

Залежно від території розповсюдження програм діяльність ведуть:

- 15 загальнонаціональних каналів радіомовлення, якими використовується 717 частотних присвоєнь;
- 57 регіональних каналів радіомовлення, якими використовується 402 частотних присвоєння. Із них цілодобове мовлення здійснюється на 231 частоті, решта 171 частота використовуються спільно з іншими мовниками;
- 214 місцевих радіокомпаній загалом використовують 233 частотні присвоєння.

Упродовж звітнього року тривала робота з УДЦР щодо замовлення розрахунку вільного радіочастотного ресурсу для потреб телерадіомовлення (*таблиці 1–3*). Так, для аналогового телемовлення розрахунок проводився лише в разі змін технічних характеристик діючих передавальних засобів (адреси розташування, параметрів випромінювання). Застосування радіоелектронних засобів звукового мовлення відбувалося відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України з урахуванням положень Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору.

На звернення суб'єктів господарювання упродовж 2012 року Національна рада направила до ДП «Український державний центр радіочастот» 30 подань із проханням надати висновки щодо електромагнітної

сумісності та дозволи на експлуатацію 60 радіоелектронних засобів мовлення.

На кінець звітної періоду для провадження діяльності з надання програмних послуг **провайдерми програмної послуги** використовувалися ресурси 955 багатоканальних телемереж, у тому числі за цифровими технологіями DVB-C та IPTV.

Упродовж 2012 року спостерігалася загальна тенденція до збільшення кількості багатоканальних телемереж.

Перспективами розвитку багатоканальних телемереж є:

- збільшення кількості паралельних мереж, що сприяє підвищенню конкуренції серед провайдерів і як наслідок значному покращенню якості надання програмної послуги, технічної якості телерадіопрограм тощо;
- переорієнтування на надання одночасно з програмною послугою додаткових послуг, зокрема комплексних послуг доступу до мережі Інтернет;
- впровадження нових технологій (DVB-C, IPTV), що дає змогу провайдерам програмної послуги розширити пропозиції з великою кількістю програм і сприяє залученню нових абонентів;
- впровадження цифрових головних станцій DVB/IPTV, що надає можливість одночасно працювати з двома типами мереж – DVB-C та IPTV, які також забезпечують безперешкодний перехід від одного стандарту надання послуг до іншого, відповідно до розвитку абонентської бази.

Регуляторний орган у своїй діяльності сприяє реалізації заходів із запровадження цифрових стандартів розповсюдження телерадіопрограм, надання програмних послуг, використання новітніх технологій і підвищення технічної якості мовлення. Значна увага приділялася вивченню новітніх технологій, побудованих на використанні широкосмугового доступу, насамперед OTT (Over the Top).

Важливу роль у регулюванні діяльності багатоканальних телемереж відіграють нормативні акти, розроблені Національною радою, які упродовж 2012 року були зареєстровані в Міністерстві юстиції України, а саме Положення про порядок видачі дублікату ліцензії провайдера програмної послуги та Правила формування програмної послуги в пакетах програм провайдера програмної послуги.

Упродовж звітної періоду спостерігалася тенденція до відмови суб'єктів інформаційної діяльності від ліцензій провайдера програмної послуги з використанням систем типу «Телесело» та МІТРС. Це пов'язано з активним впровадженням цифрового ефірного телебачення, яке дає можливість населенню приймати сигнал безкоштовно.

На підставі заяв ліцензіатів анульовано п'ять ліцензій на багатоканальні системи «Телесело» і дві ліцензії на багатоканальні розподільчі системи МІТРС.

Водночас до кінця 2012 року 97% діючих багатоканальних телемереж типу МІТРС перейшли на цифровий стандарт розповсюдження телепрограм.

Вітчизняний ринок супутникового телевізійного мовлення поповнився 8-ма новими телеканалами.

За відсутності вітчизняного орбітального ретранслятора для здійснення супутникового мовлення мовники усіх форм власності орендують потужності закордонних супутникових мереж.

Кількість телерадіопрограм, які ретранслюються з іноземних супутників, розподіляється таким чином: 59 – Astra (Швеція), 39 – Amos (Ізраїль), 8 – Hellas Sat 2 (Греція), по 1 – Eutelsat (Франція) та Intelsat 3R (США). Загальна кількість програм становить 108 (таблиця 4).

Мовлення на територію інших країн у межах зони покриття супутника здійснює 85 телерадіоорганізацій, виключно на територію України – 23 телерадіокомпанії.

Упродовж 2012 року вітчизняні телерадіоорганізації з метою покращення якості мовлення, збільшення глядацької аудиторії та з інших причин змінювали характеристики каналів мовлення та операторів телекомунікацій. Також було перенесено сигнал мовлення 11 телерадіоорганізацій на новий супутниковий ретранслятор – Astra 1G (Швеція).

Проблемні питання, пов'язані з діяльністю супутникових мовників:

- надання угод з оператором телекомунікацій, який не є резидентом України (недотримання норм пункту 2 статті 6 Закону України «Про телекомунікації»);
- несвоєчасне надання угод з операторами супутникових ретрансляторів та оператором телекомунікацій;
- несвоєчасне освоєння ліцензії на супутникове мовлення упродовж року, відповідно до вимог частини першої статті 43 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»;
- невчасне інформування Національної ради й недотримання процедури внесення змін до ліцензії у разі зміни організаційних чи технічних характеристик мовлення;
- недотримання деякими мовниками ліцензійних умов щодо кодування сигналу;
- використання супутникових каналів мовлення не з метою забезпечення мовлення, а для технологічної доставки програм до відповідної території;
- здійснення закордонного мовлення одночасно з використанням декількох супутників без внесення змін до чинних ліцензій.

У 2012 році до участі в роботі Міжвідомчої координаційної ради зі створення Національної супутникової системи зв'язку України регуляторний орган не залучався.

Вітчизняні компанії на ринку супутникових DTH платформ представлені «ТОВ «Віжн ТБ», торгова марка «Viasat» (Astra 4A, 5° сх. д.), і ТОВ «Діджитал Флай Юкрейн», торгова марка «MYtv» (Thor 6, 1° зах. д.).

На території України є можливість прийому понад двадцять іноземних супутникових телевізійних платформ, а саме: «НТВ-Плюс», «НТВ плюс Україна», «Триколор ТВ», «Платформа HD», «Платформа DV», «Радуга ТВ», «Рикор ТВ», «Континент», «Digital+», «Sky Deutschland», «Polsat Cyfrowy», «Cyfra+», «n», «Sky Digital», «HD+», «Sky Italia», «Orange, TNK», «TVP», «Digiturk», «Focus Sat», «Xtra TV».

Проблемним питанням діяльності іноземних супутникових платформ за технологією DTH залишається активне надання населенню послуг із нелегального встановлення декодувального програмного забезпечення для доступу до кодованих супутникових телевізійних каналів, не призначених для розповсюдження на території України.

Упродовж звітнього періоду Національна рада продовжувала співпрацю з іншими державними установами та організаціями у розгляді питань використання радіочастотного ресурсу України та взяла участь у таких заходах:

- засідання Колегії Держкомтелерадіо з питань впровадження цифрового радіомовлення в Україні;
- засідання Робочої групи з питань підготовки до Всесвітньої конференції радіозв'язку 2012 року (ВКР-12) Міжнародного союзу електрозв'язку;
- засідання української частини Постійної міжурядової робочої групи з питань співробітництва в галузі телекомунікацій у межах українсько-польського комітету у справах підготовки і проведення фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро-2012;
- засідання Робочої групи з питань підготовки до Всесвітньої конференції радіозв'язку 2015 року (ВКР-15) Міжнародного союзу електрозв'язку;
- експертний семінар «Правила щодо універсальної програмної послуги в Європі та рішення для України»;
- семінар-консультація «Регуляторні підходи до нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ: міжнародний досвід»;
- дискусійний круглий стіл «Нові технології (нові медіа) та їх застосування в телебаченні та радіомовленні».

У період із 23 січня по 17 лютого 2012 року в Женеві відбулася Всесвітня конференція радіозв'язку (ВКР-12) Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ).

Активна участь Національної ради у складі робочої групи з питань підготовки до ВКР-12 МСЕ та її засіданнях дали можливість впливати на формування позиції Адміністрації зв'язку України. Особлива увага приділялася питанню, відповідно до якого розглянуто результати досліджень сумісного використання частот рухомою службою та іншими службами у смузі частот 790–862 МГц (виділена для потреб телерадіомовлення в Україні) в Районах 1 і 3 відповідно до Резолюції 749 МСЕ.

У рамках підготовки до Всесвітньої конференції радіозв'язку 2015 року МСЕ створено робочу групу з питань підготовки до ВКР-15, до складу якої також увійшли представники Національної ради.

Регуляторний орган спільно з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації та ДП «Український державний центр радіочастот» вживав заходів щодо приведення діяльності суб'єктів господарювання у відповідність до вимог статті 23 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», статті 30 Закону України «Про радіочастотний ресурс України» і виявлення фактів безліцензійної та бездозвільної роботи РЕЗ мовлення. Звернення Національної ради до ліцензіатів сприяли приведенню їхньої діяльності у відповідність до вимог чинного законодавства та умов ліцензії.

2.2. Зміни, внесені 2012 року до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору

Враховуючи фактичний стан розвитку галузі та запровадження новітніх технологій розповсюдження телерадіопрограм, а також керуючись вимогою статті 21 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», Національна рада у грудні звітного року внесла зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору.

Упродовж 2012 року тривав процес розвитку діючих ефірних мереж телерадіоорганізацій та створення нових теле- і радіомереж, які охоплюють мовленням окремі області або кілька суміжних областей.

З огляду на це низці телерадіоорганізацій було змінено або встановлено територіальні категорії каналів мовлення відповідно до вимог частини четвертої статті 23 Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Ці зміни відображені в оновлених додатках до Плану розвитку.

За результатами аналізу реалізації заходів із розбудови цифрових ефірних багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5 було внесено зміни до частини третьої розділу II «Порядок впровадження цифрового телемовлення» Плану розвитку.

Національна рада переглянула терміни другого етапу розбудови цифрових телемереж на 2012–2014 роки, оскільки 2012 року розпочалася одночасна робота засобів мовлення в аналоговому та цифровому стандартах, а також заходи щодо забезпечення населення приймальними пристроями цифрового телебачення, які триватимуть і надалі.

Початковим терміном відключення аналогового мовлення має стати 2013 рік, і вирішальним у цьому процесі стане рівень забезпечення домогосподарств приймачами цифрового телебачення.

Важливим кроком є внесення до Плану розвитку положень щодо створення та розвитку малопотужних локальних мультиплексів для забезпечення місцевим мовленням у цифровому стандарті сільських і віддалених регіонів. Впровадження таких мереж передбачено розпочати після завершення планування мультиплексів відповідно до Регіональної угоди «Женева-2006».

Зміни, внесені до розділу Плану розвитку, який визначає критерії формування програмної концепції мовлення, відтепер чітко ідентифікують формати телевізійного мовлення: інформаційний, культурологічний, просвітницький, розважальний, дитячий, інформаційно-розважальний, розважально-інформаційний, інформаційно-просвітницький, інформаційно-культурологічний тощо.

Підставою для внесення відповідних уточнень до Плану розвитку стали і зміни до Законів України «Про телебачення і радіомовлення», «Про радіочастотний ресурс України», що стосуються визначення можливості й умов користування радіочастотним ресурсом України для потреб телерадіомовлення. Також враховані ухвалені Національною радою нормативно-правові документи, які регулюють діяльність провайдерів програмної послуги. Так, внесено зміни до частини, яка визначає принципи добору програм провайдерами програмної послуги, придбаних для ретрансляції у багатоканальних телемережах, і порядок формування загальної концепції програм.

2.3. Завдання, визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору на 2013 рік

У наступному періоді реалізація Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору здійснюватиметься у напрямі виконання міжнародних зобов'язань України щодо переходу на цифрові стандарти мовлення, вирішення соціальних, технологічних та безпекових складових впровадження новітніх технологій розповсюдження телерадіопрограм.

Вчасний перехід України до цифрових стандартів телевізійного мовлення дозволить максимально охопити території та населення країни діючими каналами і мережами мовлення, допоможе розвинути багатоканальні телемережі з метою забезпечення телерадіомовленням жителів не лише великих, а й малих населених пунктів.

2013 року значна увага приділятиметься питанням регулювання нових медіа. Вивчення кращих світових практик, проведення семінарів і навчань за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні сприятимуть поглибленню знань та напрацюванню сучасних підходів до регулювання технологічних і законодавчих завдань.

Поява новітніх технологій поширення телевізійної інформації, пов'язана з розвитком мультисервісних телекомунікаційних систем, вимагає від конституційного органу вироблення підходів для подальшого розвитку галузі телерадіомовлення.

3. ПІДСУМКИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТЕЛERAДІОМОВЛЕННЯ ЗА 2012 РІК

3.1. Ліцензування у 2012 році

Національна рада здійснює ліцензування телерадіомовлення відповідно до вимог Законів України «Про телебачення і радіомовлення», «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», а також згідно з Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору України.

За звітний період на своїх засіданнях регуляторний орган розглянув 1991 заяву телерадіоорганізацій, із них 573 – щодо участі в конкурсах на отримання ліцензій на мовлення та 1387 – на переоформлення ліцензій.

Загалом у 2012 році телерадіоорганізаціям було видано та переоформлено 295 ліцензій (*графічні додатки 1-3*).

Серед них:

ліцензій на мовлення –	170	(із них 68 – переоформлення)
- супутникове –	19	(із них 11 – переоформлення);
- ефірне –	56	(із них 28– переоформлення);
- кабельне –	24	(із них 5 – переоформлення);
- проводове –	46	(із них 20 – переоформлення);
- багатоканальне –	25	(із них 4 – переоформлення);
ліцензій провайдера програмної послуги –	125	(із них 11 – переоформлення).

Крім того, було внесено зміни до 992 ліцензій через переоформлення додатків (*графічний додаток 4*).

Серед них:

ліцензій на мовлення –	790
- супутникове –	73
- ефірне –	510
- кабельне –	59
- проводове –	37
- багатоканальне –	111
ліцензій провайдера програмної послуги –	202

Усього подовжено термін дії 31 ліцензії на ефірне мовлення, 17 – на проводове та 6 – на кабельне мовлення.

3.1.1. Ліцензування цифрового ефірного телебачення

Відповідно до вимог частини 5 статті 23 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» та пункту 5.3 Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України ліцензування цифрового ефірного мовлення з використанням радіочастотного ресурсу держави здійснюється як ліцензування багатоканального мовлення. Ліцензії на цифрове ефірне мовлення видаються тільки на конкурсних засадах.

Оскільки за результатами конкурсу 2011 року на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах мовлення багатоканальної телемережі МХ-5 із регіональним/місцевим покриттям в усіх населених пунктах не було виявлено переможців, Національна рада в лютому 2012 року оголосила конкурс на отримання ліцензій на вільних каналах мовлення багатоканальних телемереж МХ-5.

Для участі в конкурсі 38 телерадіоорганізацій подали 191 заяву.

Однак рішення Національної ради щодо затвердження конкурсних умов та оголошення конкурсу було оскаржено в Окружному адміністративному суді м. Києва Державною організацією «Новгород-Сіверська регіональна державна телерадіокомпанія «Сіверська», м. Новгород-Сіверський Чернігівської області.

Тому на виконання Постанови Окружного адміністративного суду м. Києва було повторно оголошено конкурс.

На участь у ньому було подано 179 заяв від 46 телерадіоорганізацій. Переможцями конкурсу визначено 25 телерадіоорганізацій (4 регіональні та 21 місцева) на 48 каналах у 45 населених пунктах.

Окрім побудованих упродовж 2011–2012 років багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5, здійснюється також багатоканальне телевізійне мовлення з використанням 41, 43 та 64 цифрових каналів у місті Києві:

- 41 ТВК (4 цифрові телепрограми) – ТОВ «Ера продакшн», м. Київ;
- 43 ТВК (5 цифрових телепрограм) – ТОВ «ТРК «Експрес-Інформ», м. Київ;
- 64 ТВК (4 цифрові телепрограми) – ТОВ «Гамма-Консалтинг», м. Київ.

3.1.2. Ліцензування ефірного мовлення

Згідно з вимогами статті 23 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» Національна рада здійснює ліцензування ефірного мовлення, пов'язаного з використанням радіочастотного ресурсу, лише на конкурсних засадах.

Упродовж року регуляторний орган розглянув підсумки п'яти конкурсів на отримання ліцензій на мовлення з використанням радіочастотного ресурсу.

Із 26 грудня 2011 року по 24 січня 2012 року Національна рада здійснювала прийом документів на участь у конкурсі, оголошеному

16 листопада 2011 року. На конкурс було запропоновано 6 радіочастот та 20 каналів для телебачення. Усього надійшло 25 заяв (8 – радіомовлення, 17 – телебачення) від 11 телерадіокомпаній, за підсумками розгляду яких було визначено переможцями 6 телерадіоорганізацій.

Дві телевізійні компанії визнано переможцями конкурсу на 13 телеканалів (у т. ч. на 12 телеканалів – ТОВ-ТРК «Міст ТБ», м. Львів).

Ліцензії на радіомовлення отримали чотири телерадіоорганізації.

Упродовж лютого 2012 року здійснювався прийом документів на участь у конкурсі на отримання ліцензії на мовлення з використанням вільних телерадіоканалів, оголошеному рішенням Національної ради від 21 грудня 2011 року № 2933. Учасникам конкурсу було запропоновано 24 радіочастоти та 5 телеканалів. Усього було подано 19 заяв від 15 телерадіоорганізацій.

За результатами конкурсу визначено 2 переможці на 3 телеканали та 4 – на радіочастоти.

На конкурс на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах мовлення багатоканальної телемережі МХ-5 було виставлено 169 каналів у 123 населених пунктах.

На участь у конкурсі подано 179 заяв від 46 телерадіоорганізацій, у т.ч. від 5 регіональних: Івано-Франківське обласне телебачення «Галичина», м. Івано-Франківськ, ТОВ «TV-4», м. Тернопіль, ПрАТ «ТРК Люкс», м. Львів, Кіровоградська ОДТРК, м. Кіровоград, ТОВ «Гравіс», м. Київ.

Під час підбиття підсумків конкурсного відбору переможцями на 48 каналах стали 25 телерадіоорганізацій, зокрема:

- ТОВ «Слово Волині», м. Луцьк Волинської обл. – 6 каналів;
- ТОВ «Редакція газети «Україна – центр», м. Кіровоград – 6 каналів;
- ТОВ «TV-4», м. Тернопіль – 5 каналів;
- Обласна асоціація «Вінницька громадська телерадіокомпанія «Вінниччина», м. Вінниця – 5 каналів.

Рішенням від 5 грудня 2012 року № 2220 було скасовано рішення Національної ради від 12 вересня 2012 року № 1441 «Про визначення переможця конкурсу та видачу ліцензії на мовлення на вільному каналі (програмі) мовлення багатоканальної телемережі МХ-5 у м. Березані Київської обл.», оскільки ТОВ «Персей ТВ», м. Київ, не сплатило ліцензійний збір за канал у місті Березані Київської області.

29 серпня 2012 року Національна рада визначила переможців конкурсу, оголошеного рішенням Національної ради від 6 червня 2012 року № 865. Учасникам конкурсу було запропоновано вільні телерадіоканали: 8 каналів для телебачення (Автономна Республіка Крим, Дніпропетровська, Донецька, Сумська, Черкаська та Чернігівська області) і 98 радіочастот в Автономній Республіці Крим та 22 областях.

Для участі в конкурсі було подано 204 заяви від 62 телерадіоорганізацій (радіомовлення) та 1 заяву від телерадіоорганізації на 1 телеканал.

Переможцями конкурсу на телевізійний канал визначено ПрАТ «Докучаєвський флюсо-доломітний комбінат», м. Докучаєвськ Донецької обл., та 31 телерадіоорганізацію на радіочастоти.

Телерадіокомпанії загальнонаціонального ефірного мовлення отримали 29 радіочастот, серед них: ТОВ «Телерадіокомпанія «Радіо Коханья», м. Київ – 9 частот; ТОВ «ТРК «Шансон», м. Київ – 6 частот, ДП «ТРО «Довіра», м. Київ – 6 частот.

Обласні державні телерадіокомпанії та Державна телерадіомовна компанія «Крим» загалом стали переможцями на 11 частотах.

Національна радіокомпанія України, м. Київ (програма УР-1), отримала 6 радіочастот, у т. ч. 3 частоти спільно з телерадіокомпаніями: Кіровоградська ОДТРК, м. Кіровоград; Тернопільська ОДТРК, м. Тернопіль; Радіоорганізація «Коропське районне радіомовлення», смт Короп Чернігівської області.

На конкурс, оголошений рішенням Національної ради від 10 жовтня 2012 року № 1751, було запропоновано 69 радіочастот обсягом мовлення 24 години на добу.

Для участі в ньому подано 160 заяв від 53 телерадіоорганізацій. На 11 радіочастот в Автономній Республіці Крим, Київській, Кіровоградській, Луганській і Херсонській областях не було отримано жодної заяви.

До розгляду на засіданні Національної ради було винесено 142 заяви від 51 телерадіоорганізації. У зв'язку з поданням документів без здійснення грошового внеску під конкурсну гарантію заяви ТОВ «ТРК «Медіа-Юг», м. Одеса (7 заяв), ТОВ «Реал-медіа», м. Херсон (1 заява) залишено без розгляду.

26 грудня 2012 року визначено переможцями конкурсу 25 телерадіоорганізацій на 49 радіочастотах.

На 9 радіочастотах в Автономній Республіці Крим, у Вінниці та Донецькій, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Харківській і Хмельницькій областях не було визначено переможців, оскільки жоден із претендентів не набрав достатньої кількості голосів.

Загальнонаціональні радіомовники отримали 30 частот, серед яких: 10 радіочастот – ТОВ «ТРК «Шансон», м. Київ; 5 – ПрАТ «Студія «Європозитив», м. Київ; 3 – ТОВ ТРК «НБМ-Радіо», м. Київ.

23 частоти отримали місцеві й регіональні мовники, з-поміж яких ТОВ ТРК «ІФ Медіа груп», м. Київ – 3 радіочастоти, Івано-Франківська ОДТРК – 4 радіочастоти (з них 3 – спільно з ПП «Телекомпанія «РАІ», м. Бурштин Івано-Франківської області). Також переможцями конкурсу стали ще чотири обласні державні телерадіокомпанії – Полтавська, Рівненська, Тернопільська та Чернігівська.

Окрім видачі нових ліцензій на ефірне мовлення за конкурсною процедурою, тривав також процес переоформлення ліцензій.

З метою виконання вимог статті 8 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», у зв'язку з об'єднанням кількох ліцензій в одну, було переоформлено ліцензії на мовлення Національній радіокомпанії України,

м. Київ; Житомирській ОДТРК, м. Житомир; Дніпропетровський ОДТРК, м. Дніпропетровськ; Хмельницькій ОДТРК, м. Хмельницький; ДО «Новгород-Сіверська регіональна державна телерадіокомпанія «Сіверська»; м. Новгород-Сіверський Чернігівської області; ТОВ «Телеодин», м. Київ; ТОВ «ТРК «Клас», м. Київ та ТОВ «ТРК «ІФ Медіа груп», м. Київ.

Також було переоформлено ліцензію на ефірне радіомовлення КП «Редакція районної газети та радіомовлення «Вісті Тепличчини», смт Теплик Вінницької області, у зв'язку зі зменшенням загального обсягу добового мовлення – від 24-х до 3 годин.

За період із 1 січня по 31 грудня 2012 року Національна рада розглянула 538 заяв телерадіоорганізацій та ухвалила рішення про переоформлення ліцензій на ефірне телерадіомовлення у зв'язку зі зміною програмних концепцій мовлення, організаційно-правових форм власності, позивних, логотипів, керівних та наглядових органів.

Упродовж року до регуляторного органу надійшло 32 заяви про продовження терміну дії ліцензії на ефірне мовлення.

ТОВ «Псьол ЛТД», м. Кременчук Полтавської області, було відмовлено у продовженні строку дії ліцензії, оскільки телерадіоорганізація подала заяву із порушенням визначеного законодавством терміну.

3.1.3. Ліцензування проводового мовлення

Відповідно до вимог статей 23, 36 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» Національна рада здійснює ліцензування проводового мовлення. Дозвільні документи на цей вид мовлення видаються без конкурсу терміном на 10 років.

За звітний період видано та переоформлено 46 ліцензій на проводове мовлення, а також внесено зміни до 37 ліцензій через переоформлення додатків до них.

Однак процес ліцензування проводового радіомовлення проходить уповільнено. Міськрайонним мовленням охоплено менше ніж дві третини районів України. Причини, які стримують розвиток місцевого мовлення, – це незначні часові проміжки, відведені для місцевого мовлення на загальнонаціональному каналі УР-1, проблеми місцевого фінансування.

У 2012 році збереглася тенденція щодо зменшення кількості домогосподарств, помешкання яких підключено до проводового мовлення (радіоточки). Нині кількість основних радіоточок в Україні налічує менше 1,9 млн (у 2011 році – 2,7 млн радіоточок).

Радіоточки залишилися у районних центрах і наближених до них населених пунктах.

У віддалених населених пунктах проводового мовлення майже немає через пошкодження або відсутність магістральних ліній систем проводового мовлення.

Проводова мережа через низьку абонентну плату й видатки, що не покриваються нею, – нерентабельна. Основною причиною зменшення кількості радіоточок є брак коштів на ремонт і відновлення ліній зв'язку. І хоча цей вид розповсюдження програм з кожним роком різко скорочується, він і зараз залишається найдоступнішим джерелом інформації та надійним засобом оповіщення населення у надзвичайних ситуаціях, особливо в сільській місцевості.

Після закінчення терміну дії ліцензій 36 організацій проводового мовлення припинили виходити в ефір, а 45 – анулювали ліцензії у зв'язку з отриманням нової ліцензії, припиненням діяльності чи реорганізацією.

Зокрема було анульовано дозвільні документи на здійснення радіомовлення Новопокровської районної комунальної редакції радіомовлення, смт Новопокров Луганської області; Комунального підприємства Балаклійської районної ради «Телерадіокомпанія «Оріана», м. Балаклія Харківської області; Комунального підприємства «Біловодська районна студія телерадіомовлення», смт Біловодськ Луганської області.

Водночас значна частина радіокомпаній подавала документи на продовження ліцензій на проводове мовлення, попередньо шляхом переоформлення приводила свої дозвільні документи у відповідність до вимог чинного законодавства стосовно періодичності, обсягу та сітки мовлення, жанрового розподілу програмного наповнення тощо.

Наприклад, було розглянуто документи про переоформлення та продовження ліцензій на проводове мовлення Мостиського районного радіомовлення, м. Мостиська Львівської області; Комунального підприємства «Яворівське районне радіомовлення», м. Яворів Львівської області; Дочірнього підприємства «Телерадіостудія «Онiкс» ПП «Ланнівський цукровий завод», смт Ланна Полтавської області; Телерадіокомпанії Чугуївщини «Слобожанка», м. Чугуїв Харківської області; Товариства з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія «ФНБ», м. Дунаївці Хмельницької області.

Відповідно до рішення Національної ради від 11 листопада 2009 року № 2199 триває процес упорядкування мовлення в проводових мережах організаціями міськрайонного мовлення.

ПАТ «Укртелеком», який є оператором телекомунікацій для радіоорганізацій, реорганізував свої структурні підрозділи, що надають послуги проводового мовлення на території країни. У зв'язку з цим нові назви операторів телекомунікацій містяться в переліку змін у документах про переоформлення, поданих ліцензіатами до Національної ради.

3.1.4. Ліцензування кабельного мовлення

Національна рада здійснює ліцензування кабельного мовлення на позаконкурсних засадах за реєстраційним принципом відповідно до вимог Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Загалом упродовж 2012 року Національною радою було видано та переоформлено 24 ліцензії на кабельне мовлення, а також внесено зміни до 59 ліцензій через переоформлення додатків до них.

Керуючись статтею 37 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», Національна рада ухвалила 6 рішень про анулювання ліцензій на кабельне мовлення на підставі клопотань ліцензіатів та 1 рішення у зв'язку з відсутністю мовлення протягом року.

Упродовж року продовжено терміни дії ліцензій 6 суб'єктам господарювання: ТОВ «Телерадіокомпанія «Круг», м. Овідіополь Одеської області; ТОВ ТРК «Кабельні телевізійні мережі», м. Олександрія Кіровоградської області; ТДВ «Телерадіокомпанія «Ялта», м. Ялта, Автономна Республіка Крим; ТОВ ТРК «ЛОТЕЛ-СКТБ», м. Нетішин Хмельницької області; ТОВ ТРК «РІО», м. Одеса; ТРК «ЛАН» у формі ТОВ, м. Стрий Львівської області, які подали заяви до Національної ради (не раніше ніж за 210 днів та не пізніше ніж за 180 днів до закінчення терміну дії ліцензії) згідно з вимогами частини 2 статті 33 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Проблемним залишається питання включення програм кабельних каналів мовлення до складу програмної послуги, яку передбачено надавати провайдерами програмної послуги. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» не передбачає зазначення в ліцензіях на кабельне мовлення інформації щодо провайдера програмної послуги, який має включати програми кабельного мовлення до складу програмної послуги. Національна рада законодавчо не наділена повноваженнями втручатися у здійснення господарської діяльності ліцензіатів.

Актуальним є також питання приведення умов чинних ліцензій на мовлення у відповідність до ліцензій провайдерів програмної послуги щодо кількості домогосподарств, території, місцезнаходження головних станцій, каналу ретрансляції.

Така ситуація, зокрема, спостерігається з телерадіокомпаніями, які отримали ліцензії на кабельне мовлення на території міста Одеси у межах розташування багатоканальних телемереж операторів телекомунікацій: ТОВ «Реноме Сервіс», м. Одеса; Телекомпанія «Чорне море» у вигляді ТОВ, м. Одеса; ТОВ «ТРК «Ефір», м. Одеса та ТОВ «Центр-ТВ», м. Одеса.

3.1.5. Ліцензування супутникового мовлення

Ліцензування супутникового мовлення Національна рада здійснює також на позаконкурсних засадах.

Упродовж звітнього періоду на супутникове мовлення видано та переоформлено 19 ліцензій, а також внесено зміни до 73 ліцензій через переоформлення до них (*графічний додаток 5*).

У 2012 році ліцензії на супутникове мовлення отримали:

- ТОВ «Телевізійна компанія «Атлант СВ», смт Октябрське, Автономна Республіка Крим;

- ТОВ «Солар медіа», с. Софіївська Борщагівка Києво-Святошинського р-ну Київської обл.;
- ТОВ «У канал», м. Київ;
- ТОВ «Розумні покупки», м. Київ;
- ТОВ «Телевізійний канал «Надія», м. Київ;
- ТОВ «ТРК «Право ТВ», м. Київ;
- КП «Телекомпанія «Львів ТБ»;
- ТОВ «ТРК «Сателіт Телевіжн», м. Одеса.

Три телерадіокомпанії звернулися до Національної ради із заявами про переоформлення ліцензії на мовлення у зв'язку зі зміною організаційно-правової форми та назви, а саме: АТЗТ «УНТК», м. Київ, змінило назву на ПрАТ «Телеканал «ІНТЕР», м. Київ; ДКП «Телерадіокомпанія «Київ», м. Київ, змінило назву на КП КМР «Телекомпанія «Київ», м. Київ; Дирекція телерадіопрограм Верховної Ради України, м. Київ, змінила назву на Дирекцію телерадіопрограм Управління справами Верховної Ради України, м. Київ.

За звітний період Національна рада ухвалила 5 рішень щодо зміни логотипу таких ліцензіатів: ТОВ «Телеканал-100», м. Київ (із «UBC» на «BUSINESS»); ТОВ «ТРК «Музика ТВ», м. Київ (із «MUSIC» на «ПКСЕЛЬ TV»); ТОВ «Гравіс», м. Київ (із «СІТІ» на «ПЛЮСПЛЮС»); ТОВ «Англійський клуб ТБ», м. Дніпропетровськ (із «englishclub» на «English club TV»); ТОВ «Телерадіоорганізація «Мульти Медіа Сервіс», м. Київ (із літери К та кола, всередині якого знаходиться арабська цифра «1», на «K1»).

У 2012 році не надходило звернень від суб'єктів господарювання щодо продовження терміну дії ліцензій на супутникове мовлення.

У зв'язку з втратою ліцензій на супутникове мовлення та на підставі статті 34 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» було видано 3 дублікати ліцензій на мовлення таким ліцензіатам: ТОВ «Юкрейніан фешн», м. Київ; ТОВ «Підлітковий канал», м. Київ та ТОВ «Дитячий канал», м. Київ.

3.1.6. Ліцензування діяльності провайдерів програмної послуги

Відповідно до вимог статті 39 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» право на розповсюдження програм у багатоканальних мережах мають лише суб'єкти господарювання, яким Національна рада видала ліцензію провайдера програмної послуги. Цей дозвільний документ видається за реєстраційним принципом без конкурсу на підставі відповідної заяви на термін не менше ніж 10 років.

Упродовж 2012 року було видано та переоформлено 125 ліцензій провайдера програмної послуги, а також внесено зміни до 202 ліцензій через переоформлення додатків до них. Загальна кількість проліцензованих провайдерів програмної послуги становить 720.

З метою визначення єдиних правил стосовно видачі, переоформлення, анулювання та перереєстрації загальної концепції добору програм за поданням Національної ради Міністерство юстиції України 2 березня 2012 року зареєструвало Положення про порядок видачі ліцензії провайдера програмної послуги.

На виконання цього рішення Національної ради від 29 серпня 2012 року № 1260 провайдери програмної послуги до складу універсальної програмної послуги зобов'язані включати програми мовників, які отримали ліцензії на багатоканальне цифрове мовлення з використанням мультиплексів МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ- 5. У період із жовтня по грудень 2012 року 92 ліцензіати виконали це рішення.

У звітному році тривав перехід з аналогової технології на цифрову та продовжилося надання програмної послуги у поєднанні двох технологій, зросла кількість суб'єктів господарювання, які мають намір надавати програмну послугу з використанням технології IPTV. З використанням цієї технології упродовж року видано 24 ліцензії провайдерів програмної послуги.

Також здійснювалася видача та переоформлення ліцензій провайдера програмної послуги з використанням багатоканальних ефірних телемереж типу МІТРС та ММДС.

7 провайдерів програмної послуги, що мають ліцензії Національної ради, використовують технологію типу ММДС.

19 ліцензіатів використовують технологію типу МІТРС і працюють на підставі 27 ліцензій провайдера програмної послуги.

Регуляторний орган звернувся до суб'єктів господарювання стосовно надання пропозицій із технічної розробки багатоканальних ефірних цифрових телемереж у діапазоні 11,7 – 12,5 МГц.

Після завершення розгляду пропозицій, було видано ліцензії провайдера програмної послуги з використанням системи МІТРС:

- ПП ТРК «Колумбус – Плюс», м. Тернопіль;
- ТОВ «Телеінформ – Крим», м. Сімферополь, Автономна Республіка Крим.

15 ліцензіатів провадять діяльність провайдера програмної послуги з використанням системи «Телесело». За звітний період за власним бажанням суб'єктів господарювання було анульовано 2 ліцензії та розглянуто 2 заяви щодо переоформлення таких ліцензій:

- ТРК «ТВК» у формі ПП, м. Охтирка Сумської обл.;
- ТОВ ТРО «ПОРТ», м. Попасна Луганської обл.

У звітному році загалом анульовано 69 ліцензій провайдерів програмної послуги за власним бажанням ліцензіатів.

У 2012 році продовжували розвиватися нові технології, які використовують суб'єкти господарювання для надання послуги абонентам щодо перегляду телерадіопрограм.

Національна рада вживає відповідних заходів, аби діяльність провайдерів програмної послуги, які використовують передові технології, відбувалася в правовому полі.

3.2. Державна реєстрація суб'єктів інформаційної діяльності України в 2012 році

Згідно з вимогами статті 38 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» Національна рада веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, до якого вносяться дані про телерадіоорганізації, що отримали ліцензії на мовлення або зареєструвалися як суб'єкти інформаційної діяльності.

Відомості в Державному реєстрі постійно корегуються шляхом внесення або вилучення з нього телерадіоорганізацій, також враховуються зміни щодо видів діяльності, територіальної категорії мовлення, ліцензійних умов тощо.

Станом на 31.12.2012 до Державного реєстру внесено дані про 1693 телерадіоорганізації та суб'єктів інформаційної діяльності (*графічний додаток 6*), а саме:

- 1622 телерадіомовні організації та провайдери програмної послуги;
- 71 суб'єкт інформаційної діяльності.

Із 1622 ліцензіатів за формою власності 37 – державних, 352 – комунальної власності, 1233 – інших форм власності (*графічний додаток 7*).

За звітний рік до Державного реєстру телерадіоорганізацій України внесено 73 нових телерадіоорганізацій та вилучено 93. Ухвалено 9 рішень про державну реєстрацію суб'єктів інформаційної діяльності.

3.3. Обсяги ліцензійного збору в 2012 році

Ліцензійний збір у 2012 році нараховувався відповідно до Методики розрахунків розмірів ліцензійного збору за видачу або продовження строку дії ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, визначення розміру плати за переоформлення ліцензії та видачу дубліката ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 р. № 412.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» доведено планові показники за видачу, продовження, переоформлення ліцензії на мовлення та провайдера програмної послуги у сумі 23 439 тис. грн.

На підставі ухвалених Національною радою 1142 рішень щодо ліцензування у 2012 році було нараховано та фактично сплачено ліцензійний збір за видачу, продовження та переоформлення ліцензій на мовлення та провайдера програмної послуги на загальну суму 23 468,9 тис. грн (*графічний додаток 8*).

- 803,0 тис. грн. ліцензійного збору, нарахованого у 2011 році;
- 22 665,9 тис. грн. ліцензійного збору, нарахованого у 2012 році.

Динаміка надходження коштів до Державного бюджету за видачу, продовження та переоформлення ліцензій на телерадіомовлення протягом 2008 – 2012 років

Рік	Надходження коштів до Державного бюджету (тис. грн)
2008	42 592,0
2009	63 359,7
2010	13 151,3
2011	63 341,7
2012	23 468,9
Разом	20 5913,6

Упродовж року було видано 22 ліцензії на мовлення в багатоканальних цифрових телемережах МХ-5. Обсяг надходжень від сплати ліцензійного збору за видачу ліцензій на цифрове мовлення становить 873 680 грн.

Питому вагу надходжень у 2012 році складає ліцензійний збір на цифрове мовлення, продовження на ефірне мовлення від великих телерадіокомпаній, зокрема:

- АТ «Телерадіокомпанія Люкс», м. Київ – на суму 965 410 грн;
- ТОВ ТРК «Клас», м. Київ – на суму 1 728 014 грн;
- ПАТ «Наше радіо», м. Київ – на суму 3 320 290 грн.

Різниця в надходженнях коштів у 2011-му і 2012 роках зумовлена насамперед початком розбудови 2011 року цифрового телебачення та отримання загальнонаціональними телеканалами та регіональними телекомпаніями ліцензій на надання послуг з використанням багатоканальних цифрових телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5.

Крім цього, продовження та переоформлення ліцензій на ефірне мовлення загальнонаціональними телерадіокомпаніями такими як ПрАТ «Телекомпанія «ТЕТ», ТОВ «Новий канал», ТОВ «Міжнародна комерційна телерадіокомпанія» (ICTV), ПП у формі ТОВ «ТРК «НБМ» теж уплинуло на надходження коштів від сплати ліцензійного збору.

Структура ліцензійного збору за 2011-2012 рр.

	Спосіб розповсюдження телерадіопрограм чи передач	Показники за 2011 рік		Показники за 2012 рік	
		Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис. грн)	Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис. грн)
1	Ефірне мовлення	616	27583,6	393	12 856,9
2	Проводове мовлення	29	42,7	74	103,4
3	Кабельне мовлення	79	525,5	75	1146,7
4	Провайдер програмної послуги	311	8390,8	341	6480,9
5	Супутникове мовлення	93	2710,8	74	1157,5
6	Цифрове мовлення	379	24079,7	134	1719,1
7	Видача дублікатів ліцензій за всіма видами розповсюдження телерадіопрограм	9	8,6	4	4,4
8	Переоформлення ліцензій за всіма видами розповсюдження телерадіопрограм	747	5288,5	758	2753,3
	Всього за рік	1516	63341,7	1095	23 468,9

4. ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДОВИХ ТА РЕГУЛЯТОРНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4.1. Організація моніторингу телерадіоорганізацій

Відповідно до статті 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» регуляторний орган здійснює офіційний моніторинг телерадіопрограм. Це – комплекс наглядових заходів, спрямованих на фіксацію та аналіз мовлення або програмної послуги, який здійснюється за допомогою запису, перегляду (прослуховування) теле- (радіо-) програм, що розповсюджуються ліцензіатом Національної ради.

Метою моніторингу є одержання об'єктивної інформації для оцінки дотримання телерадіоорганізаціями ліцензійних умов та чинного законодавства України, міжнародних норм у сфері телебачення і радіомовлення.

Офіційний моніторинг телерадіопрограм проводиться на постійній основі контрольно-аналітичним управлінням, представниками Національної ради в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, працівниками секретаріатів представників Національної ради.

Технічні можливості моніторингового центру дають змогу здійснювати постійний цілодобовий запис ефіру 14 ефірних загальнонаціональних телеканалів і 3 ефірних регіональних телеканалів, 11 загальнонаціональних і 19 регіональних та місцевих радіоканалів. В обласних центрах встановлено 15 моніторингових комплексів, які забезпечують здійснення запису регіональних електронних засобів масової інформації.

Моніторинг провайдерів програмної послуги та у багатоканальних мережах здійснюється через встановлення переліку програм, що надаються у складі програмної послуги, їх черговості, порядку формування пакетів програмної послуги та порядку розповсюдження, визначеного ліцензією Національної ради.

Для технічного забезпечення моніторингу створено:

- моніторинговий центр Національної ради, який оснащений технічними засобами і програмним забезпеченням для прийому, запису та зберігання телерадіопрограм різних технологічних форм розповсюдження (ефірне, супутникове, кабельне, багатоканальне);
- регіональні моніторингові центри (стаціонарні й мобільні), які забезпечують проведення моніторингів представниками Національної ради.

Інформація, одержана під час моніторингу в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, використовується для:

- повідомлення ліцензіатів про порушення ними законодавства та/або ліцензійних умов і умов ліцензій;

- підготовки аналітичних та інформаційних матеріалів про стан телерадіомовлення в Україні й підготовки рішень Національної ради;
- інформування Національної ради про факти порушень законодавства у галузі телерадіомовлення;
- під час проведення перевірок ліцензіатів Національної ради.

Упродовж звітнього періоду представниками Національної ради в областях та працівниками відповідних секретаріатів було здійснено 3772 тематичних моніторинги, з них щодо:

- дотримання умов ліцензії щодо частки національного аудіовізуального продукту – 725;
- дотримання місцевими телерадіоорганізаціями норм Закону України «Про захист суспільної моралі» й рішень Національної ради щодо використання позначок класифікації відеопродукції, яка поширюється в ефірі телерадіокомпаній – 1204;
- обсягів дитячого мовлення в ефірі місцевих телерадіоорганізацій – 566;
- дотримання рекламного законодавства – 713;
- дотримання провайдерами програмної послуги вимог законодавства і рішень Національної ради щодо адаптації іноземних програм – 564.

На разі в Україні відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору та міжнародних зобов'язань триває перехід від аналогового до цифрового телебачення, тому моніторинговий центр Національної ради потребує дооснащення технічними засобами для запису ефіру цифрових телеканалів у стандарті DVB-T2.

4.2. Організація проведення перевірок телерадіоорганізацій

На виконання визначених законодавством наглядових повноважень упродовж 2012 року Національна рада здійснювала планові та позапланові перевірки телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги щодо дотримання ними умов ліцензій та вимог чинного законодавства у сфері телерадіомовлення.

Загалом було проведено 389 перевірок діяльності суб'єктів телерадіоінформаційного простору (*графічні додатки 9-12*).

З них планових перевірок – 301, зокрема:

- 125 перевірок ліцензіатів, у яких минув рік від дня видачі ліцензії;
- 176 перевірок ліцензіатів, термін дії ліцензії яких закінчувався (не пізніше ніж за 210 днів до завершення терміну дії ліцензії).

На підставі пункту 2.3. Інструкції Національної ради про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги за звітний період було проведено 88 позапланових перевірок, у тому числі:

- 21 – за поданням ліцензіатом письмової заяви до Національної ради про проведення позапланової перевірки з метою скасування санкції

- «оголошення попередження», застосованої регуляторним органом до ліцензіата;
- 62 – на виконання наглядових повноважень, передбачених статтею 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», у зв'язку з порушенням ліцензіатом вимог законодавства та/або умов ліцензії;
  - 5 – за заявою фізичних і юридичних осіб про порушення ліцензіатом вимог законодавства та/або умов ліцензії.

Порівняльна таблиця перевірок, проведених у 2008–2012 роках

Звітний рік	Загальна кількість перевірок	Планові перевірки	Позапланові перевірки
2008	398	205	193
2009	452	231	221
2010	406	299	107
2011	394	210	184
2012	389	301	88

Зменшення кількості позапланових перевірок вказує на позитивну динаміку в роботі телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги, що свідчить про прагнення компаній працювати у правовому полі.

4.3. Стан дотримання телерадіоорганізаціями і провайдерами програмної послуги ліцензійних умов та умов ліцензій

Під час перевірок, проведених у звітному періоді, в діяльності низки ліцензіатів зафіксовано порушення вимог чинного законодавства й умов ліцензій.

За результатами перевірок санкції було застосовано до 78 ліцензіатів, з них 77 ліцензіатам було оголошено попередження, стосовно одного – подано до суду позов про анулювання ліцензії (ПП «Радіоорганізація «Львівська жінка», м. Львів). *(Графічний додаток 13).*

Порівняльна таблиця санкцій, застосованих у 2008–2012 роках

Рік	Загальна кількість перевірок	Санкції			Загальна кількість санкцій	Частка санкцій від загальної кількості перевірок
		Оголошення попередження	Звернення до суду про анулювання ліцензії	Штраф		
2008	398	118	5	0	123	30,9 %
2009	450	110	7	3	120	26,7 %
2010	406	56	7	1	64	15,8 %
2011	394	110	6	-	116	29,4 %
2012	389	77	1	-	78	20 %

Крім того, за результатами перевірок відповідно до статті 37 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» анульовано ліцензії двох компаній (ПП «ТРК Південна хвиля», м. Ізмаїл – через нездійснення передбаченого ліцензією мовлення упродовж року від дня видачі ліцензії; ДП «ТРК «Пріор», м. Хмельницький – на підставі рішення про скасування державної реєстрації ліцензіата).

У звітному році кількість істотних порушень умов ліцензії або чинного законодавства, зафіксованих під час перевірок, зменшилася. А отже, було ухвалено менше рішень, якими до ліцензіатів застосовано санкцію «оголошення попередження» (*графічний додаток 13*).

За результатами перевірок, проведених 2012 року, до 36 провайдерів програмної послуги Національна рада застосувала санкцію «оголошення попередження», а також вказала на необхідність приведення своєї діяльності у відповідність до чинного законодавства.

У діяльності провайдерів програмної послуги виявлено такі типові порушення ліцензійних умов і умов ліцензій та вимог чинного законодавства:

- недотримання умов ліцензій у частині «загальна концепція добору програм для ретрансляції»;
- ретрансляція іноземних програм, зміст яких не адаптовано до вимог законодавства України;
- відсутність діяльності провайдера;
- незабезпечення можливості отримання абонентами програм універсальної програмної послуги в повному обсязі;
- відсутність угод на право розповсюдження програм.

Вітчизняне законодавство зобов'язує суб'єктів господарювання, які перебувають під юрисдикцією України, адаптувати зміст програм,

призначених для ретрансляції, до вимог чинного законодавства (частина перша і друга статті 42 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»).

Перелік іноземних програм, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і ретрансляція яких на території України не обмежується, поповнився 11 телепрограмами. У цілому на кінець минулого року він налічував 166 програм, переважно пізнавального, дитячого та розважального формату.

За недотримання зазначеної норми законодавства до 14 провайдерів програмної послуги було застосовано санкцію «оголошення попередження» і вказано на необхідність приведення своєї діяльності у відповідність до чинного законодавства та рішень Національної ради щодо ретрансляції іноземних програм у кабельних мережах.

Крім того, впродовж звітнього року двічі оголошено попередження таким ліцензіатам:

- ТОВ «ТРК «СМАРТ», м. Вінниця, у зв'язку з порушенням умов ліцензії НР № 0226-п від 04.12.2002 в частині загальної концепції програм для ретрансляції та вимог частини другої статті 42 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», а також у зв'язку з неведенням діяльності провайдера програмної послуги відповідно до ліцензії НР № 1016-п від 23.07.2003;
- ТОВ «ТРК Карпати Медіа», м. Надвірна Івано-Франківської обл., у зв'язку з порушенням умов ліцензії в частині загальної концепції програм для ретрансляції.

За звітний період Національна рада ухвалила рішення про застосування санкції «оголошення попередження» до 41 телерадіоорганізації з вимогою привести свою діяльність у відповідність до умов чинних ліцензій та законодавства.

Типовими порушеннями у діяльності телерадіоорганізацій були:

- порушення умов ліцензії в частині «програмна концепція мовлення»;
- недотримання норм рекламного законодавства;
- відсутність або невчасне надання Національній раді редакційних статутів;
- недостатній обсяг національного аудіовізуального продукту;
- невиконання рішення Національної ради від 08.02.2012 № 117 «Про затвердження Системи візуальних позначок класифікації кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована»;
- нездійснення мовлення, передбаченого ліцензією.

Крім того, одній телерадіокомпанії (ТОВ «Радіостудія Роксолана», м. Рогатин Івано-Франківської обл.) було оголошено попередження у зв'язку з відмовою у проведенні перевірки діяльності уповноваженими особами Національної ради.

Упродовж року здійснювався нагляд за дотриманням ліцензіатами Правил ведення мовлення на теле- і радіоканалах у дні трауру (скорботи,

жалоби) та дні пам'яті, затверджених рішенням Національної ради від 08.02.2012 № 116.

За результатами моніторингів було встановлено, що в цілому телерадіоорганізації дотримуються Правил ведення мовлення на теле- і радіоканалах у дні трауру (скорботи, жалоби) та дні пам'яті:

- до сітки мовлення загальнонаціональних телеканалів було внесено відповідні зміни, трансляція розважальних фільмів і передач у ці дні не відбувалася, анонси з елементами шоу, розваг не зафіксовані, в ефірі поширювалася інформація про день пам'яті (жалоби) в повідомленнях інформаційних передач та в рухомому рядку упродовж доби;
- міжпрограмне оформлення ефірного часу загальнонаціональних радіоорганізацій відбувалося з використанням заставок мінорного звучання, відповідним підбором музичних творів, у ці дні були скасовані розважальні та інтерактивні передачі, протягом доби поширювалася інформація про день пам'яті (жалоби).

4.4. Наглядові функції Національної ради у сфері захисту суспільної моралі. Дотримання телерадіоорганізаціями ліцензійних умов щодо обсягів дитячого мовлення

На виконання вимог статті 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» та статті 62 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» регуляторний орган здійснює нагляд за дотриманням вітчизняними телерадіоорганізаціями законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

Також профільним законом у сфері телерадіомовлення передбачено забезпечення прав дітей і юнацтва на захист від впливу шкідливої інформації, яка поширюється в телерадіоефірі, та нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями ліцензійних умов щодо обсягів дитячого мовлення.

Відповідно до Плану основних заходів Національної ради на 2012 рік, у звітному періоді здійснювалися моніторинги загальнонаціональних телекомпаній стосовно дотримання ними чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі й щодо трансляції передач, розрахованих на дитячу аудиторію.

За результатами моніторингів окремим телерадіоорганізаціям, у діяльності яких було виявлено ознаки порушення чинного законодавства в частині демонстрування фільмопоказу, було надіслано приписи з вимогою виконувати відповідні рішення Національної ради.

Моніторинги передач, розрахованих на дитячу аудиторію, а також аналіз стану виконання телерадіоорганізаціями програмних концепцій у частині наявності в ефірі дитячих передач та відповідності їх фактичного обсягу ліцензійним показникам виявили такі тенденції:

- дитячі програми зазначено в ліцензіях десяти із чотирнадцяти загальнонаціональних телемовників. Фактично транслюють такі програми 12 компаній;

- кількість вітчизняних телеканалів, розрахованих на дитячу аудиторію, зросла до 6;
- загальна частка дитячого мовлення на загальнонаціональних телеканалах становить 5,7% щотижневого обсягу мовлення;
- кількість іноземних телепрограм, розрахованих на дитячу аудиторію, збільшилась до 20;
- 5 загальнонаціональних радіокомпаній, які мають ліцензійні зобов'язання щодо трансляції дитячих передач, виконують їх у повному обсязі, при цьому спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення обсягів радіопрограм для дітей.

Тематичні моніторинги дотримання регіональними та місцевими телерадіоорганізаціями умов ліцензій щодо частки дитячих передач свідчать, що програми для дітей в ефірі місцевих компаній становлять від 1,7 до 10 відсотків загального обсягу мовлення.

З метою сприяння розвитку дитячого мовлення Національна рада рішенням від 6 березня 2012 року № 348 ухвалила такі рекомендації:

- розповсюджувати програми (передачі), розраховані на дитячу аудиторію, у добовому відрізку з 06 до 22 години, за винятком телерадіоорганізацій, що мають формат дитячого каналу;
- утриматися від трансляції програм (передач), спрямованих на дитячу аудиторію, перед або/та після програм (передач), які можуть містити сцени з елементами насильства і жорстокості;
- аудіовізуальні твори, спрямовані на дитячу аудиторію, розповсюджувати з дотриманням вимог Закону України «Про авторське право та суміжні права».

Як засвідчили результати моніторингу ефіру загальнонаціональних телеканалів, дитячі програми (передачі) трансливалися з урахуванням цих рекомендацій.

Телекомпанії перенесли трансляцію дитячих програм на більш сприятливий для дитячої аудиторії час.

У нічному ефірі (з 23:00 до 05:00) трансляції дитячих передач зафіксовано не було.

4.5. Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)

З метою захисту інтересів держави та вітчизняного телерадіовиробництва відповідно до вимог частини 1 статті 9 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» в загальному обсязі мовлення кожної телерадіоорганізації не менше як 50% має становити національний аудіовізуальний продукт або музичні твори українських авторів чи виконавців.

Тенденцій щодо зменшення або збільшення обсягів телепрограм і передач вітчизняного та власного виробництва в ефірі загальнонаціональних

телекомпаній упродовж останніх чотирьох років не зафіксовано, оскільки цей показник залишається на рівні ~ 62–65% і ~ 45–50% відповідно.

За результатами тематичного моніторингу щодо частки програм (передач) вітчизняного та власного виробництва, здійсненого у березні 2012 року, зафіксовано незначні відхилення від ліцензійних умов в ефірі лише трьох загальнонаціональних телеканалів (2011 року таких компаній було 7). Врахувавши зауваження регуляторного органу, телекомпанії оперативно усунули зазначені порушення законодавства та умов ліцензії.

Тематичні моніторинги стосовно дотримання місцевими та регіональними телерадіоорганізаціями умов ліцензій щодо частки національного аудіовізуального продукту свідчать про те, що ознаки порушення було зафіксовано в діяльності 11% компаній. Більшість із них привела свою діяльність у відповідність до вимог законодавства на підставі приписів, щодо трьох телерадіоорганізацій було ініційовано проведення позапланових перевірок. Середньозважений показник частки національного аудіовізуального продукту в ефірі місцевих телекомпаній становить 86%, радіокомпаній – 85%.

Упродовж останніх трьох років спостерігається тенденція щодо зменшення кількості телерадіоорганізацій, до яких Національна рада застосувала санкцію «оголошення попередження» за порушення законодавства щодо частки національного аудіовізуального продукту в загальному обсязі мовлення. У 2008 році таких телерадіоорганізацій було шість, у 2009 році – три, у 2010, 2011, 2012 роках – по одній.

4.6. Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорство

Відповідно до вимог статті 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» регуляторний орган здійснює нагляд за дотриманням ліцензіатами вимог чинного законодавства щодо реклами та спонсорства у сфері телерадіомовлення.

2012 року проведено два тематичних моніторинги загальнонаціональних телерадіоорганізацій стосовно дотримання вимог рекламного законодавства України. Проаналізовано показники параметрів рекламної квоти, мови реклами, спонсорської інформації, телеторгівлі, порядку переривання фільмів і передач на рекламу тощо, ідентифікації реклами, трансляції прихованої та недобросовісної реклами, порядку трансляції реклами лікарських засобів.

За результатами моніторингу в ефірі трьох загальнонаціональних телекомпаній і двох радіокомпаній зафіксовано незначне перевищення рекламної квоти на годину мовлення, що є ознакою порушення вимог частини 2 статті 13 Закону України «Про рекламу», згідно з якою частка реклами протягом кожної астрономічної години фактичного мовлення не повинна перевищувати 20% (12 хвилин на годину).

В ефірі трьох телекомпаній у квітні 2012 року виявлено ознаки порушення вимог частини 5 статті 13 Закону України «Про рекламу» стосовно переривання фільмів. Проте під час здійснення моніторингу в грудні 2012 року фактів порушення порядку переривання фільмів і передач на рекламу та інший редакційний матеріал не виявлено.

Зафіксовано позитивну тенденцію стосовно зменшення кількості фактів ознак порушення вимог частини 4 статті 21 Закону України «Про рекламу» щодо заборони трансляції реклами медичних препаратів і методів лікування без такого тексту попередження: «Самолікування може бути шкідливим для вашого здоров'я», оскільки на початку року було зафіксовано 11 випадків ознак порушень, а наприкінці року – лише 2 випадки.

На звернення Міністерства охорони здоров'я України було вжито заходів щодо нагляду за рекламою харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів і дієтичних добавок. За результатами відповідного моніторингу було зафіксовано трансляцію реклами спеціальних харчових добавок в ефірі 8 загальнонаціональних телерадіоорганізацій без погодження її текстів із центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я, що є обов'язковою умовою.

На підставі частини 1 статті 26 Закону України «Про рекламу» та статті 70 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» до телерадіоорганізацій, в ефірі яких було зафіксовано ознаки порушення рекламного законодавства, було надіслано запити з вимогою надати Національній раді пояснення щодо встановлених фактів і приведення діяльності компанії у відповідність до вимог чинного законодавства.

Тематичні моніторинги дотримання рекламного законодавства, проведені представниками Національної ради в регіонах, виявили ознаки порушень в ефірі 63 телерадіокомпаній. Керівникам цих компаній було надіслано приписи з вимогою привести свою діяльність у відповідність до вимог законодавства.

За порушення рекламного законодавства у звітному періоді Національна рада оголосила попередження 5 телерадіокомпаніям:

- ПП «Радіостудія Валентина», м. Горлівка Донецької обл.;
- ТОВ Незалежна ТРК «ІРТА», м. Луганськ;
- Командитне товариство «Первомайський центр телевізійного мовлення «Телеком-1», м. Первомайськ Миколаївської обл.;
- ТОВ «ТРК «ЛІГА», м. Чернігів;
- ДП «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», м. Київ.

4.7. Дотримання телерадіоорганізаціями визначеного законодавством порядку мовлення у період виборів

На виконання вимог Законів України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» та «Про телебачення і радіомовлення»

конституційний орган здійснює нагляд за дотриманням ліцензіатами визначеного законодавством порядку мовлення під час проведення виборчих кампаній та референдумів, а також забезпечує виконання вимог законодавства про вибори телерадіоорганізаціями і провайдерами програмної послуги.

Враховуючи рекомендації Верховної Ради України, на період виборчої кампанії народних депутатів України 2012 року, Національна рада своїм рішенням припинила проведення перевірок своїх ліцензіатів. Водночас тривав моніторинг порядку мовлення вітчизняних телерадіоорганізацій.

За результатами моніторингів, здійснених у період із 30 серпня по 26 жовтня, було зафіксовано 189 фактів, які мають ознаки порушення телерадіоорганізаціями України порядку мовлення, визначеного виборчим законодавством.

Найбільш типовими ознаками порушення в діяльності ліцензіатів були:

- недотримання порядку оприлюднення даних опитування громадської думки;
- відсутність ідентифікації передвиборної агітації та політичної реклами;
- включення агітаційних матеріалів до інформаційних програм (випусків новин);
- участь представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в агітації.

Істотних і системних порушень виборчого законодавства, які б могли вплинути на результати виборів в Україні, не зафіксовано.

Мовлення з ознаками порушення виборчого законодавства було виявлено в діяльності 44 ліцензіатів у 13 регіонах України: м. Києві, Луганській, Волинській, Запорізькій, Херсонській, Івано-Франківській, Рівненській, Чернігівській, Львівській, Хмельницькій, Миколаївській, Вінницькій областях та Автономній Республіці Крим. За результатами моніторингів мовлення було призначено позапланові перевірки діяльності цих телерадіоорганізацій.

Протягом виборчої кампанії Національною радою було розглянуто 37 скарг від кандидатів у народні депутати та їх довірених осіб, державних органів та інших установ, громадян щодо діяльності телерадіокомпаній. Здебільшого вони стосувалися інформації, яка розповсюджувалася каналами телебачення і радіомовлення під виглядом політичної агітації та реклами, або мала агітаційне забарвлення в інформаційно-аналітичних передачах.

На виконання вимог частини 7 статті 11 і статті 13 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» регуляторний орган здійснював нагляд за дотриманням ліцензіатами визначеного законодавством порядку мовлення, проте жодним чином не втручався у процес ведення передвиборної агітації.

Аналіз діяльності телерадіоорганізацій у цей період засвідчив, що порівняно з попередніми виборчими кампаніями кількість порушень виборчого законодавства зменшилася. Проведення Національною радою

роз'яснювальних заходів щодо процедур виконання телерадіоорганізаціями вимог законодавства та недопущення порушень під час виборчої кампанії зумовили позитивні зміни.

4.8. Наглядові функції Національної ради у сфері кінематографії

Нагляд за дотриманням вітчизняними телерадіоорганізаціями законодавства у сфері кінематографії також належить до повноважень конституційного органу (стаття 13 Закон України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення»).

Контрольні функції Національної ради поширюються на дотримання телерадіоорганізаціями умов державних прокатних посвідчень при демонструванні фільмів. Під час проведення перевірок обов'язково перевіряється наявність прокатних посвідчень і відповідність часу демонстрування фільмів зазначеній віковій глядацькій аудиторії.

З 2003 року Національною радою запроваджено систему візуальних позначок відеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована. Індекс глядацької аудиторії, визначений прокатним посвідченням за цією системою, відповідає певній позначці класифікації, що має транслюватися на екрані під час демонстрації фільмів.

Відповідно до планів основних заходів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення у 2012 році було здійснено 2 тижневі моніторинги загальнонаціональних телекомпаній щодо дотримання чинного законодавства у сфері кінематографії. Під час моніторингу були зафіксовані такі основні тенденції:

- анонсування чи реклама фільмів, що мають обмеження глядацької аудиторії, у час, який не передбачено умовами прокатного посвідчення на ці фільми;
- трансляція фільмів без візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована;
- трансляція фільмів без прокатного посвідчення;
- трансляція фільмів у час, який не передбачено прокатним посвідченням.

Національна рада звернулася до телекомпаній, в ефірі яких зафіксовані ознаки порушення чинного законодавства у сфері кінематографії, з вимогою надалі не допускати порушень і виконувати регуляторні акти Національної ради.

З метою подальшого запобігання порушенням у сфері кінематографії Національною радою в лютому 2012 року було ухвалено рішення «Про затвердження Системи візуальних позначок з індексом кіновідеопродукції залежно від аудиторії, на яку вона розрахована», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 24 лютого 2012 року за № 307/20620 як регуляторний акт.

5. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАСНОВНИКІВ (ВЛАСНИКІВ) ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇХ УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТІВ. КОНКУРЕНЦІЯ І РІВЕНЬ МОНОПОЛІЗАЦІЇ РИНКУ

Національна рада при опрацюванні документів стежить, щоб серед заявників – суб'єктів господарювання, які мають право на заснування телерадіоорганізацій, були лише юридичні особи України та українські громадяни, не обмежені у цивільній дієздатності.

Вимоги щодо заснування телерадіоорганізацій законодавчо визначені у статті 12 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Законом передбачено, що не всі суб'єкти господарювання можуть бути засновниками телерадіоорганізацій. Зокрема, засновувати телерадіоорганізації заборонено:

- органам державної влади та органам місцевого самоврядування, якщо рішення про їх створення або положення про них не передбачає повноважень засновувати телерадіоорганізації;
- юридичним особам, статутні документи яких не передбачають можливість створення телерадіоорганізацій;
- іноземним юридичним і фізичним особам та особам без громадянства;
- політичним партіям, профспілкам, релігійним організаціям та юридичним особам, які їх заснували;
- громадянам, які за вироком суду відбувають покарання у місцях позбавлення волі або визнані недієздатними.

Також законодавство звужує можливість створення телерадіоорганізацій суб'єктами, які можуть використовувати діяльність електронних засобів масової інформації з метою пропаганди та негативного впливу недостовірної інформації на глядачів.

Дотримання положень щодо заборони заснування в Україні телерадіоорганізацій органами державної влади та органами місцевого самоврядування постійно відстежується регуляторним органом під час подання документів на ліцензування.

Як і в попередні роки, питання обмеження участі іноземних юридичних і фізичних осіб та осіб без громадянства у заснуванні телерадіоорганізацій залишається законодавчо неврегульованим. Ця норма закону може трактуватися по-різному: або як фактичний дозвіл на заснування електронних засобів масової інформації нерезидентами через створення української юридичної особи, або ж як цілковита, законодавчо закріплена заборона. Якщо іноземна юридична особа або іноземець купують частку у створеній компанії, то формально вони не є засновниками, але придбавши її, стають власниками, а отже, й повноцінними учасниками, що дає їм змогу в подальшому контролювати діяльність телерадіокомпанії.

Упродовж 2012 року Національною радою не виявлено порушень вимог чинного законодавства щодо участі іноземних фізичних та юридичних осіб у заснуванні телерадіоорганізацій.

Згідно з відомостями Державного реєстру телерадіоорганізацій України, що ведеться Національною радою, іноземні особи мають свої частки в статутному капіталі 24 телерадіоорганізацій (таблиця 5).

У 2012 році Міністерством юстиції України розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації», яким пропонується внести зміни до Законів України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» і «Про телебачення і радіомовлення».

Проектом передбачено встановлення заборони на створення та діяльність телерадіоорганізацій, засновниками, співзасновниками, власниками, співвласниками яких є нерезиденти, зареєстровані в офшорних зонах, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України.

Національна рада внесла свої зауваження і пропозиції до цього законопроекту (рішення від 18.09.2012 № 1528) і передала їх для врахування розробникам. Ухвалення відповідного законопроекту значною мірою покращить регулювання цього сегменту телерадіоінформаційної галузі.

З метою дотримання вимог до установчих і статутних документів телерадіоорганізацій згідно з частиною 4 статті 12 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» суб'єкт господарювання, який має ліцензію на мовлення або претендує на отримання такої ліцензії, зобов'язаний передбачати в своїх установчих та/або статутних документах створення у складі органів його управління спеціального наглядового органу (редакційної ради тощо), одна половина складу якого призначається засновниками або власниками телерадіоорганізації, а друга – обирається творчим колективом.

Упродовж звітнього періоду в Національній раді проводилася роз'яснювальна робота серед існуючих і новостворених телерадіоорганізацій щодо необхідності дотримання зазначеної вимоги законодавства. Під час перевірок компаній працівники національного регулятора обов'язково звертають увагу на дотримання цих норм, у разі їх невиконання вживаються відповідні заходи.

Постійну увагу державний регуляторний орган приділяє питанням, пов'язаним із негативними тенденціями щодо концентрації електронних засобів масової інформації в руках окремих власників та створення фінансово-інформаційних монополій. Для того, щоб унеможливити монопольні утворення на володіння електронними ЗМІ, необхідно мати інформацію про розподіл акцій (прав власності) між засновниками телерадіоорганізації та про розмір частки іноземного капіталу в її статутному фонді. Проте через недостатньо чітке формулювання норм законодавства, які регулюють цю сферу, фактично це зробити неможливо. Закон України «Про режим іноземного інвестування» не дає однозначної відповіді про способи

заснування й діяльність в Україні телерадіокомпаній з іноземними інвестиціями.

До повноважень Національної ради входить забезпечення і сприяння конкуренції у діяльності телерадіоорганізацій усіх форм власності, створення умов щодо недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції у телерадіоінформаційному просторі. Інші питання щодо економічної конкуренції у сфері телерадіомовлення регламентує антимонопольне законодавство України.

Також антимонопольні обмеження містяться в інших законодавчих актах. Конституцією України (стаття 42) визначено, що «держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом».

Кожна монополія є потенційною небезпекою для економіки. Зловживання монопольним становищем будь-якого суб'єкта господарювання негативно впливає на розвиток галузі. Відтак, вимогами Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (частина 3 статті 8) регламентовано, що «один суб'єкт господарювання може мати лише одну ліцензію на наземне ефірне мовлення у кожному територіальному сегменті телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціональному (на всю територію України), регіональному (на окремий регіон, область), місцевому (на окремий населений пункт або групу населених пунктів, що можуть розглядатися як компактне територіальне утворення)».

Жодна фізична або юридична особа не має права контролювати у будь-який спосіб через вплив на формування управлінських та/або наглядових органів телерадіоорганізацій більше 35 відсотків загальних обсягів відповідного територіального телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціонального, регіонального або місцевого.

Національна рада у межах своїх повноважень забезпечує виконання чинних законодавчих норм.

6. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У 2012 РОЦІ

Відповідно до своїх повноважень, визначених пунктом 9 частини 1 статті 15 Закону України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення», регуляторний орган 2012 року продовжував співпрацювати у питаннях телерадіоінформаційної сфери з Радою Європи, Європейською платформою регуляторних органів (The European Platform of Regulatory Authorities – EPRA), Координатором проектів ОБСЄ в Україні та Форумом регуляторних органів з питань телерадіомовлення країн Причорноморського регіону (Black Sea Broadcasting Regulatory Authorities Forum – BRAF).

Співробітництво переважним чином спрямовувалося на вивчення кращих європейських практик регулювання електронних засобів масової інформації, зокрема, нових медіа; досвіду впровадження цифрових технологій; забезпечення захисту дитячої аудиторії від негативної інформації, що може поширюватися в ЗМІ; заходів зі сприяння розвитку дитячого мовлення; можливостей застосування прикладів європейського досвіду в умовах українських реалій.

Довготривалою і плідною є співпраця українського регуляторного органу зі спільним проектом Ради Європи і Європейського Союзу «Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі» в рамках імплементації Плану дій Ради Європи для України на 2011–2014 роки.

Пріоритетними напрямками діяльності цього проекту є участь Національної ради в опрацюванні проекту нового Закону України «Про телебачення і радіомовлення», а також розробка та впровадження національної системи позначок для захисту дітей від шкідливого впливу медіа.

У рамках діяльності Міжвідомчої робочої групи з розробки та впровадження національної системи позначок для захисту дітей від інформації, що може шкодити їхньому здоров'ю і розвитку, яка підтримується зазначеним проектом, Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України у квітні – серпні 2012 року здійснив наукове соціологічне дослідження уявлень батьків і дітей про ризики перегляду телевізійних програм та фільмів. Результати цього дослідження засвідчили, що 60% українських батьків підтримують створення нової системи телевізійних позначок. Ці напрацювання науковців стали міцним підґрунтям, на якому будується робота Міжвідомчої робочої групи зі створення «розумних символів».

У лютому, серпні та грудні 2012 року представники Національної ради брали участь у засіданнях Керівного комітету Спільного проекту Ради Європи і Європейського Союзу «Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі» з метою обговорення і планування подальших напрямів діяльності проекту, які мають забезпечувати адаптування українських методів регулювання ЗМІ до європейських стандартів.

Також члени Національної ради у вересні 2012 року взяли участь у конференції щодо Плану дій Ради Європи для України на 2011–2014 рр., яка

була організована Міністерством закордонних справ України, і представили результати реалізації завдань, визначених Планом дій.

Делегація Національної ради була долучена до обговорень питань під час другого засідання Керівного комітету Ради Європи з питань засобів масової інформації і нових комунікаційних послуг (CDMSI), що відбувалися у листопаді 2012 року у Страсбурзі (Франція). Основна увага цього авторитетного зібрання зосереджувалася на пошуку шляхів впровадження стандартів Ради Європи у галузі нових медіа та виробленню загальних підходів до регулювання і вивчення потенціалу їх розвитку.

Не менш важливою була 2012 року співпраця Національної ради з відповідними структурами у сфері телерадіомовлення країн Європи у рамках Європейської платформи регуляторних органів (EPRA). Ця незалежна організація у сфері телерадіомовлення, до якої український регулятор входить з 2001 року, об'єднує нині 53 відповідні уповноважені структури країн Європи і спрямовує свої зусилля на забезпечення можливостей для постійного обміну досвідом. Діяльність EPRA підтримують Рада Європи, Європейська Комісія, Європейська аудіовізуальна обсерваторія та Офіс представника ОБСЄ з питань свободи слова.

Чергове, 35-те засідання Європейської платформи регуляторних органів відбулося наприкінці травня у місті Порторожі, Словенія. Українська делегація мала змогу взяти участь в обговоренні актуальних питань, що стосувалися нових медіа та підходів до їх регулювання, підтримки розвитку регіональних та місцевих медіа, регуляторних інновацій, юридичного базису регулювання.

Найважливіше питання, якому експерти та представники регуляторних органів європейської спільноти приділили увагу, стосувалося впливу нових медіа на розвиток громадянського суспільства. Йшлося про вироблення підходів до регулювання новітніх комунікативних систем з огляду на необхідність збереження сучасних демократичних цінностей.

У травні 2012 року представники Національної ради взяли участь у третьому засіданні Форуму регуляторних органів країн Причорноморського регіону (BRAE) та репрезентували досягнення України у впровадженні цифрового мовлення і загальні тенденції розвитку вітчизняної телерадіомовної галузі.

Під час роботи Форуму зазначалося, що важливим для країн Причорноморського регіону є обмін досвідом на кожному з етапів перехідного періоду на цифрове мовлення. Не менш актуальною вбачається також тема впровадження систем захисту дітей від шкідливого контенту на телебаченні. Представники країн Причорноморського регіону наголошували, що для ефективного виконання основних завдань впровадження цифрового мовлення в кожній державі необхідне якісне поєднання регулювання та співрегулювання, взаємодія між державними та недержавними органами, мовниками та індустріальними організаціями.

У підсумку обговорень, зважаючи на помітне випередження України у розбудові цифрового телерадіомовлення та впровадженні нових

комунікативних технологій, Національній раді на наступний період запропоновано головувати у BRAF, а чергове засідання провести у Києві 2013 року.

2012 року плідною була співпраця вітчизняного регуляторного органу з Координатором проектів ОБСЄ в Україні щодо розробки та реалізації спільного проекту у сфері аудіовізуальних засобів масової інформації «Сприяння Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення у формуванні практичних регуляторних підходів до нових аудіовізуальних медіа».

У рамках цього проекту в листопаді 2012 року організовано проведення навчальних семінарів для фахівців усіх регіонів України. Учасниками було обговорено практики регулювання нових медіа, що існують в європейських країнах, та перспективи використання позитивного досвіду на українських теренах.

Важливим напрямом діяльності Національної ради в галузі міжнародних зв'язків у звітному році була також тісна співпраця з медіа-експертами та аналітиками закордонних місій спостереження за виборами під час виборчої кампанії народних депутатів. Представники міжнародних організацій брали участь у засіданнях робочої групи Національної ради, що забезпечувала здійснення нагляду за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог чинного законодавства. Під час цих засідань зарубіжні експерти мали змогу ознайомитися з процедурою розгляду скарг та звернень від учасників виборчого процесу.

Національна рада сприяла роботі місії Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ (БДПЛ ОБСЄ). 2012 року члени Національної ради тричі зустрічалися з представникам цієї місії. Крім ознайомлення з особливостями виборчого законодавства України та повноваженнями регулятора у цій сфері, представники БДПЛ ОБСЄ приділяли увагу загальній діяльності Національної ради, зокрема їх цікавила робота моніторингового центру та специфіка здійснення моніторингу телерадіоорганізацій під час виборчої кампанії.

У вересні 2012 року Національна рада вперше мала зустріч з медіа-аналітиками найбільшої місії Канади (Mission Canada), яка упродовж кількох десятиліть веде спостереження за виборами в різних країнах світу. Їх насамперед цікавили особливості медійного середовища в Україні, тенденції розвитку українських телеканалів, зокрема регіональних та місцевих. Також представників канадської місії було ознайомлено з основними етапами переходу на цифрове мовлення і впливом цього процесу на українську телерадіоінформаційну сферу загалом.

Національна рада постійно проводить зустрічі з представниками європейських структур, міжнародних організацій, посольств та зарубіжними журналістами з метою ознайомлення їх зі станом розвитку електронних засобів масової інформації України та їх поступом на шляху до європейських демократичних стандартів.

7. ПИТАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ КОНСОЛІДАЦІЇ ЗУСИЛЬ ОРГАНІВ ЗАКОНОДАВЧОЇ І ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Національна рада цілеспрямовано й наполегливо виконує основні завдання, покладені на неї як на конституційний регуляторний орган у сфері діяльності електронних засобів масової інформації, зосереджуючись передусім на пріоритетних напрямках діяльності.

Однак ефективність роботи регуляторного органу могла би бути значно вищою та більшою мірою відповідати викликам часу за умови вирішення низки проблем, що перебувають у правових, організаційних та фінансових площинах.

Передбачені Державним бюджетом України кошти не дають можливості регуляторному органу повною мірою виконувати увесь спектр визначених законодавством завдань.

Враховуючи обсяги видатків, виділених на утримання Національної ради у 2012 році, із п'яти бюджетних програм було профінансовано лише одну. Загалом обсяги фінансування Національної ради становили лише 65 відсотків від загальних потреб.

Упродовж року було значно ускладнено виконання основних повноважень Національної ради, зокрема однієї з головних функцій органу – здійснення офіційного моніторингу. Не виділялися кошти на фінансування капітальних видатків, що фактично зупинило роботу з переоснащення і обслуговування моніторингових центрів у Києві та областях.

У зв'язку з переходом України на цифрове телевізійне мовлення і необхідністю Національної ради здійснювати офіційний моніторинг телерадіопрограм постає нагальна потреба в доукомплектуванні технічної бази моніторингового центру, що дасть можливість здійснювати запис, архівацію та аналіз програмного наповнення ефіру телевізійного мовлення у цифровому форматі.

Через застарілу законодавчу базу у сфері телерадіомовлення упродовж багатьох років неврегульованою залишається низка питань, що фактично гальмують розвиток галузі.

Не відповідають сучасним реаліям законодавчі норми, які регулюють питання мовлення та надання програмних послуг із застосуванням новітніх технологій. З метою вирішення цього питання Національна рада у звітному році проводила велику експертну роботу, залучаючи до неї відомих вітчизняних та міжнародних фахівців. Напрацьовано низку пропозицій, які можуть бути враховані під час затвердження нової редакції Закону України «Про телебачення і

радіомовлення». Це дозволить запровадити в нашій країні лояльні до індустрії і споживача сучасні форми медіа.

Дотепер не створено концепції впровадження в Україні цифрового радіо та модернізації загальнонаціональних мереж, що перебувають у підпорядкуванні Національної радіокомпанії України. У звітному році Національна рада приділяла велику увагу вивченню цього питання з використанням досвіду європейських країн та підтримала ініціативу Державного комітету телебачення і радіомовлення України і Національної радіокомпанії України щодо здійснення подальших кроків для вирішення означених питань. Розробка та впровадження відповідних проектів насамперед сприятиме вирішенню стратегічних проблем національних радіомовних мереж.

Неефективним залишається чинний механізм застосування санкції стягнення штрафів із телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги, які у своїй діяльності допускають порушення чинного законодавства та умов ліцензій. Національна рада з урахуванням пропозицій громадських організацій та галузевих об'єднань, які діють у сфері ЗМІ, підготувала пропозиції щодо визначення розмірів штрафів та подала відповідний документ Кабінетові Міністрів України. Після його погодження регуляторний орган зможе застосовувати цю санкцію до ліцензіатів, що певною мірою запобігатиме порушенням у сфері телерадіомовлення та сприятиме поповненню Державного бюджету України.

Неврегульованими залишаються питання щодо розмежування понять «власник», «засновник», «учасник» та стосовно участі іноземних юридичних і фізичних осіб у статутному капіталі телерадіоорганізацій. Так, частина 3 статті 12 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» є відсильною нормою, яка не розкриває у всьому обсязі питання участі іноземних фізичних і юридичних осіб у статутних капіталах телерадіоорганізацій, що призводить до появи компаній з іноземним капіталом, розмір якого не обмежується.

Потребує вирішення проблема діяльності супутникових платформ за технологією DTH:

- діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання з неконтрольованої реалізації (продажу) карток доступу та закордонного приймального супутникового обладнання (тюнерів), несертифікованого в Україні, яке відкриває несанкціонований перегляд значної кількості програм зарубіжних супутникових DTH-платформ;
- приймальне обладнання та картки доступу до телепрограм призначені для використання на територіях країн походження супутникових платформ і не призначені для реалізації у законний спосіб на території України.

Неоднозначна ситуація склалася в телерадіокомпаніях, які отримали ліцензії на кабельне мовлення на території міст у межах розташування багатоканальних телемереж інших операторів телекомунікацій. Врегулювання потребує питання приведення умов чинних

ліцензій на кабельне мовлення у відповідність до ліцензій провайдерів програмної послуги в частині кількості домогосподарств, території, місцезнаходження головних станцій, каналу ретрансляції.

Зважаючи на те, що нині фактично сформовано вітчизняний телерадіо ринок, невирішення питання зі створення системи Суспільного мовлення погіршує імідж нашої держави, яка стала на шлях демократичних перетворень. Ухвалення Верховною Радою України відповідного нормативного акта позитивно позначиться на телерадіоінформаційній сфері та забезпечить українським громадянам не лише доступ до соціально-важливої інформації, а й сприятиме розбудові громадянського суспільства.

Неузгодженість нового виборчого законодавства із законами у сфері телебачення і радіомовлення не дає можливості регуляторному органу брати більш активну участь у контролі за діяльністю телерадіоорганізацій під час виборчих кампаній. Правова колізія може бути вирішена за умови внесення відповідних змін до чинних законодавчих актів.

Національна рада упродовж року брала активну участь у робочій групі з підготовки проекту нової редакції Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Врахування у новому профільному законі пропозицій конституційного органу, які подавалися робочій групі, сприятиме формуванню цивілізованих підходів до створення належних умов діяльності засобів масової інформації та їх регулювання.

Вирішення проблемних питань, що стосуються не лише телерадіоінформаційної галузі, а й захисту національних інтересів країни, можливе за консолідації зусиль відповідних державних органів та підтримки Глави держави і Верховної Ради України.

8. ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене вище, необхідно відзначити, що Національна рада упродовж звітнього року наполегливо виконувала першочергові та перспективні завдання із розбудови вітчизняної медійної галузі відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору.

З огляду на бурхливий розвиток інформаційних технологій, стрімку появу нових електронних медіа, основна увага Національної ради була зосереджена на виконанні однієї з основних функцій, покладеної законодавством на конституційний орган. **Це – функція розвитку та захисту телерадіоінформаційної галузі.**

У звітньому році тривала робота з розбудови національної мережі ефірного цифрового телемовлення у стандарті DVB-T2 (MPEG-4) у складі цифрових загальнонаціональних каналів мовлення МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5. Загалом поширюються 32 програми ефірного телевізійного мовлення, що охоплюють сигналом 95% населення. Доступ глядачів до цих програм – безкоштовний.

У наступному періоді відбуватиметься поглиблена робота з виконання міжнародних зобов'язань України, що передбачено Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору, зміни до якого відповідно до статті 21 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» внесені Національною радою 14 грудня 2012 року.

Упродовж року велася розробка проектів з розвитку дитячого мовлення та створення системи захисту дітей від негативного впливу телевізійного контенту; триває діалог із громадськими організаціями, галузевими об'єднаннями та індустрією з питань розбудови телерадіоінформаційного простору і вдосконалення законодавства медійної галузі; набула конструктивного характеру співпраця з міжнародними організаціями, що діють у телерадіоінформаційній сфері, значно посилилася співпраця Національної ради з міжнародними організаціями, вітчизняними і зарубіжними експертами у питаннях вивчення та імплементації європейських підходів і практик до нових аудіовізуальних ЗМІ.

Виконуючи передбачену законом регуляторну функцію, Національна рада упродовж року видала й переоформила 295 ліцензій та внесла зміни до 992 чинних ліцензій телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги. Було анульовано 106 ліцензій, з яких 102 – за власним бажанням телерадіоорганізацій.

Порівняно з минулим роком у сфері телевізійного мовлення на 13 зросла кількість регіональних каналів телемовлення, у сфері радіомовлення додалося 7 регіональних каналів. Кількість загальнонаціональних телеканалів і радіомереж не змінилася.

Нині у сфері телевізійного мовлення налічується 30 загальнонаціональних і 76 регіональних каналів, а в радіомовній сфері – 15 загальнонаціональних і 57 регіональних каналів.

720 компаній, що працюють як провайдери програмної послуги, мають 955 ліцензій Національної ради.

У 2012 році було підсилено передбачену законодавством контрольну функцію Національної ради.

Упродовж року було проведено 389 перевірок телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги, з них – 301 планова та 88 – позапланових. Реалізуючи контрольну функцію, Національна рада основну увагу зосереджувала на профілактичних заходах щодо недопущення порушень законодавства та умов ліцензій. Так, інформацію щодо результатів перевірок діяльності 309 телерадіокомпаній було взято до відома і цим мовникам надано час для усунення зафіксованих порушень.

Під час виборчої кампанії 2012 року Національна рада здійснювала нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями порядку мовлення. По її завершенню регуляторний орган підготував Звіт про дотримання телерадіоорганізаціями визначеного законодавством порядку мовлення, який було обговорено й затверджено на засіданні 5 грудня.

У наступному періоді діяльність Національної ради також спрямовуватиметься на розбудову телерадіоінформаційної галузі та подальше здійснення наглядових і регуляторних функцій, покладених на неї державою.

Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення

ДОДАТКИ

ДО ЗВІТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ ЗА 2012 РІК

1. Таблиці 1 – 5.
2. Розбудова телевізійних каналів, радіоканалів та ефірних мереж мовлення на кінець 2012 року.
3. Графічні додатки 1 – 15.
4. План розвитку національного телерадіоінформаційного простору України, затверджений рішенням Національної ради від 01. 12. 2010 року № 1684 (у редакції рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 14.12.2011 № 2874).
5. Державний реєстр телерадіоорганізацій України станом на 1 січня 2013 року (розміщено на офіційному веб-сайті Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення <http://nrada.gov.ua> у розділі «Державний реєстр»).

Замовлення розробки висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом для потреб телерадіомовлення

	Радіомовлення		Телебачення		МІТРС	
	замовлено	отримано	замовлено	отримано	замовлено	отримано
зміна потужності	9	—	2	—	—	—
технічний перенос	1	—	—	—	—	—
зміна адреси	30	—	14	—	—	—
заміна каналу/частоти	2	—	1	1	—	—
нові	46	121	—	—	—	9
ретранслятор	—	—	—	—	—	5
перехід на цифру	—	—	—	—	—	—

Стан замовлення розрахунку висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України для потреб телерадіомовлення у розрізі областей

№ п/п	Область	Замовлено висновків			Всього	Отримано висновків			Всього
		ТБ	РМ	МІТ РІС		ТБ	РМ	МІТ РІС	
1.	АР Крим	—	1	—	1	—	16	—	16
2.	Вінницька	—	1	—	1	—	2	—	2
3.	Волинська	—	3	—	3	—	6	—	6
4.	Дніпропетровська	—	1	—	1	—	3	1	4
5.	Донецька	—	1	—	1	—	3	4	7
6.	Житомирська	—	4	—	4	—	3	—	3
7.	Запорізька	—	3	—	3	—	6	—	6
8.	Закарпатська	—	5	—	5	—	6	4	10
9.	Івано-Франківська	—	1	—	1	—	6	4	10
10.	Київська	1	—	—	—	1	4	—	5
11.	Кіровоградська	—	1	—	1	—	7	—	7
12.	Луганська	—	1	—	1	—	6	—	6
13.	Львівська	—	2	—	2	—	7	—	7
14.	Миколаївська	—	1	—	1	—	4	—	4
15.	Одеська	—	6	—	6	—	2	—	2
16.	Полтавська	—	—	—	—	—	5	—	5
17.	Рівненська	—	3	—	3	—	5	—	5
18.	Сумська	—	—	—	—	—	3	1	4
19.	Тернопільська	—	2	—	2	—	4	—	4
20.	Харківська	—	1	—	1	—	3	—	3
21.	Херсонська	—	1	—	1	—	3	—	3
22.	Хмельницька	—	3	—	3	—	4	—	4
23.	Черкаська	—	3	—	3	—	5	—	5
24.	Чернівецька	—	1	—	1	—	1	—	1
25.	Чернігівська	—	1	—	1	—	7	—	7
		Всього замовлено за 2012 рік:				Всього отримано за 2012 рік:			
		46				135			

**Динаміка надходження частотних присвоєнь
для потреб телерадіомовлення**

Вид мовлення	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Цифрове ефірне телебачення	58	13	9	716	—
Радіомовлення	84	38	200	107	121
Системи МІТРС	21	30	19	35	14
Всього	163	81	228	858	135

**Стан використання телерадіоорганізаціями України
мереж іноземних супутникових ретрансляторів 2012 року**

ТЕЛЕВІЗІЙНЕ МОВЛЕННЯ					
Супутник	Суб'єкти інформаційної діяльності, які отримали ліцензію на супутникове мовлення		Програма (логотип)		
Eutelsat W4 36° сх. д., (ЄС)	1	ТОВ «ВІАКОР»	1	«Biz TV»	
	2	ПрАТ «Телеканал «ІНТЕР»	2	«Інтер +»	
	3	ПАТ «Міжнародний Медіа Центр – СТБ»	3	«Інтер»	
	4	ТОВ «Телеодин»	4	«С /Ти вдома/»	
	5	ТОВ «ТРО «Мульти Медіа Сервіс»	5	«М1»	
	6	ПАТ «Українська незалежна ТРК «ЗАГРАВА»	6	«М2»	
	7	ТОВ «Телеканал «ТОНІС»	7	«К1»	
	8	ТОВ «ТС «Служба інформації»	8	«ПЕРШИЙ ДІЛОВИЙ телеканал»	
	9	ТОВ «Новий канал»	9	«tonis»	
	10	ТОВ «ТРК «Музика ТВ»	10	«НТН»	
	11	ТОВ «ТРК «Кіно ТВ»	11	«Н»	
	12	ТОВ «Гравіс»	12	«ПІКСЕЛЬ TV»	
	13	ТОВ «Мьюзік бокс Україна»	13	«Enter-фільм»	
	14	ТОВ «Музичний канал «О-ТВ»	14	«ПЛЮСПЛЮС»	
	15	ТОВ «Телерадіооб'єднання «МІСТ ТВ»	15	«MUSIC BOX»	
	16	ПАТ «ТРК «Люкс»	16	«O-TV»	
	17	ТОВ «Телеканал «МЕГА»	17	«ZiK»	
	18	ТОВ «ТЕЛЕКАНАЛ «К2»	18	«24»	
	19	ТОВ «ЄС Продакшен груп»	19	«М»	
	Amos 2/3 4° зах. д., (Ізраїль)	20	ТОВ «Музичне телебачення»	20	«К2»
		21	ТОВ «Банківське телебачення»	21	«UBR»
		22	КПК МР «Телеканал «КИЇВ»	22	UKRAINIAN BUSSINES RESOURCE
		23	Національна телекомпанія України	23	«MTV MUSIC TELEVISION»
		24		«БАНК TV»	
		25		«КИЇВ TV»	
		26		«ПЕРШИЙ UKRAINE»	
		27	ТРК «Перша Одеська Телерадіокомпанія»	27	«ПЕРШИЙ»
		28		«EURONEWS»	
		29		«1111»	
		30	ТОВ «ІНФО24»	28	чорний прямокутник, у центрі якого по колу розташовані зображення п'яти одиниць, створюючи стилізоване зображення сніжинки
		31	ТОВ «Реал Істейт-ТВ»	29	«Tinfo»
		32	ТОВ «Міжнародна комерційна ТРК»	30	«Real TV Estate»
		33	ТОВ «Хмарочос Медіа»	31	«ICTV»
		34	ТОВ «Гамма-Консалтинг»	32	«QTV»
		35	ТОВ «Гумор ТВ»	33	«G»
36		ТОВ «УНІАН-ТВ»	34	«БАБАЙ ТВ»	
37			«ГУМОР ТВ»		
38		ТОВ «У Канал»	36	«УНІАН-ТВ»	
39	ТОВ «ГОТВЕЛЬД»	37	«U CHANNEL»		
40	ТОВ «ТРК «ТелеРадіоСвіт»	38	«ХОКЕЙ»		
41	ТОВ «ТРО «Мульти Медіа Сервіс»	39	«ТВІ»		
42	ТРК «Студія 1+1» у формі ТОВ	40	«1+1»		
43	ТРК «Студія 1+1» у формі ТОВ	41	«1+1 International»		
44	ТОВ «ТРК «Україна»	42	«Україна»		
45		«ФУТБОЛ»			
46		«Донбас»			
47		«ФУТБОЛ+»			
48	ТОВ «Гравіс-Кіно»	46	«2+2»		
49	ТОВ «Телестудія «Астра-ТВ»	47	«KPT»		

ТЕЛЕВІЗІЙНЕ МОВЛЕННЯ				
Супутник	Суб'єкти інформаційної діяльності, які отримали ліцензію на супутникове мовлення			Програма (логотип)
Astra 4A 5° сх. д., (Швеція)	39	ЗАТ «ТРК «СВІТ»	48	«СВІТ»
	40	ТОВ «ТРК «Експрес-Інформ»	49	«5 [канал чесних новин] »
	41	ПрАТ «Телекомпанія «ТЕТ»	50	«ТЕТ»
	42	ПП у формі ТОВ «ТРК «НБМ»	51	«5»
	43	ТОВ «ТРК «Глас»	52	ангел білого кольору із сурмою, розташований у лівому куті телеекрану
	44	ТОВ «ТРК «Клас»	53	«Перший розважальний телеканал «PRO ВСЕ»
	45	ТОВ «АР Ю М'ЮЗІК»	54	«RU MUSIC»
	46	ТОВ «Міжнародний «Слов'янський канал»	55	«SCI»
	47	ТОВ «Новини 24 години»	56	«NEWS ONE»
	48	ТОВ «Світ ТВ»	57	«Перший автомобільний телеканал»
	49	ТОВ «Англійський Клуб ТБ»	58	«English club TV»
	50	ТОВ «ТРК «ОСК»	59	«ОК»
	51	ТОВ «Телемережа «УНІКА-TV»	60	«ПЛАНЕТА»
	52	ТОВ «Пі Ель Сейлз»	61	«SHOPPING -TV»
	53	ТОВ «Центр телепрограм і комунікацій «ТЕЛЕТОН»	62	«КіКо»
			63	«2 Т»
	54	ТОВ «ТРК «Нові комунікації»	64	«STAR TV»
	55	ТОВ «Телеканал 100»	65	«BUSINESS»
	56	ТОВ «ТРК «Погода ТБ»	66	«Погода ТБ»
	57	ТОВ «Українське народне телебачення УНТ»	67	«УНТ»
	58	ТОВ «АППА»	68	«JEWISH NEWS 1»
			69	«jn1»
	59	ТОВ «Юкрейніан Фешн»	70	«UKRAINIAN FASION UF»
	60	ТОВ «Дитячий канал»	71	«Dobro tv»
	61	ТОВ «Підлітковий канал»	72	«Z TV»
	62	ТОВ «Перший альтернативний телеканал А1»	73	«A ONE Ukraine»
	63	ТОВ «Перший медичний канал МЕД ТВ»	74	«MED-TV»
	64	ТОВ «ТРК «Прайм-Тайм»	75	«Одеса Інтернэшнл»
	65	ТОВ «ТРК «Право ТВ»	76	«ПРАВО TV»
	66	ТОВ «Солар медіа»	77	«Сонце»
	67	ТОВ «Телеканал «НАДІЯ»	78	«Телеканал «Надія»
68	ТОВ «ТРК «ЕРА»	79	«ЕРА»	
69	ТОВ «Телевізійна компанія «Атлант-СВ»	80	«ART T»	
70	Дирекція теле-радіопрограм Управління справами Верховної Ради України	81	«РАДА»	
71	Закарпатська ОДТРК	82	«т», «І», «тиса»	
Astra 1G 31,5° сх.д., (Швеція)	72	Державна ТРК «КУЛЬТУРА»	83	«К (Культура)»
	73	Державна організація «Київська ДРТРК»	84	«КДРТРК»
	74	ТОВ «Телекомпанія «МАЛЯТКО ТВ»	85	«Малютко - TV»
	75	ТОВ «Каста Компані»	86	«Новий дім»
	76	ТОВ «МАГНОЛІЯ ТВ»	87	«ЧП.INFO.»
	77	ТОВ «Чорноморська телерадіокомпанія»	88	стилізоване зображення сонця на хвилях
	78	ТОВ «Манеж ТВ»	89	«МОЯ ДИТИНА»
			90	«Спорт-1»
	79	ТОВ «Поверхность Спорт – ТВ»	91	«Спорт-2»
			92	«МАКСІ-ТВ»
	80	ТОВ «Наша Прага»	93	«TV sale UKR»
	81	ТОВ «Розумні покупки»	94	«НТА»
	82	ПП «НТА-незалежне телевізійне агентство»	95	«DESIGN TV»
	83	ТОВ «Пі Ель Ті Ві»	96	«SATV»
	84	ТОВ ТРК «САТЕЛІТ ТЕЛЕВІЖН»	97	«g» (Gold Berry)
	85	ТОВ «Голдберрі»	98	«Телекомпанія «Львів-ТБ»
86	КП «Телекомпанія «Львів-ТБ»	99	«ЕКО TV»	
87	ТОВ «Телекомпанія «ЕКО-TV»			
Hellas Sat 2 39° сх.д., (Греція)	88	Дніпропетровська ОДТРК	100	«D»
	89	ТОВ «ТРК «Роса»	101	«РОСА»
	90	ТОВ «ЛЮНІТ-TV»	102	«МЕНЮ-TV»
	91	ТОВ «РЕАЛ ЕСТЕЙТ-TV»	103	«Real Estate TV»

ТЕЛЕВІЗІЙНЕ МОВЛЕННЯ					
Супутник	Суб'єкти інформаційної діяльності, які отримали ліцензію на супутникове мовлення			Програма (логотип)	
	92	ТОВ «Телекомпанія ТЕЛЕВСЕСВІТ»		104	«Телевсесвіт»
	93	ТОВ «Медіапоінт»		105	«people tv»
	94	ТОВ «Ідана Юкрейн»		106	«ТВОЯ НЕДВИЖИМОСТЬ»
	95	Державна ТРК «Всесвітня служба УТР»		107	«УТР»
Intelsat 3R 43,1° зах. д., (США)	-	Державна ТРК «Всесвітня служба УТР»		108	«УТР ua»
РАДІОМОВЛЕННЯ					
Супутник	Суб'єкти інформаційної діяльності, які отримали ліцензію на супутникове мовлення			Програма (позивний)	
Astra 4A 5° сх. д., (Швеція)	1	НРКУ		1	«Всесвітня служба Радіо «Україна»
				2	«УР-1»
				3	«УР-2»
				4	«УР-3»
	2	Закарпатська ОДТРК	5	«т, 1, тиса»	
3	ТОВ «Еммануїл»	6	«Радіо «Еммануїл»		
Amos 2 4° зах. д., (Ізраїль)	4	ПП у формі ТОВ «ТРК «НБМ»		7	«НІКО FM»

Таблиця 5

Перелік телерадіоорганізацій з іноземним капіталом

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Власники
1.	ПрАТ «Міжнародний Медіа Центр – СТБ», м. Київ	ТОВ «ММЦ», м. Київ; Мамтон Холдінгс Лімітед, Кіпр
2.	ПрАТ «Телеканал «ІНТЕР», м. Київ	ТОВ «Український медіа-проект», м. Київ; ВАТ «Перший канал», Росія, м. Москва; ТОВ «Пегас Телебачення», м. Київ
3.	ПрАТ «Телекомпанія «ТЕТ», м. Київ	Компанія «Bredgat Holdings Ltd», Кіпр
4.	ТОВ «ТРК «Дивосвіт», м. Київ	Компанія УМБХ Бродкаст Медіа Холдінгс Лімітед, Кіпр; ТОВ «Катапульта», м. Київ
5.	ПрАТ «Наше Радіо», м. Київ	ТОВ «Катапульта», м. Київ; Компанія УМБХ «Бродкаст Медіа Холдінгз Лімітед», Кіпр
6.	Телерадіокомпанія «Студія «1+1» у формі ТОВ, м. Київ	ТОВ «Медіа Сервісез Україна», м. Київ; Іноземне підприємство «1+1 Продакшн», м. Київ; Компанія «Грізард Інвестментс Лімітед», Кіпр; «Грінтвуд Інвестменс Лімітед», Кіпр
7.	ТОВ «Телестудія «Служба інформації», м. Київ	Компанія Міндон Холдінгз Лімітед, Кіпр; ТОВ «Український медійний ресурс», м. Київ
8.	ТОВ «Гравіс-Кіно», м. Київ	СМЕ Юкрейн Холдінг П Б.В., м. Амстердам, Нідерланди; Компанія Грінтвуд Інвестментс Лімітед,

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Власники
		Республіка Кіпр; ТОВ «Нові Медіа ЛТД», м. Київ
9.	ТОВ «Гамма-Консалтинг», м. Київ	Компанія «Alirezico Investments Ltd», Кіпр; ЗАТ «Страхова Компанія «Гамма», м. Київ; Симоненко Андрій Петрович, громадянин України; Симоненко Костянтин Петрович, громадянин України
10.	ТОВ «ТРК «ТелеРадіоСвіт», м. Київ	ТОВ «Міжнародна Медіа Компанія», м. Київ; ТОВ «Сераджилл Холдінгз Лтд», Кіпр, Лімасол; ТОВ «Медіа Інфо», м. Київ
11.	ТОВ «ТРК «ЖИСА», АР Крим, м. Сімферополь	СМЕ Юкрейн Холдинг П Б.В., Нідерланди; СМЕ Сайпрус Холдинг Лімітед, Кіпр
12.	ПрАТ «Телевізійна служба Дніпропетровська», м. Дніпропетровськ	Управління комунальної власності Дніпропетровської міської ради, м. Дніпропетровськ; ТРК Медіа Холдінг Лімітед (TRK Media Holding Limited), Кіпр
13.	ТОВ «Компанія інформації радіотелекомунікації «Тор», м. Слов'янськ Донецької області	СМЕ Юкрейн Холдинг П Б.В., Нідерланди; ТОВ «Медіа Сервісез Україна», м. Київ
14.	ТОВ «ТРК «КРУГ», м. Овідіополь Одеської області	ПТ «Нордлідер», Естонія; Козлова Наталія Миколаївна, громадянка України
15.	ТОВ «ТРК «СМАРТ», м. Вінниця	Закрита акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю «ОІСІВ Лімітед», Кіпр; ТОВ «Інтернет відео комунікації», м. Київ
16.	ТОВ «Кабельна телерадіокомпанія «ДЕВКОМ», м. Севастополь	Закрита акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю «ОІСІВ Лімітед», Кіпр; ТОВ «Телекомунікаційні Системи – Менеджмент», м. Київ
17.	ТОВ «ЄС Продакшен груп», м. Київ	Акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю «СК Мультимедіа Контент Лімітед», Кіпр; Юраков Олександр Дмитрович, громадянин України
18.	ТОВ «ТРК «Україна», м. Донецьк	ТОВ «Медіа Група Україна», м. Київ; ТРК Медіа Холдінг Лімітед (TRK Media Holding Limited), Кіпр
19.	ТОВ «Радіо «Континент», м. Київ	Горинський Олександр Васильович, громадянин України; ТОВ ТРК «Бізнес-радіо», м. Київ; Приватна компанія з обмеженою відповідальністю «Монадо Лімітед», м. Нікосія, Кіпр; Компанія з обмеженою відповідальністю «Терсен лімітед», м. Нікосія, Кіпр
20.	ПрАТ «Докучаєвський Флюсо-доломітний комбінат», м. Докучаєвськ, Донецької обл.	Fluxcom Limited, Кіпр

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Власники
21.	ТОВ «Псьол ЛТД», м. Кременчук, Полтавської обл.	ТОВ «Апемантус Файненс Лімітед», Кіпр; ТОВ «Панорама Кременчука», м. Кременчук
22.	ТОВ «РЕАЛ ІСТЕЙТ-ТВ», м. Київ	Компанія «Грінтвуд інвестментс лімітед», Кіпр; ТОВ «Гравіс-Кіно», м. Київ
23.	ТОВ «ТРК «Еверест», м. Вінниця	ТОВ «АТЛАНТ Інформ», м. Вінниця; ТОВ «ІГЛ Медіа», м. Вінниця; Гольдін Дмитро Володимирович, громадянин України; Мегердичев Сергій Георгійович, громадянин України; Акціонерна компанія «Рау Хенделс АГ» (Rau Handels AG), Швейцарія
24.	ТОВ ТРК «РІО», м. Одеса	Компанія «Одеса Бізнес СЛ», Барселона; Жуковська Марина Валентинівна, громадянка України; Гусев Михайло Анатолійович, громадянин України

**РОЗБУДОВА ТЕЛЕВІЗІЙНИХ КАНАЛІВ, РАДІОКАНАЛІВ
ТА ЕФІРНИХ МЕРЕЖ МОВЛЕННЯ НА КІНЕЦЬ 2012 РОКУ.**

**Розбудова загальнонаціональних ефірних телевізійних каналів
на кінець 2012 року**

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
1	Національна телекомпанія України, м. Київ	«Перший»	467	166	633
2	ТОВ «ТРК «ЕРА», м. Київ	«Ера»	488	-	488
3	ТРК «Студія «1+1» у формі ТОВ, м. Київ	«1+1»	404	166	570
4	ПрАТ «Телеканал «Інтер», м. Київ	«ІНТЕР»	389	166	555
5	ТОВ «МКТ «ICTV», м. Київ	«зірка ICTV»	94	166	260
6	ТОВ «Новий канал», м. Київ	«Н»	92	166	258
7	ТОВ «ТРК «Україна», м. Донецьк	«Україна»	105	166	271
8	ТОВ «ТРК «Україна», м. Донецьк	«КіноТочка»	-	166	166
9	ТОВ «ТРК «Україна», м. Донецьк	«НЛО-ТБ»	-	166	166
10	ПрАТ «Міжнародний Медіа Центр-СТБ», м. Київ	«С, Ти вдома»	72	166	238
11	ПрАТ «ТК «ТЕТ», м. Київ	«ТЕТ»	87	166	253
12	ТОВ «Телестудія «Служба інформації», м. Київ	«НТН»	84	166	250
13	ТОВ «Телеодин», м. Київ	«М1»	48	166	214
14	ТОВ «ТРК «Експрес-Інформ», м. Київ	«5 канал чесних новин»	40	-	40
15	Підприємство з іноземними інвестиціями у формі ТОВ «ТРК «НБМ», м. Київ	«5»	31	166	197
16	ТОВ «ТРО «Мульти Медіа Сервіс», м. Київ	«K1»	27	166	193
17	ТОВ «Телеканал «Тоніс», м. Київ	«tonis»	27	166	193
18	ТОВ «ТРК «Кіно ТВ», м. Київ	«Ентер-фільм»	-	166	166
19	ТОВ «Музичне телебачення», м. Київ	«MTV»	-	166	166
20	ТОВ «Телеканал «МЕГА», м. Київ	«М»	-	166	166
21	ТОВ «ТРК «Музика ТВ», м. Київ	«ПІКСЕЛЬ TV»	-	166	166
22	ТОВ «ТОТВЕЛЬД», м. Київ	«Хокей»	-	166	166
23	ТОВ «Телеканал «K2», м. Київ	«K2»	-	166	166

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
24	ТОВ «РЕАЛ ІСТЕЙТ-ТВ», м. Одеса	«2+2»	-	166	166
25	ТОВ «ТРК «Нові комунікації», м. Київ	«STAR TV»	-	166	166
26	ТОВ «Голдберрі», м. Київ	«g»	-	166	166
27	ТОВ «ТРК «Погода ТБ», м. Київ	«ПОГОДА ТБ»	-	166	166
28	ТОВ «Банківське телебачення», м. Київ	«БТБ»	-	166	166
29	ТОВ «КОРОНА САНРАЙС», м. Київ	«ВІНТАЖ ТВ»	-	166	166
30	ТОВ «АСПЕРА 2011», м. Київ	«ЕСКУЛАП-TV»	-	166	166
ВСЬОГО:			2455	4648	7103

**Розбудова загальнонаціональних радіоканалів мовлення
на кінець 2012 року**

№ з/п	Програма суб'єкта інформаційної діяльності	Позивні	Кількість частотних присвоєнь
1	НРКУ (УР-1), м. Київ	«Українське радіо»	185
2	НРКУ (УР-2), м. Київ	«Українське радіо»	104
3	НРКУ (УР-3), м. Київ	«Українське радіо»	18
4	ТОВ «ТРК «НБМ-Радіо», м. Київ	«Радіо 5-Ретро ФМ»	56
5	ТОВ «ТРК «Радіо-Ера», м. Київ	«Радіо-Ера ФМ», «Радіо Ера», «Ера ФМ»	46
6	ДП «Новий обрій», м. Київ	«Super Radio»	57
7	ТОВ «ТРК «Медіа Маркет», м. Київ	«ХІТ ФМ»	53
8	ПАТ «Наше радіо», м. Київ	«Наше радіо»	33
9	ТОВ «ТРО «Русское радио» – Україна», м. Київ	«Русское Радио»	37
10	ТОВ «ТРК «Клас», м. Київ	«Перець FM», «Стильное»	26
11	ТОВ «ТРК «Радіо Кохання», м. Київ	«Радіо Мелодія»	28
12	ДП «ТРО «Довіра», м. Київ	«АВТОРАДІО»	27
13	ПАТ «ТРК «Люкс», м. Львів	«Люкс ФМ», «Радіо Люкс FM»	19
14	ПАТ «РК «Гала», м. Київ	«Гала Радіо»	12
15	Українська корпорація телебачення і радіомовлення «ЮТАР», м. Київ	«KISS FM»	16
ВСЬОГО:			717

Розбудова телевізійних регіональних каналів на кінець 2012 року

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
1	ДП «ТРК «Стерх» ТОВ «Природні інвестиції», м. Дніпропетровськ	«11 канал»	3	2	5
2	ПАТ «ТРК «Люкс», м. Львів	«24»	4	1	5
3	ТОВ «Аріадна ТВ», м. Київ	«Аріадна»	-	36	36
4	ТОВ «Гравіс», м. Київ	«ПЛЮСПЛЮС»	11	-	11
5	ТОВ «Гравіс-Кіно», м. Київ	«2+2»	18	-	18
6	ТОВ «Лідер ТВ», м. Київ	«Лідер ТВ»	-	34	34
7	ТОВ «Новий формат ТВ», м. Київ	«Новий формат»	-	35	35
8	ТОВ «Партнер ТВ», м. Київ	«Партнер»	-	23	23
9	ТОВ «ТВ Вибір», м. Київ	«Вибір»	-	24	24
10	Чернівецька ОДТРК, м. Чернівці	«БУКОВИНА»	2	2	4
11	ТОВ «ТРК «ТелеРадіоСвіт», м. Київ	«ТВі»	5	-	5
12	ТОВ «ТС «Астра-ТБ», м. Гірник Донецької області	«КРТ»	5	-	5
13	ДП «ТРК «Аверс» ВАТ «Корпорація «Аверс», м. Луцьк	«АВЕРС»	4	6	10
14	КП «Телерадіоагентство «Новий Чернігів» Чернігівської міської ради, м. Чернігів	одноголовий орел з мечем	6	-	6
15	ПАТ «Телевізійна служба Дніпропетровська», м. Дніпропетровськ	«34»	2	12	14
16	ПП «Інформаційна студія «Полісся-TV», м. Луцьк	«П»	3	-	3
17	ПП «ТРК «РАІ», м. Бурштин	«РАІ»	1	4	5
18	ТОВ «TV-4», м. Тернопіль	«4 tv»	4	5	9
19	ТОВ «Запорізька незалежна ТРК «ТВ-5», м. Запоріжжя	«ТВ-5»	6	5	11
20	ТОВ «Незалежна ТРК «ІРТА», м. Луганськ	«ІРТА»	4	8	12
21	ТОВ «ТРК «Відікон», м. Суми	«V»	6	1	7
22	ТОВ «ТРК «ІТВ», м. Сімферополь	«ІТВ»	1	17	18
23	ТОВ «ТРК «Неаполь», м. Сімферополь	у нижній частині кола-фрагмент фортеці з зіркою	4	-	4

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
24	ТОВ «Чорноморська телерадіокомпанія», м. Сімферополь	стилізоване зображення сонця та хвилі	17	-	17
25	ДТРК Крим, м. Сімферополь	«КРЫМ»	39	18	57
26	Міське КП інформаційно-телевізійне агентство «ВІТА», м. Вінниця	«VITATV» «VITATB»	1	5	6
27	ТОВ «ТРК «Україна», м. Донецьк	«ДОНБАС»	1	7	8
28	ПАТ «Медіагруп нові проекти», м. Краматорськ	«ВПТВ»	-	5	5
29	ДП ТРК «Мукачєво («М-студіо»)» виробничо-комерційного ТОВ «Продюсер», м. Мукачєво	«MS»	3	6	9
30	ПМП «ТРК «ДАНІО», с. Баранинці Ужгородського району	«Даніо»	1	6	7
31	ТОВ «ТРК «Регіональна телевізійна система», м. Луганськ	«ЛОТv24»	18	9	27
32	ТОВ «Коледж преси та телебачення», м. Миколаїв	«ТАК TV»	2	5	7
33	ТОВ «ТРК «Град», м. Одеса	«ГРАД»	4	-	4
34	ІА «Репортер» АТЗТ, м. Одеса	«РЕПОРТЕР»	1	9	10
35	ТОВ «ТРК ОНЮА «Академія», м. Одеса	«АКАДЕМІЯ»	1	9	10
36	ТОВ «ТРК «Академ-TV», м. Суми	«Академ TV»	1	5	6
37	Чернігівська ОДТРК, м. Чернігів	«Чернігівська ОДТРК Сівер-ЦЕНТР»	6	6	12
38	ТОВ «ТРК «ВІККА», м. Черкаси	«ВІККА»	1	8	9
39	ДО «Вінницька ОДТРК «ВІНТЕРА», м. Вінниця	«ВДТ»	18	5	23
40	Волинська ОДТРК, м. Луцьк	«ВТ»	4	6	10
41	Дніпропетровська ОДТРК, м. Дніпропетровськ	«Д»	5	12	17
42	Донецька ОДТРК, м. Донецьк	«27 канал»	1	7	8
43	Житомирська ОДТРК, м. Житомир	стилізоване зображення колосу	12	9	21
44	Закарпатська ОДТРК, м. Ужгород	«m 1» («Тиса один»)	11	6	17
45	Запорізька ОДТРК, м. Запоріжжя	«Запоріжжя»	8	5	13
46	Івано-Франківська ОДТРК, м. Івано-Франківськ	«ОДТРК Івано-Франківськ»	-	4	4

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
47	Івано-Франківське обласне телебачення «Галичина», м. Івано-Франківськ	зображення «Галка в короні з печатки Ярослава Осмомисла»	15	5	20
48	Державна організація «Київська державна регіональна ТРК», м. Київ	«КДТРК»	7	6	13
49	Кіровоградська ОДТРК, м. Кіровоград	стилізована літера «К»	14	7	21
50	Державна організація «Луганської ОДТРК», м. Луганськ	«ЛОТ»	18	9	27
51	Львівська ОДТРК, м. Львів	«12»	1	4	5
52	Миколаївська ОДТРК, м. Миколаїв	«ТМ»	16	5	21
53	Одеська ОДТРК, м. Одеса	зображення паруса	12	9	21
54	Державна організація «Полтавська ОДТРК «Лтава», м. Полтава	«Лтава»	11	10	21
55	Рівненська ОДТРК, м. Рівне	«РТБ»	2	3	5
56	Сумська ОДТРК, м. Суми	«Р» «Т» «С» в окремих квадратах блакитного кольору	2	5	7
57	Тернопільська ОДТРК, м. Тернопіль	«ТТБ»	4	5	9
58	Харківська ОДТРК, м. Харків	«ОТБ»	7	6	13
59	Херсонська ОДТРК «Скіфія», м. Херсон	«Скіфія»	7	6	13
60	Хмельницька ОДТРК «Поділля-Центр», м. Хмельницький	«Поділля-Центр»	8	4	12
61	Черкаська ОДТРК, м. Черкаси	«Рось»	12	8	20
62	ТОВ «ТРК «Херсон Плюс»	«Херсон Плюс»	-	6	6
63	Виробниче МП «Горизонт», м. Первомайський Харківської області	«Горизонт-TV»	1	2	3
64	ТОВ ТРК «Міст ТБ», м. Львів	«ЗІК»	13	-	13
65	ОА «Вінницька громадська ТРК «Вінничина», Вінниця	літера «В» та напис «Вінничина»	-	5	5
66	ТОВ «Слово Волині», м. Луцьк	«СВ»	-	6	6
67	ТОВ «ТРК «Рівне 1», м. Рівне	«Рівне 1»	1	2	3
68	ТОВ «Редакція газети «Україна – Центр», м. Кіровоград	сплетіння літер «С» та «U»	-	6	6
69	ПАТ «Телевізійні кабельні мережі «Всесвіт», м. Первомайськ Миколаївської області	«Твій Всесвіт»	-	2	2

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Логотип	Кількість частотних присвоєнь		Всього
			аналогове мовлення	цифрове мовлення	
70	ТОВ «Чернівецький промінь», м. Чернівці	«ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ПРОМІНЬ»	-	2	2
71	Державна організація «Новгород-Сіверська регіональна державна ТРК «Сіверська», м. Новгород-Сіверський Чернігівської області	«ТС»	1	2	3
72	ДП «Дитяче телевізійне агентство», м. Хмельницький	«33 канал»	1	4	5
73	КП «ТРК «Март», м. Миколаїв	«МАРТ»	1	2	3
74	ТОВ «Місто ТБ», м. Чернівці	«Місто ТБ»	-	2	2
75	ТОВ «Скіф-2», м. Костянтинівка Донецької області	перевернута літера «С»	1	2	3
76	Обласне об'єднання «Луганське кабельне телебачення», м. Луганськ	«ЛКТ»	1	2	3
ВСЬОГО:			400	504	904

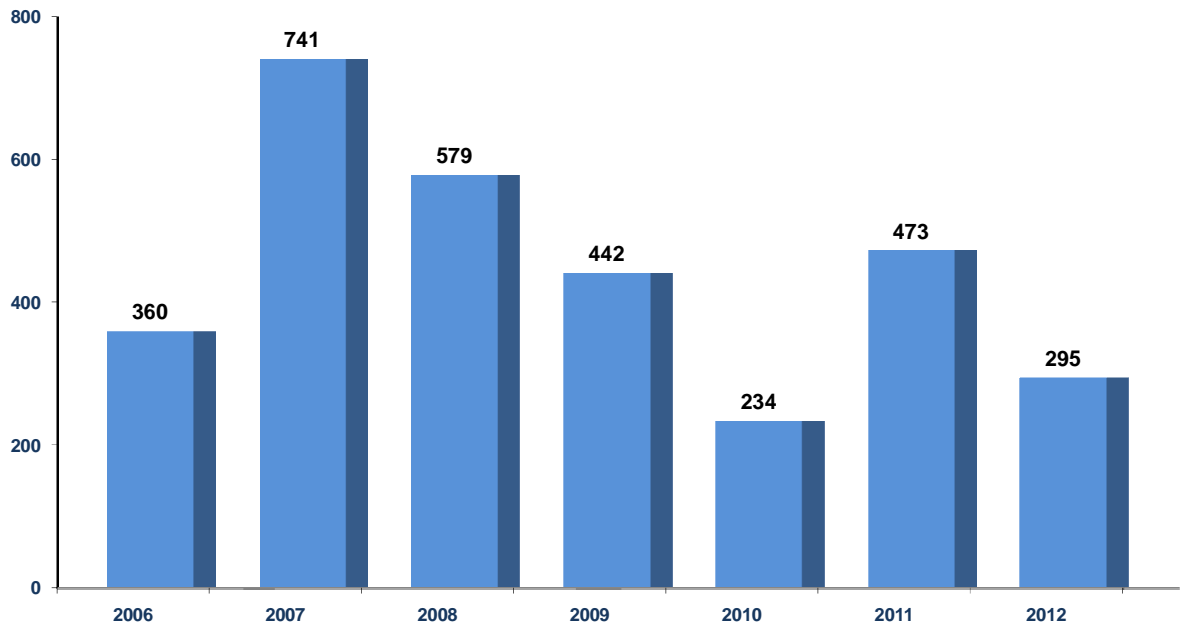
Розбудова регіональних радіоканалів мовлення на кінець 2012 року

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Позивні	Кількість частотних присвоєнь
1	АТ «Онiкс», м. Харків	«ПЕРЕЦЬ FM»	23
2	Волинська ОДТРК, м. Луцьк	«Волинь моя»	5
3	Державна організація «Вінницька ОДТРК «ВІНТЕРА», м. Вінниця	«В ефірі Вінницька обласна державна телерадіокомпанія ВІНТЕРА»	27
4	Державна організація «Київська державна регіональна телерадіокомпанія», м. Київ	«Радіо «Голос Києва»	5
5	Державна організація Луганська ОДТРК, м. Луганськ	«Говорить Луганське обласне радіо», «Пульс»	10
6	Дніпропетровська ОДТРК, м. Дніпропетровськ	«В ефірі Дніпропетровське обласне радіо», «Другий канал обласного радіо»	5
7	Донецька ОДТРК, м. Донецьк	«Говорить Донецьк! В ефірі обласне радіо»	5
8	Дочірнє підприємство «ТРК «Центр», м. Сімферополь	«Радио «Лидер» Крым»	5
9	ДТРК «Крим», м. Сімферополь	«Радіо Крим»	10
10	Житомирська ОДТРК, м. Житомир	«Говорить Житомирське обласне радіо», «Житомирська хвиля»	5
11	Закарпатська ОДТРК, м. Ужгород	«FM Тиса», інструментальне виконання приспіву пісні «Верховино, мати моя», автор М.Машкін	12

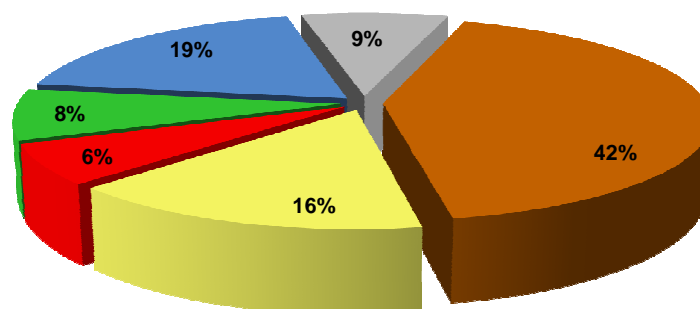
№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Позивні	Кількість частотних присвоєнь
12	Запорізька ОДТРК, м. Запоріжжя	«Радіо Запоріжжя – FM»	9
13	Івано-Франківська ОДТРК, м. Івано-Франківськ	«Верховино, світку наш»	3
14	Кіровоградська ОДТРК, м. Кіровоград	Радіо «Скіфія-Центр»	9
15	Львівська ОДТРК, м. Львів	«Львівське радіо»	7
16	Миколаївська ОДТРК, м. Миколаїв	музичний фрагмент пісні «Місто над Бугом», «Радіоканал Миколаїв»	3
17	Одеська ОДТРК, м. Одеса	фрагмент пісні І.Дунаєвського «Пісня про Одесу»	24
18	Полтавська ОДТРК «ЛТАВА», м. Полтава	«Ваша Хвиля», музичний фрагмент «Полтавського вальсу», композитор Пантелеймон Маліненко, «Над полтавським краєм білі голуби...»	12
19	ПП «Компанія «Нова хвиля», м. Київ	«Радио Шарманка»	7
20	ПП «ТРК «Західна Столиця», м. Львів	«Західна Столиця»	3
21	ПП фірма «Лямін», м. Київ	«Радіо РОКС-Україна»	6
22	ПрАТ «Студія «Європозитив», м. Київ	«EUROPA PLUS»	8
23	Рівненська ОДТРК, м. Рівне	«Рівне FM», музичний фрагмент з пісні «Очерет мені був за колиску»	2
24	Сумська ОДТРК, м. Суми	«Слобода-FM», «Радіо Сумщини», «Говорять Суми»	8
25	Тернопільська ОДТРК, м. Тернопіль	«Знайди свою хвилю – радіо «Лад», фрагмент мелодії української народної пісні «Чом, чом земле моя?»	8
26	ТОВ «Євромюзік», м. Київ	«Радио Шансон»	3
27	ТОВ «Мюзік радіо», м. Київ	«МюзікРадіо»	6
28	ТОВ «Раді.О», м. Одеса	«Просто Радіо»	5
29	ТОВ «Радіо FM», м. Донецьк	«Радіо РОКС-Україна»	2
30	ТОВ «Радіо Тернопіль», м. Київ	«Радіо Мелодія»	3
31	ТОВ «Радіо Шарманка», м. Київ	«Радіо Шарманка»	11
32	ТОВ «Радіостанція «Великий Луг», м. Запоріжжя	«Радіо 24»	3
33	ТОВ «РК «Ностальжі», м. Запоріжжя	«Радіо Мелодія», «KISS FM»	6
34	ТОВ «Студія Артекс», м. Сімферополь	«Транс-М-Радіо»	11
35	ТОВ «ТРК «52 канал», м. Одеса	«Моє радіо 103,8 FM»	4
36	ТОВ «ТРК «Аккерман», м. Білгород-Дністровський	«Аккерман FM», «Балта FM», «Любашівка FM», «Миколаївка FM», «Саврань FM»	5
37	ТОВ «ТРК «Галичина», м. Львів	«FM Галичина»	13
38	ТОВ «ТРК «Град», м. Іллічівськ	«FM 1перше радіо»	3
39	ТОВ «ТРК «ІФ Медіа-Груп», м. Київ	«Радіо Марія»	4
40	ТОВ «ТРК «Класик Радіо», м. Київ	«Радіо РОКС – Україна»	5
41	ТОВ «ТРК «Контакт», м. Запоріжжя	«Радио Шансон»	3
42	ТОВ «ТРК «Львівська хвиля», м. Львів	«Львівська хвиля - радіо нашого міста»	3
43	ТОВ «ТРК «Нота», м. Харків	«Best FM»	2

№ з/п	Суб'єкт інформаційної діяльності	Позивні	Кількість частотних присвоєнь
44	ТОВ «ТРК «Пілот-Україна», м. Одеса	«Радіо Next»	5
45	ТОВ "ТРК "Шансон", м. Київ	«Радио Шансон»	19
46	ТОВ Незалежна ТРК «ІРТА», м. Луганськ	«Ірта»	3
47	ТОВ ТРК «АРТА ПЛЮС», м. Донецьк	«Радио «Класс»	8
48	ТОВ ТРК «Даяна Мастер», м. Донецьк	«KISS FM»	3
49	ТОВ ТРК «Праймедіа», м. Львів	«Радіо 24»	5
50	ТОВ ТРК «Радіо – Санна», м. Одеса	«Просто Радіо», «Гумор та пісні»	4
51	ТОВ фірма «Волинь», м. Київ	«Радіо Next»	9
52	Харківська ОДТРК, м. Харків	«Говорить Харків», музичний фрагмент пісні Марка Кармівського «Пісня про Харків»	5
53	Херсонська ОДТРК «Скіфія», м. Херсон	«Говорить радіо «Таврія», «Говорить Херсон. На першому національному працює обласне радіо»	4
54	Хмельницька ОДТРК «Поділля-центр», м. Хмельницький	«Радіо «Поділля – Центр», «Говорить Хмельницький»	9
55	Черкаська ОДТРК, м. Черкаси	«РОСЬ-РАДІО»	4
56	Чернівецька ОДТРК, м. Чернівці	музичний твір «Позивні радіостанції «Буковина», фрагмент пісні Левка Дудківського «Краю мій, край»	7
57	Чернігівська ОДТРК, м. Чернігів	голосова аудіозаставка на мотив української народної пісні «Стоїть гора високая»	4
ВСЬОГО:			402

**Загальна кількість ліцензій на телерадіомовлення,
виданих у 2006-2012 роках
(з урахуванням переоформлень)**

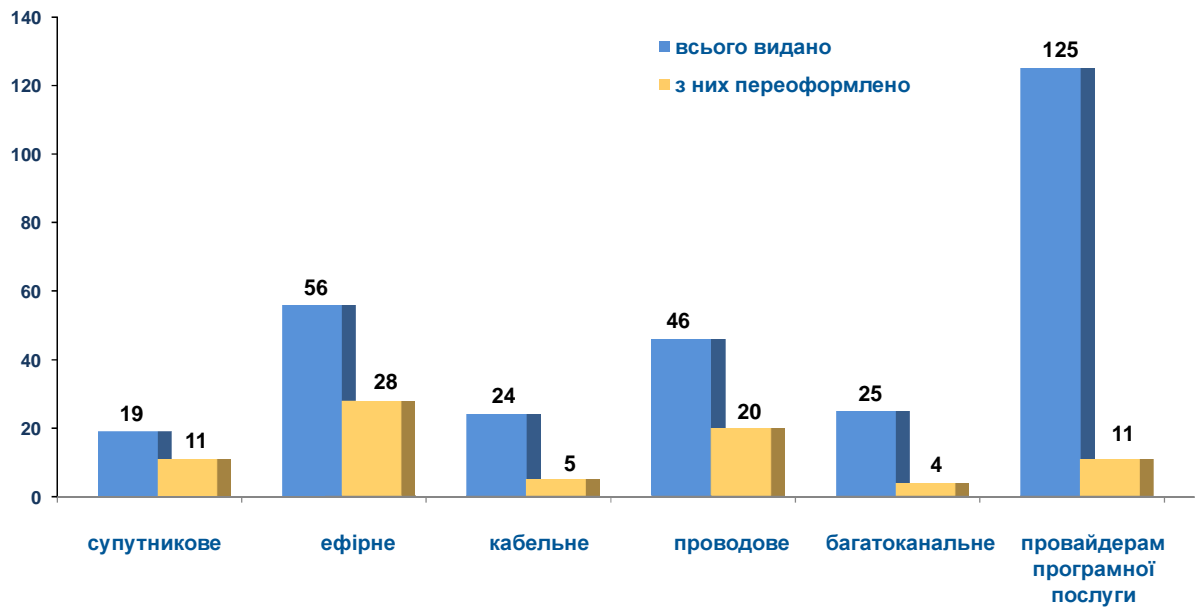

**Кількість ліцензій, виданих суб'єктам
інформаційної діяльності 2012 року
(за видами інформаційної діяльності)**

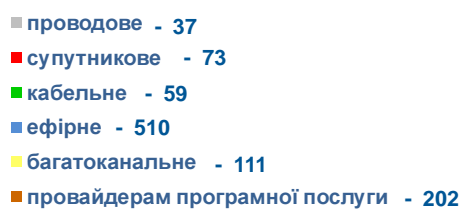
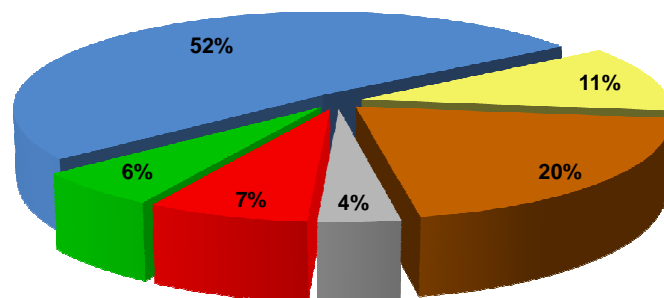

- провідне - 46
- супутникове - 19
- кабельне - 24
- ефірне - 56
- багатоканальне - 25
- провайдером програмної послуги - 125

**Співвідношення кількості виданих
та переоформлених ліцензій 2012 року
(за видами інформаційної діяльності)**

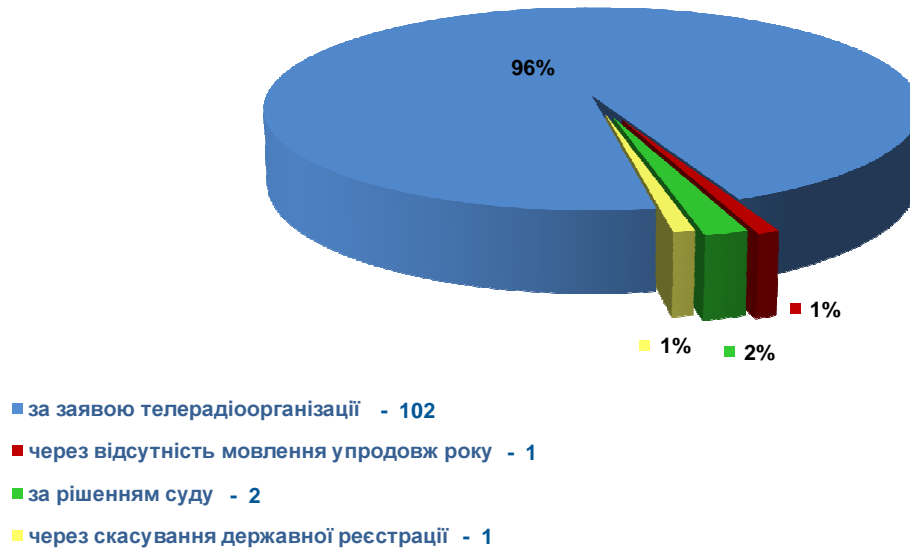

**Кількість ліцензій, до яких 2012 року було внесено зміни
через переоформлення додатків
(за видами інформаційної діяльності)**

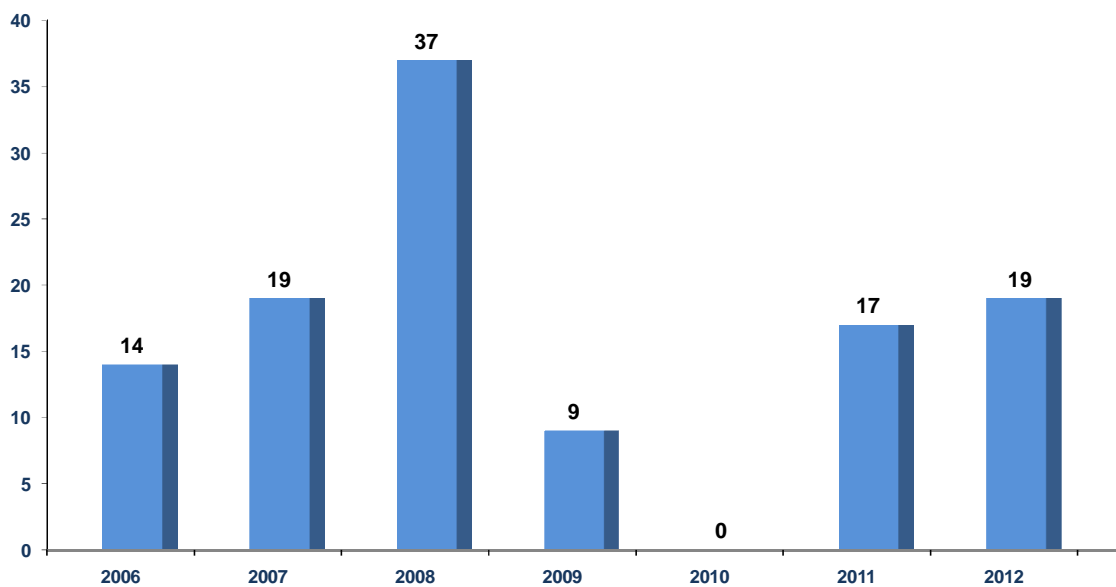

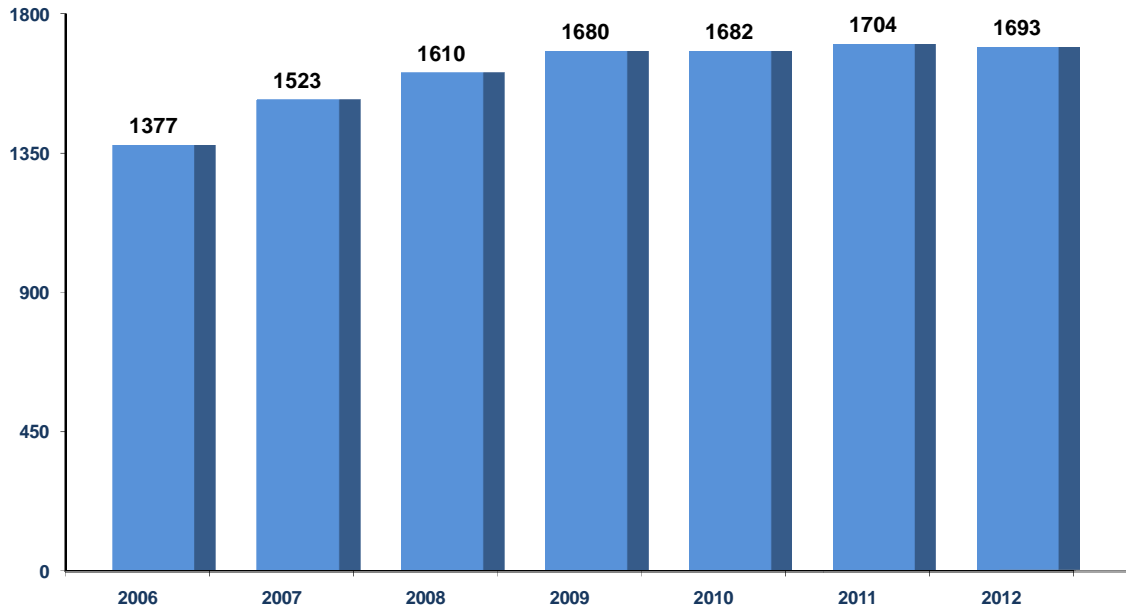
Кількість ліцензій, анульованих упродовж 2012 року

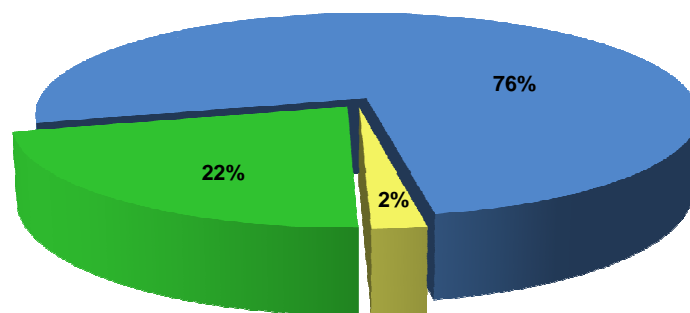
Кількість виданих ліцензій на супутникове телемовлення (2006-2012 роки)

Загальна кількість телерадіоорганізацій України (2006-2012 роки)

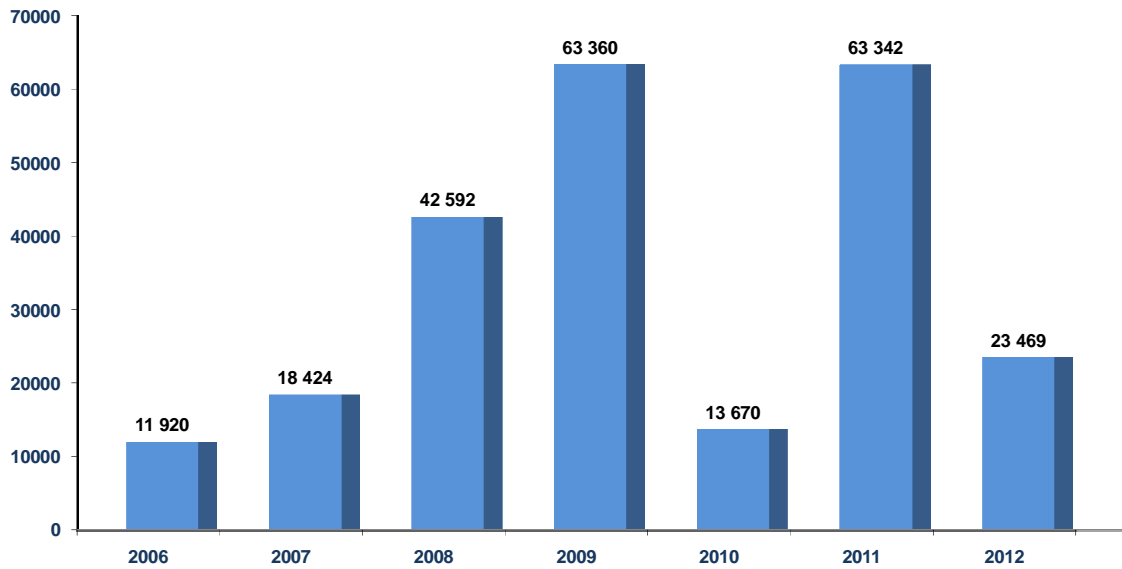

Співвідношення кількості ліцензіатів за формою власності у 2012 році

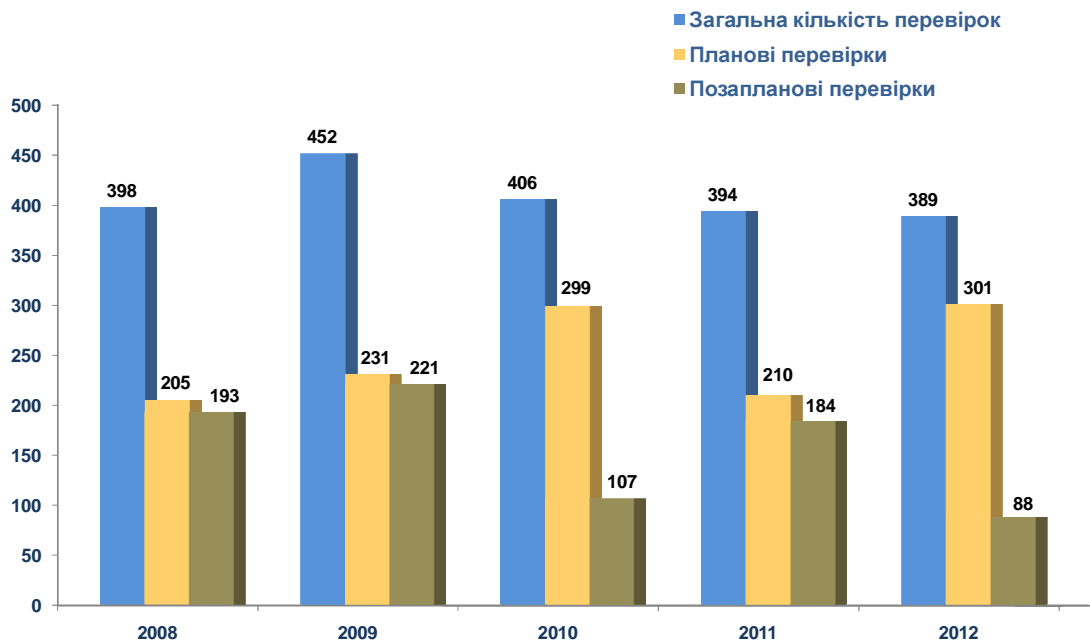

- державної власності - 37
- комунальної власності - 352
- інших форм власності - 1233

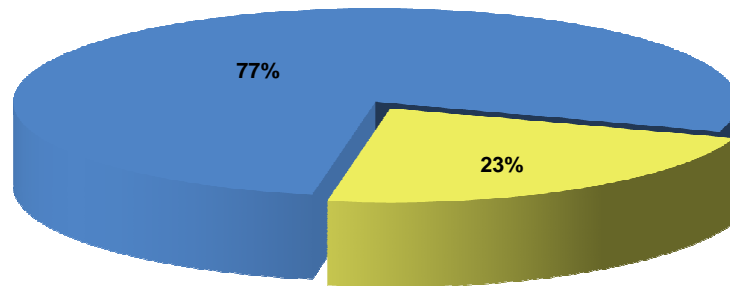
**Динаміка надходження коштів
до Державного бюджету України за видачу, продовження,
переоформлення ліцензій упродовж 2006 – 2012 років
(тис. грн.)**

**Кількість перевірок, проведених упродовж
2008 - 2012 років**

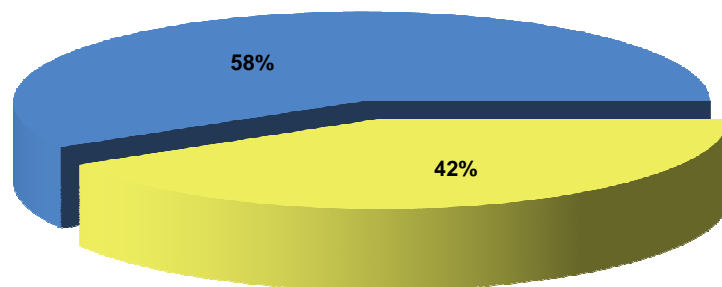

Кількість планових та позапланових перевірок, проведених упродовж 2012 року

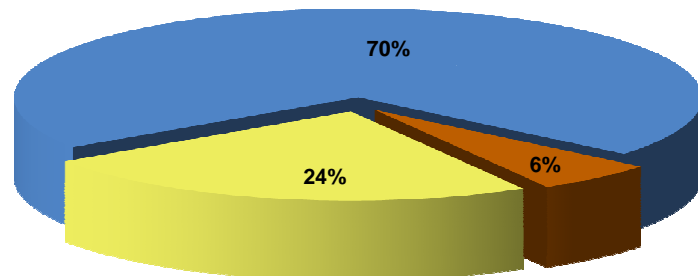
- планові - 301
- позапланові - 88

Планові перевірки ліцензіатів упродовж 2012 року

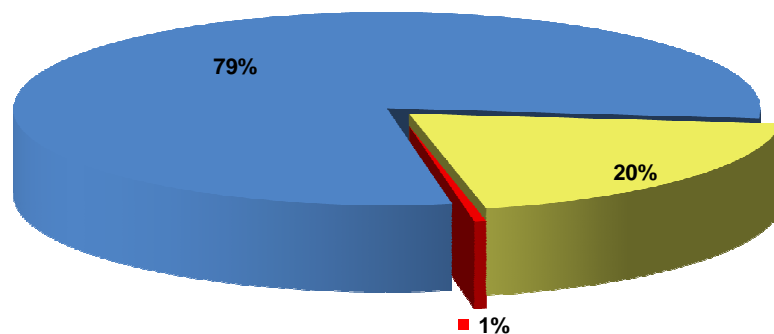
- у яких минув рік від дня видачі ліцензії - 125
- термін дії ліцензії яких завершувався - 176

Позапланові перевірки ліцензіатів упродовж 2012 року

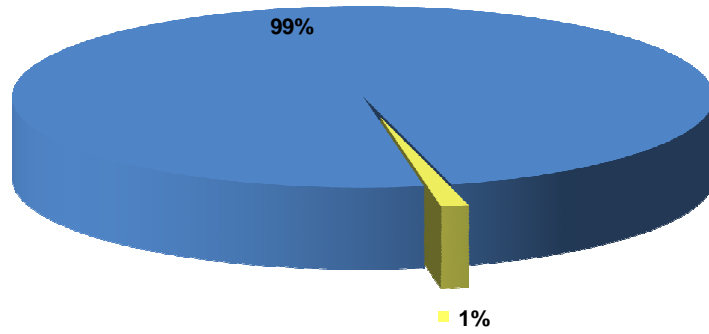
- за поданням ліцензіатом письмової заяви до Національної ради про здійснення позапланової перевірки з метою скасування санкції "оголошення попередження" - 21
- на виконання наглядових повноважень Національної ради у зв'язку з порушенням ліцензіатом вимог законодавства та/або умов ліцензії - 62
- на заяви фізичних та юридичних осіб про порушення ліцензіатами вимог законодавства та/або умов ліцензії - 5

Кількість рішень Національної ради щодо результатів перевірок ліцензіатів

- не було застосовано санкції - 309
- застосовано санкції - 78
- анульовано ліцензію - 2

**Кількість ліцензіатів щодо яких застосовано санкції
(за видами санкцій)**

■ оголошено попередження - 77

■ подано до суду справу про анулювання ліцензії - 1

Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення

**ПЛАН РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО
ТЕЛЕРАДІОІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРОСТОРУ УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ**

РІШЕННЯ

14.12.2011

м. Київ

№ 2874

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 лютого 2012 року
за № 320/20633

Про внесення змін до
Плану розвитку національного
телерадіоінформаційного простору

Керуючись статтями 21, 22 Закону України “Про телебачення і радіомовлення”, статтями 15, 17 Закону України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення

ВИРІШИЛА:

1. Внести зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, затвердженого рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 01.12.2010 № 1684, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.12.2010 за № 1294/18589, виклавши його в новій редакції, що додається.

2. Управлінню правового забезпечення подати це рішення на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Відділу зв'язків із ЗМІ та громадськими організаціями оприлюднити це рішення в засобах масової інформації.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Голову Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення В. Манжосова.

5. Це рішення набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Голова

/підпис/

В. Манжосов

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
01.12.2010 № 1684

(у редакції рішення Національної ради
України з питань телебачення і
радіомовлення від 14.12.2011 № 2874)

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
27 лютого 2012 року
за № 320/20633

План розвитку національного телерадіоінформаційного простору

I. Загальні положення

1.1. Цей План розвитку, розроблений відповідно до статей 21, 22, 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, є основою для прийняття Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення рішень щодо створення та розвитку каналів мовлення та телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України, визначення конкурсних умов та оголошення конкурсів на отримання ліцензій на мовлення, визначення умов ліцензій на мовлення, яке ліцензується за реєстраційним принципом.

1.2. План розвитку визначає порядок розширення каналів, мереж мовлення, телемереж та багатоканальних телемереж.

1.3. План розвитку переглядається не рідше одного разу на рік за результатами звіту Національної ради.

II. План використання радіочастотного ресурсу, виділеного для телебачення і радіомовлення

1. Загальна характеристика телерадіоінформаційного простору України

1.1. Нормативно-правовими актами з питань використання радіочастотного ресурсу України, зокрема, є:

Закони України “Про телебачення і радіомовлення”, “Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”, “Про радіочастотний ресурс України”, „Про телекомунікації”;

Державна програма впровадження цифрового телерадіомовлення, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1085; нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України; нормативно-правові акти Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

У цьому Плані розвитку терміни вживаються у значеннях, визначених у Законах України „Про телебачення і радіомовлення”, „Про телекомунікації”, „Про радіочастотний ресурс України”.

1.2. Відповідно до частини четвертої статті 23 Закону України “Про телебачення і радіомовлення” визначені такі територіальні категорії мовлення та територіальні категорії каналів мовлення, які отримали відповідні ліцензії на мовлення:

- загальнонаціональні (додаток 1);
- регіональні (додаток 2);
- місцеві (додаток 3).

1.3. Використання радіочастотного ресурсу України, виділеного для потреб телебачення і радіомовлення, здійснюється відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2006 № 815 (далі – План використання радіочастотного ресурсу).

1.4. Радіотехнології, що використовуються в Україні для цілей телерадіомовлення, згідно з Планом використання радіочастотного ресурсу включають аналогове звукове та телевізійне мовлення, супутникове радіомовлення та радіотехнологію багатоканального наземного телерадіомовлення для передачі та ретрансляції телевізійного зображення, передавання звуку, цифрової інформації у багатоканальних розподільчих системах, цифрове ефірне наземне телевізійне мовлення.

1.5. Наземне ефірне радіомовлення реалізується у діапазонах частот довгих, середніх та коротких хвиль, а також ультракоротких хвиль нижнього та верхнього піддіапазонів.

1.6. Впровадження цифрового телемовлення передбачає перехідний період, коли одночасно будуть працювати аналогові та цифрові станції. Після завершення перехідного періоду мовлення здійснюватиметься виключно у цифровому форматі.

2. Принципи та умови користування радіочастотним ресурсом України

2.1. Створення каналів та використання частот мовлення здійснюються за замовленням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення відповідно до вимог законодавства про телекомунікації та радіочастотний ресурс на підставі Плану використання радіочастотного ресурсу.

2.2. Телерадіоорганізація, яка має на меті створення нового каналу мовлення з використанням радіочастотного ресурсу, подає до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення пропозиції зі створення

нового проекту мовлення, які включають у себе програмно-економічне обґрунтування, перелік технічних характеристик радіоелектронного засобу мовлення за формою, наведеною у додатках 5-8 до Положення про надання висновків щодо електромагнітної сумісності та дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів мовлення, затвердженого рішенням Національної комісії з питань регулювання зв'язку України від 12.08.2005 № 46, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 31.08.2005 за № 963/11243, та згоду власника висотної споруди на встановлення технічного засобу мовлення.

2.3. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення після розгляду зазначених пропозицій телерадіоорганізацій приймає рішення про замовлення розроблення висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України для потреб телерадіомовлення.

2.4. Можливість та умови користування частотним ресурсом визначаються відповідним висновком органу частотного планування.

2.5. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення здійснює розбудову мереж мовлення шляхом ліцензування окремих видів мовлення. Ліцензування окремих видів мовлення відбувається на конкурсних засадах (за результатами відкритих конкурсів) або без конкурсів (за заявковим принципом) відповідно до вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

2.6. Видача ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на ефірне мовлення та багатоканальне мовлення з використанням радіочастотного ресурсу здійснюється за результатами відкритих конкурсів. Конкурс на отримання ліцензії ініціюється, оголошується і проводиться Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення відповідно до вимог статті 25 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. Конкурсні умови визначаються Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

2.7. З метою збереження цілісності мережі теле- та радіомовлення загальнонаціональних та регіональних каналів мовлення та програмного наповнення додаткові частоти/канали або додатковий час мовлення, отримані на конкурсних засадах, заносяться до раніше виданих Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення ліцензій на мовлення.

2.8. Ліцензування місцевого мовлення відбувається в обсягах часу, який забезпечується фінансово-економічними та професійно-технічними можливостями місцевих телерадіомовників, для ефективного використання радіочастотного ресурсу та вільного часу мовлення на каналах. Граничний обсяг мовлення для створення місцевого каналу мовлення визначається конкурсними умовами.

2.9. З метою визначення фактичної території розповсюдження програм ліцензіат надає до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення виміри напруженості електромагнітного поля, здійснені

органом радіочастотного планування, та карти покриття, на підставі яких вносяться відповідні зміни до ліцензії.

2.10. Створення і розвиток ефірних наземних багатоканальних мереж у сільській місцевості, на складних за рельєфом територіях, у тінювих зонах здійснюються за технологіями та із застосуванням обладнання систем, визначених відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу, за умови нестворення радіозавад супутниковому мовленню.

2.11. Ліцензування провайдерів програмної послуги в багатоканальних ефірних телемережах здійснюється відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

2.12. Власний канал мовлення суб'єкта господарювання в ефірній багатоканальній телемережі ліцензується відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення” на конкурсних засадах.

2.13. Використання радіоелектронних засобів мовлення та/або випромінювальних пристроїв здійснюється без дозволів органів радіочастотного планування у разі їх включення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації України, до Переліку радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, для експлуатації яких не потрібні дозволи на експлуатацію, затвердженого рішенням Національної комісії з питань регулювання зв'язку від 06.09.2007 № 914, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.11.2007 за № 1297/14564.

2.14. Додаткове впровадження радіоелектронних засобів мовлення та/або випромінювальних пристроїв багатоканальних ефірних телемереж здійснюється за замовленням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення з подальшим внесенням їх місцезнаходження до переліку передавачів у додатку до ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

2.15. На підставі наявних висновків щодо можливості та умов користування радіочастотним ресурсом України для потреб телерадіомовлення Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення приймає рішення про створення багатоканальних ефірних телемереж у діапазоні 11,7-12,5 ГГц, визначених Планом використання радіочастотного ресурсу, та звертається до суб'єктів інформаційної діяльності про надання протягом визначеного строку пропозицій щодо технічної розробки мережі мовлення.

2.16. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення до введення в експлуатацію вітчизняного супутникового ретранслятора з метою вирішення технологічних, правових, організаційних питань впровадження супутникового мовлення з використанням Національної супутникової системи зв'язку та мовлення визначає спільно з:

Державним космічним агентством України план заходів щодо параметрів Національної супутникової системи зв'язку та мовлення, а також характеристик частотно-орбітального ресурсу, який планується для цілей телерадіомовлення;

Державним комітетом телебачення і радіомовлення та іншими заінтересованими органами потребу у використанні потужностей Національної супутникової системи зв'язку та мовлення та Супутникової розподільчої мережі інформаційного забезпечення для цілей телерадіомовлення.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення формує наукове та правове обґрунтування щодо залучення телерадіоорганізацій усіх форм власності до використання частотно-орбітального ресурсу, призначеного для цілей телерадіомовлення.

2.17. Надання телекомунікаційних послуг на території України є виключним правом юридичних осіб, розташованих на території України, які зареєстровані відповідно до законодавства України, та/або фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності з постійним місцем проживання на території України відповідно до частини другої статті 6 Закону України „Про телекомунікації”.

2.18. У ліцензії на супутникове мовлення зазначаються технічні параметри супутникового каналу мовлення, визначені умовами договору з оператором телекомунікацій та оператором супутникового ретранслятора.

3. Порядок впровадження цифрового телемовлення

3.1. У складі багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 (далі – Телемережі) встановлюються такі етапи впровадження цифрового мовлення:

I етап – розбудова Телемереж (виконано);

II етап – одночасне мовлення на Телемережах та мережі аналогового наземного телемовлення. Забезпечення населення пристроями для прийому телепрограм в цифровому форматі (2011-2012 роки);

III етап – часткове вимкнення радіоелектронних засобів аналогового наземного телемовлення за згодою ліцензіатів та з урахуванням вимог частини дев'ятої статті 22 Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Вивільнення радіочастотного ресурсу (2012 рік);

IV етап – розбудова багатоканальних телемереж МХ-4, МХ-7, МХ-6, МХ-8 (2013-2015 роки);

V етап – повний перехід від аналогового до цифрового формату телемовлення на всій території держави (2015 рік).

3.2. Унаслідок перевантаження радіочастотного ресурсу, передбаченого для впровадження Телемереж, діючими радіоелектронними засобами аналогового мовлення та радіоелектронними засобами мовлення інших служб спеціальних та загальних користувачів радіочастотне планування Телемереж здійснюється для комбінованого варіанта розбудови – з використанням багаточастотних та одночастотних синхронних мереж.

3.3. У разі прийняття Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення рішення про використання (за згодою ліцензіата) телевізійного каналу (частоти) з метою розбудови цифрової

багатоканальної телемережі, задіяного в діючій телемережі аналогового ефірного мовлення телекомпанії-ліцензіата, відповідно до підпункту „в” частини третьої статті 35 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” ліцензія на мовлення ліцензіата переоформлюється.

3.4. Вимоги Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення щодо розбудови Телемереж можуть коригуватися під час технічної розробки чи фактичної розбудови мережі мовлення.

3.5. Розбудова телемереж відбувається одночасно, що забезпечує рівні можливості для всіх переможців конкурсу на мовлення на Телемережах.

3.6. Відповідно до вимог статті 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” цифрове мовлення з використанням радіочастотного ресурсу України ліцензується як багатоканальне мовлення на конкурсних засадах.

3.7. Конкурс на отримання ліцензії на мовлення з використанням вільних каналів мовлення на Телемережах оголошується згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

3.8. Повний перехід від аналогового наземного ефірного телемовлення на цифрове планується до 17 червня 2015 року.

III. Основні вимоги щодо змістовного наповнення та співвідношення форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору

1. Критерії формування програмної концепції мовлення

1.1. У зв'язку з обмеженістю частотного ресурсу, який використовують ефірні мовники, всі телерадіоорганізації мають виконувати зобов'язання щодо концепції мовлення, затвердженої ліцензією.

1.2. Мовлення телерадіокомпаній складають програми і передачі різного жанрового спрямування: інформаційні, аналітичні, публіцистичні, художньо-розважальні та інші.

1.3. У телерадіомовленні формат визначається за переважною більшістю (за обсягом) програм і передач різного жанрового спрямування, стилем та жанром музики, що переважає в ефірі.

1.4. Сукупність змістовного наповнення телеканалу визначає його формат мовлення.

1.5. Основними форматами телевізійного мовлення є інформаційний, культурологічний, просвітницький, розважальний, дитячий.

1.6. Згідно з чинним законодавством телерадіоорганізації можуть змінювати формат мовлення тільки шляхом подання до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення заяви на переоформлення ліцензії, яка розглядається в установленому порядку Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

1.7. Ліцензійні зобов'язання телерадіоорганізацій щодо мови ведення програм (передач), які визначаються згідно з вимогами чинного законодавства, є важливим аспектом у реалізації державної політики застосування української мови і мов національних меншин, що компактно проживають на конкретній території, в теле- і радіоефірі. При цьому впорядкування використання мов в ефірі теле- і радіокомпаній відбувається з урахуванням положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин та статті 10 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

2. Забезпечення збалансованим різноформатним мовленням кожного з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору

2.1. Формулювання вимог щодо змістовного наповнення та співвідношення форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення здійснюється відповідно до статті 4 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

2.2. Для реалізації завдань Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення планує та контролює змістовне наповнення і співвідношення форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору. З метою забезпечення збалансованим різноформатним мовленням кожного з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення контролює під час ліцензування телерадіокомпаній присутність у кожному регіоні мовлення з наповненням різного тематичного і жанрового спрямування. Принцип дотримання збалансованості різноформатного мовлення та наявність знижок, застосованих при нарахуванні ліцензійного збору, враховуються під час розгляду Національною радою питання щодо можливості і доцільності внесення змін до програмних концепцій телерадіокомпаній у разі надходження від них відповідних заяв.

2.3. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення відповідно до чинного законодавства застосовує знижки при нарахуванні ліцензійного збору телерадіоорганізаціям, зменшує або збільшує його розмір згідно із Методикою розрахунків розмірів ліцензійного збору за видачу або продовження строку дії ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, визначення розміру плати за переоформлення ліцензії та видачу дубліката ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 412.

2.4. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення здійснює нагляд за діяльністю телерадіоорганізацій щодо дотримання форматів мовлення, зазначених у ліцензії. З метою забезпечення виконання телерадіоорганізаціями багатоканального, ефірного теле- і радіомовлення, супутникового, проводового та кабельного мовлення програмної концепції і ліцензійних зобов'язань Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення рекомендує телерадіоорганізаціям утриматись від внесення

змін до ліцензій у частині програмної концепції протягом року з дня отримання ними ліцензії на мовлення.

2.5. Внесення змін до програмної концепції мовлення здійснюється відповідно до вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

3. Принципи добору (пакування) програм провайдерами програмної послуги, придбаних для ретрансляції в кабельних мережах (окрім мереж багатоканального мовлення)

3.1. З метою реалізації частини першої статті 4 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” щодо розповсюдження програм і передач вітчизняного виробництва провайдеру програмної послуги необхідно відокремлювати універсальну програмну послугу з-поміж програм національних каналів і мовників (за умови безоплатної передачі оператору права на трансляцію останніх) та надавати пріоритет українським регіональним і місцевим мовникам, які отримали ліцензії на супутникове мовлення.

3.2. Загальна концепція добору пакування (переліку) програм, придбаних для ретрансляції, складається з переліку програм, що входять до складу універсальної програмної послуги, та переліку програм інших мовників (супутникове або кабельне мовлення).

3.3. У переліку програм зазначаються канал прийому, канал ретрансляції, програма, умови розповсюдження для кожної із програм, номер і дата документа, що підтверджують придбання та право на розповсюдження (ретрансляцію) програм іншого мовника.

3.4. Для розповсюдження програм універсальної програмної послуги провайдер програмної послуги не зобов'язаний укладати договори з відповідними телерадіоорганізаціями.

3.5. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення з урахуванням положень частини першої статті 4 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” рекомендує суб'єктам господарювання включати до складу загальної концепції добору програм не менше 50% програм вітчизняних мовників.

Національна рада при нарахуванні ліцензійного збору провайдера програмної послуги може збільшувати його розмір згідно із Методикою розрахунків розмірів ліцензійного збору за видачу або продовження строку дії ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, визначення розміру плати за переоформлення ліцензії та видачу дубліката ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 412.

3.6. Формування загальної концепції добору програм провайдерів програмної послуги здійснюється відповідно до правил формування програмної послуги в пакетах програм провайдера програмної послуги, затверджених рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

3.7. Пакетування програм провайдерами програмної послуги здійснюється в такій послідовності:

універсальна програмна послуга (індивідуально для кожного населеного пункту);

загальнонаціональні телеканали, які не входять до складу універсальної програмної послуги;

регіональні та місцеві, які отримали ліцензію на супутникове мовлення (для кожного населеного пункту);

парламентський телеканал „Рада”;

програми телеорганізацій, які отримали ліцензію на кабельне мовлення в конкретній мережі мовлення (індивідуально для кожного населеного пункту);

програми вітчизняних телеорганізацій, які отримали ліцензії на супутникове мовлення;

іноземні програми країн, які ратифікували Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, та програми країн, зміст яких адаптовано до вимог вітчизняного законодавства та відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і ретрансляція яких на території України не обмежується згідно з частиною першою статті 42 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

3.8. Для забезпечення засобами телерадіомовлення культурних та інформаційних потреб громадян Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення враховує наявність у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору якісного змістовного наповнення та різноманітних форматів мовлення.

3.9. У процесі розбудови каналів мовлення та ліцензування надається перевага телерадіоорганізаціям, які виробляють та поширюють соціально важливі програми (інформаційні, соціально-політичні, дитячі тощо), програми власного та вітчизняного виробництва, задовольняють інформаційні потреби національних меншин та забезпечують свободу слова. Одним із визначальних факторів є наявність в ефірі програм власного та вітчизняного виробництва.

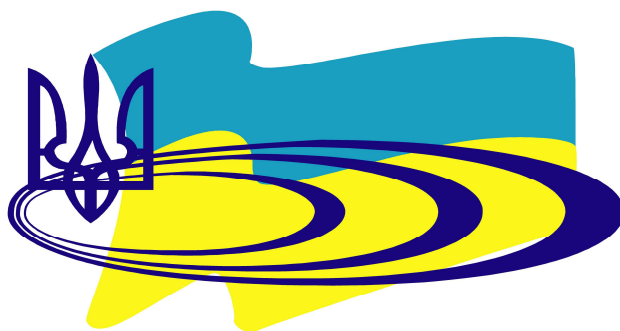
Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення сприяє розвитку суспільного, громадського, освітнього, культурологічного мовлення.

Заступник начальника

управління правового забезпечення

/підпис/

О. Шосталь

**Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення**

**ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР
ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ
СТАНОМ НА 1 СІЧНЯ 2013 РОКУ УКРАЇНИ**

Державний реєстр телерадіоорганізацій України станом на 1 січня 2013 року розміщено на офіційному веб-сайті Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення <http://nrada.gov.ua> у розділі «Державний реєстр»

Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

ДО ЗВІТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ ЗА 2012 РІК

1. Д. Проценко Д. Тупчієнко «Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіовізуальних засобів масової інформації: міжнародний досвід».
2. Аналітична довідка «Оцінки і ставлення батьків дітей різного віку до впровадження нової системи позначок телепродукції, що може шкодити здоров'ю і розвитку дитини». Дослідження підготовлено Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, Інститутом рефлексивних досліджень і спеціалізації у рамках діяльності Міжвідомчої робочої групи з розробки та впровадження національної системи позначок для захисту дітей від інформації, яка може шкодити їхньому здоров'ю і розвитку.

Д. Проценко Д. Тупчієнко

**Огляд підходів
до регулювання нових конвергентних
аудіовізуальних
засобів масової інформації:
міжнародний досвід**

ЗМІСТ

1. Передумови дослідження
2. Поняття нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ
3. Класифікація нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ
4. Глосарій
5. Загальні міжнародні принципи регулювання
6. Цілі регуляторної політики щодо конвергентних аудіовізуальних ЗМІ.
7. Загальні положення щодо кваліфікації аудіовізуальних медіапослуг, які підлягають регулюванню. Складності практичного застосування регуляторних механізмів.
8. Особливості регулювання нових медіа у окремих країнах.
9. Зворотній зв'язок від учасників медіа ринку.
10. Висновки та рекомендації.

1. Передумови дослідження.

Для учасників українських ринків медіа та телекомунікацій до останнього часу звичними термінами зі сфери медіа були наступні:

засіб масової інформації (ЗМІ),
мовник,
провайдер програмної послуги,
мовлення тощо.

Зауважимо, що відповідно до чинного законодавства України саме **мовники**, як суб'єкти господарювання, створюють передачі та розповсюджують їх, тобто **здійснюють мовлення** для його публічного приймання за допомогою побутових теле- та радіоприймачів у відкритий спосіб чи за абонентну плату на договірних засадах.

Відповідно до положень Закону України "Про інформацію" **засобами масової інформації є засоби**, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації. Тобто правомірним буде висновок про те, що ЗМІ – це **інструменти, так звані "рупори" для поширення інформації**, якими оперують ті самі мовники в контексті поширення аудіовізуальної інформації.

Однак 6 червня 2012 року Робочою групою Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації було схвалено Концепцію нової редакції Закону України "Про телебачення та радіомовлення" **предметом регулювання якого має стати надання аудіовізуальних медіа послуг** (лінійних – мовлення, нелінійних – "на замовлення") засобами масової інформації та провайдерами програмної послуги.

Таким чином, ми спостерігаємо введення в правове поле нових понять, таких як:

аудіовізуальні медіа послуги,
лінійні аудіовізуальні медіа послуги,
нелінійні аудіовізуальні медіапослуги,

а також започаткована потенційна колізія в розумінні ЗМІ як таких, адже відповідно до згаданої вище Концепції послуги надаватимуться такими суб'єктами, як:

засоби масової інформації
провайдери програмної послуги,

тобто ЗМІ з об'єкта правового регулювання можуть перетворитись на суб'єкта правовідносин. На думку дослідника Городова О.А. в законодавстві було реалізовано популярний метод позначення через «ніби», тобто ЗМІ «ніби об'єкт» і в той же час «ніби суб'єкт», хоча з іншого боку, ЗМІ - ні те, ні інше¹. **Беручи це до уваги, доречно звернутись до досвіду інших країн та врахувати його при визначенні того, які нові медіа підлягають новому регулюванню, і хто є належними суб'єктами в цих відносинах.**

Крім того, на думку авторів, Концепція нового Закону України "Про телебачення та радіомовлення" є свого роду реакцією на зміни української, так само як і світової

¹ Городов. О.А. Основы информационного права России: Учебное пособие. – СПб.: Издательство "Юридический центр Пресс", 2003. – С. 161

медійної екосистеми, які відображають у появі численних нових форм медіа із колосальним стрибком у можливостях отримання та поширення інформації, а також безпрецедентним залученням кінцевих користувачів у цей процес. **Зважаючи на це, окремої уваги потребує вивчення питання, чиї права та інтереси потребують захисту та задоволенню.**

З одного боку, щодо кінцевого споживача, який сьогодні має можливість споживати не лише аудіовізуальну продукцію, що надається телерадіомовниками, але має доступ до різноманітних додаткових відеосервісів від провайдерів програмних послуг, а також завдяки доступу через мережу Інтернет - до величезної кількості аудіовізуальної інформації на різноманітних веб-сайтах та веб-порталах, **важливо задовольнити очікування щодо реакції з боку держави на нові явища та сервіси, які мають неабиякий вплив на світогляд як споживачів із високим рівнем медіа-грамотності, так і на вразливі та менш захищені групи споживачів аудіовізуальних відеоматеріалів.**

З іншого боку, для суб'єктів господарювання, що є професійними гравцями на ринку медіа, важливо, зважаючи на бурхливий розвиток нових технологій, бути певними у **справжній технологічній нейтральності регулювання діяльності у сфері медіа, а також у конкурентоспроможності господарської діяльності, що здійснюється в рамках правового поля, та її захисті** у ситуації, коли нові медіа, які виникають за межами чіткого правового регулювання, отримують не порівнювані переваги.

Отже, вкрай необхідно для усіх учасників відносин, пов'язаних із новими медіа та конвергентним контентом, чітко визначитись з тим, **які є цілі регулювання нових медіа, що охоплюватиметься чи не охоплюватиметься новим регулюванням, а також проаналізувати, які є регуляторні підходи до регулювання діяльності таких нових медіа і що доречно використовувати на теренах України.**

2. Поняття нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ

Визначення поняття нових медіа просте й складне одночасно. За твердженням О.Ляхова *"технології – середовище, де живуть медіа ... нові медіа – це ті, які живуть не там, де традиційні медіа"*². Отже, нові медіа – це медіа, що базуються на нових технологіях. З першого погляду, все очевидно. Однак, далі постає питання, які технології віднести до нових.

Канадська комісія з питань телерадіомовлення та телекомунікацій пропонує до використання наступне визначення: *"нові медіа – це медіа послуги, що поширюються через Інтернет та включають в себе широкий спектр комунікаційних продуктів і послуг із використанням відео, аудіо, графіки та буквено-цифрового тексту. Такі послуги включають, але не обмежуючись, відеоігри, електронну пошту, онлайн-послуги пейджингового зв'язку, надсилання факсів, електронну комерцію та IP телефонію"*³.

Інший широко використовуваний термін, що використовується поряд із терміном "нові медіа", – це конвергентні ЗМІ (медіа). Конвергентний ЗМІ (лат. *convergens* (*convergentis*) «той, що сходиться», присл. від *convergere* "сходитись до одного центру, конвергуватись) – це засіб масової інформації, що поєднує в собі різні види контенту так само конвергентного, оскільки об'єднуються різні види мовлення: усне, писемне мовлення, а також аудіовізуальних матеріал, що поширюється як через сповіщення в реальному часі, так і шляхом надання запису на замовлення, при цьому важливою характерною особливістю є те, що розповсюдження також відбувається через телекомунікаційні мережі з використанням нових технологій.

Як ми бачимо, конвергентні ЗМІ – це передусім ті, що мають конвергентний контент, тож цілком доречно поглянути, з яким саме конвергентним контентом в повсякденному житті ми зустрічаємось сьогодні.

Конвергентний медіа контент та сервіси.

Звичним вже стало дивитись телебачення на екрані персонального комп'ютера чи мобільного пристрою, що має доступ до Інтернет. Традиційне телебачення в Інтернет може мати одну з наступних форм:

- Стримінг (від англ. *stream* - потік) телевізійного каналу, що являє собою повне дублювання прямоефірного сповіщення традиційного ТВ каналу на його власній веб-сторінці (веб-порталі) або на сторінці стороннього провайдера, що акумулює на одному веб-порталі багато паралельних потоків низки традиційних телеканалів.
- ТБ-навздогін (англ. "catch-up TV"), що пропонується як самим традиційним аудіовізуальним ЗМІ, так і іншими сторонніми провайдерами, та полягає у наданні протягом певного періоду часу можливості перегляду телевізійного контенту, що вже був сповіщений у ефір, при цьому ініціатива запису контенту сповіщеного в ефір та збереження його на технічних потужностях провайдера належить такому провайдеру послуг.
- Персональний мережевий відеореєстратор являє собою доступність на сайті провайдера аудіовізуального контенту, вже сповіщеного традиційним мовником та записаного на технічні потужності провайдера послуги, однак ініціатива запису та вибір контенту для запису належить кінцевому користувачеві.
- Виробництво телевізійного за характером підготовки та представлення контенту, а також комплектування ефірної сітки відповідно до звичних для традиційних аудіовізуальних ЗМІ стандартів, однак при цьому сповіщення в

² О.Ляхов Доповідь на Круглому столі, проведеному 22 листопада 2012 року в Києві за ініціативи Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення, Круглий стіл.

³ CRTC Glossary, <http://www.crtc.gc.ca/multites/mtwdk.exe?k=glossary-glossaire&l=60&w=52&n=1&s=5&t=2>

прямий ефір відбувається виключно в мережі Інтернет на конкретно визначеному веб-сайті, що є прикладом суто Інтернет-телеканалу.

Інший варіант конвергенції телебачення та Інтернет ми спостерігаємо при споживанні послуг IPTV-провайдерів, коли споживач на звичайному телевізорі має можливість переглядати телевізійні програми звичайних мовників, а також споживати інші супутні послуги завдяки тому, що телебачення доставляється у телевізійний приймач з використанням Інтернет протоколу.

Завдяки Інтернет-технологіям нині споживачі мають можливість отримати доступ також до електронних видань, що є не просто оцифрованими текстовими публікаціями, доступними на корпоративному веб-сайті традиційного друкованого ЗМІ, а натомість є електронною пресою з розширеними можливостями ілюстрування публікацій не лише фото-, але і відеоматеріалами, додаванням інтерактивних сервісів для споживачів у вигляді коментування, опитування, додавання власних новин, публікацій, можливостями замовлення загальних чи тематичних інформаційних розсилок тощо.

Наступним в переліку є конвергентний контент мережевих відео сервісів – потужних веб-порталів, що на своїх технічних ресурсах за власною ініціативою розміщують різноманітне відео, а також надають можливість Інтернет-користувачам додавати свої відео матеріали різного роду та характеру за їх ініціативою із наданням в подальшому доступу до такого згенерованого користувачами контенту як широкому загалу, так і обмеженому колу осіб, яке визначає сам користувач. Варто зауважити на таких підвидах зазначених відео-сервісів:

- Відеообмінні платформи, що не пропонують власного контенту, а більше сконцентровані на наданні можливості користувачам обмінюватись відеоматеріалами;
- Відеосервіси, що пропонують власний контент відповідно до каталогів, при цьому можуть використовуватись різні бізнес-моделі взаємодії із користувачами, а саме: послуги з платою за перегляд, послуги на передплатній основі з прив'язкою до тривалості чи обсягу отримання послуг, послуги без плати за перегляд, але із включенням реклами тощо;
- Відеосервіси із високим рівнем відвідуваності, які пропонують платформи для регулярного розміщення під логотипом виробника професійно підготованого телевізійного контенту, призначеного для поширення через Інтернет, шляхом створення професійних каналів на відеообмінних ресурсах;
- Різноманітні поєднання описаних тут і вище видів конвергентного контенту та сервісів.

Завдяки стрімкому розвитку і як наслідок – здешевленню технологій вже не є ексклюзивом потокове відео (стрімінг) в реальному часі на веб-сайтах осіб або установ, що в жодній мірі не асоціюються у кінцевого споживача із засобом масової інформації. Так достатньо популярним є для освітніх установ на регулярній чи разовій основі здійснювати на своїх веб-сайтах чи сторонніх веб-порталах із високою відвідуваністю пряму трансляцію, тобто стрімінг, важливих та актуальних подій, що ними проводяться.

Зниження витрат та вимог спостерігається не лише при організації прямих трансляцій на веб-сайтах, а й при створенні відеопродукції із різноманітним наповненням. Залежно від того, яка функціональна мета вкладається у створюване відео, яке в подальшому розміщується на приватних чи корпоративних веб-сайтах, доречно згадати про наступні види контенту:

- Інформаційне відео на сайтах підприємств з метою інформувати загал про саме підприємство, новини та досягнення;
- Маркетингове відео про товари та послуги та сайтах виробників з метою просування їх продажів або в інтернет-магазинах;
- Навчальне відео, що є основним чи супутнім компонентом при наданні освітніх послуг як на платній, так і на безплатній основі;

- Відеоконсультації з різних професійних питань
- Ігри, лотереї та інші подібні розважальні аудіовізуальні матеріали

Окремої уваги заслуговує конвергентний контент, що первинно розміщується не на веб-сайтах, а в облікових записах користувачів в соціальних мережах. Такий контент може бути як професійно підготованим, так і аматорським. Але найцікавішим для аналізу є те, що такий контент справді поширюється в мережі Інтернет шляхом автоматичного додавання в стрічку подій кожного спеціальним чином позначеного користувача соціальної мережі.

Перелічені вище види конвергентного контенту та сервісів пов'язують нас із неохоплюваною кількістю самих нових медіа, а також подібних до них інформаційних структур. Зважаючи на те, що їх точну кількість визначити достеменно не видається можливим, так само важко собі уявити, яким чином має бути сконструйоване та реалізоване регулювання їх діяльності.

Серед ключових питань щодо регулювання нових медіа, варто зазначити наступні:

- Які саме інформаційні структури потребують регулювання як нові медіа?
- Які особливості нових медіа необхідно врахувати?
- Чи варто класифікувати нові медіа для напрацювання відмінного регулювання?

Нове поняття медіа.

Деякі відповіді на окреслені вище питання вже напрацьовані європейською спільнотою та викладені у Рекомендації Комітету міністрів РЄ CM/REC (2011)7 щодо нового поняття медіа. В зазначеному документі увага акцентується на тому, що завдяки новим технологіям відбувається розвиток медійної екосистеми, що відображається у наступному:

- Зростає рівень поширення контенту при зниженні вартості на його виробництво та технічні вимоги.
- Спостерігається безпрецедентний рівень інтерактивності та залучення користувачів у створення та поширення контенту.
- Відбувається руйнування меж між приватною та публічною комунікацією, що сприймається, як нові можливості демократичного громадянства.
- Нові технології розглядаються та розцінюються, як нові шляхи для отримання та поширення інформації, що утворює право на свободу вираження.

При цьому також зазначається, що медіа так і залишаються інструментом для реалізації свободи вираження, уможливаючи право людей на пошук та отримання інформації, надаючи майданчик для публічних дебатів та політичних діалогів, інструментом для узгодження публічних, політичних справ із приватними чи бізнесовими справами, таким чином збільшуючи прозорість та підзвітність.

Зважаючи на багатоманітність нових інформаційних структур та сервісів, а також постійний та невпинний розвиток технологій, на думку авторів, у зазначеній вище Директиві запропоновано прогресивний підхід визначення нового поняття медіа через оцінювання за напрацьованими критеріями, серед яких:

- Намір діяти як медіа:
  - називати себе медіа;
  - використовувати типові для медіа методи роботи;
  - зобов'язання виконувати професійні медійні стандарти;
  - мати практичні засоби для здійснення масової комунікації.
- Мета та основні задачі медіа:

- Продувати, накопичувати та розповсюджувати медіа контент;
- використовувати програмні засоби та платформи для інтерактивної масової комунікації з метою інформування, розважання, навчання;
- періодично поновлювати та актуалізувати інформацію.
- Редакторський контроль:
  - наявність редакційної політики;
  - здійснення редакторського процесу;
  - залучення редакторського штату;
  - здійснення модераційних процедур.
- Професійні стандарти:
  - взяття зобов'язання щодо їх виконання;
  - наявність процедур відповідності та оскарження;
  - утвердження прерогатив, прав та пільг.
- Поширення та розповсюдження інформації:
  - фактичне розповсюдження;
  - масова комунікація та інформаційна пропаганда загалом;
  - оперування ресурсами для поширення інформаційної продукції.
- Публічні очікування:
  - доступність, плюралізм і різноманітність;
  - надійність, дотримання професійних і етичних стандартів;
  - підзвітність і прозорість.

Виокремлені критерії дозволяють виконати першу фільтрацію для того, аби звужити коло тих інформаційних структур, що підлягатимуть регулюванню. Таким чином, одразу поза межами дослідження опиняються приватні та корпоративні веб-сайти, приватне листування, ігри, лотереї та розважальні сервіси, навчальне та професійне відео, соціальні мережі.

3. Класифікація нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ

Зазначені у попередньому розділі види конвергентного контенту та сервісів, що його надають, мають різноманітні характеристики, що відрізняють їх одне від одного. Попри це, є ряд спільних характеристик, що дозволяють виокремити нові медіа в окрему групу медіа.

На думку авторів, для нових медіа спільним є наступне:

- Аудіовізуальність інформації, що поширюється;
- Мережа Інтернет – спосіб доставки;
- Поновлюваність та актуальність контенту;
- Постійна назва та адресна прив'язка сервісу;
- Мета діяльності полягає у наданні нового контенту до споживання;
- Редакторський контроль.

Інші характерні ознаки нових медіа можуть варіюватись, що дає можливість для класифікації.

Так, зокрема, усі засоби масової інформації, в том числі традиційні, поділяються таким чином:

- За характером матеріального втілення інформації на носіях та відповідного сприйняття поділяються на:
  - Друковані (текстові)
  - аудіовізуальні
- За одночасністю перегляду відповідно до програмної сітки – на:
  - Лінійні
  - Нелінійні
- За територією поширення:
  - Місцеві
  - Регіональні
  - Загальнонаціональні
  - Транскордонні
- За споживацькою аудиторією:
  - Загального спрямування
  - Професійного спрямування
  - Для певної спільноти за інтересами тощо

Зазначені критерії для класифікації можна продовжувати наводити, але на думку авторів, вони не мають суттєвого значення в межах дослідження. Адже з точки зору правового регулювання мають практичний сенс лише ті класифікації, що впливають на напрацювання різних регуляторних механізмів.

Зокрема, відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про аудіовізуальні медіа послуги (надалі – ДАВМП) правове регулювання базується саме на поділі аудіовізуальних послуг на лінійні та нелінійні:

- Лінійні (телевізійне сповіщення) – це АВМП, що надаються провайдером медіа послуг для одночасного перегляду програм на основі програмного розкладу (сітки)

- Нелінійні (АВМП на замовлення) - це АВМП, що надаються провайдером медіа послуг для перегляду у момент, обраний глядачем за індивідуальним запитом на основі каталогу програм, обраних таким провайдером

Зазначений поділ в переважній більшості випадків знайшов своє відображення у національних законодавствах країн-членів ЄС. Натомість, в Канаді, що так само є учасницею ОБСЄ, але не входить до ЄС, такий поділ не знайшов свого закріплення на рівні закону, не передбачений у Акті "Про сповіщення" (в редакції від 16 березня 2012 р.)⁴, однак він враховується Канадською комісією з питань телерадіомовлення та телекомунікацій при напрацюванні підзаконних регуляторних актів⁵.

Більш глибока та детальна класифікація саме нових медіа за загальним правилом допоки не впроваджується на рівні регуляторних актів, що може бути пов'язане із все ще досі новою природою таких медіа, а також з продовженням бурхливого розвитку технологій, що сприяють появі нових і нових форм, що унеможлиблює створення деталізованої сталої класифікації.

---

⁴ <http://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/sc-1991-c-11/latest/#sec93>

⁵ <http://www.crtc.gc.ca/eng/archive/2010/2010-190.htm>

4. Глосарій.

Аудіовізуальні медіа послуги – відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про аудіовізуальні медіа послуги (надалі – ДАВМП) це послуги, метою яких є надання широкому загалу (необмеженій кількості осіб) програм для інформування, розважання та навчання, що здійснюється під редакторським контролем провайдера медіа послуг та шляхом поширення через електронно-комунікаційні мережі.

Лінійні аудіовізуальні медіапослуги – відповідно до ДАВМП “телевізійне мовлення” або “телевізійна трансляція”, які означають аудіовізуальну медіа послугу, що надається провайдером медіа послуги для одночасного перегляду програм згідно з розкладом програм.

Нелінійні аудіовізуальні медіапослуги – відповідно до ДАВМП «аудіовізуальна медіа послуга на замовлення» означає аудіовізуальну медіа послугу, що надається провайдером медіа послуги для перегляду програм у час, довільно обраний користувачем, та за індивідуальним замовленням з каталогу програм, що пропонуються провайдером медіа послуг. Такі послуги відрізняються від телевізійного мовлення можливістю з боку користувача обирати і контролювати ці послуги, а також їхнім впливом на громадськість.

Аудіовізуальний (електронний) засіб масової інформації - відповідно до положень Закону України “Про телебачення та радіомовлення” (в редакції від 05.12.12 р.) - організація, яка надає для масового приймання споживачами аудіовізуальну інформацію, передану у вигляді електричних сигналів і прийняту за допомогою побутових електронних пристроїв.

Засоби масової інформації – відповідно до положень Закону України “Про інформацію” (в редакції від 10.08.12 р.) засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації.

Конвергентний аудіовізуальний засіб масової інформації (нові медіа) – засіб масової інформації, яким поширюються поєднані різноманітні види переважно аудіовізуальної, але також і текстової інформації, підготованої конвергентними (об’єднаними) редакційними органами, при цьому поширення відбувається телекомунікаційними мережами з використанням різноманітних технологічних платформ, як у вигляді мовлення, так і надання контенту на замовлення.

Контент – вміст, інформаційне наповнення, в цьому виданні зокрема інформаційне наповнення засобів масової інформації.

Технологічна нейтральність – відповідно до ДАВМП регулювання незалежно від технічної платформи поширення аудіовізуальної інформації, але з урахуванням природи аудіовізуальних медіа послуг, що надаються.

Медіа-грамотність – відповідно до ДАВМП означає навички, знання і розуміння, які надають споживачам можливість ефективно і безпечно користуватися медіа. Медіа-грамотні люди здатні усвідомлено обирати, розуміти характер контенту і послуг та користуватися повним спектром можливостей, які пропонують нові комунікаційні технології. Вони можуть краще захистити себе і свою сім'ю від шкідливого або вразливого матеріалу.

Редакційна відповідальність – відповідно до ДАВМП означає здійснення ефективного контролю за відбором програм та за організацією у вигляді хронологічного розкладу для телевізійного мовлення, або у вигляді каталогу для аудіовізуальних медіа послуг на замовлення. Редакційна відповідальність не обов’язково передбачає будь-яку юридичну відповідальність за зміст послуг, що надаються, згідно з національним законодавством.

Провайдер медіа послуги – відповідно до ДАВМП означає фізичну або юридичну особу, що несе редакційну відповідальність за зміст аудіовізуальної послуги та визначає спосіб її організації.

СмартТВ (розумне телебачення, також інколи називають "під'єднане телебачення" або "гібридне телебачення"; англ. smartTV/connected TV/hybrid TV) – термін, що описує як тенденцію інтеграції Інтернет та телебачення завдяки спеціальному програмному забезпеченню в телевізорах або приставках (сет-топ боксах), так і технологічну конвергенцію між комп'ютерами та такими телевізорами/приставками, які дедалі більше орієнтовані на отримання он-лайн інтерактивних послуг, Інтернет телебачення, послуг на замовлення, ніж на звичайне телебачення.

Сет-топ бокс (телевізійна приставка, англ. set-top box) – пристрій, що під'єднується до телевізора та джерела сигналу, має вбудований приймач сигналу та завдяки спеціальному програмному забезпеченню надає можливість користувачеві перетворювати зовнішній сигнал на контент, що може відобразитись на телевізорі чи іншому пристрої з екраном.

Послуги з платою за перегляд (англ. "pay-per-view service") – послуги, які надаються абонентам відповідно до складеного програмного розкладу на основі плати за перегляд.

Інтернет-телебачення (он-лайн телебачення) – загальний термін, що означає поширення телевізійних програм через Інтернет шляхом використання технології потокового відео, зазвичай використовується потужними традиційними мовниками.

Веб-телебачення – галузь телебачення, коли невеличкі відеовиробники створюють короткі оригінальні програми чи відео для сповіщення виключно через всесвітню павутину.

ІР-телебачення (англ. IPTV) – мультимедійна послуга надання доступу до перегляду телевізійних програм, а також отримання інших супутніх послуг, таких як: відео, аудіо, текст, графіка, доступ до даних тощо, які доставляються провайдером послуг користувачеві засобами Інтернет-протоколу через телекомунікаційну мережу, при цьому доставка контенту здійснюється з належним рівнем якості через так звану керовану цим провайдером телекомунікаційну мережу чітко визначеному числу абонентів такого провайдера.

Відео на замовлення (англ. video-on-demand) – послуга з індивідуальної доставки абоненту телепрограм, відеофільмів або інших аудіовізуальних матеріалів з каталогу провайдера такої послуги, для перегляду в момент, що визначається самим абонентом, при цьому доставка здійснюється засоби телекомунікаційної мережі з використанням тої чи іншої технологічної платформи.

Телебачення-навздогін (ТВ-навздогін, відкладене телебачення, англ. catch-up TV) – послуга, що передбачає можливість доступу до телепрограм, що вже були сповіщені традиційним мовником відповідно до розкладу мовлення, та їх перегляду протягом певного проміжку часу після такого сповіщення. Телебачення-навздогін є підвидом Інтернет-телебачення.

Транзакційне відео на замовлення (англ. transactional video-on-demand, TVOD) – підвид послуги "відео на замовлення", коли замовлення послуги відбувається на разовій основі, а оплата здійснюється за кожен окремий аудіовізуальний матеріал.

Передплатне відео на замовлення (англ. subscription video-on-demand, SVOD) – підвид послуги "відео на замовлення", коли замовлення послуги відбувається на постійній протягом певного часу передплатній основі за певний проміжок часу та/чи певний обсяг відео, що можна за цю плату переглянути.

Псевдо-відео на замовлення (англ. near video-on-demand, NVOD) – послуга, що поєднує характерні особливості мовлення та послуг на замовлення, надається багатоканальними провайдерами, які мають ширококутові засоби доставки сигналу (кабель, супутник) та полягає у тому, що телевізійні програми сповіщуються в реальному часі в телекомунікаційній мережі відповідно до розкладу провайдера багатьма паралельними потоками з певним відкладенням у часі таким чином, що різні користувачі можуть одночасно переглядати той самий матеріал, але з різницею у часі початку сповіщення, що обирається кінцевим користувачем.

Понадмережеве телебачення (Телебачення-через-Інтернет, англ. Over-The-Top TV, OTT TV) – послуга з надання телевізійного контенту в спосіб, коли провайдер OTT контенту не керує телекомунікаційною мережею, якою кінцевий споживач отримує OTT контент, а Інтернет-сервіс провайдер, мережею якого доставляється OTT контент, не контролює OTT контент, не відповідає за його якість та дотримання прав третіх осіб, а лише відповідає за доставку відповідних інформаційних пакетів підконтрольною йому телекомунікаційною мережею. Таким чином OTT контент надходить до кінцевого користувача після під'єднання пристрою для перегляду до мережі Інтернет, минаючи інфраструктуру приватної телекомунікаційної мережі з доставки контенту.

Електронні друковані ЗМІ (електронна преса) – засоби масової інформації, що публічно поширюють переважно текстову, в тому числі із включенням відео та графіки для ілюстрування повідомлень, масову інформацію в електронному вигляді через веб-сайти чи веб-портали, при цьому такі видання можуть як мати, так і не мати традиційних друкованих ЗМІ – відповідників.

Веб-сайт – одна чи кілька інформаційних сторінок, що містять окремо чи разом текстову, графічну інформацію, інший контент, а також гіпертекстові посилання, поєднані змістовно та програмно у єдину інформаційну структуру, розміщену принаймні на одному веб-сервері чи локальному комп'ютері, що під'єднаний до всесвітньої чи локальної мережі, та доступ до якої забезпечується завдяки унікальній Інтернет-адресі.

Веб-портал - веб-сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів та сервісів для забезпечення максимальної можливості доступу до інформації та послуг.

Приватний веб-сайт – веб-сайт, яким володіє приватна фізична особа та використовує його для визначеної такою особою мети.

Корпоративний веб-сайт – веб-сайт, яким володіє юридична особа і використовує його для надання інформації про таку юридичну особу та її діяльність, а також надання послуг.

Електронний програмний гід (електронний телегід, англ. EPG) – прикладна програма телевізійної приставки та відповідна послуга провайдера програмної послуги, яка надає в реальному часі інформацію про поточні та майбутні програми доступних до перегляду мовників, також може містити супутню інформацію, як-от: трейлери телепрограм, зображення тощо, а також в деяких випадках може надавати можливість "зворотного прокручування" відео, що забезпечує просування супутньої послуги "ТБ-навздогін".

Персональний мережевий відеорекодер (англ. **Network Personal Video Recorder, NPVR**) – послуга, що надає можливість кінцевому споживачеві телевізійного контенту за власним вибором здійснити запис на сервери провайдера обраних споживачем аудіовізуальних матеріалів, що сповіщаються мовниками в реальному часі, для подальшого перегляду у зручний для кінцевого споживача момент.

Контент кінцевих користувачів (ККК, англ. user generated content, UCG) – будь-яка інформація, що додається кінцевими користувачами на веб-сайтах та веб-порталах у зонах вільного розміщення інформації. За загальним правилом технічні посередники, що надали можливість розміщення контенту, не контролюють та не відповідають за зміст такого контенту, якщо інше не передбачене відповідними національними регуляторними актами.

5. Загальні міжнародні принципи регулювання.

На шляху пошуку відповідей щодо регулювання нових медіа, на думку авторів, необхідно відштовхуватись від загальних положень щодо прав та свобод людини в інформаційній сфері, адже медіа в першу чергу служать саме задля того, аби право на свободу вираження знаходило свою найефективнішу реалізацію.

Так, відповідно до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (положення є аналогічні за змістом також до положень ст.19 Загальної декларації прав людини, ст. 11 Хартії основних прав Європейського союзу) варто зосередити увагу на таких основних положеннях щодо дій особи та держави в справі регламентування діяльності засобів масової інформації:

- кожна людина має право на свободу вираження поглядів;
- це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів;
- ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіо-, теле- або кінопідприємств[...];
- здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може бути предметом [...] умов,
- [...] які встановлені законом і
- необхідні в демократичному суспільстві,
- в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням або злочинам, для захисту здоров'я і моралі, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя».

Зазначені вище положення додатково розтлумачені зокрема у рішенні Європейського суду з прав людини по справі "Хендісайд проти Великобританії" (1976 р.), де Судом зауважується, що 'свобода вираження – є однією з підвалин демократичного суспільства, однією з основних умов його прогресу та розвитку кожного індивідуума. Згідно з ч. 2 ст. 10 ця свобода стосується не тільки «інформації» чи «ідей», які прихильно сприймаються, вважаються необразливими чи сприймаються з байдужістю, а й таких, що ображають, шокують чи викликають занепокоєння уряду або будь-якої верстви населення. Такими є вимоги плюралізму, толерантності та широти поглядів без яких немає «демократичного суспільства».

У зв'язку з тим, що нові технології подарували демократичному світу нові можливості та позитивно вплинули на медійну екосистему, як справедливо зазначається у Рекомендації КМ РЕ щодо нового поняття медіа, проте нові медіа так само спровокували появу нових викликів. Реакція на них знайшла своє втілення у **Спільній Декларації Спеціального** щодо свободи вираження та Інтернет Доповідача ООН з питань свободи переконань та вираження поглядів, Представника ОБСЕ з питань свободи ЗМІ, Спеціального Доповідача ОАД з питань свободи вираження поглядів, Спеціального Доповідача з питань свободи вираження думок та вільного доступу до інформації АКПЛН **щодо свободи вираження та Інтернет** (підписана 01 червня 2011 р.)

У Спільній декларації наголошується на таких засадничих положеннях:

- Інтернет надав голос мільярдам людей, тому свобода вираження стосується Інтернет так само, як і будь-яких інших засобів комунікації, а обмеження допустимі лише при проходженні трискладового тесту і лише за умови встановлення балансу між захистом інших інтересів на протипагу забезпеченню позитивної свободи вираження в Інтернет;
- Регуляторні механізми, напрацьовані для традиційних ЗМІ, не можуть бути застосовані до Інтернет, натомість мають бути сконструйовані спеціальні норми;

- Не повинні встановлювати обмеження щодо контенту в Інтернет, натомість мають бути напрацьовані спеціальні альтернативи для врегулювання питання нелегального контенту;

- Потрібно заохочувати та пропагувати саморегулювання в частині поводження із дифамаційними матеріалами;

- Не повинно бути відповідальності технічних посередників за контент, сгенерований іншими, крім випадків, якщо вони його змінили або відмовились виконати відповідне рішення суду. Не повинно бути обов'язку посередників моніторити контент, сгенерований користувачам, в т.ч. з метою подальшого його зняття;

- Блокування сайтів допустиме лише в екстраординарних випадках (захист дітей від шкідливого контенту);

- Засоби змістовного фільтрування є проявом цензури і тому неприпустимі;

- Держави мають позитивне зобов'язання щодо забезпечення доступу до Інтернет (пропагувати доступ до Інтернет, навчати використанню);

- Інші заходи, що можуть обмежити доступ до Інтернет, як-от впровадження реєстрації ІСП абощо, є нелегітимними за винятком, якщо такі обмеження можуть бути застосовані з огляду на трискладовий тест та визнання міжнародним правом.

В своїх документах ОБСЄ пропагують наступні принципи, які стосуються свободи вираження, свободи ЗМІ та вільного обігу інформації:

- Більш вільне та ширше розповсюдження інформації будь-якого формату

- Для ширшого та вільнішого розповсюдження інформації використовувати по максимуму можливості, що надають нам сучасні засоби комунікації, включно із кабельним та супутниковим мовленням

- Регулювання не означає обмеження

- Забезпечення свободи ЗМІ та плюралізму

- Незалежний регулятор

- Єдиного глобального підходу до регулювання не існує: "для кожної країни та культури своє"

6. Цілі регуляторної політики щодо конвергентних аудіовізуальних ЗМІ.

Перед тим, як визначатись із цілями регуляторної політики щодо конвергентних аудіовізуальних ЗМІ доречно ширше погляну на подібні цілі по відношенню до аудіовізуальних ЗМІ загалом. За загальним правилом такими цілями є, зокрема:

- необхідність забезпечення належної якості технічних аспектів та програмування,
- забезпечення плюралізму,
- захист та пропагування місцевої культури, а також культурних, моральних, соціальних та релігійних цінностей,
- пропагування конкурентного середовища,
- захист дітей від шкідливого контенту,
- забезпечення отримання достовірних та незаангажованих новин та належного рекламування,
- захист приватності та справедливого поводження із приватними особами,
- унеможливлення використання ЗМІ з метою вчинення тероризму, насильства, популяризації злочинності тощо,
- забезпечення належних умов для розвитку індустрії, конкуретоспроможності тих суб'єктів господарювання, що діють в рамках правового поля.

Безумовно, зазначені регуляторні цілі можуть бути перенесені у сферу регулювання нових медіа, однак оскільки останні базуються на Інтернет, важливо врахувати специфіку Інтернет, зокрема:

- необхідну активність користувача у отриманні інформації від нових медіа,
- транскордонність,
- мінливість контенту (швидке прибирання доказів опублікування інформації),
- хвилеподібність у поширенні інформаційних повідомлень, а також
- властивість "зараження" цікавим для поширення контентом.

Беручи до уваги зазначені особливості, авторам видається зрозумілим, що Інтернет потребує значно менш суворого регулювання, ніж інші ЗМІ, однак регулювання все ж необхідне в першу чергу через потенційну шкоду, яка може бути завдана дітям, а також задля забезпечення прав осіб на приватність, захист честі й гідності, забезпечення плюралізму тощо.

7. Загальні положення щодо кваліфікації аудіовізуальних медіапослуг, які підлягають регулюванню. Складності практичного застосування регуляторних механізмів.

Відповідно до вже згадуваної Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги запроваджено сім критеріїв, відповідно до яких та чи інша послуга має бути віднесена до числа тих, що підлягають регулюванню відповідно до положень ДАВМП. Такими критеріями є наступні:

1. **Масовість** поширення інформації
2. **Аудіовізуальність** контенту
3. Надання АВМП є **господарською** (комерційною) діяльністю
4. **Надання програм** для споживання є основною метою діяльності
5. АВМП надаються з метою **інформувати, розважати, навчати, здійснювати АВ комерційну комунікацію**
6. Наявність **редакторського контролю**
7. АВМП надаються з використанням **електронно-комунікаційних мереж**

Не підлягають регулюванню як аудіовізуальні медіапослуги наступні інформаційні структури та сервіси, як-от:

- Електронні версії газет та журналів
- Приватне листування
- Випадкова поява відео на веб-сайтах (анімована реклама, анімовані елементи, відео про продукти)
- Он-лайн ігри, розіграші, лотереї та інші подібні сервіси
- Приватні веб-сайти, генерований користувачами контент для представлення його спільноті за інтересами.
- Самостійні текстові послуги

Загалом, не є предметом регулювання ДАВМП те, що не є "схожим на телебачення" та "не конкурує із телебаченням за одну аудиторію".

Незважаючи на прогресивність положень ДАВМП у формулюванні регуляторних механізмів, самі критерії виявились не зовсім однозначними для застосування їх до нових медіа, що почасти мають настільки неординарні та унікальні композиції характеристик, що провести кваліфікацію відповідно до критеріїв буває вкрай важко.

Так, для прикладу наведемо кілька нових медіа, а також припущення щодо відповідності чи невідповідності сімом критеріям ДАВМП з матеріалів 28-ї зустрічі Європейської платформи регуляторних органів (Дублін, 2008) "Scope of the AVMS Directive: Towards a Common Interpretation of Audiovisual Media Services?"

	Послуга (госп. діяльність) (1)	Ред. Контроль (2)	Масове поширення (3)	Цілі: інформувати, розважати, навчати (4)	Мета – надання послуги (5)	АВ характер (6)	Через телеком. Мережі (7)
Веб-стримінг	зазвичай	зазвичай	зазвичай	зазвичай	зазвичай	так	так
Агреговані VOD послуги	так	так, але ким?	так	так	так	так	так
Персон. мережевий відеореєстр.	так	сумнівно	так	так	так	так	так
Відеопошук. Сервіси	можливо	під питанням	можливо	так	під питанням	так	так
Електронна преса, яка має розділ відео	так	так	так	так	під питанням	так	так
Електронний телегід	так	так	так	так	під питанням	ні	так

На етапі реалізації положень ДАВМП регуляторні органи країн Європи так само зіткнулись із складнощами щодо віднесення тих чи інших нових медіа до аудіовізуальних медіапослуг. За даними 35-ї зустрічі Європейської платформи регуляторних органів (2012 р.): “New Media & Regulation: Towards a Paradigm Shift?: New Services and Scope: “What’s in, what’s out Revisited” наведено узагальнені відповіді регуляторних органів щодо того, які нові медіа швидше за все будуть кваліфіковані, як аудіовізуальні медіапослуги:

Кількість	Відповідь	Країна (двобуквенні коди відповідно до ISO)
31	Відео на замовлення (VOD)	AT, BA, BE-VRM, BE-CSA, BG, CH, CY, CZ, DE, DK, ES-CAC, FI, HR, HU, IT, LT, LU, LV, ME, MK, MT, NL, NO, PT, RO, SE, SI, SK
25	Телебачення-навздогін (catch-up TV)	AT, BA, BE-VRM, BE-CSA, ES-CAC, CY, DE, FI, HR, HU, IT, LU, ME, MK, MT, NL, NO, PT, RO, SI, SK
8	Понадмережеве телебачення (OTT TV)	AT, BE-CSA, CY, FI, LU, NL, SI
8	Професійні канали на KKK платформах (UGC)	AT, BE-CSA, FI, IT, NL, SI
15	Електронна преса із відеорозділом	AT, BE-CSA, CZ, DK, FI, LU, LT, ME, NL, NO, SI, SE
4	Персональний мережевий відеореєстр (NPVR)	HU, LU, NO, SK
8	Електронний телегід (EPG)	CY, HU, LT, LU, ME, PT, RO

Крім того, представники регуляторних органів також відзначали наступні складності у застосуванні критеріїв.

1. Масовість. У зв'язку з тим, що припускається, що контент, розміщений в мережі Інтернет, доступний практично будь-кому в будь-який час і з будь-якого місця, отже у такого контенту апіорі виконується критерій масовості поширення контенту. Проте на практиці регуляторні органи зустрілись із непоодинокими випадками, коли здатність бути масово поширеним не відповідає фактичній поширюваності контенту, коли насправді веб-сайт має низький рівень відвідуваності. Інший нюанс, що потребує увагу у питанні масовості – це цільова аудиторія (ЦА) нового медіа, адже існує достатньо велика кількість веб-сайтів, орієнтованих на конкретну вузьку професійну аудиторію із визначеною кількістю споживачів, так само, як і ЦА університетських порталів тощо.

Вихід із таких ситуацій може бути знайдено різний. Так, подекуди встановлюють "пороги масовості", тобто відвідуваності. В інших країнах застосовується підхід "доступності для перегляду на стандартному обладнанні" або "доступності "для широкого загалу" незважаючи на наявність підписки чи обмеження географічними чи мовними кордонами.

2. Редакторський контроль. Зазначений критерій втрачає свою однозначність у випадках, коли на веб-порталах поряд із редакційним контентом міститься контент, згенерований користувачами, або коли сайти-агрегатори, які не мають власного контенту, працюють "посиланнями", в таких випадках видалення контенту з джерела прибирає його і на такому сайті, тому редакторський контроль сумнівний.

Для більш однозначного застосування критерію регуляторні органи запроваджують додаткові ідентифікатори, наприклад: контроль за тим, що включати до переліку наявного контенту, контроль за способом організації контенту у каталозі, наявність категорій, структури тощо.

3. Комерційна мета. Складність перевірки за цим критерієм полягає в тому, що на етапі кваліфікації загалом буває неможливо або ускладнено напевно встановити, яким чином організовано бізнес-модель діяльності провайдера: які форми оплати використовуються, чи за плату загалом надається аудіовізуальна медіапослуга тощо. Окремим питанням для кваліфікації є нові медіа від некомерційних установ (освітні, релігійні тощо), якщо при цьому такі медіа задовольняють по всім іншим критеріям.

4. "Схоже на ТБ". На думку представників багатьох регуляторних органів дуже складно застосувати критерій, оскільки він є в дуже значній мірі суб'єктивним та оціночним.

Вихід регуляторні органи знаходять в тому, щоб порівнювати цільові аудиторії, за які змагаються провайдери нових АВМП, із аудиторіями традиційних мовників, враховується наявність ознак професійно виготовленого контенту за формою та змістом. Крім того, в широку сенсі з урахування динамічності форм телевізійного контенту, застосовується підхід "від протилежного", тобто що напевно не може бути "схоже на ТБ".

5. "Принципова мета послуг" набуває складності особливо в стосунку до електронних видань (електронних версій друкованих ЗМІ). Регуляторним органам доводиться визначатись щодо того, чи можна аудіовізуальну частину послуги вважати окремою АВМП?

Для виходу із складної ситуації кваліфікації за зазначеним критерієм регуляторні органи застосовують кількісні підходи: пропорційність аудіовізуального та текстового контенту, рейтингові показники аудіовізуального та текстового контенту або змішаний підхід. Також доцільним є застосування підходу власне "принципової мети" застосування аудіовізуального контенту в електронному виданні. Так, якщо відео лише ілюструє основне текстове повідомлення, то кваліфікується невідповідність критерію, натомість при наявності на сайті електронного видання окремого розділу із структурованим відеокаталогом, можливості пошуку тощо, такий випадок багатьма регуляторними органами буде кваліфіковано, як окрема аудіовізуальна медіапослуга.

Додаткової уваги потребують ще два важливі питання щодо кваліфікації АВМП. Множинні АВМП – такі аудіовізуальні медіапослуги, в яких споживачам надається однаковий контент, але для поширення використовуються різні сервіси/платформи. Першопочатково відповідь на цей виклик була закладена у положення ДАВМП, відповідно до яких як окремі аудіовізуальні послуги мають кваліфікуватись такі послуги, що чітко розпізнаються, як окремі сервіси відповідно до програмування, наповнення тощо. Однак, оскільки чітке розпізнавання сервісів почасти може бути достатньо оціночним та суб'єктивним, при практичному застосуванні положень виникають конфлікти на ґрунті технологічної нейтральності.

8. Особливості регулювання нових медіа у окремих країнах.

Регуляторна політика та регуляторний інструментарій

Метою будь-якої регуляторної політики є три аспекти: 1) реагування на вимоги суспільства (напр. етичний аспект, релігійний аспект тощо); 2) реагування на вимоги законодавця (акт парламенту, міжнародна угода, державна концепція або програма, указ президента тощо); і 3) реагування на вимоги ринку (податкова або фіскальна політика держави; монопольне або конкурентне середовище; розвиток нових технологій)

Всі регуляторні інструменти можна систематизувати/класифікувати за трьома групами: **ліцензування** - коли регулятор виставляє ліцензію на конкурс (licensing) і заявники за неї змагаються (за такими монетарними критеріями як напр. хто більше сплатить, чи хто краще відповідає умовам ліцензії тощо), **реєстрація** (registration) — коли регулятор встановлює набір немонетарних критеріїв - і залежно від того, як їм відповідає, чи не відповідає заявник - реєструє чи не реєструє його (тобто хтось має подати заяву і чекати від регулятора на рішення — задовольнять його, чи ні), і **повідомлення** (notification) - мовник лише надсилає повідомлення про початок своєї діяльності регулятору, і воно приймається автоматично, відмовити у отриманні повідомлення регулятор не може.

Аналіз наявної законодавчої бази показує, що більшість країн-членів ОБСЄ вже застосовують систему попередньої реєстрації або повідомлення, зокрема стосовно *відео-на-запит*. Це, зокрема, пояснюється тим, що багато країн-членів ОБСЄ вже запровадили Директиву ЄС щодо АВМП в якості інтегральної частини свого національного законодавства. Така система може, з одного боку, допомогти в ідентифікації послуг, що підлягають регулюванню, особливо якщо вони стосуються нових учасників ринку. З іншого боку, це може, допомагати у застосуванні заходів впливу регулятором, полегшити майбутній контроль за дотриманням вимог законодавства і забезпечення прозорості інформації про мовників послуг.

Така система — тобто поставлення до відома регулятора шляхом повідомлення - також є менш суворою, ніж традиційне ліцензування і, таким чином, є більше відповідною до принципів свободи вираження поглядів.

За період з травня 2011 року шість нових країн запровадили поставлення до відома регулятора стосовно *відео-на-запит* шляхом повідомлення: Боснія та Герцеговина, Словенія, Угорщина, Латвія, Нідерланди та Фінляндія.

Так наприклад, у **Нідерландах**, опубліковані регулятором (CvdM) правила містять норми, що визначають політику "комерційних засобів масової інформації", або послуг *відео-на-запит*, відповідно голландського Закону про ЗМІ, який набув чинності 1 листопада 2011 року. Такі послуги *відео-на-запит* повинні бути зареєстровані. Голландський регулятор CvdM також запровадив систему онлайн-заявок для полегшення процесу поставлення до відома регулятора шляхом повідомлення.

У **Словенії** учасники ринку повинні повідомити про початок їхньої діяльності регуляторові АРЕК. Базовим законом також створено базу даних нелінійних мовників. Повідомлення повинне містити інформацію, необхідну для ідентифікації типу послуг та відповідної класифікації мовника.

У **Боснії і Герцеговині**, стосовно регулювання послуг *відео-на-запит* було застосовано дворівневий підхід, з обов'язковою безкоштовною процедурою реєстрації.

У **Канаді** медіапослуги, що надаються через Інтернет або інші мобільні пристрої, не потребують отримання ліцензії від регулятора відповідно до положень базового Акту "Про сповіщення". Спеціального іншого законодавства щодо регулювання нових медіа в

Канаді не існує, отож вимог щодо реєстрації чи повідомлення також не передбачено. З іншого боку, Актом про розповсюдження сповіщення передбачено, що послуги відео на замовлення (прим. авторів: які не поширюються через Інтернет, а значить поширюються іншими технологічними платформами, як-от: кабель, супутник, цифрове ефірне сповіщення) можуть додатково надаватись тільки тими провайдерами, що мають ліцензію регулятора на надання базових послуг на певній території.

Мальта прийняла базовий закон, в якому говориться, що мовники нелінійних послуг повинні зареєструватися у регулятора. Однак ще не всі підзаконні акти прийняті, тому на сьогоднішній день нелінійні послуги є незареєстрованими.

Деякі країни не ввели таку реєстрацію шляхом повідомлення, а саме:

- країни, чії правові системи ще не мають справи з медіа-послугами відео-на-запит: **Норвегія, Швейцарія, Азербайджан, Ізраїль;**

- країни, які не були повністю включені до директиви АВМП: **Польща,**

Македонія, Черногорія;

- країни, які застосовують директиву АВМП, але чіє законодавство не накладає ніяких вимог щодо ліцензування шляхом повідомлення: **Данія, Франція, Німеччина, Португалія.**

Так наприклад, у **Німеччині**, в той час як директива АВМП не вимагає ліцензування або реєстрації, для досягнення правової визначеності постачальник т.зв. *телемедіапослуг* має право звернутися до компетентного представника регулятора для підтвердження що надавана послуга не заперечує чинному законодавству (стаття 20 пункт 2 Угоди між федеральними землями).

В нижченаведеній таблиці згруповано країни за вищевказаними критеріями:

Без реєстрації (не врегульовано)	Реєстрація / повідомлення
Азербайджан, Швейцарія, Німеччина, Данія, Франція, Ізраїль, Македонія, Норвегія, Польща, Португалія, Черногорія, Канада	Австрія, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор), Кіпр, Чехія, Іспанія*, Фінляндія, Велика Британія, Хорватія, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта*, Нідерланди, Румунія, Швеція, Словенія, Словаччина
11	23

Види АВМП, які підлягають реєстрації або поставленню до відома регулятора шляхом повідомлення

При аналізі правової бази вибраних регуляторів виявилось, що поставлення до відома регулятора шляхом повідомлення в основному охоплює *відео-на-запит* і *ТБ-навздогін*.

Повідомлення охоплює тільки послуги *відео-на-запит* в ряді країн, таких як **Боснія і Герцеговина, Хорватія, Латвія, Румунія** та **Швеція**. Однак, не зовсім однозначним є трактування регуляторами *ТБ-навздогін* — деякі регулятори класифікують цей вид АВМП як окремий, деякі — як структурну частину *відео-на-запит*.

Так наприклад, в **Італії**, послуги *ТБ-навздогін* регулюються в законодавчих рамках застосування лінійних послуг, де зацікавлені в можливості надання таких послуг суб'єкти господарювання повинні зазначити в запиті на отримання дозволу (ліцензії), що вони також надають конвергентні послуги, але вони не зобов'язані подавати окрему заяву на отримання спеціального дозволу (ліцензії) на *ТБ-навздогін*. Web-трансляція лінійної послуги підпадає під спрощену процедуру регулювання.

У **Бельгії** (CSA (франкомовний регулятор)) вимога реєстрації поширюється на всі АВМП, які можуть підпадати під визначення *відео-на-запит* відповідно до директиви АВМП, а саме:

– *під'єднане ТБ* та його підвиди;

– програмне забезпечення для смартфонів / планшетів (якщо такий контент відрізняється від іншої версії сервісу, що надається іншим способом, такі як регулярні веб-сайти і про нього вже повідомлено регулятора);

- Веб-сайт газети з відео-розділом - (допоки відео-розділ є основною метою такого виду послуг або він ізольований від іншої частини веб-сайту в якості послуги у власному сенсі);

- послуга *завантаження з метою володіння* (для власного використання (DTO)) та *завантаження для перегляду* (DTR);

- Web-радіо (в Бельгії поняття АВМП також охоплює традиційні та конвергентні послуги радіо).

У **Хорватії** система поставлення до відома регулятора шляхом повідомлення також поширюється на електронні видання (Інтернет-портали). Реєстр в даний час містить електронні публікації, які надаються засобами масової інформації суб'єктами господарської діяльності, які зареєстровані в Хорватії, мають головного редактора, виробляють та регулярно оновлюють контент і адресовані широкому колові читачів.

У **Болгарії**, постачальникам послуг *плати-за-перегляд* (як правило, нелінійних послуг) необхідно зареєструватися.

Як правило, способи надання послуг не мають кардинального значення при прийнятті рішення, чи повинне повідомлення бути надане регулятору, чи ні. Так, у **Бельгії** якщо ідентичні послуги надаються різними способами, тоді мовники потрібно повідомляти регулятора лише один раз. У ряді країн (**Франція, Люксембург, Іспанія**), вимагається ліцензія, якщо мовники використовують наземні частоти.

В нижченаведеній таблиці згруповано країни за вищевказаними критеріями, стосовно поставлення до відома регулятора стосовно певних видів послуг шляхом повідомлення:

Кількість регуляторів	Послуга	Країна
13	Відео-на-запит	Болгарія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Боснія та Герцеговина, Фінляндія, Угорщина, Хорватія, Італія, Люксембург, Латвія, Нідерланди, Румунія, Швеція, Словенія
6	ТБ-навздогін	Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Угорщина, Італія, Фінляндія, Нідерланди, Словенія
3	Інші	Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Болгарія, Нідерланди

Реєстрування послуги відео-на-запит

У більшості країн-членів ОБСЄ нелінійні АВМП відео-на-запит зобов'язані зареєструватися у регулюючому органі.

Так, у **Люксембурзі** мовники АВМП відео-на-запит повинні повідомити Міністерство зв'язку або подати заявку на отримання концесії від міністра зв'язку. Тим не менш, регулятор може дати свої рекомендації щодо конкретних програм.

Система **спільного регулювання (співрегулювання)** введена в трьох країнах, останнім прикладом є **Фінляндія**, де реєстрація мовників АВМП відео-на-запит провадиться організацією під назвою Фінський Центр Медіаосвіти та Аудіовізуальних ЗМІ. Цей орган несе відповідальність за контроль надання аудіовізуальних програм (класифікації фільмів, захисту неповнолітніх тощо), а також координації та розвитку освіти щодо національних ЗМІ.

2011 року регулювання нелінійних АВМП відео-на-запит в **Ірландії** було делеговано регулятором самій медіа-галузі, представники якої створили саморегульовану організацію під назвою ODAS для здійснення цієї діяльності. Добровільний кодекс поведінки був розроблений ODAS в травні 2011 року. Кодекс передбачає, що "мовники аудіовізуальних медіа-послуг відео-на-запит повідомляють міністра або відповідного регулятора про свій намір надавати чи продовжувати надавати такі послуги (...) ". ODAS, однак, не зобов'язана звітувати регуляторіві.

У **Великобританії** була створена система спільного регулювання, де мовники зобов'язані повідомляти недержавного співрегулятора ATVOD, якщо вони працюють з відео-на-запит. ATVOD несе відповідальність за встановлення термінів подання повідомлення, отримання повідомлення і управління процесом регулювання, в той час як Ofcom зберігає відповідальність за прийняття рішень по іншим галузям та застосуванню санкцій.

В **Угорщині**, незважаючи на створення передумов для існування співрегуляторного режиму, мовники все ще зобов'язані повідомляти державного регулятора.

В нижченаведеній таблиці згруповано країни за вищевказаними критеріями, стосовно реєстрування послуги відео-на-запит :

Кількість регуляторів	Відповідальний	Країна
19	Національний (державний) регулятор	Австрія, Боснія та Герцеговина, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор), Болгарія, Кіпр, Чехія, Іспанія, Угорщина, Хорватія, Італія, Литва, Латвія, Чорногорія, Нідерланди, Румунія, Швеція, Словенія, Словаччина
3	Співрегулятор	Ірландія, Велика Британія, Фінляндія
1	Міністерство	Люксембург

Кількість зареєстрованих мовників послуги *відео-на-запит* за країнами

У наведеній нижче таблиці приводиться скопільований список мовників, що зареєстровані шляхом повідомлення державного регулятора. Це не завжди відображає реальну кількість мовників АВМП у відповідних країнах. Це також не означає, що всі реєстрації шляхом повідомлення в кінцевому результаті кваліфікуються як АВМП *відео-на-запит*.

Як буде пояснено нижче, багато національних регуляторів в даний час знаходяться в процесі оцінки стану послуг мовників, які зареєструвалися шляхом повідомлення, або навіть пропонують мовникам послуг зареєструватися шляхом повідомлення.

Кілька регуляторів (**Італія, Австрія**), також включають в себе мовників лінійних послуг, таких як одночасна/паралельна веб-трансляція лінійної послуги. Крім того, неясно чи містяться послуги *ТБ-навздогін* в списках усіх регуляторів.

Країна	Кількість мовників	
	2011	2012
Австрія	35	Прибл. 80
Боснія та Герцеговина	Невідомо	3
Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор)	14	Близько 25
Бельгія-CSA (франкомовний регулятор)	4	10
Болгарія	11	9 мовників <i>відео-на-запит</i> , <i>плати-за-перегляд</i>
Кіпр	2	Невідомо
Чехія	79	104
Іспанія	Невідомо	Невідомо
Велика Британія	119	Приблизно 200
Угорщина	Невідомо	Приблизно 70
Хорватія	Невідомо	6 <i>відео-на-запит</i> 78 мовників електронних публікацій
Ірландія	Невідомо	Невідомо
Італія	Невідомо	3 <i>відео-на-запит</i> , 4 web-TV, 88 одночасних лінійних веб-послуг

Латвія	4	5
Литва	Невідомо	1
Люксембург	1	2
Нідерланди	23 послуги, 17 мовників	Близько 45
Румунія	Невідомо	1
Швеція	8	31
Словенія	Невідомо	Невідомо
Словаччина	32	39

Повноваження національного регулятора для забезпечення реєстрації шляхом повідомлення

Більшість національних/державних регуляторів наділені достатніми повноваженнями щодо забезпечення реєстрації шляхом повідомлення. Однак процес цей різниться від країни до країни.

Так, в **Італії** суб'єкти господарської діяльності повинні реєструвати свою діяльність у Торгово-промисловій палаті відповідного регіону. Італійський регулятор AGCOM підключений до бази даних Торгово-промислових палат і може перевіряти інформацію, напр., стосовно фінансової звітності суб'єктів господарської діяльності (напр. для перевірки, чи є в наявності статутний фонд в 100.000 євро) і порівнювати її з даними, які були подані до AGCOM разом з повідомленням. Якщо дані не співпадають, суб'єкт господарської діяльності підпадатиме під санкції (трансляція без наявності відповідного дозволу).

В **Іспанії** та **Люксембурзі** (де компетентний орган є державною Службою засобів масової інформації та комунікації) а також в **Румунії** регулятори не мають таких повноважень.

Навіть маючи повноваження стосовно санкцій, у **Словаччині** державний регулятор CBR застосував санкції лише стосовно двох мовників АВМП шляхом попередження через відсутність реєстрації їхніх послуг *відео-на-запит*. У першому випадку (мовник Euroustra, див. нижче) санкції було засновано на скарзі, другий вийшов з дослідження регулятора CBR щодо нормативної перевірки.

У ряді країн (**Боснія і Герцеговина, Фінляндія, Словенія**) вимоги про реєстрацію шляхом повідомлення були введені зовсім недавно. Словенія проте вже провела попереднє дослідження, згідно з яким близько 40 мовників повинні надіслати повідомлення.

У **Боснії та Герцеговині**, такі послуги є відносно новими на ринку і немає ніяких даних стосовно послуг, які б не вдалося зареєструвати.

Кілька державних регуляторів почали моніторинг Інтернету в пошуках нових мовників послуг, які б могли кваліфікуватися як АВМП, але ще не є зареєстрованими (**Австрія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Чехія, Латвія**). У таких випадках, мовникам пропонують зареєструватися.

Так наприклад в **Бельгії CSA (франкомовний регулятор)** зосереджується тільки на послугах, які привертають увагу деяких користувачів (наприклад, з великим обсягом/кількістю користувачів, організація прес-конференцій щодо їх запуску, тощо). Якщо нова послуга не може конкурувати з зареєстрованим АВМП, передбачається, що вона не відповідає критерію «економічної вигоди».

У 2011 році регулятор RRTV (**Чехія**) почав використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для того, щоб шукати АВМП, які могли б уникнути реєстрації. Виявилось, що у Чехії більш ніж 500 веб-сайтів потенційно підпадають під регулювання АВМП. На сьогоднішній день приблизно третина з цього числа були проаналізовані, в той час як сім з цих сайтів були дійсно визнані як такі, що потребують реєстрації.

Інші регулятори (наприклад, KommAustria, **Австрія**) повідомили про свій намір організувати активний пошук постачальників послуг, які не зареєструвалися.

У **Хорватії** державним регулятором АЕМ було проведено дослідження третьою стороною для того щоб установити кількість та зібрати інформацію про ринок онлайнних ЗМІ. Виходячи з результатів цього дослідження, державний регулятор АЕМ вживатиме подальших кроків в напрямку визначення можливих мовників, які ще не зареєстрували свої послуги.

У **Нідерландах**, державний регулятор CvdM розробив список, що містить найбільший спектр пред'явлення послуг, які можуть вважатися медіа-послугами *на вимогу*. Постачальники цих послуг будуть повідомлені найближчим часом про те, що вони повинні зареєструватися.

В нижченаведеній таблиці згруповано країни за вищевказаними критеріями, стосовно повноважень національного регулятора для забезпечення реєстрації шляхом повідомлення:

Кількість регуляторів	Достатні/ недостатні повноваження	Країна
18	так	Австрія, Боснія та Герцеговина, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор), Кіпр, Чехія, Болгарія, Фінляндія, Велика Британія, Хорватія, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Нідерланди, Швеція, Словенія, Словаччина
3	ні	Іспанія, Люксембург, Румунія

Аналіз здатності регуляторів адекватно та ефективно оцінювати діяльність мовників АВМП

Проведений аналіз здатності регуляторів окремих країн-членів ОБСЄ адекватно та ефективно оцінювати діяльність мовників АВМП виявив наступне.

Деякі регулятори ще не проводили ніякої оцінки діяльності мовників АВМП, можливо, тому що система реєстрації тільки нещодавно вступила в дію або у зв'язку з невеликою кількістю заявок на реєстрацію (**Угорщина, Румунія**).

Деякі регулятори не можуть проводити ніякої оцінки діяльності мовників через лише неофіційні контакти із заявниками (спільні семінари, лекції, конференції тощо). Однак слід зазначити, що такі неофіційні контакти із заявниками сприяють вирішенню певних проблем, пов'язаних з термінологією та інтерпретацією (**Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Італія**).

У **Боснії і Герцеговині** та **Латвії**, регулятори лише оцінювали формальні вимоги (наприклад, чи запит на реєстрацію було подано тощо).

Регулятори кількох країн (**Нідерланди, Австрія, Словаччина, Швеція**) відмовилися реєструвати деякі послуги, так як вони повинні бути розглянуті. У

Нідерландах регулятор CvdM перерахував у зв'язку з цим кілька конкретних випадків, згідно:

- локальний веб-сайт муніципалітету, де немає каталогу відео, які знаходяться на цьому сайті;

- веб-сайт надає інформацію про першу допомогу при нещасних випадках, де відео тільки є додатковою, а не основною метою послуги.

У **Австрії** регулятор KommAustria навів приклад двох конкретних мовників, які було відмовлено в реєстрації:

- музичний блог (<http://www.klavierhaus.info/blog/index.html>), та

- веб-сайт університету з відео-лекціями (<http://campustv.uni-klu.ac.at>).

У **Словаччині**, більшість послуг, які надаються онлайн-газетами або онлайн-журналами, де відео було лише доповненням до опублікованої статті, вважаються такими, що виходять за рамки регулювання АВМП. Державний регулятор CBR заявив, що їхня діяльність не була головною метою надання цих послуг. Після аналізу декількох випадків регулятор CBR ухвалив рішення про те, що послуга не має економічного характеру (послуги надаються університетами, з використанням обладнання університету, студентів, телеведучих і т.д.).

У **Хорватії** кожен запит на реєстрацію в реєстрі регулятора АЕМ повинен пройти через процедуру оцінки спеціальною комісією.

Вивчення регулятором діяльності нових АВМП на ринку

Як було вказано вище, деякі регулятори проводять постійні дослідження в Інтернеті, щоб переконатися, що нові послуги відповідають кумулятивним критеріям АВМП (наприклад, **Нідерланди, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор)**). Такі дослідження є частиною внутрішнього робочого процесу і не є публічно доступними.

У **Португалії** регулятор ERC має список АВМП *відео-на-запит*, наданий мовниками, що дає йому можливість скласти загальне уявлення про їх пропозицію на ринку АВМП.

У **Фінляндії** регулятор FICORA готує щорічний огляд АВМП на фінському ринку *відео-на-запит* і IPTV.

У **Франції** регулятор CSA не проводить самостійно досліджень ринку, а користується даними періодичних оглядів ринку АВМП (*відео-на-запит* та *ТБ-навздогін*), який проводить агенція GfK разом із національним центром кінематографії (на момент написання цього звіту містив близько 100 назв, не рахуючи контенту для дорослих).

У **Німеччині** огляд платформ *відео-на-запит* проводиться щорічно регулятором КЕК, який є одночасно і антимонопольним органом для медіагалузі.

У **Іспанії** подібні огляди робилися регулятором САС останніх два роки (2010 та 2011), покриваючи такі аспекти, як зріз глядацької аудиторії, аналіз контенту, технічні аспекти розвитку конвергентних ЗМІ та аналіз громадської думки.

У **Швеції** регулятор SBA у травні 2011 року опублікував огляд мовників *відео-на-запит*, зазначивши, що добровільно реєструється лише невелика частка мовників. На думку регулятора, послуги *відео-на-запит*, надавані онлайн-версіями газет та журналів, не мусять автоматично реєструватися.

Доступ регулятора до фінансової звітності мовників АВМП

Проведений аналіз здатності регуляторів окремих країн-членів ОБСЄ мати доступ до фінансової звітності мовників АВМП виявив наступне.

Лише декілька регуляторів проводять збір інформації про доходи мовників АВМП.

Так зокрема, у **Австрії** регулятор KommAustria фінансується за кошти учасників ринку, а розмір внеску кожного з учасників визначається у пропорції до обороту.

У **Бельгії** учасники ринку АВМП законодавчо зобов'язані розкривати щорічно інформацію (включно з балансовими звітами) про свої доходи перед CSA (франкомовний регулятор). Ця інформація використовується для обчислення величини внесків учасників ринку, які залежать від їхнього обороту. Ця інформація є у відкритому доступі на сайті регулятора.

У **Хорватії**, регулятор АЕМ отримує звіти про доходи всіх зареєстрованих засобів масової інформації зі свого реєстру. Дані агентства Gemius та Асоціації комерційних онлайн-мовників (IAB) є додатковою інформацією про хорватський онлайн-ринок (згідно АВМП).

В **Італії** всі зареєстровані оператори (згідно мовники АВМП) повинні надати регуляторові AGCOM фінансову звітність, заповнивши дані у відповідних формах інформаційної бази фінансових даних. Ця база даних також використовується для верифікації наявності чи відсутності домінантної позиції на ринку та публікується у щорічному звіті регулятора.

У **Франції** постановою уряду від 12 листопада 2010 року встановлено правила ведення господарської діяльності в галузі АВМП. мовники повинні звітувати регуляторові, як вони виконують свої зобов'язання згідно цієї постанови. Здійснювати відрахування на фінансування регулятора повинні лише ті мовники, чий річний оборот перевищує 10 млн. євро, але регулятор може перевірити будь-якого з мовників на предмет відповідності цьому критерієві.

У **Норвегії**, мовники АВМП повинні надавати інформацію регуляторові стосовно структури власності, доходів від реклами та від платного контенту).

У **Великобританії**, співрегулятор ATVOD збирає дані про доходи від мовників АВМП з метою збору інформації, але ці дані не є загальнодоступними.

Розробка регулятором методичних вказівок та рекомендацій для мовників стосовно класифікації, тлумачення та термінології АВМП

Проблематика класифікації, тлумачення та термінології АВМП є спільною для всіх регуляторів, які мають справу з конвергентними медіа. Регулятори в окремих країнах ОБСЄ намагаються допомогти учасникам ринку спростити розуміння юридичної термінології та її концептуальних засад, згідно оцінити для себе кваліфікаційні характеристики учасників ринку.

Така методологічна допомога регулятора ринкові ускладнюється тим фактом, що регулятор не є законодавцем, і тому з точки зору правника розроблені ним методичні вказівки та рекомендації не мають правозастосовчого характеру, а є лише оціночними твердженнями та практичними прикладами, як регулятори різних країн-членів ОБСЄ могли би на практиці застосовувати нові підходи до АВМП на практиці.

Основною ідеєю таких практичних рекомендацій є створити більш прогнозовану ситуацію стосовно правозастосовчої практики, допоки не з'явиться достатній прецедентний корпус, та гарантувати рівнозначне розуміння нормативної бази як для регулятора, так і для учасників ринку.

Найбільш успішними в цьому напрямку виявилися три регулятори - **Чехія, Нідерланди та Бельгія-CSA (франкомовний регулятор)**).

У **Бельгії CSA (франкомовний регулятор)** випустив рекомендації стосовно понятійного апарату АВМП 29 березня 2012. Рекомендації стали результатом підготовчої діяльності робочої групи в парламенті з підготовки базового закону про АВМП та імплементації Європейської Директиви про АВМП у національне законодавство Бельгії. Члени робочої групи також скористалися досвідом робочих груп у галузі АВМП з інших

країн, теоретичними розробками Європейської аудіовізуальної обсерваторії та EPRA. Вони аналізують кумулятивні критерії, що лежать в основі визначення аудіовізуальних засобів масової інформації. Результатом публікації документа стало проведення публічних консультацій і семінарів серед учасників ринку.

У Нідерландах 22 вересня 2011 р. регулятор CvdM опублікував правила, що визначають діяльність "комерційних засобів масової інформації", які надають послуги *відео-на-запит*, відповідно до голландського базового закону, який регулює ЗМІ, що набув чинності 1 листопада 2011 р. Основною метою цих керівних принципів є уточнення, коли комерційні ЗМІ, що надають послуги *відео-на-запит* повинні були зареєстровані регулятором CvdM та бути під його контролем. Ці правила також встановлюють п'ять критеріїв, згідно яких регулятор встановлює, чи підпадає вищезначений ЗМІ під сферу дії вказаного закону, чи ні (наявність каталогу, основна мета функціонування, наявність редакторського контролю, основні ознаки мас-медіа, отримання прибутку). Кожен мовник, який відповідає всім цим п'ятьом критеріям, мусить зареєструватися протягом двох тижнів з моменту набрання чинності базовим законом, інакше йому загрожує штраф.

В Чехії регулятор RRTV випустив рекомендації з метою забезпечення прозорості основної інформації, яку мовники надають громадськості, як того вимагає п."а" ст. 3 Директиви ЄС щодо АВМП. Рекомендації вимагають від мовників надавати основну та деталізовану інформацію про ЗМІ, що надають послуги *відео-на-запит* та містити у інформаційних матеріалах мовника згадку про те, що RRTV є органом нагляду за наданням аудіовізуальних медіа-послуг. Рекомендація припускає, що якщо мовник пропонує свої АВМ послуги через кабель, це повинно бути зроблено так, як для телевізійного мовлення. Якщо ж мовник пропонує свої АВМ послуги через Інтернет, то інформація повинна бути знайдена на його сайті під відповідним тегом, напр. "контакт" або "про нас" тощо.

В Італії, існуючі положення, видані регулятором AGCOM з метою коректного позиціонування мовників на ринку, всі баланси потенційних кандидатів повинні бути перевірені з метою встановити, чи вони перевищують поріг EUR 100.000 і, отже, підпадають під сферу дії базового закону. Окрім того, регулятор розмістив на своєму сайті деталізовані ПоП (англ.мовою), які торкаються не лише суті (редакторський контроль, оцінка прибутку тощо), але й також часові та процедурні аспекти, що стосуються дозвільних питань, а також обов'язки мовників в галузі АВМП.

Країна	Методичні вказівки та рекомендації
Австрія	Інформація стосовно АВМП на вимогу (Informationen für audiovisuelle Mediendienste auf Abruf) http://www.rtr.at/de/m/InfoMDA/Merkblatt_Abrufdienste_10-2010.pdf
Бельгія	Рекомендації по регулюванню аудіовізуальних медіа-послуг (Recommandation relative au perimetre de la regulation des services de medias audiovisuels) http://csa.be/documents/1713
Болгарія	Рада з питань електронних медіа — нормативна документація та внутрішні акти (Съвет за електронни медии-Нормативна уредба - Вътрешни актове) http://cem.bg/cat.php?id=128&p=0
Чехія	Методичні рекомендації стосовно обов'язку аудіовізуальних медіа-послуг на вимогу надавати прямий і постійний доступ до основних даних відповідно до § 6, п. 1 Закону № 132/2010 (Povinnost poskytovatelů audiovizualnich medialnich služeb na vyžadani umožnit příjemcům služby snadny, přimý a trvalý přístup k základnim údajům podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 132/2010 Sb) : http://www.rrtv.cz/files/pdf/OZN%C3%81MEN%C3%8D%20II.pdf
Данія	Загальні правила для відео-на вимогу (Generelle regler for on-demand) http://www.bibliotekogmedier.dk/medieomraadet/tv/internet-mv/on-demand/generelle-regler/
Великобританія	Нормативні правила і необов'язкове керівництво для постачальників послуг програм на вимогу. Версія 2.0, опублікована 3 травня 2012 р. (Statutory Rules and Non-Binding Guidance for Providers of On-Demand Programme Services (ODPS)). Edition 2.0, Published 3 May 2012 http://www.atvod.co.uk/uploads/files/ATVOD_Rules_and_Guidance_Ed_2.0_May_2012.pdf
Італія	Положення про надання аудіовізуальних медіа-послуг на запит відповідно до статті 22 зведеного закону аудіовізуальних медіа-послуг та радіо для веб-радіо і веб-TV (Regolamento in materia di fornitura di servizi di media audiovisivi a richiesta ai sensi dell'articolo 22-bis del Testo unico dei servizi di media audiovisivi e radiofonici) http://www.agcom.it/default.aspx?DocID=5417 ПоП (англ.мовою) http://www.agcom.it/default.aspx?message=contenuto&DCId=495
Нідерланди	Регулювання Комісаріату щодо справ мас-медіа від 22 вересня 2011 р., щодо класифікації комерційних послуг, засобів масової інформації, згаданих в статті 1.1, перший абзац, Закону про мас-медіа 2008 р (класифікація комерційних медіа-послуг)(Regeling van het Commissariaat voor de Media van 22 september 2011 houdende beleidsregels omtrent de classificatie van commerciële mediadiensten op aanvraag zoals bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Mediawet 2008 (Beleidsregels classificatie commerciële mediadiensten op aanvraag 2011) http://www.cvdm.nl/dsresource?objectid=12335&type=org
Швеція	Керівництво стосовно послуг на вимогу (Att ansvara för en beställ-tv-tjänst http://radioochtv.se/Documents/Publikationer/Att%20ansvara%20f%C3%B6r%20en%20best%C3%A4ll%20tv%20tj%C3%A4nst.pdf?epslanguage=sv
Словаччина	Сфери застосування закону ч. 308/2000 З. в. у зв'язку зі змінами в законодавстві, введеними в дію з 15 грудня. (Rozsah posobnosti zákona č. 308/2000 Z. z. v súvislosti so zmenami zákona účinnými od 15. decembra) 2009: http://tinyurl.com/3egura2 (SK)

Як різні регулятори класифікують конвергентні АВМП

На маргінесі слід зазначити, що хоча робота з класифікації АВМП, тобто з віднесення того чи іншого виду послуг до АВМП, й ведеться вже кілька років, у цьому питанні немає однастайності, про що свідчить наступна таблиця:

Кількість регуляторів	Види АВМП	Країна
31	відео-на-запит	Боснія та Герцеговина, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор), Данія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Іспанія, Угорщина, Хорватія, Італія, Литва, Латвія, Чорногорія, Німеччина, Нідерланди, Румунія, Молдова, Швеція, Словенія, Словаччина
25	ТБ-навздогін	Австрія, Боснія та Герцеговина, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Бельгія-VRM (фламандськомовний регулятор), Кіпр, Іспанія, Німеччина, Данія, Фінляндія, Угорщина, Хорватія, Італія, Люксембург, Чорногорія, Румунія, Нідерланди, Норвегія, Македонія, Мальта, Португалія, Словенія, Словаччина.
8	ОТТ-телебачення /пов'язане ТБ	Австрія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Фінляндія, Люксембург, Нідерланди, Словенія.
8	Професійні канали на UGC-платформі (контент, генерований користувачем	Австрія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Фінляндія, Італія, Нідерланди, Словенія
15	Інтернет-сайти газет з пошуковою відео секцією (якщо не як доповнення до статей)	Австрія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Чехословаччина, Данія, Фінляндія, Люксембург, Латвія, Македонія, Нідерланди, Норвегія, Сербія, Словенія
4	Мережа персональних цифрових відеозаписувальних послуг	Угорщина, Люксембург, Норвегія, Словаччина
8	Інтерактивні програми телебачення	Кіпр, Угорщина, Латвія, Люксембург, Македонія, Португалія, Румунія
9	завантаження з метою володіння (для власного використання (DTO)	Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Кіпр, Чехія, Угорщина, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Словаччина
9	завантаження для перегляду (DTR)	Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Кіпр, Чехія, Угорщина, Італія, Нідерланди, Норвегія, Словаччина

Загалом слід зазначити, що в більшості регуляторів панує однастайність стосовно того, чи можна, наприклад, класифікувати відео-на-запит або ТБ-навздогін як АВМП. Близько половини регуляторів схильні також класифікувати веб-сайти газет з відеорозділами як АВМП - за умови, що відеорозділ можна виділити в самостійну (окрему) послугу, яку вже можна однозначно класифікувати як АВМП, а вісім регуляторів схильні вважати коментовані онлайн-програми телебачення як АВМП.

Основним класифікаційним критерієм тут є функціональна можливість "прокрутки" телепрограми в часі як вперед, так і ретроспективно, тобто наявність розширеної телепрограми з можливістю дозволити глядачеві переглянути трейлер до програми, і віддаленого бронювання фільму чи програми. Глядачі можуть також зберегти запис або встановити нагадування з сайту або програми

На противагу цьому, більшість регуляторів не схильні класифікувати мережу персонального цифрового відео (NPVR), як АВМП. Наприклад, бельгійський регулятор CSA вважає NPVR як один із способів дивитися лінійне телебачення.

Також слід звернути увагу на непевність стосовно класифікації послуги *завантаження з метою володіння (для власного використання (DTO) та завантаження*

для перегляду (DTR); з економічної точки зору, вони є різними бізнес-моделями відео-на-запит. Однак регулятори в різних країнах-членах ОБСЄ не мають одностайної думки стосовно цього факту, в цьому випадку яблуком розбрату слугує DTO, яке, наприклад, у Італії планують класифікувати як таку, що підпадає під регулювання Директиви про е-комерцію, а не Директиви про АВМП.

Проблематика класифікації АВМП регулятором

Взагалі, здається, що регуляторам найважче класифікувати найбільш "нетрадиційні" послуги, тобто будь-які послуги, які надаються виключно через Інтернет, які особливо важко регулювати на практиці.

Наступні три послуги вважаються особливо складним для практичної класифікації:

- *веб-сайти газет з відеорозділами* (Бельгія-CSA, Італія, Люксембург, Нідерланди, Швеція, Словенія, Словаччина)

Такі послуги пропонують, як правило, гібридний зміст (аудіовізуальні та інші матеріали), що робить його іноді важко оцінюваним, а саме: який зміст є головним і який є допоміжним, або: як вирішити, чи розділ відео-пошуку можна розглядати як ізольований від іншої частини веб-сайту і як АВМП.

В Італії всі провідні газети пропонують також відео-контент на своїх сайтах.

А) *контент, генерований користувачами (UGC)* (Австрія, Словаччина, Кіпр, Нідерланди, Данія):

UGC-платформи виглядають особливо складною класифікаційною галуззю, особливо стосовно відмінності відбору та організаційної діяльності.

- *Телебачення-через-інтернет (OTT TV)* (Австрія, Кіпр, Італія, Словенія)

В Італії цей вид послуг вважається еквівалентним Веб-ТБ в сенсі технологічного та економічного впливу на ринок, особливо стосовно питання трансляції спортивних змагань на нових технологічних платформах.

Також важко класифікувати як АВМП такі послуги як малі послуги, напр. послуги, що надаються університетами (але є доступними будь-де через Інтернет), що складаються тільки з програм, створених за участю студентів і для студентів (студентські новини, розважальні програми тощо).

Питання у регуляторів також викликає різниця між *завантаженням з метою володіння (для власного використання (DTO)) та завантаженням для перегляду (DTR) і відео-на-запит*. Ще одним цікавим моментом є класифікація як АВМП електронних видань (веб-порталів) — в цьому сенсі цікавим є досвід регулятора з Хорватії стосовно класифікації електронних публікацій та веб-платформ, бо у зв'язку з наданням Хорватії статусу країни-кандидата на вступ до ЄС, розпочався процес імплементації у національне законодавство Директиви ЄС про АВМП, охоплюючи як лінійні, так і нелінійні медіа-послуги з використанням Інтернету, кабелю або супутника як дистрибуційних платформ.

Критерії віднесення певних послуг до АВМП та труднощі регуляторів

Кілька критеріїв стосовно віднесення тих чим інших видів послуг до АВМП складають труднощі для регуляторів стосовно області визначень; *наявність редакторського контролю і основна мета* розглядаються як особливо складні критерії.

Критерій наявності редакторського контролю становить дискусійну проблему для регуляторів у Бельгії (як CSA, так і VRM), Боснії та Герцеговині, на Кіпрі, у Іспанії, Італії, Чорногорії, Нідерландах, Словенії, Словаччині)

Це поняття важке, тому що воно припускає подвійний рівень оцінки відповідальності змісту, як стосовно їх вибору і організації, так і стосовно їх економічної складової.

Але що, якщо відбір і організація змісту контролюється двома різними особами/компаніями? А що, якщо особа, яка відбирає рекламний контент, відрізняється від особи, яка відбирає інші послуги (наприклад, канали Youtube)? Відповіді різняться у кожного регулятора. Так, наприклад, регулятор CSA у Бельгії встановив у своїй недавній рекомендації, що особа, відповідальна за управління компанією, буде розглядатися в якості особи, яка нестиме редакційну відповідальність.

В Італії регулятор вважає, що критерій редакторської відповідальності буде лише тоді ефективним, коли він іде рука-об-руку з економічною доцільністю. У Великій Британії регулятор Ofcom також вважає, що критерій редакційної відповідальності є важким до розуміння, так як бере до уваги договірні аспекти функціонування АВМП, а також різні аспекти поведінки договірних сторін в розрізі фактичного надання послуги.

Критерій основної мети (Австрія, Боснія та Герцоговина, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Кіпр, Іспанія, Німеччина, Данія, Фінляндія, Угорщина, Хорватія, Люксембург, Чорногорія, Словенія, Словаччина.)

Цей критерій вважається дуже суб'єктивним і є важко застосовним (наприклад, для інтернет-сайтів газет з відео-контентом). Визначення, чи є надання аудіовізуального контенту основною або допоміжною частиною послуг розглядається як складне завдання, особливо щодо деякого гібридного змісту (наприклад, ОТТ на підключеному телевізорі).

Послуга АВМ призначена для широкої громадськості (Австрія, Бельгія-CSA (франкомовний регулятор), Кіпр, Іспанія, Данія)

У Бельгії CSA (франкомовний регулятор) традиційно опікується правами інтелектуальної власності: послуга вважається наданою до широкої громадськості, коли її спрямовано на кого завгодно, навіть коли дуже небагато людей насправді слухають чи дивляться ті чи інші програми.

Майже-ТВ (Чехія)

Чеський регулятор RRTV зустрівся з труднощами стосовно поняття «Майже-ТВ», особливо коли традиційні телеканали не пропонують конкретного формату, але послуги пов'язані з презентацією певних товарів, послуг або продуктів конкретних компаній (наприклад, відео-керівництво).

Санкції регулятора

Наведемо ряд конкретних санкцій регулятора, що були здійснені у зв'язку з певними факторами:

Критерій наявності редакторського контролю (бельгійська CSA, Ofcom — Велика Британія, Словаччини, Італія, Нідерландаи)

- Справа Webradio platform Radionomy": У франкомовній частині Бельгії, Webradio platform Radionomy дає можливість кожному створити своє власне інтернет-радіо (Webradio). Будь-який користувач може створити своє радіо за допомогою своїх власних програм і музики або тих, що пропонують платформи контенту, генерованого користувачами (USG). Це є безкоштовним і платформи беруть на себе оплату прав інтелектуальної власності. Дві хвилини реклами (яку користувачі не можуть вибрати) вставляються в програми щогодинно. Це піднімає питання про те, хто здійснює редакційний контроль, якщо особа, яка вибирає рекламу відрізняється від особи, яка вибирає зміст.

- Справа MTV / Nickelodeon / Comedy Central 32, BBC Worldwide

Британський регулятор Ofcom отримав звернення від імені MTV, Nickelodeon і Comedy Central про суперечку зі співрегулятором ATVOD який визначив, що канали мають нести редакційну відповідальність за матеріали та трансляції на платформі Virgin Media. Ці послуги складають каталог повних програм, що транслювалися по аналоговим лінійним телевізійним каналам. Ofcom відзначив, що як канали, так і Virgin Media грали роль у створенні контенту, доступного на вимогу для публіки, але чітке договірне положення дало MTV та іншим скаржникам редакційну відповідальність. Ofcom тому підтримав позицію ATVOD.

У квітні 2012 року, BBC Worldwide подала апеляцію проти визначення ATVOD, який стверджував, що BBC Worldwide надає послуги відео-на-запит на італійській платформі Mediaset. Рішення Ofcom було на користь BBC Worldwide. З урахуванням нових фактів, наданих BBC Worldwide (які не були доступні для ATVOD під час його визначення), Ofcom вважав, що BBC Worldwide не несе редакційну відповідальність за послуги. Mediaset, італійський мовник, не був під юрисдикцією Великобританії для цілей Директиви АВМП.

Словацький регулятор CBR повідомив про своє нещодавнє рішення по справі EuroMustra (www.tnitv.weebly.com)(жовтень 2011). Справа була стосовно питань редакційної відповідальності та визначення юрисдикції. Регулятор заявив, що послуга являє собою аудіовізуальний засіб масової інформації, і не має ніякого значення, де знаходиться сервер служби і кому належить домен інтернет послуг. Для визначення провайдера послуг засобів масової інформації треба визначити, хто несе відповідальність за вибір і організацію служби контенту, тобто яка редакційна відповідальність за це. В якості санкції регулятор виніс попередження провайдеру (в силу першого порушення) за неповідомлення Раді.

Основна мета (Велика Британія, Словаччина, Данія, Нідерланди)

- Справа Sun Video, MTV і Viva

У справі *Sun Video*, співрегулятор ATVOD визначив, що відео на сайті газети несе ознаки визначення критеріїв для послуги "відео-на-запит". Газета оскаржила це рішення. Ofcom постановив, що на сайті не було служби відео контенту в своєму власному сенсі, що було основною метою надання послуг, як програми ТБ. Але Ofcom погодився з визначенням ATVOD про те, що розділ сайту MTV Viva, що розміщував музичні відео, мав ознаки критеріїв для послуги "відео-на-запит".

У **Словаччині** регулятор зіткнувся з випадком, де інтернет-газети розробили окремий розділ, який виходить за рамки традиційної статті з коротким відео, що супроводжує журналістський текст. Ці послуги пропонують аудіовізуальний контент, спеціально наданий газетою, контент, вироблений іншими особами і навіть придбані програми (як правило, зарубіжні). Досить проблематично визначити, коли цей тип розділу вже являє собою окрему послугу, а коли вона є ще тільки частиною більшої послуги.

Вірменія прагне діяти в цих випадках відповідно до правила *in dubio pro liberate* (власне, це парафраз більш відомого *in dubio pro reo*), особливо коли існує дуже мало досвіду інших країн чи будь-якого прецеденту суду стосовно цього питання.

У **Данії** регулятор RTB вирішив, що деякі веб-сайти (або, швидше, суб-сайти) газет складаються в основному з телебачення / відео, і підлягають перекласифікації як АВМП.

У **Нідерландах** регулятор CvdM зіткнувся з труднощами в оцінці відео розділів веб-сайтів, які мають змішаний характер. Великі за розміром відео, які явно є автономними відеофільмами, і відеосюжети, які лише доповнюють текстовий контент на сайті, пропонуються разом в одному відеокаталозі.

Основні ознаки мас-медіа

У Бельгії місцеві webTVs з дуже маленькою аудиторією викликали питання у регулятора CSA стосовно визначення їх сфери. Чи повинні вони розглядатися як ті, що спрямовані на широку громадськість? Чи є вони засобами масової інформації?

Окремі АВМП

- Телетекст (регулятор CNP Люксембург): На думку CNP, телетекст кваліфікується як аудіовізуальна послуга, що не обов'язково співпадає з думкою ТВ-операторів та урядового органу у справах засобів масової інформації та комунікації ("Service des Médias et des Communications").

Як наслідок, CNP приймає і розглядає скарги стосовно використання телетексту (наприклад, у зв'язку із захистом неповнолітніх від шкідливого контенту).

Регулятор **Швейцарії** розглядає проблему з кваліфікацією онлайн-магазину Apple iTunes - чи розглядається він як АВМП, чи ні.

Регуляторний інструментарій, який застосовується до регулювання лінійних та нелінійних послуг

Більшість регуляторів (Болгарія, Данія, Чехія, Франція, Хорватія, Нідерланди, Фінляндія, Португалія, Велика Британія, Словенія, Словаччина, Швеція) схильні застосовувати "легке" регулювання послуг, які вони кваліфікують як АВМП, тобто переважно відео-на-запит і ТБ-навздогін. У Великобританії, якщо послуга не вимагає ліцензії на мовлення, воно буде підпорядкована полегшеному регулюванню.

У Бельгії законодавство не містить загальних положень для лінійних і нелінійних послуг, диспозицій конкретних лінійних послуг та диспозицій конкретних нелінійних послуг. відео-на-запит і ТБ-навздогін повинні відповідати положенням, які є загальними для лінійних і нелінійних послуг, а також конкретним положенням для нелінійних послуг. Конвергентні послуги, що надаються традиційними мовними компаніями, такі як АВМП, повинні відповідати правилам, застосованим до їхньої категорії АВМП (в залежності від того, чи є вони лінійними або нелінійними, або надаються на відкритих платформах - таких, як Інтернет або на закритих платформах - таких як кабель).

В Люксембурзі, відповідно до законодавства, застосовуються однакові правила для лінійних сервісів і послуг за вимогою.

У Боснії і Герцеговині, до АВМП застосовуються правила регулювання лінійних послуг - головним чином, стосовно послуг, пропонованих існуючими мовниками на своїх офіційних веб-сайтах з метою надання доступу до програм, які вже транслювалися.

На Мальті, в даний час норми законодавства, що регулює діяльність лінійні послуги, поширюються на АВМП. Пропозицією регулятора є менш формальний підхід до нелінійних послуг за умови, що ключові поняття, такі як захист меншин, неповнолітніх, захист від расової ненависті, суворо дотримуються.

Застосування санкцій. Використання регулятором інструментарію санкцій на практиці

Регулятори, як правило, має всі повноваження для накладання санкцій до провайдерів АВМП послуг під їх юрисдикцією. У Великобританії Ofcom працює в загальній нормативно-правовій базі, в якій виконання все більшої частини функцій регулятора покладається на ATVOD, але Ofcom зберігає основні повноваження регулятора.

Іспанський регулятор САС повідомляє компетентним органам (державний секретар з телекомунікацій та інформаційного суспільства або Комісія ринку телекомунікацій) про потенційні порушення, якщо мовники не є під юрисдикцією САС.

Існують, однак, і кілька винятків:

- Ірландія, де регулятор ВAI не регулює АВМП на запит — цим займається саморегулювний орган ODAS. ВAI, однак, розглядає скарги на недотримання мовниками добровільного кодексу поведінки, і здійснює нагляд за реалізацією вимог Директиви АВМП до лінійних послуг;

- Люксембург, де лише Міністерство зв'язку має право накладати санкції;

- Норвегія, де правова база ще не розроблена. Органами влади, що є компетентними накладати санкції, є Омбудсмен і Прокуратура.

Більшість регуляторів мають право накласти санкції, такі як попередження або штраф (наприклад, в Австрії - штраф у розмірі до 4000 євро, у Словаччині - штраф у розмірі до 1000 євро за повторне порушення) у разі недотримання правил, встановлених регулятором.

9. Зворотній зв'язок від учасників медіа ринку.

Оскільки в рамках проекту одним із завдань було збирання та аналіз зворотнього зв'язку учасників відносин у сфері нових медіа, експертами була підготована анкета, яка пропонувалась до заповнення всім учасникам 4-х консультаційних семінарів. Зведені зібрані відповіді пропонуються для ознайомлення нижче.

На питання, які нові (конвергентні) АВ ЗМІ на цей момент успішно розвиваються в українському медіа просторі, відповідали наступне:

- 1) Цифрове мовлення
- 2) DVB
- 3) IPTV
- 4) OTT
- 5) Інтернет-протоколи
- 6) Файло-обмінники
- 7) Ефірне мовлення
- 8) Цифрове мовлення
- 9) WEB-TV
- 10) Internet –ЗМІ
- 11) Video-on-Demand
- 12) Catch-UP

На питання, які нові АВ ЗМІ можуть найближчим часом набути розвитку в Україні, відповідали наступне:

- 1) Супутникове
- 2) IPTV
- 3) OTT
- 4) WEB-TV
- 5) Протоколи для мобільних пристроїв
- 6) VOD
- 7) HBBTV

На питання, яким на сьогодні є загальний рівень розвитку АВ ЗМІ в Україні,

- 1) 8 респондентів відповіли – низьким
- 2) 7 респондентів відповіли – середнім

На питання, які суспільно важливі задачі дозволяють розв'язати нові АВ ЗМІ, відповідали наступне:

- 1) Зворотній зв'язок
- 2) Можливість управління контентом
- 3) Покращення якості
- 4) Надання достовірної інформації
- 5) Розширення доступу до інформації
- 6) Широкий доступ до додаткових медіа
- 7) Розвиток бізнесу ЗМІ, рекламного ринку
- 8) Задоволення інтересів споживачів з будь-якими запитами
- 9) Забезпечення плюралізму
- 10) Розвиток конкуренції
- 11) Свобода слова, неупереджене розповсюдження інформації
- 12) Плюралізм думок
- 13) Доступність незалежно від волі органу регулювання
- 14) Створення суспільних телебачень
- 15) Підвищення матеріального добробуту глядачів

Щодо того, які необхідно створити умови для розвитку, відповідали наступне:

- 1) Податкові пільги
- 2) Мінімальне втручання з боку держави

- 3) Технологічно-нейтральне законодавство
- 4) Відсутність дублювання одних і тих же видів діяльності в різних законах
- 5) Зменшення регуляторного тиску
- 6) Наявність прозорого розв'язку роботи
- 7) Реєстраційне ліцензування не з «кількісним» чи/та «поіменним», а з пропорційним регулюванням контенту
- 8) Реєстраційний чи повідомний принцип здійснення господарчої діяльності
- 9) Потрібна нова законодавча база у сфері ЗМІ

На питання, які визначення Ви б запропонували для нових АВ ЗМІ, відповідали наступне:

- video-on-demand – VoD, Відео на замовлення
- catch-up TV – cTV, ТВ на вибір, «ТБ навздогін»
- Over-The-Top – OTT
- Connected TV – ConTV, Connected TV
- IPTV – IpTV, Телебачення через IP

На питання, які нові терміни або поняття зі сфери нових АВ ЗМІ підлягають визначенню для однакового розуміння усіма учасниками ринку нових медіа та регуляторами, відповіли наступне:

- 1) Надання доступу до контенту
- 2) Питання не у поняттях, а у нерозумінні регулятором технологічних питань
- 3) Провайдер програмної послуги
- 4) Багатоканальна мережа
- 5) УПП
- 6) OTT, IpTV, WEB TV
- 7) Лінійні та нелінійні
- 8) Регіональне мовлення

На питання, для досягнення якої мети доцільно було б запровадити державне регулювання діяльності нових АВ ЗМІ, відповіли наступне:

- 1) Для підвищення ефективності реалізації положень законодавства щодо змістовного наповнення АВ ЗМІ (11 респондентів)
- 2) Для чіткої ідентифікації осіб, що відповідальні за діяльність нового АВ ЗМІ (10 респондентів)
- 3) Не потрібне в жодному випадку (4 респонденти)
- 4) Для отримання інформації про нових учасників ринку (7 респондентів)
- 5) Для збору статистичної інформації (3 респонденти)
- 6) Для поширення на творчих працівників нових АВ ЗМІ відповідних прав та пільг (4 респондент)
- 7) Реєстрація АВ ЗМІ (1 респондент)
- 8) Для отримання інформації про нових учасників ринку (1 респондент)

На питання, як ви оцінюєте можливість досягнути окремих із вищезазначених цілей за допомогою саморегулювання або співрегулювання, відповіли наступне:

- 1) Необхідно та можливо (3 респонденти)
- 2) Неможливо досягнути засобами саморегулювання чи спів регулювання (3 респонденти)
- 3) Можливо лише шляхом саморегулювання та спів регулювання (5 респонденти)
- 4) Доцільно та можливо (9 респондентів)
- 5) Необхідно, але складно досягнути засобами саморегулювання чи спів регулювання (3 респонденти)

На питання, чи повинно відрізнитися змістове регулювання діяльності нових АВ ЗМІ від регулювання традиційних АВ ЗМІ, відповіли наступне:

- 1) Так, тому що чинні норми складно застосовувати в такому середовищі, як Інтернет (7 респондентів)

- 2) Так, тому що природа нових АВ ЗМІ та рівень впливу на свідомість споживачів відмінні від природи та впливу традиційних АВ ЗМІ (8 респондентів)
- 3) Ні, в цьому немає потреби, чинне законодавство має всі необхідні положення для ефективного регулювання (9 респондентів)
- 4) Регулювання повинно бути однаковим та спрощеним (1 респондент)
- 5) Потрібні єдині підходи для всіх (1 респондент)

На питання, через які характерні особливості нових АВ ЗМІ необхідне саме державне регулювання їх діяльності, відповіли наступне:

- 1) Легкий доступ дитячої аудиторії (9 респондентів)
- 2) Складність визначення відповідальної особи (9 респондентів)
- 3) Транскордонний характер діяльності нових АВ ЗМІ (5 респонденти)
- 4) Жодна із перерахованих вище ознак не є підставою для впровадження державного регулювання (5 респонденти)
- 5) Масовість та швидкість поширення інформації (5 респонденти)

На питання, який найбільш вірогідний позитивний ефект від запровадження державного регулювання нових АВ ЗМІ, відповіли наступне:

- 1) Ніякого позитивного впливу (2 респонденти)
- 2) Це знизить рівень піратського використання об'єкта інтелектуальної власності (8 респондентів)
- 3) Це сприятиме захисту неповнолітніх від шкідливого контенту (14 респондентів)
- 4) Це дозволить контролювати рівень прибутків надавачів послуг з метою належного оподаткування та наповнення державного бюджету (3 респонденти)
- 5) Це сприятиме пришвидшенню розвитку нових АВ ЗМІ завдяки визнанню та визначенню їх статусу (7 респонденти)
- 6) Це позитивно вплине на забезпечення інформаційних свобод (3 респонденти)
- 7) Це сприятиме захисту прав споживачів (4 респонденти)
- 8) Це сприятиме захисту прав творчих працівників нових АВ ЗМІ (2 респонденти)
- 9) Можливість аналітичних узагальнень (1 респондент)

На питання, який найбільш вірогідний негативний ефект від запровадження державного регулювання нових АВ ЗМІ, відповіли наступне:

- 1) Стримання розвитку ринку нових АВ ЗМІ (11 респондентів)
- 2) Перехід відповідних нових АВ ЗМІ під інші юрисдикції (8 респондентів)
- 3) Стримання розвитку нових технологій та появи інших форм нових АВ ЗМІ (8 респонденти)
- 4) Згортання відвертого соціального діалогу в мережі Інтернет (6 респонденти)
- 5) Обмеження інформаційних свобод (10 респондентів)
- 6) Немає негативного ефекту (1 респондент)
- 7) Неефективність регулювання (1 респондент)

На питання, яке державне регулювання доцільне для таких нових АВ ЗМІ, відповіли наступне:

- 1) «ТВ навздогін» - не потрібне (5 респондентів), повідомлення (6 респонденти), реєстрація (7 респондентів)
- 2) ОТТ – не потрібне (2 респонденти), повідомлення (6 респонденти), реєстрація (10 респондентів), ліцензування (6 респонденти)
- 3) «Відео на замовлення» - не потрібне (5 респондентів), повідомлення (7 респондентів), реєстрація (9 респондентів), не потрібне (2 респонденти)
- 4) Під'єднане ТБ – не потрібне (6 респонденти), повідомлення (2 респонденти), реєстрація (2 респонденти), ліцензування (3 респонденти)
- 5) Оператор зв'язку – ліцензія (1 респондент)

- 6) IPTV – реєстрація (2 респонденти), ліцензування (1 респондент), не потрібне (1 респондент)
- 7) Кабель – реєстрація (1 респондент)

На питання, які нормативно правові акти необхідно прийняти/внести зміни до тих чи інших нормативно-правових актів, щоб створити середовище, яке сприятиме розвитку нових АВ ЗМІ, відповіли наступне:

Змінити Закони України «Про телебачення та радіомовлення», «Про рекламу», «Про Національну раду з питань телебачення та радіомовлення» (через відсутність можливості відстеження «піратів» та звернення до суду), «Про зв'язок», «Про авторське право та суміжні права», а також Методику розрахунку розмірів ліцензійного збору у випадку ліцензування та необхідне спрощення порядку реєстрації АВ ЗМІ.

На питання, які питання/розділи доцільно включити до «Огляду підходів до регулювання нових аудіовізуальних ЗМІ (міжнародний досвід)», відповіли наступне:

- 1) Штрафні санкції у сфері радіо, аудіовізуальних ЗМІ
- 2) Критерії визначення must carry
- 3) Захист об'єктів інтелектуальної власності
- 4) Авторське право
- 5) Приклади впровадження нових АВ ЗМІ (на прикладі конкретних компаній)
- 6) Захист неповнолітніх від шкідливого контенту
- 7) Висновки психологів
- 8) В чому країни знайшли спільність підходів, в чому – національні унікальні особливості

Які питання не були обговорені на консультаційних семінарах відповіли наступне:

- 1) Прикладні юридичні
- 2) Реєстрація представників правовласників, як суб'єктів підприємницької діяльності
- 3) Рекомендації щодо спрощення регулювання
- 4) Штрафні санкції у сфері телерадіомовлення
- 5) Критерії визначення must carry
- 6) Захист об'єктів інтелектуальної власності
- 7) Сприйняття інформації від нових АВ ЗМІ різних категорій населення (віковий показник)
- 8) Правове виховання моралі в суспільстві
- 9) Вислухати провайдерів
- 10) Юридичні аспекти регулювання
- 11) Соціальні критерії щодо потреб споживача

Загальні спостереження та коментарі стосовно анкетування виявили декілька тенденцій, які необхідно підсумувати.

По-перше, автори цього огляду є професійними правниками, радше ніж професійними анкетувальниками, тому деякі аспекти анкетувального мистецтва ними були свідомо чи несвідомо проігноровані.

По-друге, аудиторія опитування була вкрай гендерно незбалансованою (лише близько 10% становили жінки, з помітною відсутністю таких у західному регіоні, а максимальною кількістю - у столиці).

По-третє, з характеру відповідей було чітко видно, ким є респондент, чи то представником/співробітником регуляторного органу, чи професійним учасником медіа ринку, оскільки принципів бачення мети та потреб регулювання так само, як і принципового впровадження регулювання, кардинально відрізняються.

По-четверте, кількість респондентів була вкрай малою - відповіло не більше 25% з тих, кому було роздано анкети, тому справжніх релевантних узагальнень щодо зворотнього зв'язку учасників відносин у сфері медіа зібрати не було можливості.

І по-п'яте, не зважаючи на деякі прекрасні та глибокі технологічні ідеї, що містяться у відповідях на питання анкети, загальна тенденція показує вкрай низький рівень розуміння проблематики конвергентних аудіовізуальних ЗМІ - як термінологічний, так і соціо-культурний.

Щодо висловлених респондентами міркувань та побажань зокрема висвітлити на консультаційних семінарах та у цьому виданні питання щодо:

- Критеріїв визначення must carry
- Захисту об'єктів інтелектуальної власності
- Захисту неповнолітніх від шкідливого контенту
- Висновків психологів
- Прикладних юридичних питань та юридичних аспектів регулювання
- Реєстрації представників правовласників, як суб'єктів підприємницької діяльності
- Сприйняття інформації від нових АВ ЗМІ різними категоріями населення (віковий показник)
- Правового виховання моралі в суспільстві
- Соціальних критеріїв щодо потреб споживача

автори зауважують, що вони не були предметом дослідження відповідно до мети проекту.

Питання щодо міжнародного досвіду застосування санкцій до провайдерів нових медіа так само, як і рекомендації щодо врегулювання нових медіа та напрацювання визначень нових медіа, додані до у переліку тем, що висвітлюються у цьому виданні.

Приклади впровадження нових АВ ЗМІ (на прикладі конкретних компаній) не могли бути розглянуті в рамках цього дослідження, оскільки у фокусі аналізу були саме регуляторні підходи до нових медіа, але тим не менше на консультаційних семінарах наводились приклади конвергентних медіа, що вже існують в українському та світовому медіа просторі.

В рамках дослідження проводився аналіз регуляторних підходів інших країн, а також узагальнювались регуляторні практики, проте аналіз унікальних національних особливостей при здійсненні регулювання потребує проведення окремого дослідження у зв'язку із складністю та багатогранністю питання. В наслідок цього зазначене питання не знайшло повного відображення в цьому виданні.

10. Висновки та рекомендації.

Питання регулювання нових конвергентних аудіовізуальних ЗМІ є надзвичайно важливим та актуальним сьогодні, оскільки ні професійні учасники медіаринку, ні держава не може залишитись осторонь невпинного розвитку технологій, що провокує появу нових ЗМІ. Безсумнівно реагування на нові виклики часу повинно бути адекватним та своєчасним задля того,

аби не було завдано шкоди ні існуючому бізнесу, ні потенційним новостворюваним компаніям,

аби були застережені національні економічні інтереси таким чином, щоб існуючі бізнеси могли без втрат включитись в нові процеси,

аби транскордонність Інтернету, що є середовищем для нових медіа, поруч із відсутністю своєчасної дозованої та адекватної реакції держави на нові відносини, не призвела до переорієнтування фінансових потоків від українських споживачів до провайдерів послуг, що перебувають у іноземних юрисдикціях, а також

аби своєчасно були вжиті заходи для убезпечення вразливих груп населення від потенційного шкідливого впливу без перешкоджання добросовісній реалізації права на свободу вираження.

Задля досягнення поставлених цілей необхідно напрацювати механізми м'якого регулювання шляхом повідомлення чи реєстрації провайдерів нових АВМП на заміну ліцензуванню (крім випадків, коли справа стосується обмеженого ресурсу). Важливо також внести зміни у правозастосовчу практику таким чином, аби уникати подвійного ліцензування, що має місце через недосконале формулювання законодавчих норм. Крім того, автори звертають увагу на доцільність використання у регуляторній діяльності в частині контрольних повноважень регулятора так званого підходу «реагування на скарги» на противагу застарілому механізму моніторингу порушень.

Зважаючи на досвід інших країн щодо складностей, які виникають при кваліфікації нових медіа з метою вирішення питання щодо їх реєстрації/повідомлення/ліцензування, а також відповідальності у разі порушень вимог до такої діяльності, автори вважають за доцільне запропонувати використовувати підхід «case-by-case», що дозволяє регулятору мати певну свободу в прийнятті рішення щодо кожного окремого конкретного випадку, який потребує реагування та регуляторного втручання.

Чи не більш важливим, поряд із напрацюванням ефективних регуляторних механізмів, є активізація популяризаційної роботи регулятора з метою підвищення медіа-грамотності населення, а також продовження скоординованих дій спільно з професійними учасниками ринку для напрацювання прогресивних механізмів співрегулювання. Задля досягнення цієї мети медіаспільноті разом із регулятором необхідно визначитись, які нові АВЗМІ розвиваються і потребують регулювання, а які не повинні регулюватись в жодному випадку, де є місце саморегулюванню, а де необхідно прийняти законодавчі акти. Необхідно узгодити поняття і терміни для однакового розуміння. Зважаючи на низький рівень активності учасників проведених в рамках проекту консультаційних семінарів у заповненні анкет, внаслідок чого автори не можуть узагальнити точку зору медіаспільноти на поставлені питання, автори рекомендують продовжити спільні консультації для отримання результату.

Напередостанок автори вважають за потрібне ще раз наголосити на регуляторних викликах, пов'язаних із появою нових медіа, а саме:

- Регулювання повинне бути сконструйоване як рухома мішень, тобто так, аби регуляторні принципи розвивались із розвитком технологій;
- Регулювання має бути збалансованим, аби убезпечити право на свободу вираження;
- Регулювання повинно врахувати транскордонність Інтернету та впоратись із юрисдикційними викликами;

- Регулювання повинно враховувати традиційні інститути на зразок універсальної програмної послуги тощо.

На завершення автори принагідно наголошують, що Національний регулятор медіа сфери не діє у вакуумі, а є інструментом і складовою частиною державної політики в галузі медіа, згідно нових конвергентних медіа. Держава ж є складовою частиною європейського медіапростору, не в останній час завдяки обов'язкам, які вона (держава) на себе бере, підписуючи міжнародні угоди та вступаючи у понаднаціональні організації (напр. у ООН, ОБСЄ чи Раду Європи). Це членство у міжнародних організаціях логічно зобов'язує Україну імплементувати у національне законодавство ці положення міжнародних угод і супутнього вторинного законодавства, зокрема Директиви ЄС про АВМП.

Для уможливлення цього, регулятор повинен не точково, а регулярно досліджувати ситуацію на ринку, згідно стосовно нових медіа, щоб бути готовим адекватно реагувати на виклики - технологічні, політико-економічні, морально-етичні тощо. У зв'язку з цим, регулятор також повинен вести моніторинг практичного зарубіжного досвіду та законодавства (наприклад, судові прецеденти або рішення регуляторів стосовно застосування санкцій в тій чи іншій країні) та, наприклад, видавати для учасників ринку щорічний огляд таких прецедентів (у вигляді брошури).

МЕДІАОСВІТНІЙ КОНСОРЦІУМ
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Інститут рефлексивних досліджень і спеціалізації

**ОЦІНКИ І СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ
ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОЇ СИСТЕМИ
ПОЗНАЧОК ТЕЛЕПРОДУКЦІЇ,
ЩО МОЖЕ ШКОДИТИ ЗДОРОВ'Ю І РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

**ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ БАТЬКІВ
ДІТЕЙ ВІКОМ ВІД 3 ДО 18 РОКІВ
З ПИТАНЬ СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ГРАФІЧНИХ ПОЗНАЧОК ТЕЛЕВІЗІЙНОГО КОНТЕНТУ**

Київ 2012

ВСТУП

Цей документ було розроблено за фінансової підтримки Ради Європи та Європейського Союзу. Висловлені тут думки жодною мірою не можуть бути використані як офіційна думка Ради Європи чи Європейського Союзу. Проект дослідження підтримано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.

Масове репрезентативне опитування батьків дітей різного віку, результати яких наводяться нижче, було проведено лабораторією психології масової комунікації та медіаосвіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України в липні 2012 р. у всіх регіонах України. За квотною вибіркою, побудованою за ознакою пропорційної відповідності кількості батьків, що мають дітей певного віку, генеральній сукупності, з урахуванням їхнього місця мешкання (село/селище міського типу/місто/обласний центр) з районуванням у масштабі області, опитано 1601 респондента за бланковим методом і 395 з використанням мобільної мультимедійної технології. Усі показники наведено у відсотках до кількості опитаних кожної категорії респондентів, насамперед батьків дітей різного віку, або в описових статистичних показниках за вибіркою масового опитування (N= 1601). У випадку наведення результатів вимірювання з використанням мобільної мультимедійної технології (N=395) це спеціально зазначено (^{ММТ}).

Масове опитування охопило голів повних і неповних сімей (відповідно 69,9% і 29,4% від усіх респондентів), що загалом відповідає співвідношенню повних і неповних сімей в Україні. Неповні сім'ї були двох видів: ті, де батько або мати не проживає разом з дітьми, але бере участь у вихованні (17,7%), і ті, де батько або мати не проживає разом з дітьми і не бере участі у вихованні (11,7%). Серед респондентів було 27% чоловіків і 73% жінок, що не відповідає співвідношенню в генеральній сукупності, але загалом відображає рольовий розподіл залученості батьків і матерів до регуляції взаємодії дитини із телепростором. 63% опитаних сімей представляють нуклеарний тип, у 37% респондентів батьки чоловіка або дружини проживають разом із опитаними. Сім'ї, що мають одну дитину, становлять 55% серед усіх опитаних, дві дитини – 38,2%, три – 5,2%, чотири і більше дітей – 1,6%. Загалом було опитано 52% респондентів, що мають синів різного віку і 48% тих, хто має доньок.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі регіони:

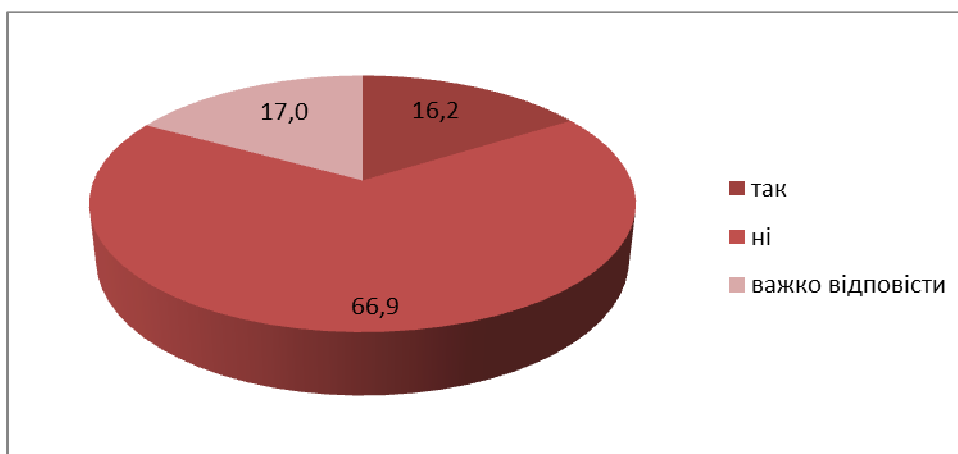
- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Окремо було виділено *м. Київ*.

ОЦІНКА БАТЬКАМИ РІВНЯ БЕЗПЕЧНОСТІ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЮЧОЇ СИСТЕМИ МАРКУВАННЯ ТЕЛЕПРОДУКЦІЇ

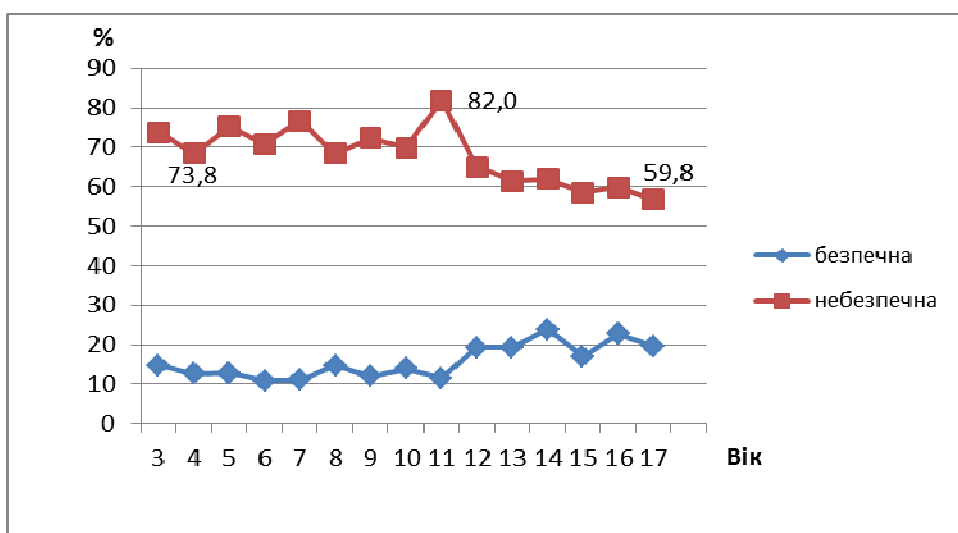
1.1.1. Рівень безпеки телепродукції за оцінкою батьків

Дві третини батьків не вважають телепродукцію безпечною для їхніх дітей. Кожному п'ятому батькові і кожній шостій матері важко оцінити, чи є телепродукція безпечною для їхньої дитини (рис. 1). Лише 15% чоловіків і близько 17% жінок згодні з твердженням «Я вважаю сучасну телепродукцію безпечною для моєї дитини».

Рис. 1. Розподіл відповідей батьків щодо твердження (у %) «Я вважаю сучасну телепродукцію безпечною для моєї дитини»

Оцінка рівня безпеки телепродукції батьками залежить від віку дітей (рис. 2).

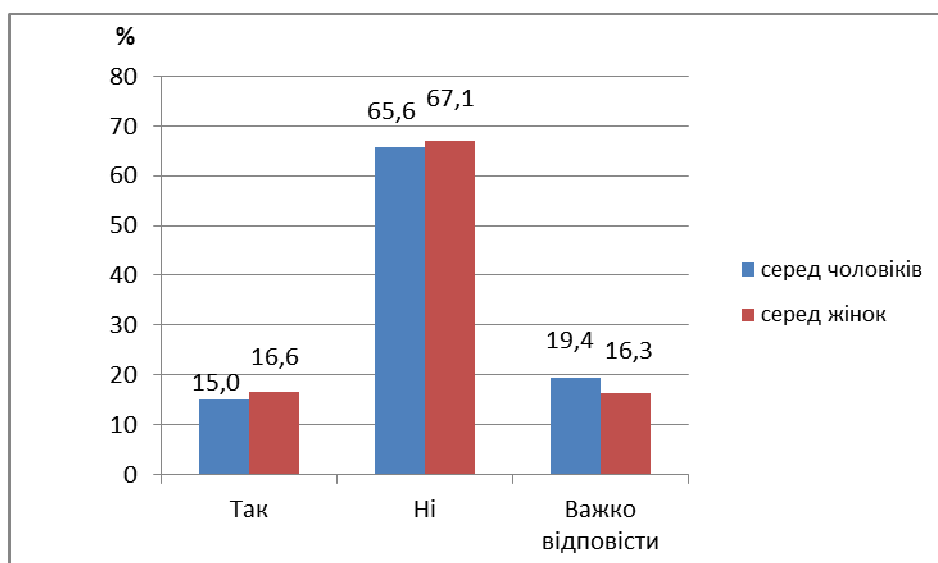

Рис. 2. Динаміка оцінки батьками безпеки телепродукції залежно від віку дітей (у %)

Загалом, чим старшими стають діти, тим безпечнішою для них вважають батьки телепродукцію, але це не рівномірний процес.

Приблизно з 12-річного віку дитини батьки починають вважати телепродукцію більш безпечною (зростає кількість батьків, які погоджуються з оцінкою безпечності телепродукції). Проте навіть серед батьків старших дітей (14-17 років) кількість тих, хто оцінює телепродукцію як безпечну, не перевищує чверті від усієї батьківської спільноти. А кількість батьків, що не погоджуються з тезою про безпечність телепродукції для їхніх дітей, не опускається нижче 57%. Найбільш небезпечним вплив телепродукції на дитину вважають батьки 11-річних підлітків.

Суттєвих відмінностей в оцінці рівня безпечності впливу телебачення на дитину серед батьків і матерів не спостерігається (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл оцінок батьками безпечності телепродукції серед чоловіків і жінок (у %)

Спостерігається тенденція зменшення кількості батьків, що вважають телепродукцію безпечною для їхньої дитини, із зростанням рівня освіти: серед батьків із повною вищою освітою позитивних відповідей на 5% менше, ніж серед батьків із неповною середньою. На Сході батьки критичніше ставляться до впливу телебачення на дітей, ніж в інших регіонах України (рис. 4).

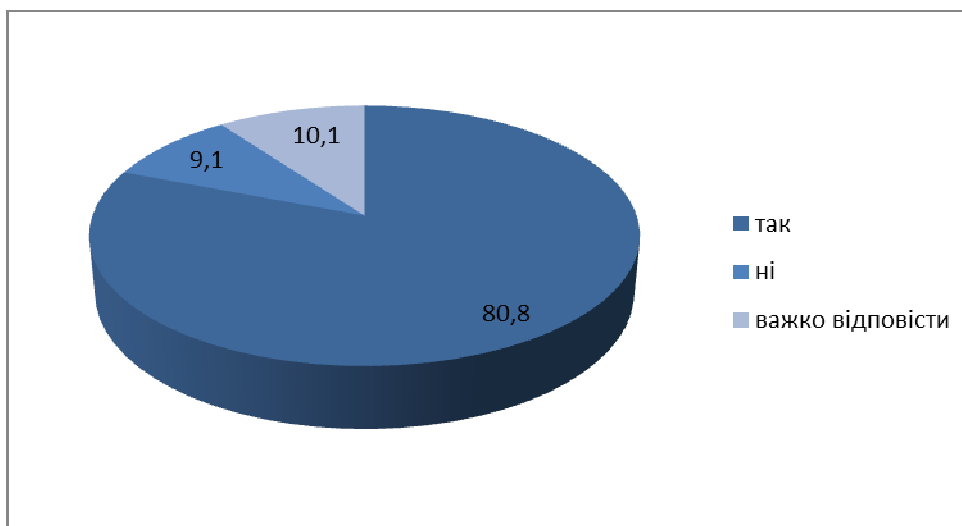

Рис. 4. Розподіл оцінок батьками безпечності телепродукції в різних регіонах України (у %)

Висновок. *Більшість батьків не задоволені рівнем безпечності телепродукції для своїх дітей. Попри наявну тенденцію зниження оцінки небезпеки з дорослішанням дитини, батьки все одно вважають вплив телебачення досить небезпечним.*

1.1.2. Рівень стурбованості батьків щодо впливу телебачення на дитину

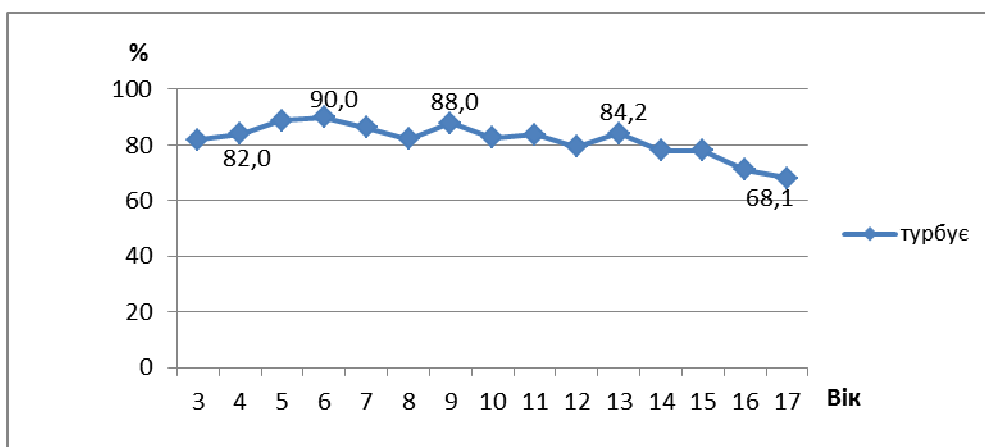
Переважну більшість батьків (80,8% опитаних) турбує вплив телебачення на їхню дитину. Кожний десятий не може визначити своє ставлення, і лише 9,1% не підтверджують власного занепокоєння телевізійним впливом (рис. 5).

Рис. 5. Розподіл відповідей щодо твердження (у %) «Мене турбує вплив телебачення на мою дитину»

Виявлено коливання рівня стурбованості батьків впливом телебачення на дитину (рис. 6). Із зростанням віку дитини частка батьків, яких турбує вплив

телебачення, знижується, але не падає нижче 65% від загальної кількості батьків дітей певної вікової категорії. Виділяється три вікових періоди, коли стурбованість батьків має своєрідні піки – підвищується, порівняно з попереднім роком, і в наступному році спадає: це 6-, 9- і 13-річні діти.

Рис. 6. Кількість батьків дітей різного віку, яких турбує вплив телебачення на їхню дитину (у %)
(вертикальними лініями позначено пікові вікові періоди)

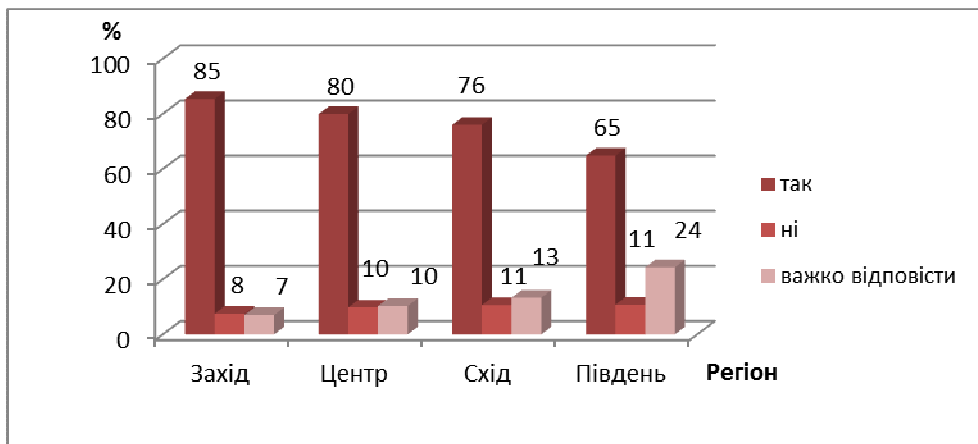
Загалом пікові вікові періоди, що турбують батьків, пов'язані зі зміною соціальної ситуації, в якій перебуває дитина в системі освіти: вступ до школи в 6-річному віці, закінчення початкової і перехід до характерного для середньої школи навчання в багатьох учителів (припадає на 9-річний вік), отримання статусу старшокласника, можливість вибору профілізації з 8-го класу (приблизно в 13 років).

Чим вищий рівень освіти батьків, тим більше вони непокояться через вплив телебачення на їхню дитину: серед батьків з повною вищою освітою тих, кого такий вплив турбує, – 85%, а серед батьків з неповною середньою – 64%. Найбільше вплив телебачення турбує батьків, що мешкають у великих містах (84%), менше – у селах (64%).

Ступінь занепокоєння батьків впливом телебачення на дитину найвищий на Заході України і найнижчий – на Півдні (рис. 7). За винятком Сходу, де кількість батьків, що негативно оцінюють безпечність телепродукції, практично збігається з кількістю занепокоєних, в інших регіонах емоційна складова реагування на ситуацію, що склалась із дитячими телевізійними практиками в країні, перевищує оцінку небезпечності телепродукції.

Тобто є певна частка батьків (від 10% на Півдні до 17–19% у Центрі і на Заході), які стривожені, переживають, турбуються і водночас недостатньо критично ставляться до проблеми телевізійного впливу, а відтак потребують інформаційної медіаосвітньої підтримки.

Висновок. *Вплив телебачення на дитину турбує переважну більшість батьків України. У період змін у соціальній ситуації розвитку дитини, пов'язаних з переходом на новий рівень шкільної освіти, вплив телебачення турбує батьків сильніше.*

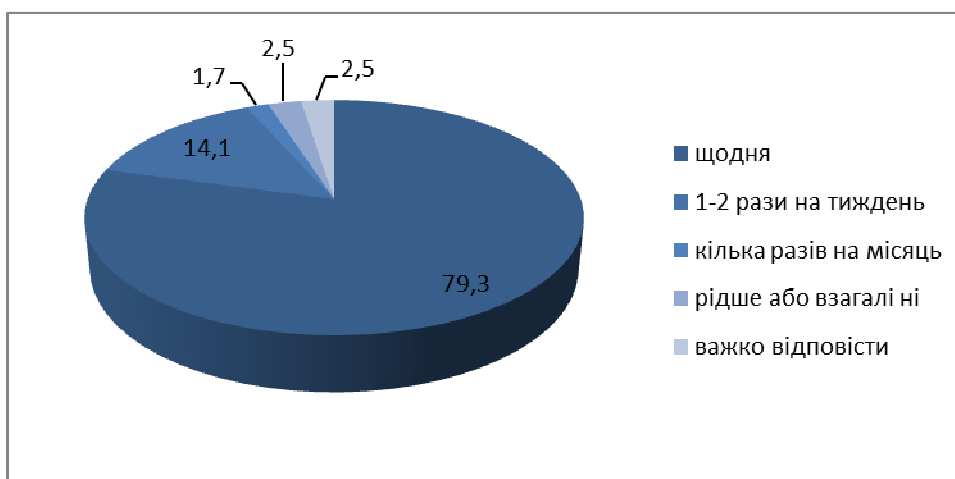

Рис. 7. Регіональний розподіл відповідей батьків щодо твердження (у %) «Мене турбує вплив телебачення на мою дитину»

1.1.3. Портрет дитячого телеспоживання за оцінками батьків

Переважна більшість батьків (79,3%) вважають, що їхні діти споживають телепродукцію щодня. *Перегляд телевізійних програм – це повсякденна дитяча практика* (рис. 8).

Діти, які не мають практики щоденного перегляду телебачення, перебувають у меншості: тільки кожний шостий із дітей, на думку батьків, дивиться телевизор 1-2 рази на тиждень.

Рис. 8. Розподіл відповідей батьків на запитання (у %) «Як часто дивиться телебачення Ваша дитина?»

Лише 4,2% дітей перебувають у контакті з телепростором щомісяця і рідше, 2,5% батьків важко відповісти на запитання.

Середня тривалість контакту дитини із телепростором, на думку батьків, становить 2 години 14 хвилин у будні і 3 години 2 хвилини у вихідні.

Середньодобовий час контакту дитини з телевізором, на думку батьків, становить 2 години 28 хвилин

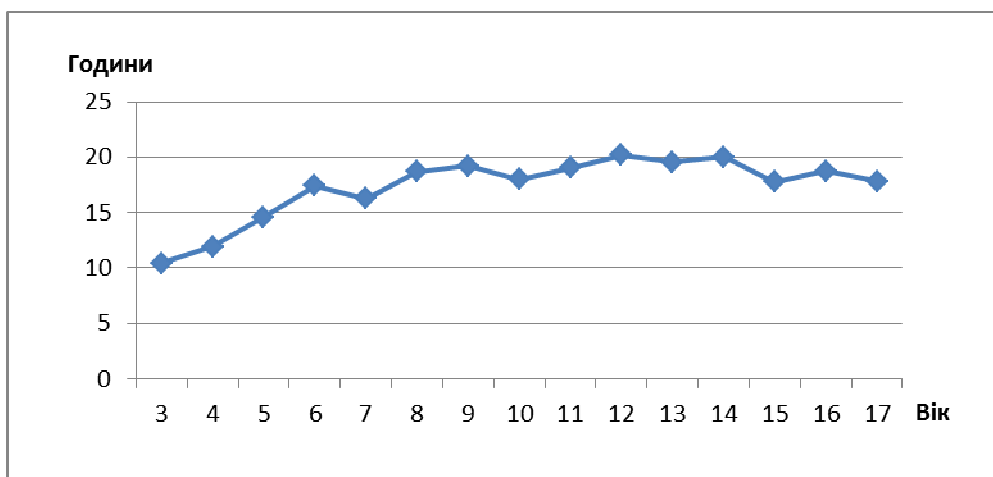
У середньому дитина за тиждень витрачає близько 17 годин (!) на перегляд телепрограм

Це значно перевищує (рис. 9) прийняті у всьому світі психофізіологічні нормативи безпечного перебування дитини перед екраном телевізора.

Щоденно витрачають на перегляд телепередач:

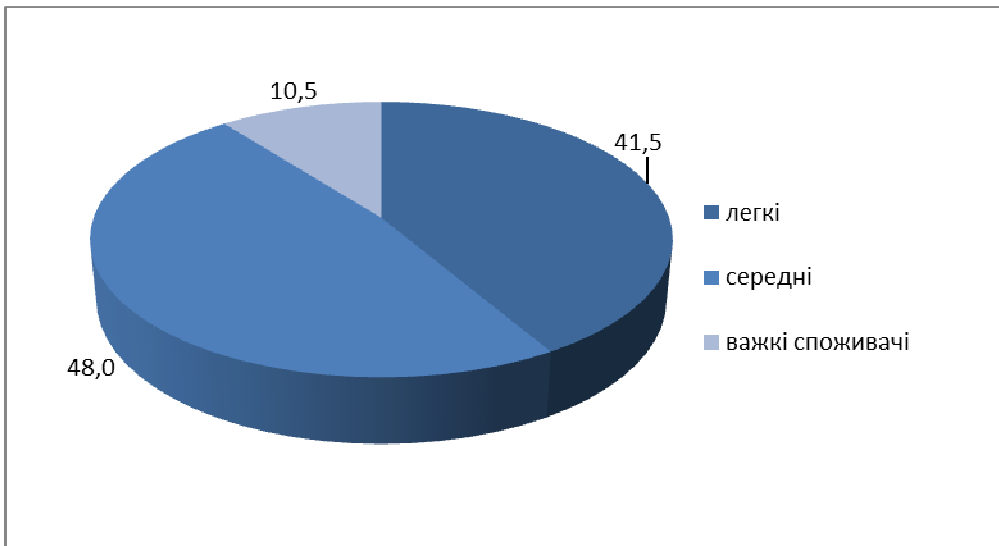
- діти дошкільного віку (3–5 р.) – 1 годину 46 хвилин
- школярі молодших класів (6–9 р.) – 2 години 33 хвилини
- підлітки (10–15 р.) – 2 години 44 хвилини
- старшокласники (16-18 р.) – 2 години 35 хвилин.

Найбільше часу на щоденний перегляд телепередач витрачають, на думку батьків, саме підлітки. У 12–14-річному віці щотижневий бюджет часу телепрактики становить майже 20 фізичних годин на тиждень – це близько половини часу, який дитина витрачає на перебування в школі на уроках.

Рис. 9. Кількість годин контакту дитини з телепродукцією на тиждень за оцінками батьків дітей різного віку (у %)

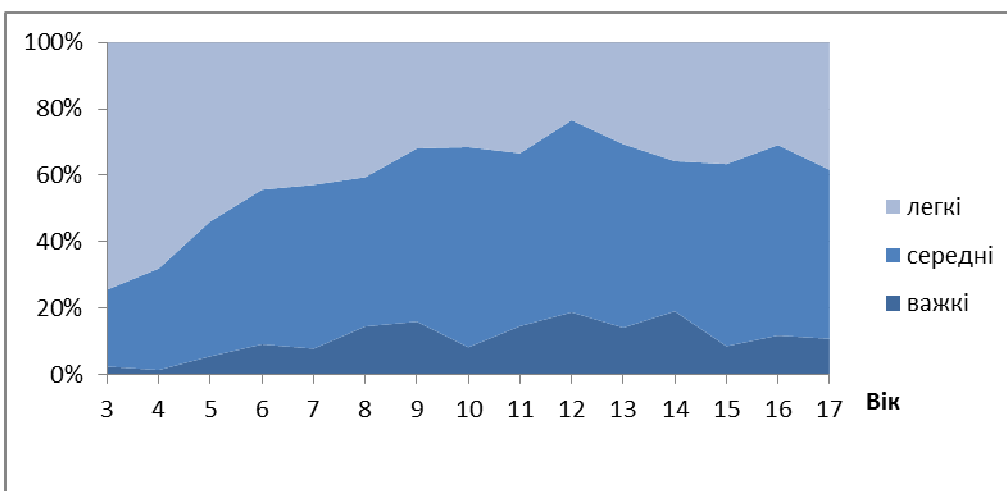
За світовими стандартами дітей, що дивляться телевізор у середньому менше 1 години на добу, називають «легкими» споживачами телепродукції (вони становлять 42% дітей в Україні), а тих, хто витрачає на перегляд більше 4-х годин, – «важкими» споживачами (їх 11%) (рис. 10).

Рис. 10. Розподіл дітей за типами споживачів за оцінками батьків (у %)

Важкий тип споживання телепродукції вважається шкідливим для здоров'я і розвитку дитини; наслідки можуть бути тим гіршими, чим раніше розпочалося зловживання нерухомим зануренням у телеперегляд.

Аналіз вікової динаміки розподілу типів споживачів (рис. 11) показує, що значне зростання кількості «важких» споживачів спостерігається в 6-річному віці – коли дитина йде до школи, отримуючи вільний час поза батьківським контролем (поки ті не повернулися з роботи). Другий пік припадає на 8-9-річний вік – коли закріплюються перші зразки довільної споживацької поведінки і формуються зачатки вольового додання спокус, зокрема й бажання пасивного відпочинку перед екраном телевізора. Кількість «важких» телеспоживачів у цьому віці вперше перевищує 10%.

Рис.11. Вікова динаміка співвідношення типів телеспоживачів за оцінками батьків (у %)

Найбільша кількість «важких» споживачів, на думку батьків, припадає на підлітковий вік. Серед 12-річних дітей залишається найменша кількість «легких» споживачів: лише менше чверті дітей у цьому віці витрачають на телебачення до 1 години в день.

Серед дітей, що мешкають на Заході України, «важких» споживачів, за оцінками батьків, – 15%, тобто втричі більше, ніж серед мешканців Півдня (5%) (рис. 12).

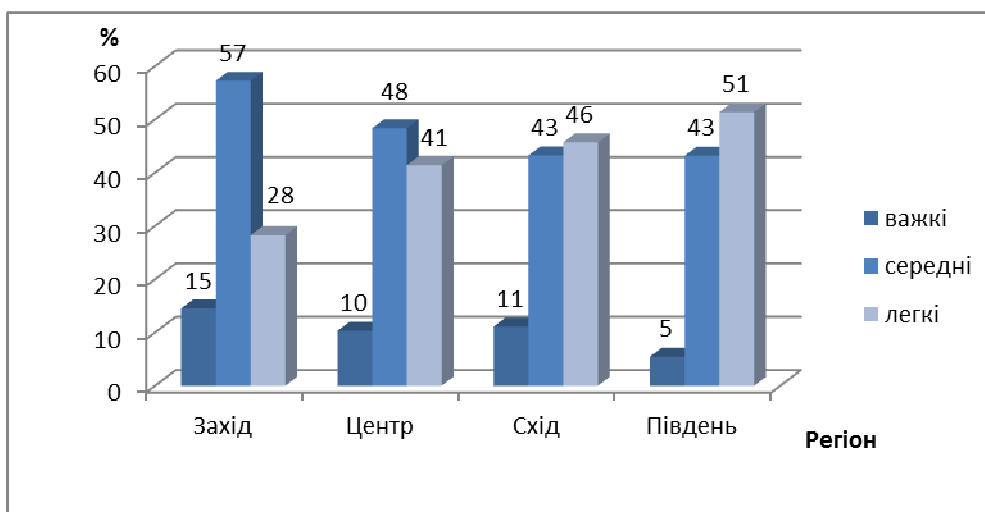

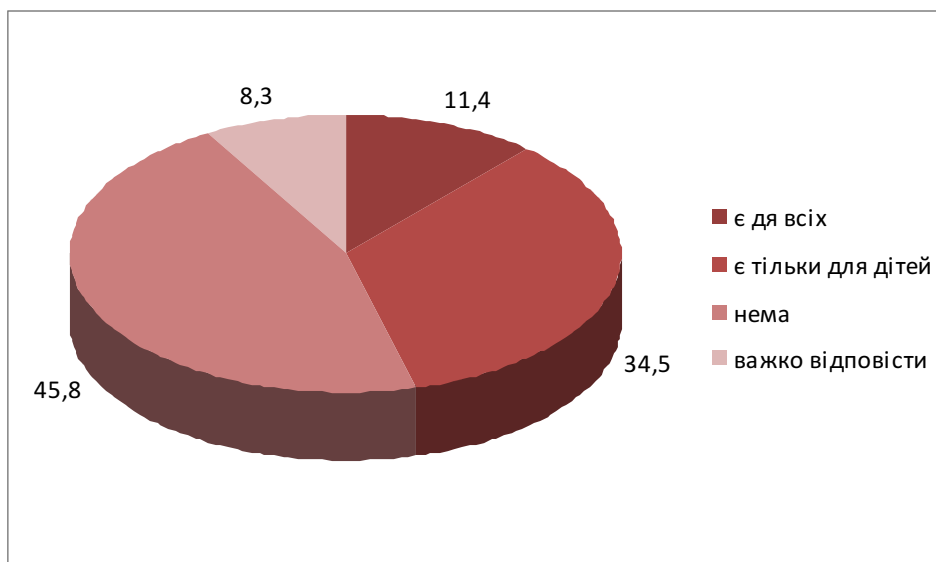
Рис. 12. Розподіл типів телеспоживачів (у %) серед дітей у різних регіонах України (за оцінками батьків)

Висновок. *Більшість дітей протягом 2-3 годин щоденно перебувають під впливом телебачення, який батьки не вважають безпечним для їхньої дитини. У зону особливого ризику завдання шкоди здоров'ю і розвитку потрапляють 11% дітей, які, за оцінкою батьків, дивляться телевізор понад 4 години на добу. Найбільше таких «важких» споживачів серед підлітків.*

1.1.4. Поширені способи регулювання батьками взаємодії дитини з телебаченням

Основний спосіб регулювання взаємодії дитини з телепростором – родинні правила – використовують менше половини (46%) батьків (рис. 13).

Серед усіх сімей лише 11% мають правила, що поширюються на всіх членів родини; у 34% сімей правила діють тільки для дітей. Майже половина (46%) опитаних батьків повідомили, що в родині немає правил перегляду телепрограм. Важко відповісти на це запитання 5% батьків.

Рис. 13. Розподіл відповідей на запитання (у %) «Чи є у Вашій родині правила перегляду телепрограм?»

Діти активніше беруть участь у створенні чи зміні правил, якщо ті стосуються всіх (64% дітей у таких сім'ях залучені до співрегуляції взаємодії з телепростором у вигляді спільної роботи над правилами). У тих сім'ях, де правила мають одностороннє спрямування (діють тільки для дітей), останніх набагато менше залучено до співрегуляції (39%).

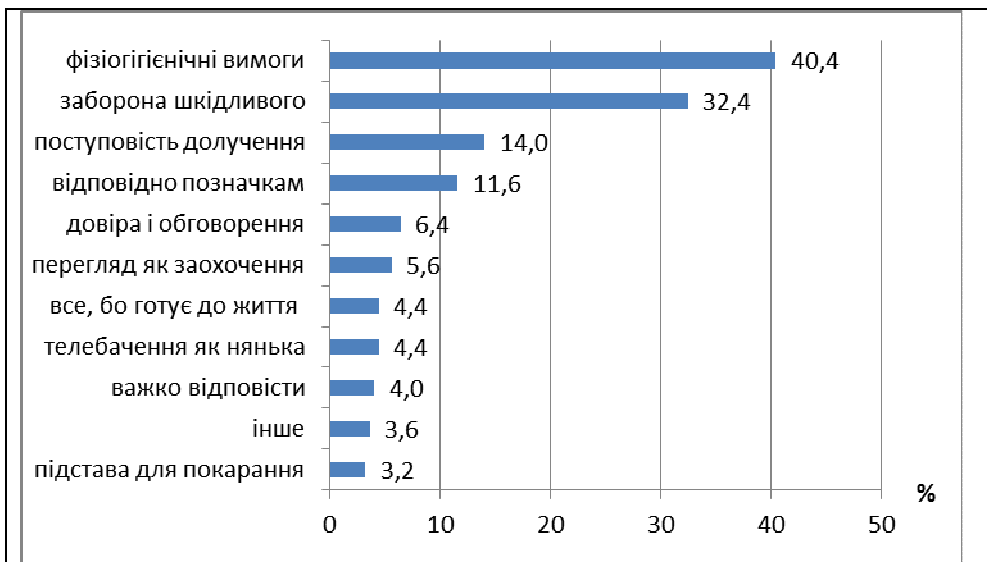
Частіше немає правил перегляду телепрограм у неповних сім'ях, де один з батьків не тільки не проживає разом із дітьми, а й не бере участі у вихованні (53% таких сімей не мають правил); у повних сім'ях без правил обходяться 44% опитаних.

Переважають сімейні правила перегляду телепередач стосуються (рис. 14) фізіологічних обмежень (часу перегляду, відстані до екрана тощо) – 40,4% батьків обирають такий варіант відповіді. Майже третина батьків (32,4%) будує сімейні правила за принципом заборони: забороняємо перегляд усього, що не відповідає уявленням сім'ї про користь і шкоду.

Спрямованість правил на забезпечення поступовості долучення дитини до телепростору підтвердили 14% батьків.

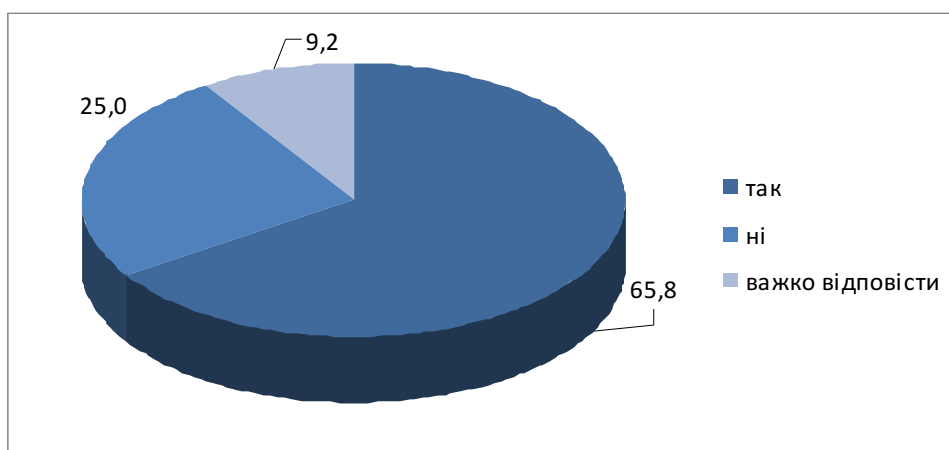
У системі родинних правил перегляду телепередач позначки негативного контенту телепродукції, що діють нині на українському телебаченні, використовуються в 11,6% випадків.

Один із найефективніших способів захисту дитини від негативних впливів – дружнє обговорення з нею переглянутого – дуже рідко використовується як сімейне правило. Лише 6,4% батьків зазвичай дозволяють перегляд усього контенту, тому що в сім'ї існує атмосфера довіри і обов'язкове обговорення всіх суперечливих моментів телевізійного змісту.

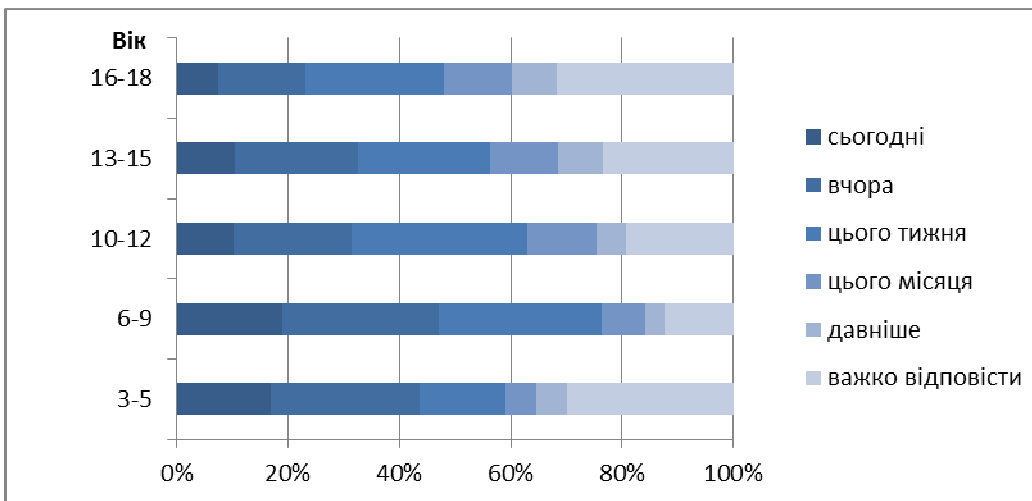
Рис. 14. Розподіл відповідей на запитання (у %)
«Якщо у Вашій родині є певні правила користування телебаченням, відмітьте їх у наведеному нижче списку»
 (Альтернативи подано в скороченому вигляді, повні формулювання альтернатив наведено в Додатку 1.)

Більшість батьків (66%) обговорюють з дітьми переглянуте по телевізору (рис. 15). Це дає можливість дитині висловити щойно пережиті емоції, прояснити незрозуміле, батьки в такому спілкуванні можуть здійснювати педагогічний вплив, запобігати шкоді від сприйнятого негативного телеконтенту. Проте четверта частина батьківської спільноти дозволяє собі не спілкуватися з дитиною з приводу її повсякденних телевізійних практик, позбавляючи себе можливості здійснювати вплив.

Рис. 15. Розподіл відповідей на запитання (у %)
«Чи обговорюєте Ви з дитиною переглянуте по телевізору?»

Частота спілкування батьків з дітьми щодо переглянутого по телевізору зменшується з віком дитини (рис. 16).

Рис. 16. Розподіл відповідей на запитання (у %) «Коли Ви востаннє обговорювали з дитиною те, що вона дивилася по телевізору?»

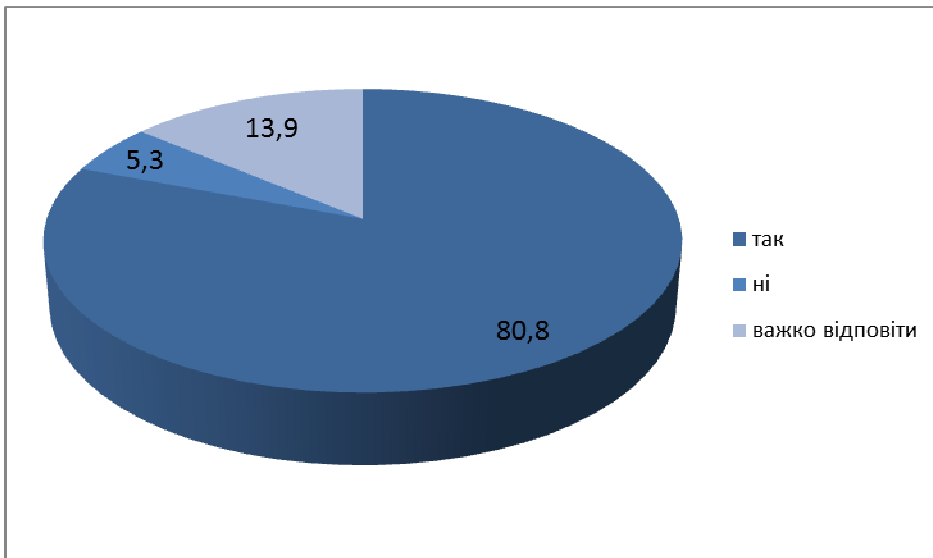
Щоденне спілкування батьків з приводу переглянутих дитиною телепередач значно зменшується в підлітковому віці – саме тоді, коли тривалість взаємодії підлітка з телепростором сягає найбільшого рівня.

Висновок. Більшість батьків регулюють взаємодію дитини з телепростором через спілкування з приводу переглянутих телепрограм. З досягненням дітьми підліткового віку тривалість щоденного спілкування батьків щодо телевізійних передач значно зменшується.

Значна частина батьків упроваджує сімейні правила перегляду телебачення, більшість із яких зосереджені на обмеженнях і заборонах. Мало представлено заохочення дітей до регулювання власної взаємодії з телепростором, зокрема через спільне створення разом з дітьми правил, що діють для всіх членів родини.

1.5. Потреби батьків у сфері регулювання взаємодії дитини з телепростором

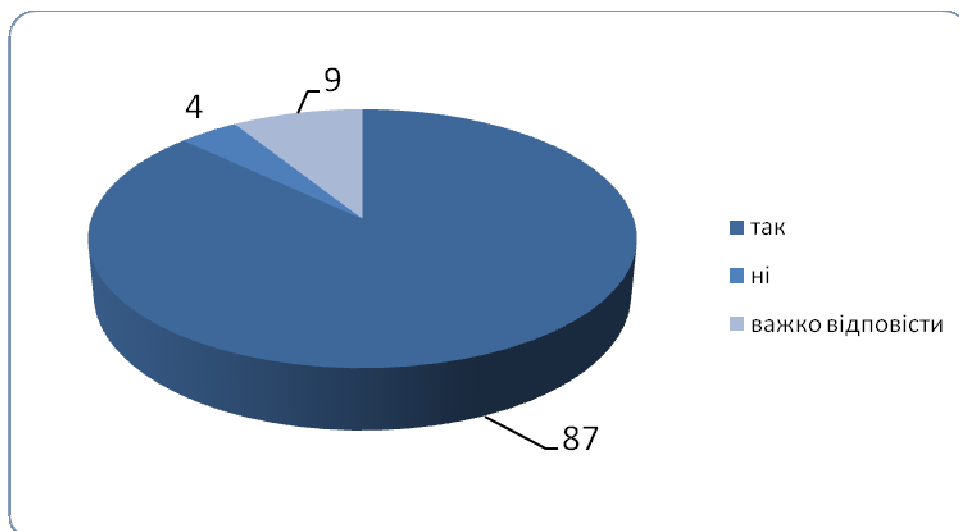
Переважає більшість батьків хочуть бути заздалегідь попередженими про зміст телепродукції, яку споживають їхні діти, зокрема про зміст потенційно шкідливої телепродукції – яку саме загрозу може нести вона дитині (рис. 17).

Рис. 17. Розподіл відповідей батьків щодо твердження (у %) «Я хотів би, щоб мене заздалегідь попереджали про те, ЯКУ САМЕ ПОТЕНЦІЙНУ ЗАГРОЗУ для дитини такого віку, як моя, може становити телепродукція»

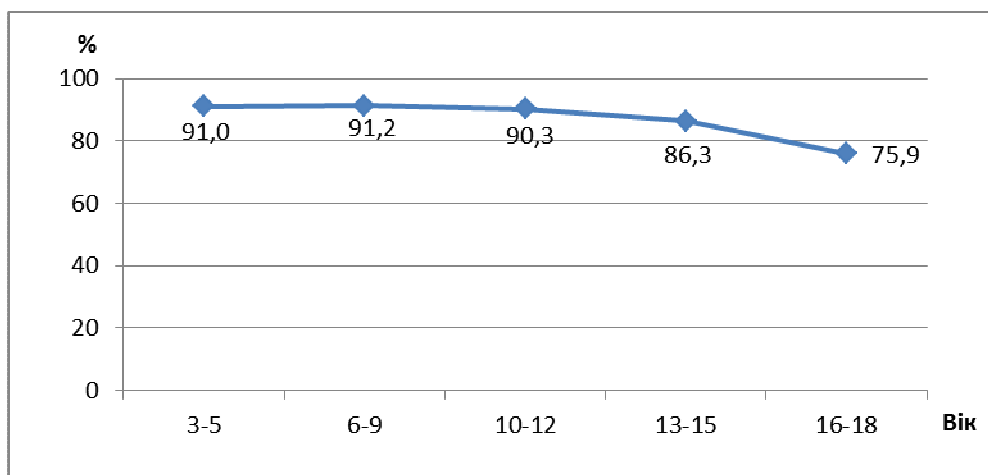
Такою ж мірою батьки прагнуть заздалегідь мати інформацію про вікові обмеження телепродукції, тобто вік дітей, на сприймання яких виробниками гарантовано безпечність (рис. 18).

Отож, 87% батьків хотіли б бути впевненими, що їхня дитина не зможе побачити по телевізору того, що не відповідає її віку (якщо лягає вчасно спати).

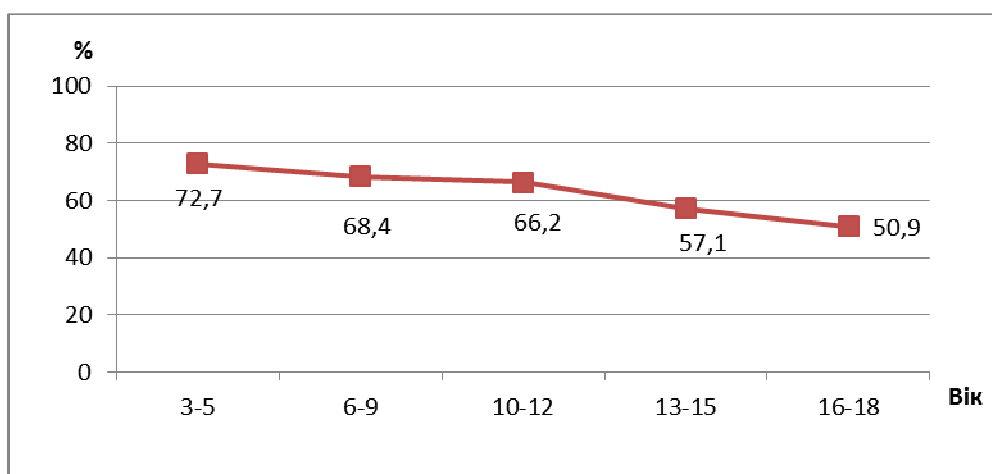

Рис. 18. Розподіл відповідей батьків щодо твердження (у %) «Я хотів би бути впевненим, що дитина НЕ ЗМОЖЕ ПОБАЧИТИ по телевізору того, що не відповідає її віку (якщо лягає вчасно спати)»

Переважає більшість батьків прагне такого інформаційного простору, який зменшив би витрати на регуляцію взаємодії дитини з ним (рис. 19)

Рис. 19. Розподіли відповідей батьків дітей різного віку на твердження (у %) «Я хотів би бути впевненим, що дитина НЕ ЗМОЖЕ ПОБАЧИТИ по телевізору того, що не відповідає її віку (якщо лягає вчасно спати)»

Рис. 20. Розподіли відповідей батьків дітей різного віку на твердження (у %) «Чи хотіли б Ви мати спеціальну програму батьківського контролю для телевізора, яка за Вашим налаштуванням автоматично робила б неможливим перегляд дитиною передач, позначених певними позначками?»

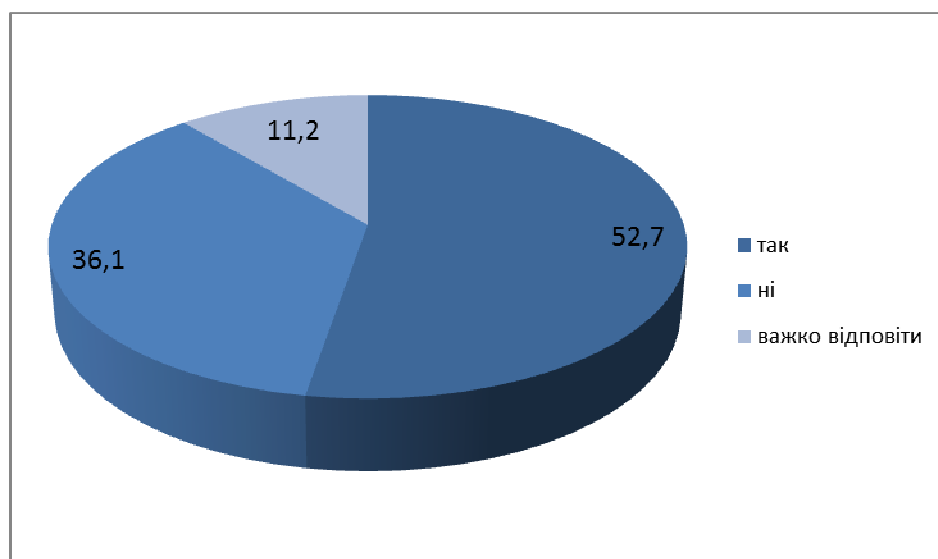
Чим менший вік дитини, тим частіше батьки погоджуються з тезами про необхідність автоматичного регулювання безпечності простору або виробниками (неможливість транслявання небезпечного контенту в доступний для дітей час перегляду), або технічним способом (через встановлення спеціальних програм батьківського контролю, інтегрованих із системою позначок).

Висновок. Переважна більшість батьків бажають бути впевненими, що в доступний для дитячого перегляду час трансляції не буде телепередач, які можуть зашкодити здоров'ю та розвитку дитини. Більшість батьків мають потребу бути наперед попередженими про зміст телепередачі, що може завдати шкоди їхній дитині, і про вік, для якого

рекомендовано телепродукцію. Батьки висловлюють зацікавленість у спеціальних програмах батьківського контролю, що можуть забезпечувати блокування передач із застережними позначками.

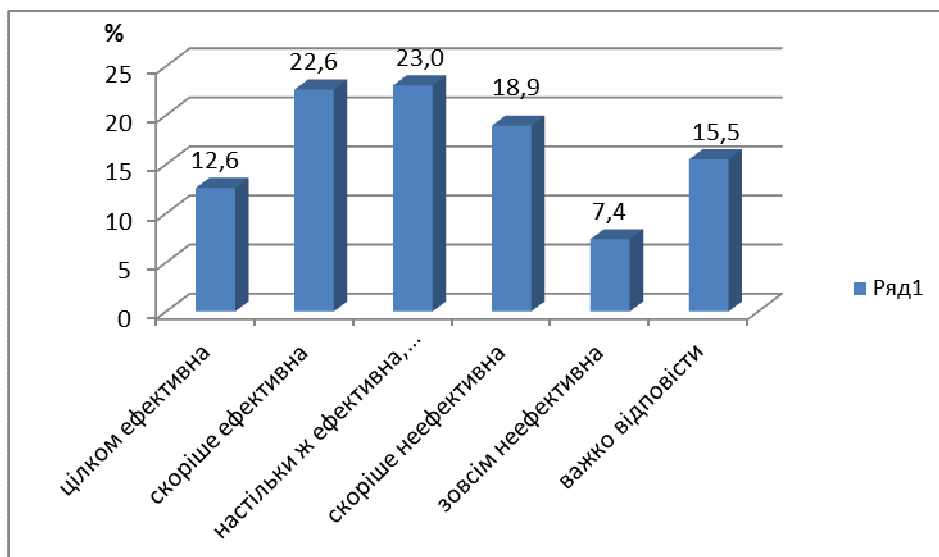
1.1.5. Оцінка батьками ефективності існуючої системи маркування телепродукції

Дві третини батьків, за їхніми самооцінками, знають про те, що на українському телебаченні діє система попереджувальних позначок (так званий світлофор), яка складається із трьох знаків – зеленого кружечка, жовтого трикутника і червоного квадрата. Існуючу систему маркування телепродукції використовують 53% батьків дітей різного віку, 36% нею не користуються (рис. 21).

Рис. 21. Розподіл відповідей на запитання (у %) «Чи користуєтеся Ви системою попереджувальних позначок, що діє тепер на українському телебаченні?»

Середня оцінка ефективності системи попереджувальних позначок, що діє сьогодні на українському телебаченні, – 3,2 бала (за 5-бальною шкалою). Найчастіше батьки обирають варіант відповіді «система настільки ж ефективна, наскільки й неефективна» (23% відповідей) (рис. 22).

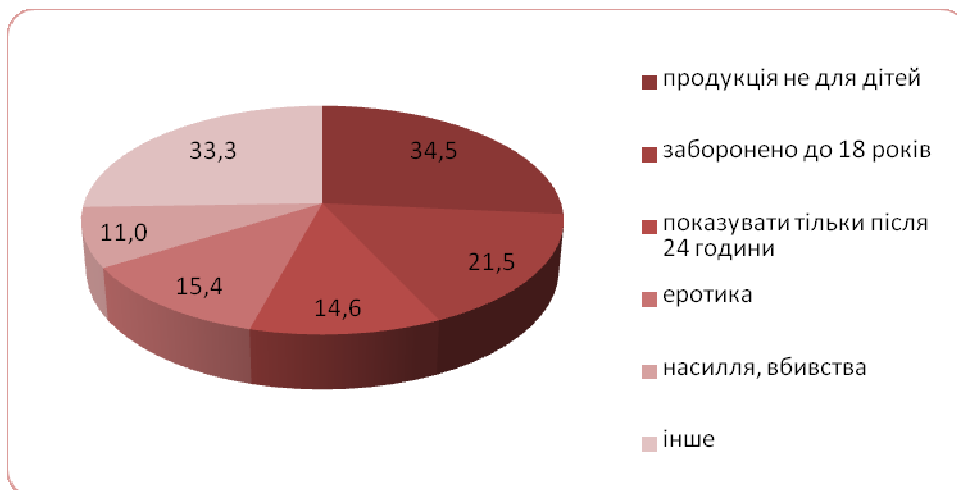
**Рис. 22. Розподіл відповідей на запитання (у %)
«Як Ви оцінюєте ефективність системи попереджувальних
позначок, що діє сьогодні на українському телебаченні?»**

Ставлення батьків до існуючих позначок визначається інтуїтивно зрозумілою асоціацією із світлофором. Проте однієї асоціації із світлофором виявляється недостатньо для точної інтерпретації знаків.

Більшість батьків обирають правильні варіанти інтерпретації позначки «червоний квадрат». Значна частина батьків пов'язує цю позначку з певними жанровими особливостями і змістом позначуваних сцен. Третина батьків обирає неправильні варіанти відповідей, які позбавляють можливості коректно використовувати діючу систему маркування телепродукції (рис. 23).

Майже половина батьків пов'язує знак «жовтий трикутник» із необхідністю допомогти дитині визначитися щодо перегляду телепродукції з використанням різної форми участі (дозвіл, нагляд, спільний перегляд). Кожний шостий з батьків вважає, що цим знаком позначають гостросюжетні передачі. Стільки ж батьків обирають варіанти відповідей, які не дають можливості конкретно користуватися системою (рис. 24).

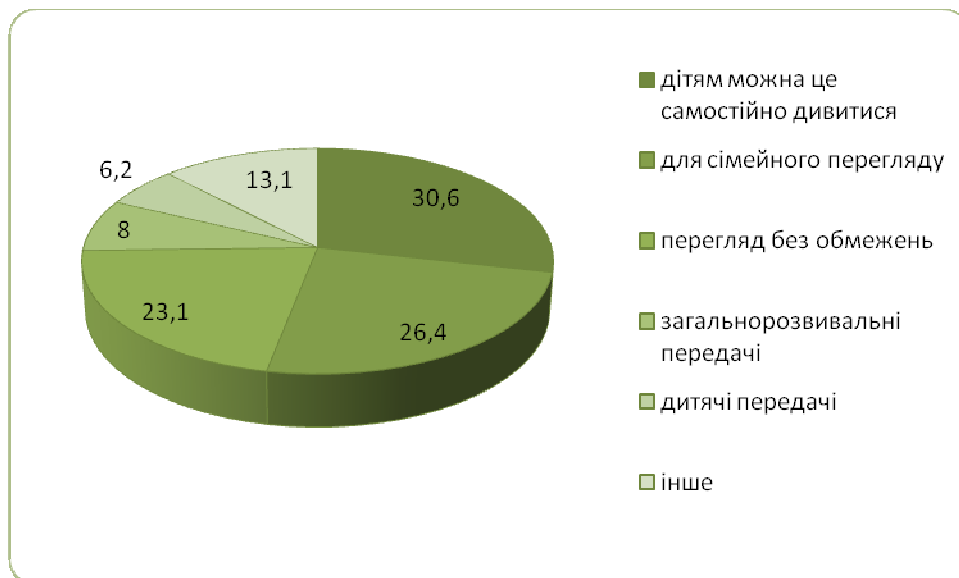

**Рис. 23. Розподіл відповідей батьків на запитання (у %)
«Що означає наведений нижче знак «червоний квадрат?»**
(Сума значень перевищує 100% тому, що респонденти могли обирати кілька відповідей)

**Рис. 24 Розподіл відповідей батьків на запитання (у %)
«Що означає наведений нижче знак «жовтий трикутник?»**
(Сума значень перевищує 100% тому, що респонденти могли обирати кілька відповідей)

Найпопулярніші варіанти інтерпретації батьками знака «зелений круг» відбивають головне значення знака – можливість для дітей безпечно споживати позначену телепродукцію (рис. 25). Кожен сьомий з батьків обирає відповіді, що унеможливають коректне використання діючої системи маркування телепродукції.

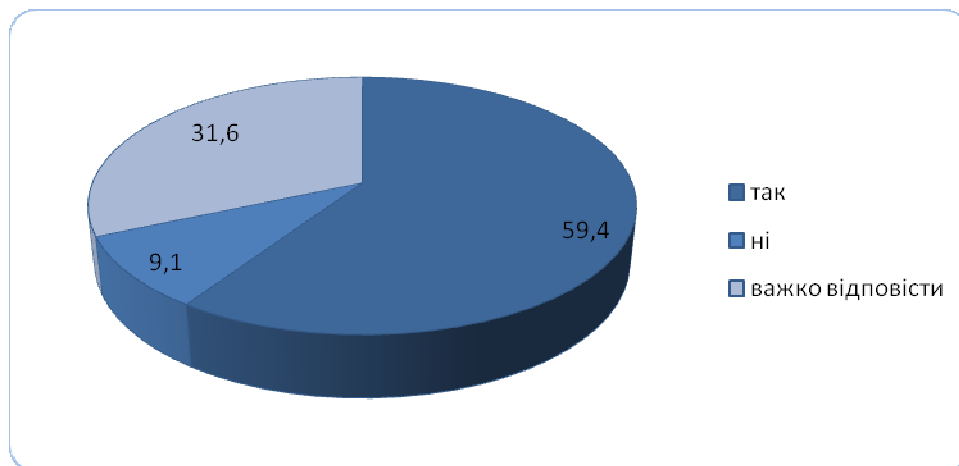
Рис. 25. Розподіл відповідей батьків на запитання (у %)
«Що означає наведений нижче знак «зелений круг?»»
 (Сума значень перевищує 100% тому, що респонденти могли обирати кілька відповідей)

Висновок. *Батьки зацікавлені в існуванні системи маркування телепродукції, більшість із них використовують діючу систему застережних знаків. Близько половини батьків дають правильні інтерпретації значення діючих позначок, проте істотна частина має помилкові уявлення про зміст знаків, що унеможливорює їх коректне використання. Оцінки ефективності нинішньої системи батьками в цілому невисокі.*

2. ПОТРЕБИ БАТЬКІВ У ВДОСКОНАЛЕННІ СИСТЕМИ МАРКУВАННЯ ТЕЛЕПРОДУКЦІЇ

2.1. Думки батьків щодо введення вдосконаленої системи маркування телепродукції

Більшість батьків (59,4%) вважають, що потрібно вводити нову систему позначок; 31,6% – ще не визначилися з цього приводу, 9,1% – не згодні з такою перспективою (рис. 26).

**Рис. 26. Розподіл відповідей на запитання (у %)
«Чи вважаєте Ви за необхідне введення нової системи позначок
для потенційно шкідливого змісту телепродукції?»**

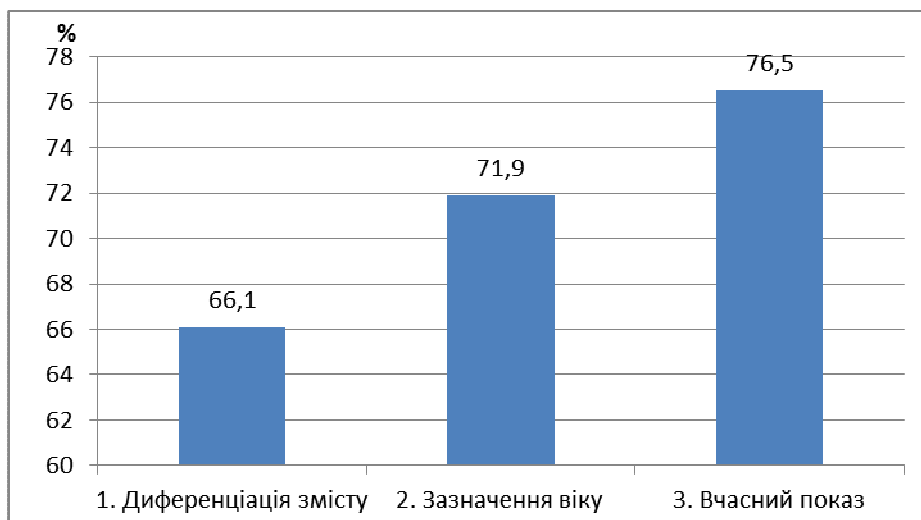
Серед тих, хто проти введення нової системи, основною причиною для сумнівів є стурбованість тим, що позначки тільки відволікатимуть від проблеми – потрібно покращувати зміст телепродукції (більше третини всіх супротивників оновлення системи наполягають на цьому).

Друга найпоширеніша причина сумнівів – у тому, що проблема не в позначках, а в умінні батьків користуватися ними. Будь-яка нова система без цілеспрямованих дій на підвищення батьківського уміння не матиме жодних переваг, а відтак і не потребує введення (так думає кожен п'ятий із тих, хто не підтримує введення нової системи позначок) (рис. 27).

Рис. 27. Розподіл відповідей на запитання (у %)
«Чи вважаєте Ви за необхідне введення нової системи позначок для потенційно шкідливого змісту телепродукції?»
 (Альтернативи подано в скороченому вигляді, повні формулювання альтернатив наведено в Додатку 1.)

Підтримка введення нової системи позначок базується на визнанні батьками її переваг: диференціації потенційно шкідливого змісту, чіткого повідомлення рекомендованого віку дитини і строгого дотримання трансляції небезпечної продукції за межами дитячого часу (рис. 28).

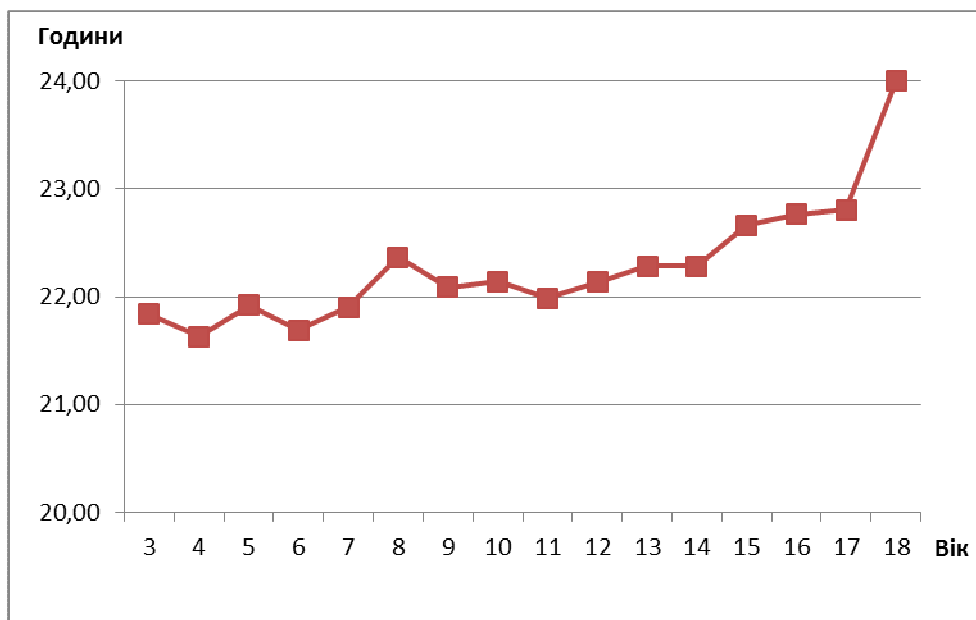

Рис. 28. Кількість батьків, що дали позитивну відповідь на запитання про переваги нової системи (у %)

1. *Нова система позначок телепродукції матиме переваги перед існуючою, якщо в ній наперед окремими позначками повідомлятиметься про ЗМІСТ потенційно шкідливих для дитини сцен*
2. *Нова система позначок телепродукції матиме переваги перед існуючою, якщо в ній наперед окремими позначками повідомлятиметься, для дітей ЯКОГО ВІКУ рекомендовано телепродукцію*
3. *Нова система позначок телепродукції матиме переваги перед існуючою, якщо вона гарантовано унеможливить трансляцію у дитячий час потенційно шкідливого контенту.*

Батьки дітей різного віку визначили час доби, який гарантував би неможливість впливу негативного контенту. Батьки дітей віком до 8 років вважають, що телепрограми з негативним контентом, який міг би

зашкодити дитині, не можуть бути в ефірі до 22.00. Діти віком 8 – 15 років, на думку батьків, не зможуть споживати шкідливу телепродукцію, якщо вона буде демонструватися після 22.30. Діти старше 16 років, як вважають батьки, зазвичай можуть дивитися телевізор аж до 24.00 (рис. 29).

Рис. 29. Час доби, до якого не можна допускати показ потенційно шкідливої телепродукції, оскільки її може побачити дитина певного віку (на думку батьків дітей цього віку) (у %)

Чим відповідальніше ставляться батьки до захисту дітей від агресивного впливу медіа, тим більша підтримка щодо введення нової системи. Так, серед тих, хто обговорює з дітьми переглянуті ними телепередачі, голосують за нову систему 71,5%, проти – 22,2%; важко відповісти – 6,3%. Серед тих батьків, кого турбує вплив телебачення на дитину, прихильників нової системи 86,4%, противників – 7,2%, не визначилися 6,4%. Найменший рівень підтримки ідеї нової системи спостерігається серед тих батьків, кому важко відповісти, знають чи не знають вони про чинну систему позначок, але й серед них більшість (55,7%) готові прийняти нову систему.

Серед сімей, у яких дитині співають колискову перед сном (або співали, коли дитина була маленькою), батьків, що підтримують запровадження нової системи, на 14% більше, ніж серед інших. У сім'ях, які мають традицію спільних обідів (або сніданків чи вечері), коли вся родина збирається за одним столом, прихильників нової системи на 10% більше, ніж серед батьків, які не створюють таких сімейних традицій.

Рівень підтримки впровадження нової системи залежить від того, чи користуються батьки існуючою. Серед тих, хто знає, що на українському

телебаченні існує система позначок, відсоток тих, хто вважає потрібною нову систему, 72,1%, а серед тих, хто не знає, – 66,2%. Серед тих, хто користується сучасною системою маркування (світлофор), згодні з думкою про необхідність уведення нової системи дві третини батьків, а серед тих, хто не користується, підтримують таке введення лише 28%.

З дорослішанням дитини потреба батьків у новій системі позначок і визнання її переваг зменшуються в середньому на 10%, якщо порівнювати батьків наймолодших і найстарших дітей.

Висновок. Рівень підтримки батьками впровадження нової системи тим більший, чим молодші їхні діти. Чим відповідальніше ставляться батьки до регулювання взаємодії дитини з телепростором, тим більша їхня готовність прийняти нову систему позначок. Серед батьків, що користуються діючою системою позначок, більша частка тих, хто бажає її вдосконалення.

2.2. Стратегії кращого захисту дітей від телепродукції, що може шкодити здоров'ю і розвитку

Переважна більшість батьків (83,1%) підтримують стратегію саморегулювання інформаційного простору, коли телевиробники самі підвищують вимоги до себе щодо захисту дітей від потенційно небезпечних впливів.

Батьки визнають, що самі вони також мають підвищити особисту відповідальність за споживання дітьми телепродукції – з цією тезою погоджуються 81,1% батьків.

Актуальна потреба в забезпеченні якісною і своєчасною інформацією про телепродукцію – третя складова найбільш підтримуваного батьками напряму дій для покращення ситуації (рис. 30).

Стратегія регулювання, пов'язана з посиленням контролю держави за телевиробниками, має досить вагомий підтримку в середовищі батьків (її підтримують 67,3% опитаних). Посилення впливу громадськості на ситуацію регулювання інформаційного простору задля захисту дітей у форматі створення системи громадського контролю за телепростором – третя перспективна стратегія, яка має підтримку більшості батьків (66,3%).

Батьки вважають, що в школі мають навчати культури перегляду телепередач.

Висновок. У питаннях захисту дитини в інформаційному просторі батьки найбільше покладаються на свою відповідальність, а ще очікують посилення вимогливості телевиробників до самих себе. У суспільстві досить багато прихильників посилення контролю за телевиробниками як з боку держави, так і з боку громадськості.

3. РИЗИКИ, ЯКІ НАЙБІЛЬШЕ ТУРБУЮТЬ БАТЬКІВ ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ

3.1. Уявлення батьків про те, що може нашкодити дитині

Виокремлено першу групу ризиків, до якої увійшли характеристики телепродукції, які можуть шкодити дитині на думку понад 50% батьків. Переважна більшість батьків шкідливими для дитини вважають сцени показу *сексу* без згоди, насильницького сексу.

Друге місце в першій групі ризиків посідають *фізичні тортури* (умисне заподіяння болю і страждань).

До першої групи входять також різні аспекти виявлення *жорстокості й насильства* з важкими наслідками (рани, смерть, трупи), у тому числі суїцид.

Перша група ризиків

Зміст сцени	Частка батьків
.. показ сексу без згоди, насильницького сексу	91,5
.. фізичні тортури, умисне заподіяння болю і страждань, коли звук та зображення підкреслюють, як боляче жертві	87,4
.. показ одностатевих сексуальних стосунків	86,9
.. споглядання мертвих понівечених тіл з різним ступенем розкладання	86,5
.. серйозні тілесні рани та ушкодження (юшить кров, перерізане горло, відірвані кінцівки)	86,4
.. убивство людей, насильницька смерть	85,8
.. жорстоке поводження з тваринами, завдання їм страждань (побиття, знущання)	85,8
.. суїцид чи спроби самогубства	84,5
.. споживання або виготовлення наркотиків	82,8
.. жорстоке поводження з дітьми, завдання їм страждань (ляпаси, хапання за вухо, побиття, знущання)	82,8
.. жорстока бійка (удари руками і ногами, боротьба, задушення)	81,5
.. вживання брутальної мови	81,1

До найшкідливіших, на думку батьків, належать також сцени показу одностатевих сексуальних стосунків, споживання або виготовлення наркотиків, вживання брутальної мови.

До другої групи ризиків (обирають від 70% до 80% батьків) віднесено ті сцени, що згадувалися раніше у більш екстремальних формах, – секс і наркотики (традиційний секс, вживання алкоголю і тютюну), а також містика і жахи та приниження людини (дискримінація).

Друга група ризиків

.. показ сексуальних актів між чоловіком і жінкою	78,5
.. вживання алкоголю	77,0
.. містика і жахи	71,9
.. тютюнокуріння	70,8
.. приниження людини, відмінної від інших	70,4

До третьої групи ризиків, обраних більшістю батьків (від 50% до 70% опитаних), віднесено кримінальну тематику, натуралістичні зображення ненавмисно спричиненого страждання (хвороби, катастрофи), показ злих насмішок, наляканих людей. На думку батьків, найменше з перерахованого дитині може зашкодити показ насильства, вчиненого проти злочинців.

Третя група ризиків

.. показ злочинів з виправданням їх допустимості	68,9
.. страждання через важку смертельну хворобу чи травми	67,9
.. демонстрація тупого гумору, злих насмішок	67,6
.. демонстрація повністю оголеного людського тіла	66,7
.. натуралістичне зображення воєнних дій, тероризму	65,2
.. показ антигромадських дій	63,9
.. натуралістичне зображення катастрофи, стихійного лиха	61,0
.. показ дуже наляканих людей	59,2
.. насильство, вчинене проти злочинців	57,2

Кількість позначок у системі

Думки батьків щодо зручної кількості позначок у системі дають можливість обґрунтувати 7 знаків як максимально можливу кількість одиниць інформації, що може бути використана в системі (рис.31).

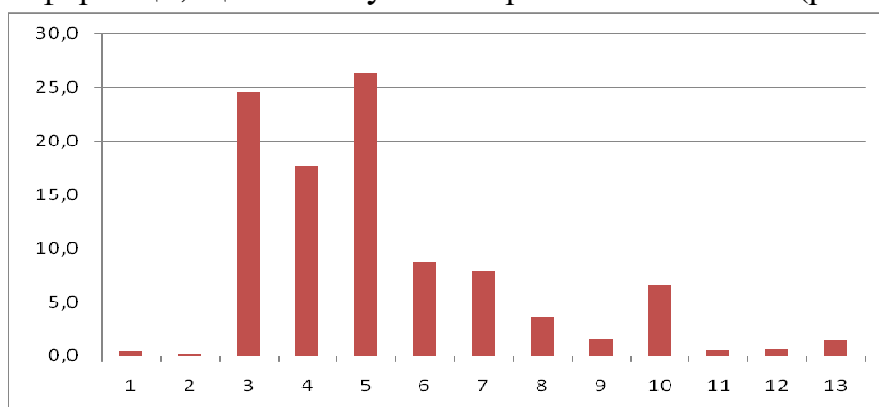

Рис. 31. Частка батьків (у %), які вважають зручною певну кількість позначок.

Висновок. *Класифікація ризиків дає змогу виокремити такі групи шкідливого контенту: секс, насильство, наркотики, брутальна мова,*

жахи, дискримінація, кримінал, природні страждання. Оптимальна кількість позначок в системі не має перевищувати 7 знаків.

4. ГРАФІЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ РИЗИКІВ ТЕЛЕПРОДУКЦІЇ

Для визначення найкращих форм графічного відображення ризиків телепродукції, тобто позначення того змісту, що може завдати шкоди дитині, було проведено кілька етапів дослідження.

На першому етапі використано якісні методи (фокус-групове інтерв'ю) для визначення переліку ризиків; проведено вивчення образів, що асоціюються із цими ризиками, методом піктограм (взяли участь 140 батьків з Київської, Львівської та Донецької областей) і проведено графічне узагальнення використаних образних асоціацій⁶. У результаті отримано 10 графічних знаків, позначених далі ©Череповська.

На наступному етапі дослідження було створено перелік з 29 знаків, включаючи виявлені на попередньому етапі і ті, що використовуються в різних системах застереження (НКАМ, PEGI, Туреччина) для позначення відповідних ризиків. Тестування позначок проводилося двома способами: через розпізнання змісту позначки «що означає цей знак?» у масовому опитуванні бланковим методом (пред'являлося 16 позначок) і через підбір найбільш відповідної позначки до 10 еталонних відеосюжетів (пред'являлося по 6 позначок до кожного із сюжетів). Детальний перелік позначок і сюжетів див. у Додатку.

Нижче наводяться узагальнені результати дослідження сприймання і використання батьками окремих графічних позначок, які згруповано за шістьма тематичними напрямками.

4.1. Тема: Насильство

<i>Рівень точності розпізнання: 75,2%</i> <i>Зміст асоціацій: насильство, бійки (43%), убивства, смерть (32,2%)</i> <i>Помилкові асоціації: спорт, перемога, поразка, сила (5,7%)</i> <i>Використання</i> ^{ММТ} : <i>підходить для позначення</i>	1) ©Череповська
---	-----------------

⁶ Докладно результати викладено в інформаційному бюлетені *Найдьонова Л.А., Баршшполец О.Т., Череповська Н.І., Найдьонов М.І. Дослідження уявлень батьків дітей різного віку щодо ризиків (потенційних небезпек) споживання їхніми дітьми сучасної телепродукції. – К., 2012. – 39 с. (<http://nrada.gov.ua/ua/news/radanews/15054.html>)*

<p>сцен гвалтування (50,6%), розповіді про насильство (14,8%)</p>	
<p><i>Рівень точності розпізнання: 79,2%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> насильство, бійки (77,4%), убивства, смерть (1,8%) <i>Помилкові асоціації:</i> бокс, спортивна передача, сила духу, міцна сім'я, знак якості (4,7%) <i>Використання ММТ:</i> підходить для позначення сцен бійки (20,8%), гвалтування (4,2%), розповіді про насильство (18,4%)</p>	<p>2) НІКАМ</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 79,2%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> насильство, бійки (77,5%), убивства, смерть (1,7%) <i>Помилкові асоціації:</i> бокс, спортивні битви, бойове мистецтво, політика (9,8%) <i>Використання ММТ:</i> підходить для позначення сцен бійки (75,2%), гвалтування (4,2%), розповіді про насильство (18,4%)</p>	<p>3) ©Череповська</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 4,3%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> насильство (4,3%), жахи (41,5%), містика (2,6%) <i>Помилкові асоціації:</i> зоря, свято, космос, музика, світське життя, сенсація, блискавка, природа, салют, хімія, пальма (11,3%) <i>Використання ММТ:</i> для позначення сцен насильства не тестувалось</p>	<p>4) Туреччина</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 79,5%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> жорстокість, насильство над тваринами та іншими істотами (79,5%), убивства, смерть (0%) <i>Помилкові асоціації:</i> дресировка <i>Використання ММТ:</i> підходить для позначення сцен бійки (75,2%), гвалтування (4,2%), розповіді про насильство (18,4%)</p>	<p>5) ©Череповська</p>

Основна проблема вибору графічного образу полягає в тому, щоб підібрати такий знак, який уміщував би кілька варіантів негативного змісту.

За результатами тестування найвищий рівень точності розпізнання мають другий та третій знаки (НІКАМ «насильство» і ©Череповська «бійка»), але вони не асоціюється з важкими наслідками насильства. Найвищий рівень абстрактного зображення насильства, не пов'язаного з конкретною формою

прояву, але пов'язаний із важкими наслідками насильства має перший знак (1) ©Череповська) «домінування». Можна рекомендувати цей графічний образ для позначення широкого кола негативного контенту, що містить тематику насильства, зловмисного завдання шкоди і зображення негативних наслідків та страждань.

4.2. Тема: Секс

<p><i>Рівень точності розпізнання: 69,8%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> секс, еротика (58,7%), стосунки, кохання (8,3%), одностатевий секс (0,8%), порнографія (2,2%) <i>Помилкові асоціації:</i> астрономія, біологія, стаття, наукові передачі ! (5,7%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен статевого акту (31,2%), одностатевих стосунків (40,6%), гвалтування (12,5%)</p>	<p>б) Туреччина</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 59,9%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> секс, еротика (50,7%), стосунки, кохання (2,0%), одностатевий секс (1,2%), порнографія (5%) <i>Помилкові асоціації:</i> для дітей !, мультфільми (1,2%), пригоди, сліди, личаки, гігієна (4,8%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен статевого акту (41,2%), одностатевих стосунків (18,1%), гвалтування (20,9%)</p>	<p>7) НІКАМ</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 91,5%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> стосунки, кохання (73,5%), секс, еротика (18,2%) <i>Помилкові асоціації:</i> мелодрама, серіал (0,6%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен статевого акту (18,8%), одностатевих стосунків (8%), гвалтування (0%)</p>	<p>8) ©Череповська</p>

Основна проблема вибору графічного символу, що позначає негативний телевізійний контент, пов'язаний із сексуальною тематикою, полягає у фокусуванні смислу позначки саме на тих аспектах, які можуть завдати шкоди дитині. Так, третій у таблиці знак (8 ©Череповська «серце») має найвищий рівень точності розпізнання тематики, проте він позитивно зорієнтований на образ стосунків, кохання і майже не використовується батьками для позначення тілесного і негативного змісту. Перший з наведених знак (6 Туреччина «астрологічний») точно інтерпретує більше батьків, ніж

наступний (7 НІКАМ «ніжки»), тому можна рекомендувати його використання в системі позначок негативного контенту. Разом з тим, ризик оголеності пов'язується з «Астрологічним» знаком набагато менше, ніж зі знаком «ніжки».

4.3. Тема: Наркотики

<p><i>Рівень точності розпізнання: 80,3%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> наркотики – вживання, виготовлення, продаж, згадка теми(79,6%), зловживання алкоголем (0,7%) <i>Помилкові асоціації:</i> медична тематика, здоров'я (8,6%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен вживання ін'єкційних наркотиків (58%*), зловживання алкоголем (1,3%)</p>	<p>9) НІКАМ</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: не тестувався</i> <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен вживання ін'єкційних наркотиків (40%*)</p>	<p>10) ©Череповська</p>

Сцени вживання ін'єкційних наркотиків, зловживання алкоголем і тютюном не поєднуються в уявленні батьків однією позначкою.

<p><i>Рівень точності розпізнання: 86,2%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> вживання алкоголю, зловживання алкоголем, випивка (86,2%), наркотики (0,7%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен вживання алкоголю (98%)</p>	<p>11) ©Череповська</p>
---	---

В інтерпретуванні батьками знаків (9) і (10) «шприц» майже не трапляється згадок про алкоголь. Натомість знак (11) «пляшка» сприймається однозначно як позначка випивки і не містить асоціацій з ін'єкційними наркотиками.

4.4. Тема: Брутальна мова

<p><i>Рівень точності розпізнання: 47,5%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> лайка, нецензурщина, брутальна мова, злослів'я, тюремна мова, сленг (47,5%) <i>Помилкові асоціації:</i> змії (0,9%), злий язик, брехня, маячня (8,9%), куріння (1,4%), містика</p>	<p>12) ©Череповська</p>
---	-------------------------

<p>(3,2%), ток-шоу (0,9%) <i>Використання</i>^{ММТ}: позначення сцен вживання брутальної мови (33,2%)</p>	
<p><i>Рівень точності розпізнання: 17,5%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> лайка, нецензурщина, брутальна мова, злослів'я, тюремна мова, сленг <i>Помилкові асоціації:</i> рок-музика (0,9%), злий язик, брехня (3,2%), куріння (4,9%), крик (3,0%), містика (3,2%) <i>Використання</i>^{ММТ}: позначення сцен вживання брутальної мови (13,6%)</p>	<p>13) НІКАМ</p>

Дванадцятий знак має вищий рівень точності розпізнання і використання для позначення сцен вживання брутальної мови; він може бути рекомендований для включення в систему маркування.

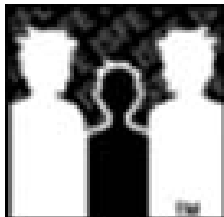
4.5. Тема: Жахи

<p><i>Рівень точності розпізнання: 58,7%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> секс, еротика (58,7%), стосунки, кохання (8,3%), одностатевий секс (0,8%), порнографія (2,2%) <i>Помилкові асоціації:</i> астрономія, біологія, стаття, наукові передачі ! (5,7%) <i>Використання</i>^{ММТ}: позначення сцен містичних загроз (6,0%)</p>	<p>15) НІКАМ</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання: 73,9%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> страшне, залякування, катастрофи, аварії (60%), містика (страшні загрозливі істоти: вампіри, зомбі (13,9%) <i>Помилкові асоціації:</i> гумор, комедії, мультфільми, карнавал, свято (9,5%) <i>Використання</i>^{ММТ}: позначення сцен містичних загроз (53,6%)</p>	<p>16) ©Череповська</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання не тестувався</i> <i>Використання</i>^{ММТ}: позначення сцен містичних загроз (28%)</p>	<p>17) ©Череповська</p>

	
<p><i>Рівень точності розпізнання: 41,5%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> жахи (41,5%), насильство (4,3%), містика (2,6%) <i>Помилкові асоціації:</i> зоря, свято, космос, музика, світське життя, сенсація, блискавка, природа, салют, хімія, пальма (11,3%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен містичних загроз (1,2%)</p>	<p>18) Туреччина</p>

Проблема використання найбільш точно розпізнаваного знака полягає в його фокусуванні переважно на містичному аспекті і порівняно високій частці помилкових позитивних асоціацій. Пошук слід продовжити.

4.6. Тема: Дискримінація

<p><i>Рівень точності розпізнання: 18,8%</i> <i>Зміст асоціацій:</i> цькування, приниження (18,8%) <i>Помилкові асоціації:</i> ток-шоу, батьки і діти, суспільні передачі, для сімейного перегляду! (5,7%) <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен цькування, колективного нападу і приниження (36,7%), гомосексуальних стосунків (5,2%)</p>	<p>19) НІКАМ</p>
<p><i>Рівень точності розпізнання:</i> не тестувався <i>Використання^{ММТ}:</i> позначення сцен цькування, колективного нападу і приниження (29,2%)</p>	<p>20) PEGI</p>

Позначка ризику дискримінації 19 має найменший рівень точності розпізнання, потребує додаткового пошуку дизайну.

Інші знаки, що були включені до переліку, мають нижчий рівень відповідності групам ризиків, зазначених батьками.

Орієнтовні позначки нової системи диференціації ризиків

 наси́льство	 Секс	 Наркотики
 лайка	 Жахи	 Дискримінація

Визначено окремі знаки, що найкраще розпізнаються, інтерпретуються та використовуються батьками дітей різного віку. Конкретизовано напрями подальшого художнього пошуку. Очевидною є необхідність єдиного дизайнерського оформлення позначок.

Крім того, слід звернути увагу на наполегливе наголошування батьками ризиків щодо негативного впливу на дитину телевізійної реклами, анонсів фільмів, які демонструватимуться пізніше, – усього, що наповнює рекламний блок.

Окрема позначка для реклами

Більшість батьків (66,7%) висловлюють бажання мати окрему позначку для рекламної продукції, що транслюється телебаченням. Особливо потребують такої позначки батьки дітей дошкільного (71,2%) та молодшого (68%) шкільного віку.

Прийняття рішення про остаточний вигляд графічних позначок має враховувати змістову відповідність знаків ментальним образам ризиків, що забезпечуватиме точність розпізнання, а також зручність користування запропонованими знаками і легкість їх вивчення.

Розуміння змісту позначок є частиною медіаграмотності, яка формується системою медіаосвіти. Більшість батьків вважають, що культури перегляду передач мають навчати дітей у школі (70,3%) і що починати таке навчання потрібно з першого класу (54,2%). Загалом адресують медіаосвіту до початкової школи 82,7% батьків.

Висновки. Визначено шість окремих графічних позначок, що найкраще розпізнаються батьками відповідно до виділених груп ризиків негативного

впливу телепродукції на дитину; ці позначки рекомендується використовувати в новій системі. Чотири знаки для сцен найвищого рівня ризиків мають високий рівень точності розпізнання і достатній баланс між абстрактним значенням ризику й конкретними формами його прояву в окремих сценах. Високий рівень занепокоєності батьків щодо впливу жахів і сцен дискримінації на дитину потребує більших зусиль для роз'яснення змісту цих двох знаків.

ВИСНОВКИ

Висновок 1. Більшість батьків не задоволені рівнем безпеки телепродукції для своїх дітей. Попри наявну тенденцію зниження оцінки небезпеки з дорослішанням дитини, батьки все одно вважають вплив телебачення досить небезпечним.

Висновок 2. Вплив телебачення на дитину турбує переважно більшість батьків України. У період змін у соціальній ситуації розвитку дитини, пов'язаних з переходом на новий рівень шкільної освіти, вплив телебачення турбує батьків ще сильніше.

Висновок 3. Більшість дітей протягом 2-3 годин щоденно перебувають під впливом телебачення, який батьки не вважають безпечним для їхньої дитини. У зону особливого ризику завдання шкоди здоров'ю і розвитку потрапляють 11% дітей, які, за оцінкою батьків, дивляться телевизор понад 4 години на добу. Найбільше таких «важких» споживачів серед підлітків.

Висновок 4. Більшість батьків регулюють взаємодію дитини з телепростором через спілкування з приводу переглянутих телепрограм. З досягненням дітьми підліткового віку тривалість такого щоденного спілкування значно зменшується.

Значна частина батьків упроваджує сімейні правила перегляду телебачення, більшість із яких зосереджені на обмеженнях і заборонах. Мало практикується заохочення дітей до регулювання власної взаємодії з телепростором, зокрема через спільне створення дорослими разом з дітьми правил, що діють для всіх членів родини.

Висновок 5. Переважна більшість батьків бажають бути впевненими, що в доступний для дитячого перегляду час не буде телепередач, які можуть шкодити здоров'ю та розвитку дитини. Більшість батьків мають потребу бути наперед попередженими про зміст телепередачі, що може завдати шкоди їхній дитині, і про вік, для якого рекомендовано телепродукцію. Батьки висловлюють зацікавленість у спеціальних програмах батьківського

контролю, що давали б змогу блокувати передачі із відповідними застережними позначками.

Висновок 6. Батьки зацікавлені в існуванні системи маркування телепродукції, більшість із них використовують діючу систему застережних знаків. Близько половини батьків дають правильні інтерпретації значення діючих позначок, проте істотна частина має помилкові уявлення про зміст знаків, що унеможлиблює їх коректне використання. Оцінки ефективності нинішньої системи батьками в цілому невисокі.

Висновок 7. Рівень підтримки батьками впровадження нової системи тим більший, чим молодші їхні діти. Що відповідальніше ставляться батьки до регулювання взаємодії дитини з телепростором, то більша їхня готовність прийняти нову систему позначок. Серед батьків, що користуються діючою системою позначок, більша частка тих, хто бажає її вдосконалення.

Висновок 8. У питаннях захисту дитини в інформаційному просторі батьки найбільше покладаються на свою відповідальність, а ще очікують посилення вимогливості телевиробників до самих себе. У суспільстві досить багато прихильників посилення контролю за телевиробниками як з боку держави, так і з боку громадськості.

Висновок 9. Класифікація ризиків дає змогу виокремити такі групи шкідливого контенту: секс, насильство (включаючи кримінал), наркотики, брутальна мова, жахи (включаючи страждання від природних катаклізмів), дискримінація. Оптимальна кількість позначок в системі не має перевищувати 7 знаків.

Висновок 10. Визначено шість окремих графічних позначок, що найкраще розпізнаються батьками відповідно до виділених груп ризиків негативного впливу телепродукції на дитину; такі позначки рекомендується використовувати в новій системі після відповідного дизайнерського рішення. Чотири знаки для сцен найвищого рівня ризиків мають високий рівень точності розпізнання і достатній баланс між абстрактним значенням ризику й конкретними формами його прояву в окремих сценах. Високий рівень занепокоєності батьків щодо впливу жахів і сцен дискримінації на дитину потребує більших зусиль для роз'яснення змісту цих двох знаків у подальших інформаційних кампаніях підтримки впровадження нової системи позначок.